AİLE OLMAK

Huzurlu bir aile ne büyük saadettir.

Ahmet TÜRKAN
MBA

İÇİNDEKİLER

EVLİLİK İLE İLGİLİ FIKHİ KONULAR

- Giriş
- Nikaha Teşvik ve Nikahtan Sakındırma
- Nikahı Teşvik
- Nikahtan Sakındırmak
- Nikahın Faydaları
- Nikahın Afetleri
- Nikah akdinde ve nikah yapanlar arasında riayet edilmesi gereken adap
- Karı Koca arasındaki Adab-ı muaşeret ve nikahın devamını sağlayacak hususlar
- Muaşeret
- Duabe
- Siyaset
- Gayret (Kıskançlık)
- Nafaka
- Talim
- Taksim
- Nüşuz (Geçimsizlik)
- Vika
- Viladet
- Talak

YAZAR HAKKINDA

Ahmet TÜRKAN, 1959 yılında Bolu'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bolu'da lise Öğrenimini İstanbul'da Deniz Astsubay Hazırlama Okulu'nda tamamladı. 1 yıllık Sınıf Okulu Eğitiminden sonra 1979 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı deniz birliklerinde deniz astsubayı olarak göreve başladı. 1983 yılında 6 ay süren DSH uçak uçuş operatörü kursunu başarı ile tamamlayarak uçak uçuş operatörü unvanı ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı hava unsurlarında görev aldı. 1989 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisat Programını tamamladı. 1997 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndaki görevinden ayrıldı. 2009 yılında Maltepe Üniversitesi İşletme Yüksek Lisansını tamamladı. Halen ticari hayatta kariyerini devam ettirmekte, özel bir şirkette yönetici olarak görev yapmaktadır. Evli ve 3 çocuk babasıdır. http://www.habername.com, www.bizbolulular.com, www.irfanmektebi.com adlı haber ve dergi sitelerinde haftalık makaleleri yayınlanmaktadır.

YAYINLANMIŞ ESERLERİ

Alaturka Laiklik KDY 2021

İletişimi Aşk Hali KDY 2022

E-KİTAPLAR

Aşağıdaki e-Kitaplar
https://maltepe.academia.edu/AhmetT%C3%9CRKAN

https://pubhtml5.com/center/flips/book.php?cid=556435

https://play.google.com/books/publish/u/0/a/155508605541186392446#list?sortby=last_updated&sortdir=desc

sitelerinde yayınlanmaktadır.

Çocuk Eğitimi-1 ve 2

Habername Yazılarım 1-2-3 ve 4

Kıssalardan Hisseler-1

Geçim Dünyası

Söz Uçmaz Yazı Kalır

Gönül Telinden

Strateji Rehberi

İnsan Toplum ve İktisat

Osmanlı Saati Ne Anlatıyor

Mehmet Akif ve İstiklal Ruhu

İş Ahlakı

Hayata Dair okumalar

Annem Babam

Hayata Dokunan Hikayeler

Aile Olmak

SİTELERİ

www.ahmetturkan.com.tr

www.ahmetturkan.gen.tr

TAKDİM

Aile olmak sadece fiziki şartları sağlamak ile sınırlı değildir. Yani Erkek kadın, oturulan bir ev ve sonrasında sahip olunan evlatlar, varsa büyükler ile birlikte ikamet etmek aile olmak için yetmez. Aile olmak için sevgi bağları, manevi duygular, aidiyet gibi soyut kavramlar da iç içe olmalıdır. Yoksa sadece sayısal değerler üzerine kurulu yani çekirdek aile, 3 ya da 4 nüfuslu bir minik topluluk olmak aile olmak için yeterli değil elbette. Sorumluluk ister. Bağlılık ister. Sevgi ve saygı ister. Sadakat ister. Anlayış ister. Sabır ister. Yani ister de ister. Zamanımızın haz beklentili toplumlarının sorunları da işte bu noktada başlıyor. Çabuk bıkmak, hazzın devam etmemesi, sabırsızlık, her şeyi kolay yoldan elde edebilme beklentisi. Maddi taleplerin kolayca karşılanabilmesi gibi hususlar insanların aradığı huzuru vermiyor.

Bugün evliliklerin bozulmasının en büyük sebeplerinden biri sadakatsizliktir. Sadakatsizliğin sebebi ise doyumsuz olmaktır. Aradığı hazzı sürekli başka birinden beklemek. Cenabı Hak buna müsaade etmiyor. Nikah ile buna sınır koyuyor. Sınırları aşmadan. Aile kurumunu zedelemeden. Gayri meşru ilişikiye müsaade ve müsamaha yoktur. Aile nedir? başlığı altında konu ile ilgli bilgiler verilecektir. Sonrasında karşılıklı ekonomik beklentiler, sevgi unsurları gelmektedir.

Umduğunu bulamadığını söyleyen pek çok kişi evliliğini sonlandırmayı düşünmektedir.

Deneme evlilikleri ve birlikteliklerinin yaşandığı anlamsız uygulamaların insanları mutlu etmediği unutulmamalıdır.

Halbuki nikah akittir. Yani şahitlerin de iştirak ettiği vadesi yazılmayan bir sözleşmedir. Ayrılırsak diye planlanan bir evlilik son bulmaya namzettir.

Yeni tip evlilik cüzdanlarının son sayfalarının mal paylaşımına ayrıldığı ve ticari şirketler gibi ekonomi evlilikleri yapıldığı bilinen gerçeklerdir.

Bu kitabımızda aileyi doğru kurmanın, doğru yönetmenin, evlatlar ve büyük ebeveynlerle birlikte büyük aile olabilmenin huzuru nasıl getirdiğini de aktarmaya çalışacağız.

Aile sorumluluğu, ailede mutlu olmanın şifresi, iffet, tesettür, kişilik kavramları üzerinde durulacaktır. Kısa hikayeler ile mutluluğun yakalanmasına katkı sağlamayı amaçlayacağız.

İslam alimlerinin evlilik üzerine yaptığı değerli çalışmaları kitabımıza dahil edeceğiz.

Gayret bizden himmet Rabbimizden. Huzurlu aileler olmamız dileği ile haydi başlıyoruz.

AİLE SORUMLULUĞU

Aile Allah'ın emri ve Peygamber Efendimiz'in [sallallahu aleyhi ve sellem] sünneti olan nikâhla kurulan kutsal ve şerefli bir ocaktır.

Aile kurumu, kadın ve erkeğin meşru kurallar çerçevesinde, yani nikâh akdiyle bir araya gelmeleriyle oluşur. Rasulullah (s.a.v.) Efendimiz de: "Evlenin, çoğalın. Kıyamet günü ümmetimin çokluğuyla iftihar ederim." (Beyhaki) buyurarak ümmetini evlenmeye, aile kurmaya teşvik ediyor.[1]

Aile, Allah Teâlâ'nın insanlığa en büyük emanetlerinden biridir. Din ve dünya hayatı aile ile güzel ve düzenli olur. Ailesiz dinî hayat tam yaşanamaz. Bekâr insan noksandır. Aile olmadan dünya hayatı da güzel ve düzenli olmaz. Bunun için aile herkese hayır getiren mübarek, mahrem ve şerefli bir emanettir.
İlk aile cennette kurulmuştur. Hz. Âdem (a.s) ile Hz. Havva validemizin evlilikleri cennette olmuştur. Bu sebeple Allah için yapılan evlilikte, cennetten bir tat vardır.

Evlilik, dünyada cennetin bir numunesini yaşamak ve bir derece cennet hayatının tadını tatmaktır. Cennete girildiğinde ailesiz ve yalnız hiç kimse kalmayacak, herkes bir aile ortamında olacaktır.

Aile, insanlık cemiyetinin temelidir. Evlilik, bu temeli Allah'ın adıyla atmak ve insanlık şerefine uygun bir bina yapmaktır. Dünyada insanlık hayatı aile üzerine kurulmuş ve aile düzenine göre şekillendirilmiştir.

Bütün dinlerde aile yuvası temel birimdir; insanlık binasının esasıdır. Aile olmadan, nesep korunmadan din yaşanamaz, hukuk uygulanamaz, hayatın bir manası olmaz. Bunun için şu beş esasın muhafazası bütün dinlerin ortak hedefi olmuştur:

1. Tevhid inancını ve dini korumak,
2. Canı korumak.
3. Aklı korumak.
4. Namusu, aileyi ve nesli korumak.
5. Malı korumak.

Yüce Allah kullarına evlenmeyi ve yuva kurmayı emretmiştir. Çünkü erkek ve kadın bu fıtrat üzere yaratılmıştır. Kulluk, fıtrata uyarak yapılınca güzel ve tamam olur. Yoksa din noksan yaşanır. Din noksan yaşanınca insan da noksan kalır. İnsan noksan olunca, muhafazası gereken beş esası hakkıyla muhafaza edemez. Kâmil olmak için evlenmek, yuva kurmak, yuva hukukunu ayakta tutmak şarttır.[2]

---

[1] *S. M. Saki Erol, Aile Toplumun Direğidir, Semerkand Dergisi, Ekim, 1999.*
[2] *S.M.Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.15.*

Her şeyi çift olarak yaratan (Zariyat/49), bir ve benzersiz Allahu Tealâ, Hz. Adem'i (A.S.) ve Hz. Havva validemizi yaratarak, insan çiftini kadın ve erkekten meydana getirdi. (Nisa/1) İnsan nesli, ilk aileyi oluşturan bu mübarek çiftten çoğalarak günümüze kadar geldi.

Bugün de toplumların varlığı, neslin çoğalarak devam etmesi aileye bağlı. Kadın, erkek ve bunların çocuklarından oluşan aile, milletlerin üzerine kurulu olduğu temel yapıyı meydana getiriyor.

Allahu Tealâ, müminlerin müminlerle evlenmesini buyurarak, (Bakara/221) bizlere ailenin oluşumunda temel kuralı bildiriyor. Yani Müslüman aile, Müslüman erkek ve kadından meydana gelir. Özellikle Müslüman bir hanımın gayri müslim bir erkekle evliliğini dinimiz kesinlikle yasaklamıştır. Çünkü çocukların soyu babaya nispet edilir. Müslüman bir kadın, gayri müslim bir erkekle İslam'ı kabul edip Müslüman olması şartıyla evlenebilir.

Mukaddes bir yuva kurulurken İslami kaidelere riayet edilmesi en önemli şarttır. Aile saadeti, her iki tarafın İslam'ın belirttiği hak ve vecibelere itaat etmesine bağlıdır. Eşlerin, İslam'ın emir ve yasaklarını hayatlarında tatbik etmeleri ile ancak mutlu ve geleceğin sağlam temellerinin atıldığı bir yuva kurulabilir.

Bir yuva kurduktan sonra onu korumak, öncelikle Allah Tealâ'nın: "Mümin erkek ve kadınlara söyle. Gözlerini haramdan sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar." (Nur/30-31) emrine uymakla mümkündür. Bu hem aile hem de toplum hayatının huzuru, güveni ve geleceği için temel şarttır. Sonra eşler, birbirlerine karşı görevlerini yerine getirmeye çalışmalı, sorumlulukları Allah ve Rasulü'nün (s.a.v) bildirdiği gibi paylaşmalıdır.

Aile ortamındaki davranışlarımızın şekli, dinimizin toplum içerisinde bizden beklediklerinden farklı değil. Prensipleri Kur'an ve Sünnet'te belirlenen İslam ahlakı yaşandıktan sonra, aile hayatında mutluluğu elde etmemek için hiçbir sebep yoktur.

Gerçi günümüzde İslam'ı yaşamak, elde ateş koru tutmak kadar zorlaştı. Gayri İslami kültürlerin, özellikle Batı dünyasının hayat tarzıyla aşılanan kültürümüz maalesef ciddi tehdit altında.

Yaygınlaştırılmaya çalışılan yeni anlayışta evlenip aile kurmak, sorumluluk almak, gelecek temiz nesillerin devamına katkıda bulunmak gereksiz bir yük olarak kabul ediliyor. Nikâhsız beraberliklerden çocuk sahibi olmak adeta özendiriliyor. Aile külfetine girmeksizin çocuk edinmenin sonuçları ile o çok özendiğimiz Batı'nın başı ciddi şekilde dertteyken, bizim magazin dünyamız bunu çözüm olarak sunuyor.

Uzunca bir zamandır Müslümanların çok dikkatli olmaları gereken bir dönemi yaşıyoruz. Savaş meydanlarında mağlup olanlar, huzur ve mutluluk vaatleriyle bugün aramızda kuzu postunda dolaşıyor. Teknolojinin bütün

imkânlarını kullanarak kültürümüzün can damarlarını, bizi biz yapan her şeyi tahrip etmeye çalışıyorlar.

Bilmeliyiz ki, Müslüman aile Müslüman toplumun temel direğidir. Bu direk yıkılırsa -ki İslam düşmanlarının ilk hedefi budur- toplumumuzun ayakta kalması mümkün değildir. Televizyonuyla, sinemasıyla, müziğiyle, edebiyatıyla, içimize sızıp bizi yok etmeye çalışanlara karşı bütün gayretimizle bu nezih kurumu korumak ve yaşatmak zorundayız. Bu yolda Peygamber varisi rabbani âlimler rehberliğinde birbirimize destek vermek zorundayız. Asla yıkılmadan, dimdik ayakta kalarak, insanlığın huzur ve mutluluk ümitlerini kendi huzur ve mutluluğumuzla yeşertmek zorundayız.

Çare, her durumda olduğu gibi Kur'an ve Sünnet'e sımsıkı sarılmak. Bugün ateşten bir kor olsa da çare bu. Başka yol yok!..[3]

İslam ümmetinin çoğalması ve kuvvetlenmesi için evlenip yuva kurmak ayrı bir fazilettir. Bunun bir de âhiretteki netice ve müjdeleri vardır. Bu konuda Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:
"Rabbimiz! Bize eşlerimiz ve çocuklarımızdan gözümüzü aydın edecek nesiller ver ve bizleri takvâ yolunda gidenlerin rehberi yap"[4] âyetinde yuvanın hedefleri gösterilmektedir. Bunlar, takvâ, terbiye, güzel nesil ve yeryüzünde Cenâb-ı Hakk'ın şahitleri olmaktır.

Günümüzde insanlık cemiyeti böyle yuvaların özlemini çekmektedir.[5]

Ailenin asıl görevi kişinin kendisini ve çocuklarını ateşten korumasıdır (Tahrim suresi, 6).

İslam, evlilik ve aile kurumuna öncelikle, kadın ve erkeğin haram yollara sapmasını önlemek, toplumu şekillendiren temel sosyal üniteyi oluşturmak ve birçok peygamberin "soyumdan inanan ve hayırlı işler yapan bir nesil ver" duasında olduğu gibi hayırlı nesiller yetiştirme hedeflerini yükler.[6]
Evlilikle kurulan ailenin asıl amacı, ilâhî emre uyarak vazife görmektir. En önemli vazife, ailedeki edep ve hukukları koruyarak Allah rızasına ulaşmaktır.

Bu temel vazifelerin başında erkek ile kadının haramdan korunması, birbiriyle kalp huzurunu yakalaması, bu huzurla güzel kulluğa koşması ve cemiyete iyi bir nesil yetiştirmesi gelir. Evlenmenin amacı, sadece erkek ve kadının cinsel duygularını tatmin etmekten ibaret değildir. Şehvet duygusu neslin devamı için bir araçtır.

Aile, kâinata yayılan ilâhî sevgiyi beraber tatmak içindir. Sevgi, yüce Allah'ın erkekle kadın arasına koyduğu bir rahmettir. Bütün aileleri ayakta tutan,

[3] *S. M. Saki EROL, Aile Toplumun Direğidir, Semerkand Dergisi, Ekim, 1999.*
[4] *Furkan 25/74.*
[5] *S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.18.*
[6] *S. M. Saki EROL, Aile Toplumun Direğidir, Semerkand Dergisi, Ekim, 1999.*

anne ile babayı kaynaştıran, onlara yuvanın yükünü taşıtan bu rahmet ve sevgidir.

Hadiste bu rahmet bir misalle şöyle anlatılır:

“Yüce Allah rahmetini yüz parçaya böldü. Bir parçasını dünyadaki varlıklar arasında paylaştırdı. Bunun tecellisini her varlıkta görebilirsiniz. Hayvanlarda bile. Hani, bir hayvan yavrusunu emzirirken incinmesin diye ayağını kaldırır ve rahatça emmesini sağlar ya; işte bu o rahmetin eseridir. Bütün vahşi hayvanlar o rahmet ile yavrularına şefkat gösterir, onları korur, besler ve büyütür. Yüce Allah kıyamet günü bu bir rahmeti doksan dokuz rahmetiyle birleştirip halka öyle rahmet eder.”[7]

Akıl sahipleri bundan ibret almalıdır.

Aile, yârin ve yavruların sığındığı, korunduğu ve barındığı bir yer demektir. Aile, baba ocağı, anne kucağıdır. Ocak sabrı, kucak merhameti temsil eder. Ailede zahmetle rahmet iç içedir. Bu zahmeti Allah için çekenler, içindeki rahmeti bulurlar.

Aile rahmet, ibret, hikmet ve hayat dolu bir yerdir. Onu sırf bir eğlence olarak görmek, koca kâinatı bir keyfe kurban etmek olur. Bu, şahsa, aileye ve insanlığa karşı işlenmiş bir cinayet olur.

Mümin, aileye Allah'ın adıyla adım atmalıdır. Niyeti güzel, hedefi cennet olmalıdır. Birkaç günlük beraberlik için nikâh kıyılmaz, yuva kurulmaz. Ailede niyet ebediyen beraberliktir. Hedef kendisini, ailesini ve yavrularını ateşten korumaktır. Anne ve babanın tek derdi bu olmalıdır. Bunun yolu da edeptir.

Edep, herkes için, en kalıcı sermaye, en süslü elbise, en güzel hediye, en kazançlı miras ve en emniyetli makamdır. Edep, sevgiyle Cenâb-ı Hakk'ın davetine uyup cennet rehberi Hz. Muhammed'e (s.a.v) tâbi olmaktır.[8]

Aile, karşılıklı sevgi ve saygı esasına dayanan, hak ve sorumluluklarının bilincinde olan mutlu bir yuvanın oluşturulmasını hedeflemiştir.

Atalarımız, "Gönül sevince samanlık seyran olur" demişlerdir. Ailedeki mutluluğun şifresi; rıza, vefa, sevgi ve sabırdır, diyor bir âlim.

Önce şunu bilelim: Evlenen iki kişi birbirinin nasibidir. Bu nasip, Allah'ın ilminde kesinleşmiş bir takdirdir. Bu nasibe razı olmak imanın gereğidir. Ona helâlinden ulaşmak farz olduğu gibi, ulaşınca hakkını korumak da farzdır. Hayırlı eş Allah'ın kuluna özel bir ikramıdır, hayırsız eş ise dünyanın en ağır imtihanıdır. Ailemizin saadeti onu acısıyla birlikte kabul etmeye bağlıdır. Bu işin temeli de rızadır.

Ailede mutlu olmak için karı kocanın birbirlerinin her şeyinden hoşlanması gerekmez. Koca hanımının bir huyundan veya durumundan hoşlanmadığı

[7] *Müslim, Tevbe, 19-20; İbn Mâce, Zühd, 35; Ahmed, Müsned, 2/434; 3/55.*
[8] *S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.19.*

zaman onu hemen gözden ve gönülden çıkarmamalıdır. Kadının kocasına karşı durumu da aynıdır. Kim bilir nefsimizin hoşlanmadığı o durum içinde nice saklı hayırlar vardır. Bu, ileride gözükecektir. Sabredilirse anlaşılır. [9]

Evlilik bir emanettir. Evlilik bir âriyettir. Evlilik bir rıza pazarıdır. Başta kurduğumuz mukaveleyi sonuna kadar rıza ile götürmeye mecburuz. Böyle olmazsa dede olarak sakal ağartmak, baba olarak ömür tüketmek kifayet etmez. Yuvada görülen stres, sıkıntı ve gönül darlığı anlayışsız eşlerin çirkin fiillerinin meyvesidir.

Gavs-ı Kasrevî [kuddise sırruhû] bir sözünde,

"Cennet kadınlarının en güzeli insanın evlendiği karısı olacak. Hatta kişinin hanımı cennet hûrilerden daha güzel olacak" demiştir.[10]

Aile, bir taraftan imtihan diğer yandan terbiye ve terakki sebebidir.
Allah için yapılan bir evlilikte her şey rahmet ve sevap sebebi olur. Aile, Allah'ın emanetidir. Bu emaneti taşırken çekilen zahmetler boşa gitmez. Anne ve baba yuvanın yükünü taşıyıp sorumluluklarını yerine getirmekle ibadet yapmış ve sevap kazanmış olurlar.

Resûlullah (s.a.v), idarecilere ve ailelere bu sorumluluklarını şöyle hatırlatmıştır:

"Dikkat edin, hepiniz birer çobansınız ve hepiniz korumakla görevli olduğunuz şeylerden sorumlusunuz. İdareci halkından, erkek ailesinden, kadın kocasının evinden, hizmetçi, efendisinin malından, kısaca herkes üstlendiği şeylerden Allah'a karşı sorumludur."[11]

Aile yükü taşınırken helâlinden çalışmak, kazanmak, harcamak, hatta eşi ve çocukları ile oynamak birer hayır çeşididir.

Bu konuda Resûlullah (s.a.v) şu müjdeyi vermiştir:

"Kişinin ailesi için yaptığı her harcama kendisi için sadakadır. Muhakkak ki kişi hanımının ağzına koyduğu bir lokma için dahi sevap kazanır."[12]

Arkadaşları ile bir savaşta bulunan Abdullah b. Mübârek (rah) onlara,

"Bizim yaptığımız şu savaştan daha üstün bir savaşı biliyor musunuz?" diye sordu, arkadaşları,

"Hayır, bilmiyoruz" dediler. Abdullah,

"Ben biliyorum" dedi. Arkadaşları,

"Nedir o?" diye sorduklarında Abdullah b. Mübârek (rah) şu cevabı verdi:

---

[9] *S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.33.*

[10] *Mehmet ILDIRAR, Ailede Saklı Cennet, Sf.12*

[11] *Buhârî, Ahkâm, 1; Nikâh, 81, 90; Müslim, İmâret 20 (nr. 1829); Tirmizî, Cihâd, 27 (nr. 1705); Ebû Davud, İmâret, 1 (nr. 2928). Buhârî, Ahkâm, 1; Nikâh, 81, 90; Müslim, İmâret 20 (nr. 1829); Tirmizî, Cihâd, 27 (nr. 1705); Ebû Davud, İmâret, 1 (nr. 2928).*

[12] *Buhârî, Cenâiz, 37, Nafakât, 1, Feraiz, 6; Müslim, Vesâyâ, 5; Ebû Davud, Vesâyâ, 2; Tirmizî, Vesâyâ, 1; Nesâî, Vesâyâ, 3.*

"İffetli ve edepli, çoluk çocuk sahibi bir müminin geceleyin kalkar, çocuklarına bakar, uykuda olan çocuklarının üstünün açılmış olduğunu görür ve onları elbisesi ile örter. İşte bu kişinin yaptığı, bizim şu anda içinde bulunduğumuz amelden daha hayırlı ve üstündür."[13]

Şu hadis-i şerifler bütün aile reislerine müjde vermektedir:

"Kulun günahları çoğaldığı vakit, (günahlarına kefâret olması için) yüce Allah onu geçim darlığına düşürür."[14]

"Günahlar içinde öyleleri vardır ki, onları ancak geçim için çekilen sıkıntılar temizler."[15]

"Kimin üç kızı veya üç kız kardeşi bulunur da onlarla güzel geçinir, onlar hakkında Allah'tan korkarak gerekeni yaparsa mutlaka cennete girer. İki kızı veya iki kız kardeşi olan için de durum aynıdır."[16] [17]

Ailedeki mutlulukta rıza ve vefa çok önemlidir. Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükâfatlandırır. Bir olaya sadece nefisle değil, aynı zamanda vicdan, akıl, insaf ve sevgiyle de bakmalıdır.

Sevdiğimizi kusuru ile kabul etmek mutluluk için ilk adımdır. Ayrıca onun yükünü çekmek, sıkıntısına sabretmek, hatasını affetmek, onun için hayır dua etmek iyi geçim için vazgeçilmez şeylerdir. Aslında sevginin zevki de bu çile içinde gizlidir.

Bir ailenin çok basit tartışmalardan dolayı birbirine kızıp küserek hemen boşanmayı düşünmeleri doğru değildir. Bu konuda yüce Allah bütün aile reislerini şöyle uyarmaktadır:

"Kadınlarınızla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (hemen boşamaya gitmeyin, sabredin ve şunu bilin) sizin hoşlanmadığınız bir şeyde Allah pek çok hayır yaratır. "[18]

Aynı şeyler kadından da istenir.

Kusursuz dost arayan kimse yalnız kalır. Kusursuz insan nerede? Bir kimsenin iyi hali kötü halinden daha fazla ise o kimse iyi insan kabul edilir ve kusurları affedilir. Yeter ki bu kusurlar Allah'a şirk koşmak ve namusunu kirletmek gibi kusur ve günahlardan olmasın.

Bu konuda Rahmet Peygamberimiz (s.a.v) aile reislerine şu inceliği hatırlatmıştır:

---

[13] Gazâlî, İhyâ, 41; Zebîdî, İthafü's-Sâde, 6/67.

[14] Ahmed, Müsned, 6/157; Bezzâr, Müsned, nr. 3260, Heysemî, ez-Zevâid, 3/291; Hatîb Tebrîzî, Mişkâtü'l-Mesâbîh, nr.1580. Ahmed, Müsned, 6/157; Bezzâr, Müsned, nr. 3260, Heysemî, ez-Zevâid, 3/291; Hatîb Tebrîzî, Mişkâtü'l-Mesâbîh, nr.1580.

[15] Taberânî, el-Evsat, nr.102; Nuaym, Hilye, 6/335; Müttakî-i Hindî, Kenzü'l-Ummâl, nr.16600; Heysemî, ez-Zevâid, nr. 6239.

[16] Ebû Davud, Edeb, 121; Tirmizî, Birr, 13. Ebû Davud, Edeb, 121; Tirmizî, Birr, 13.

[17] Dilaver Selvi, Delil ve Örnekleriyle Temel Aile İlmihali.

[18] Nisâ 4/19.

"Kadın aslı itibariyle farklı yapıda yaratılmıştır, onu sürekli aynı halde tutamazsın. Onunla bulunduğu o halde geçinmeye bak. Yoksa onu istediğim gibi dosdoğru yapayım dersen kırarsın. Onun kırılması boşamaktır."[19]

Haksız ve gereksiz yere boşamak ise yüce Allah'ın hiç sevmeyip gazap ettiği bir iştir. Diğer hadiste şöyle buyrulur:

"Mümin erkek bir kusurundan dolayı hemen hanımına kızmasın. Onun bir huyundan hoşlanmazsa hoşlanacağı ve razı olacağı başka bir huyu vardır, ona baksın."[20]

En geçimsiz insanda bile hoşa gidecek bir taraf bulunur. Kadın veya erkek birbirinin önce iyi taraflarını düşünmelidir. İyi yönüne şükretmeli, kötü yönünü ise sabredip idare yoluna gitmelidir. Eğer bir kadın namus kusuru işlemiyorsa, onun diğer davranış bozukluklarına sabredilmelidir.

Sabır ve idare ahlâkına sahip olan kimse, hem emanetine aldığı ailesine iyi davranıp sevap alır hem de çilenin içindeki huzuru yakalamış olur.

O Benim İçin Bir Servetti

Bir Hak dostunun hanımı oldukça sert, geçimsiz ve sevimsizdi. Kocasına her gün dili ve haliyle sanki cehennem azabı çektiriyordu. Bu zat ise onun her haline sabrediyor, nefsini sabra alıştırıyor, bu ateşin içinde her gün pişiyordu. Güzel ahlâkı elde etmek için bunu bir fırsat görüyordu. Bunun için onu boşamayı hiç düşünmüyordu.

Bu zatı tanıyan dostları onun durumuna çok üzülüyordu. Kadına hiçbir nasihat fayda vermiyordu. Öyle oldu ki bu zata acıyan bazıları kadının ölümü için dua etmeye başladılar.

Bir gün kadının eceli geldi, öldü. Kocasının dostları o günü bayram ilân ettiler. Kadını bir an evvel toprağa verdikten sonra sevinerek kocasının yanına geldiler; ona,

"Efendim, biz size taziyeye değil, tebrik etmeye geldik; gözünüz aydın olsun, kurtuldunuz!" dediler. Allah dostu sakin ve düşünceliydi. Yüzünde bir sevinç izi yoktu. Aksine değerli bir şeyini kaybetmiş gibi üzüntülüydü. Bunun sebebini şöyle açıkladı:

"Ben bugün gerçekten çok üzgünüm. Bu kadın benim için bir servetti. Ben onun kötü huylarına sabrederek yüce Rabbim'in razı olacağı güzel ahlâkları elde ediyordum; böylece pek çok sevap ve mânevî derece kazanıyordum. Ne yazık ki şimdi bu servetim toprağa gömüldü, böyle bir kâr kapısı kapandı!"

---

[19] *Buhârî, Nikâh, 79; Müslim, Radâ', 59; Tirmizî, Talâk, 12;ibn Hibbân, Sahîh, nr. 4179; Ahmed, Müsned, 2/449.*

Buhârî, Nikâh, 79; Müslim, Radâ', 59; Tirmizî, Talâk, 12;ibn Hibbân, Sahîh, nr. 4179; Ahmed, Müsned, 2/449.

[20] *Müslim, Radâ', 61; Begavî, Mesâbîhus-Sünne, nr. 2417; Münzirî, et-Tergîb, nr. 2882.*

Demek ki mutlu olmanın yolu çoktur. İnsan biraz işlerin sonunu düşünse, biraz geniş olsa, biraz da aklını ve gönlünü kullansa çok şeyin üstesinden gelir.

Her Şey Para ve Güzellik Değildir

Bu dünyada tek mutluluk sebebi para veya güzellik değildir. Hanımı güzel, kocası zengin olan bütün ailelerin mutlu oldukları düşünülmesin. Sırf güzellik ve zenginlik saadet için yetmez. Hatta bunlar çoğu zaman aile için saadet yerine felâket sebebi olmaktadır.

Bunun için Allah Resûlü (s.a.v) yuva kuracak gençlere, mutluluk için dindar, akıllı ve dengeli kadını tercih etmelerini tavsiye etmiş; bazen güzelliğin, zenginliğin ve nesebin âfet sebebi olacağını hatırlatmıştır.[21]

Hanbelî mezhebinin imamı Ahmed b. Hanbel (rah), iki tane kızı olan bir aileye kız istemeye gitmişti. Kızların biri çok güzeldi, diğerinin ise bir gözü kördü. Ahmed b. Hanbel,

"Hangisi daha akıllıdır?" diye sordu; bir gözü olmayanın daha akıllı olduğunu söylediler. Büyük âlim,

"Beni onunla evlendiriniz, ben onu tercih ediyorum" dedi.[22]

Tarihte güzelliğin veya paranın şımarttığı insan pek çoktur. Ruh doktorları hastalarının çoğunluğunu zenginlerin ve güzel kadınların oluşturduğunu söylüyorlar.

Nesebi, itibarı, mesleği ve güzelliği ile kocasının başını sıkıntıya sokan kadınlar da az değildir.

Bekâr bir gencin şu sözleri hayret vericidir:

"Ben yüzü çirkin fakat ahlâkı güzel bir kadınla evlenmek istiyorum. Yüzü öyle çirkin olsun ki benden başka kimse onun yüzüne bakmasın; bakan da zevk almasın. Çünkü tanıdıklarımdan birinin yüzü güzel fakat ahlâkı bozuk, şımarık, süsüne ve gezmeye düşkün bir karısı var; başına bela oldu. Adam onu ne terk edebiliyor ne de tedavi. Sık sık şöyle yakınıyor:

Ne yapacağımı şaşırdım vallahi! Tek çare olarak ölümü görüyorum. İkimizden biri ölse de kurtulsam şu belâdan!"

Allah korusun, nefis haramlarda huzur aramaya başlayınca, ailede ne vefa kalır ne de safa.

Özü gibi yüzü de güzel, gönlü gibi dili de tatlı, mâneviyatı gibi maddiyatı da zengin olan fakat asla kul olduğunu unutmayan edep timsali nice erkek ve kadınlar da vardır. Onlar herkes için sevgi ve edepte rehber insanlardır. Müslümanların yüz akıdır.

---

[21] bk. Bezzâr, Müsned, nr. 1404; Taberànî, et-Kebîr, 18/38- 39; Heysemî, Mecmauz-Zevâid, 4/255. bk. Bezzâr, Müsned, nr. 1404; Taberànî, et-Kebîr, 18/38- 39; Heysemî, Mecmauz-Zevâid, 4/255.

[22] Ebû Tâlib el-MekkÎ, Kalplerin Azığı: Kutü'I-Kulûb, 4/448 38 (İstanbul: Semerkand, 2003).

Mutluluk cefada gizli, vefada saklı bir mânevi safadır. Mutluluk edepli olmaktır. Bunun ölçüsü, edep peygamberi Hz. Muhammed'e (s.a.v) uymaktır. Mutluluk, Cenâb-ı Hakk'ı ve halkı razı ederek sevinmektir. Mutluluk, sevdiklerimizi sevindirerek huzur bulmaktır. Mutluluk, nefsimizle birlikte ruhumuzu da sevindirmektir. Mutluluk, cennete giden yolu seçmektir.[23]

İnsanların en hayırlısı, aile çevresine en hayırlı davranan kimsedir. Resulü Ekrem [sallallahu aleyhi ve sellem]; "Ey ümmetim! Kadınlara iyilikle muamele etmenizi tavsiye ederim. Çünkü onlar (Allah'ın emaneti olarak) size verildiler." buyurmuştur. [24]

Aile reisi olan erkek yüce Allah'a karşı sorumludur. Onun ailesine güzel davranması farzdır. Zulüm haramdır. Bunun için kadınlarla güzel geçinmelidir. Onlardan gelecek sıkıntılara katlanmalıdır. Kadınların tabiatı bunu gerektirmektedir. Böyle davranmakla kişi onlara merhamet etmiş olur. Bu konuda yüce Allah,

"Hanımlarınızla iyi geçinin"[25] buyurmuştur.

Diğer bir âyette onların hakkını yücelterek, şöyle buyurmuştur:

"Onlar (kadınlar) sizden sağlam bir söz almışlardı. "[26]

Başka bir âyette de,

"... Ve yanınızdaki arkadaşa iyilikte bulunun..."[27] buyurmaktadır.

Müfessirlerden bazıları, "yanınızdaki arkadaş" ifadesiyle kastedilen kimsenin evdeki hanım olduğunu söylemişlerdir.[28]

Hz. Peygamber'in (s.a.v) vefatından önce ashabına tavsiyede bulunduğu ve sesi kısılıncaya kadar tekrar ettiği üç tavsiye arasında kadınlara iyi davranma konusu da vardı. Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Namaza dikkat edin, aman namaza dikkat edin. Elinizin altında bulunanlara güçlerinden fazla yük yüklemeyin. "[29]

"Kadınlarınız hakkında Allah'tan korkun! Onlar sizin yanınızda bir emanettir. " [30]

"Siz onları yüce Allah'ın emaneti olarak aldınız ve Allah'ın emri ve izni ile namuslarını kendinize helâl kıldınız."[31]

---

[23] S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.33.
[24] Sohbet Alt Başlığı
[25] Nisâ 4/19,
[26] Nisâ 4/21.
[27] Nisâ 4/36.
[28] Kurtubî, el-Câmi, 5/165.
[29] Ebû Davud, Edeb, 123; ibn Mâce, Vesâyâ, 1, Cenâiz, 64.

[30] Nesâî, es-Sünenü'I-Kübrâ, nr. 7097.
[31] Müslim, Hac, 148.

Hanımla iyi geçinmek demek sadece ona eziyet etmemek değildir. Bilakis hanımdan gelecek eziyetlere de katlanmak demektir. İyi geçinmek, hanım öfkelenip kendini kaybettiğinde, akıllı olmak, ağır davranmak ve sabretmektir.

Irz ve namus, iman gibi değerlidir. Onlar bir erkeğe verilmiş en büyük, en kutsal emanetlerdir. Onları korumak için gerekirse can verilir. Bu bir mertlik ve şehitliktir. Edep Peygamberimiz (s.a.v), yüce Allah'ın kıyamet günü şu üç kimseye rahmet nazarı ile bakmayacağını ve onları cennete koymayacağını haber vermiştir:

1. Anne babasına haksız yere isyan eden ve onların hakkını çiğneyen kimse.

2. Hanımını yabancılardan kıskanmayan (onun haram iş ve ilişkilerinden zevk alan) erkek (deyyus).

3. (Kılık, kıyafet, hal ve hareketleri ile) erkeklere benzemeye çalışan kadın.

Bu kimseler tövbe etmeden ölürlerse sonuç budur. Ancak kul kusurunu anlar ve tövbe ederse, rahmete ve cennete yönelmiş olur.[32]

Güzel Geçinme Güzel Ahlaktır

Güzel geçimin başladığı nokta gönüldür. Gönlün gıdası sevgidir. Sevginin kaynağı yüce Allah'tır. Dâimî huzur yüce Allah iledir.

Gerçekten Allah'a yönelmiş, ilâhî aşktan bir derece tatmış, maddenin ötesinde bir âlemin olduğunu anlayıp ona kalbini açmış bir insanla geçinmek çok kolaydır; çünkü bu insanın derdi Allah'tır, huzuru Hak iledir.

Hep "ben" diyende huzur olmaz, "ben haklıyım" diyenle hak bulunmaz.

Güzel geçim güzel ahlâktır. Güzel ahlâkın temeli tevazudur. Tevazu, ailede, işte, cemiyette ve her yerde güzel geçim için vazgeçilmez bir ahlâktır. O elde edilmeden gerçek huzur bulunmaz.

Tevazu, yüce Allah'ın azameti karşısında iki büklüm olup, nefsini hiç bilmek, kulluktaki kusurlarını görüp kendi haline üzülmektir.

Kusuru kendisinde arayan kimse hem kusurunu kolay bulur hem de karşısındakine karşı edepli olur. Niyeti doğruyu bulmak olana yüce Allah yardım eder, sabır verir, anlayışını açar, kalbini genişletir, nefsinin sertliğini giderir, şeytanın hilesini gösterir, Hakk'ı sevdirir, haklıyı buldurur.

Böylece hayat güzel olur.

Bencil ve kibirli bir aile, ne yaparsa yapsın huzuru bulamaz.

Yüce Yaratıcı'sının hükmü karşısında saygı ile eğilmeyen baş kibirlidir. Kibirli kimse katı olur.

---

[32] *S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.78.*

Kibirli kimse ince bir aşkla sevmeyi bilmez, incelip de bir gönle giremez. Böyle biri düşmanıyla değil, dostuyla bile geçinemez; ta tövbe edip gerçek tevazuyu elde edene kadar...

Aşağıdaki örnek İslâm'ın nuru ile terbiye olan sert bir insanın nasıl inceldiğini göstermektedir:

Hanımın Hatasını Hizmetine Bağışla

Hz. Ömer (r.a) devrinde bir adam hanımı ile arada bir ağız kavgası edip çekişiyordu. Adam hanımına laf anlatamayınca bunalmış, halifeden yardım ve akıl istemek için evine gelmişti.

Evin kapısını çalmak için yaklaştığında içeriden bir kadının yüksek sesle konuştuğunu duydu. Biraz dikkat edince, bunun Hz. Ömer'in (r.a) hanımı olduğunu anladı. Baktı ki Hz. Ömer de aynı durumda. Adam şaşırdı; koca halife, kendisine karşı sesini yükselten hanımını sükûnetle dinliyordu. Kapıyı hiç çalmadan hemen geri döndü.

O sırada Hz. Ömer (r.a) birinin kapıya doğru geldiğini fark etmişti. Gelen kimsenin kapıyı çalmadan geri döndüğünü görünce, hemen arkasından çıkıp adamı geri çağırdı ve ne için geldiğini, niçin geri döndüğünü sordu. Adam,

“Yâ Ömer, bir derdim vardı, size akıl danışmaya gelmiştim; fakat gördüm ki siz de aynı dert içindesiniz. Onun için rahatsız etmek istemedim!"dedi Hz. Ömer (r.a),

"Derdin neydi?" diye sordu. Adam,

"Hanımım, bazen bana karşı evde yüksek sesle konuşuyor, sözlerime sertçe karşılık veriyor, canımı sıkıyor. Gördüm ki bu durum sizin evde de oluyor" dedi. O zaman Hz. Ömer (r.a) adamı bir kenara çekerek ona,

"Bak, hanımların kocaları üzerinde pek çok hizmeti ve hakkı vardır. Bunun için onlara tahammül etmeliyiz. Onlar bizim evimizi beklerler. Ekmek ve yemeğimizi pişirirler. Çocuklarımızı emzirirler. Elbise ve evimizi temizlerler. Nefsimizi teskin eder ve bizi harama düşmekten korurlar. Ben bana bu kadar hizmeti dokunan bir kadına niçin tahammül etmeyeyim" dedi.

Bunları bir halifeden dinleyen adam, biraz düşündü ve,

"Benim eşim de aynı hizmetleri görüyor" deli. O zaman Hz. Ömer (r.a),

"Kardeşim, hanımının sıkıntısına tahammül göster. Dünya hayatı çok kısadır, gelir geçer" dedi.[33]

Hak adına yeri gelince demir gibi sert olan Hz. Ömer (r.a), yine Hak hatırına yeri gelince kadife gibi yumuşak olabilmekteydi. Onun tek derdi Hakk'ın hatırını korumaktı.

[33] Bk. Zehebi, el-Kebâir, s. 179.

İşte tevazu denen şey budur.

İnsan halka gösterdiği tevazu kadar Hak katında yücelir

Güzel Geçinme Bir Sanattır

Asıl güzel geçim, kötü ve aksi insanla olur. Güzel huylu kimse ile hoş geçinmek kolaydır; buna gerçek manada güzel geçim denmez.

Ailemiz ahlâkımızı yansıtan bir aynadır. Herkes kendisini en iyi bu aynada görür. Ailede yapmacık olmaz, gizli huylar saklanmaz; içimizde ne varsa dışarıya o çıkar.

Bir kadının en güzel şahidi kocasıdır; kocanın da şahidi hanımıdır. Herkes kendisini ailesine karşı davranışları ile tanımalı, nefsinin huylarını bu ortamda tespit etmeli ve yanlışını tedaviye çalışmalıdır.

Bunun için Allah dostları kendilerindeki ahlâkı görmek, ölçmek ve geliştirmek için yanlarında kötü davranışlı bazı insanların bulunmasına razı olurlar, bunu bir fırsat bilirler ve ondan istifade ederlerdi.

Velilerden Yahya b. Ziyâd'ın (rah), kötü huylu bir kölesi vardı. Bir gün kendisine, "Bu kötü huylu köleyi niçin yanında tutuyorsun; onu sat da kurtul. Sen bunu bedava vermiş olsan yine kazançlı olursun" dediklerinde, o büyük zat şöyle demiştir:

"Hayır, onu satmayacağım, ben onun kötü huylarına sabrederek geniş olmaya ve yumuşak davranmaya alışıyorum."[34]

Lokman Hekim'e (a.s), "Sen bu güzel ahlâkı kimden öğrendin?" diye sormuşlar, o da şu cevabı vermiş:

"Kötü ahlâklı kimselerden öğrendim; onlarda gördüğüm kötü işleri ben terk ettim; böylece güzel ahlakı elde ettim."

Güzel ahlâk dünyanın en büyük servetidir. Ona sahip olan kimse öyle mutlu olur ki artık bu kimsenin huzurunu kimse bozamaz. Çünkü o, yüce Allah ile huzuru bulmuştur ve herkese huzur verir.

Allah ile huzur bulanlar öyle bir kuvvet ve kabiliyet kazanır ki artık kendisini sevmeyeni bile sever, ona gelmeyene gider, haksızlık edeni affeder, vermeyene verir. Sertlik gösterene gülümser. Kendisine cahilce davranan kimseye hiç bulaşmaz, ona acır ve "kal selâmetle" deyip yoluna devam eder.

Mümin her işte kendi ahlâkını kontrol etmelidir. O, kendisine nasıl davranıldığına değil, kendisinin nasıl davrandığına bakmalıdır. Ona karşı hanımı, çocuğu, komşusu, iş arkadaşı bir kusur yapsa ilk sorusu şu olmalıdır:

"Ben yüce Rabbim'e karşı ne kusur işledim ki bana karşı bu kusur işlendi. Acaba, bunun başıma gelmesinde benim bir kusurum var mıdır?"

---

[34] *Kuşeyrî, Kuşeyrî Risâlesi, s. 471 (İstanbul: Semerkand, 2004).*

Evet, akıllı ve adaletli kimseler böyle düşünür. Kendisinde bir kusur bulursa onu terk eder ve Allah'tan affını ister. Sonra karşısındaki kimsenin kusuru için bir mazeret arar. Mazeret bulursa onu affeder, bulamazsa kendisini güzel bir şekilde uyarır; kusurunu anlaması için yardımcı olur. Böyle bir kimsenin kızması da sevmesi gibi fayda verir, insanı kötülükten kurtarır.

İşte bu ahlâka sahip olan bir kadın veya erkek, hayatının her anını huzur içinde ve hayır üzere geçirir. Böyle bir kalbi ve ince edebi elde etmek için ne yapılsa azdır. Rehbere gitmeden iş çok zordur.

Güzel Geçinmenin Sırrı

Büyük velî imam Şa'rânî (k.s) güzel geçimin sırrını şöyle açıklar:

"Mümin kardeşim! Eğer sen hanımının doğru, güzel huylu ve ahlâklı olmasını istiyorsan, kendin yüce Allah'a karşı doğru olmaya bak. Birçok insan bunu bilmediklerinden kendi nefislerinin huylarına bakmadan hanımının ahlâkından şikâyet etmektedir. Eğer bu inceliği bilmiş olsalardı önce kendi kusurlarına bakar, onları düzeltirlerdi ve böylece hanımlarının kötü ahlâkı da kendiliğinden düzelmiş olurdu.

Allah kendisinden razı olsun, ben bu durumu kendi ailem üzerinde çok denedim. Ben ne zaman açık veya gizli bir kusur işlesem bunun hemen onda bir yansımasını görürdüm. Hâlbuki o gerçekte güzel ahlâklı bir kadındı. Ancak ben değişince o da elinde olmadan değişiyordu. Buna çok defa şahit oldum. Bunun için hanımımda sevmediğim bir hareket görsem hemen kendimi kontrol ederdim. Onun benim yüzümden değiştiğini düşünürdüm. Ben kendime çeki düzen verince onun da kendiliğinden düzeldiğini görürdüm."[35]

Kusurumu Ailemde Seyrediyorum

Fudayl b. iyâz (k.s) demiştir ki:

"Ben yüce Allah'a karşı bir kusur işlediğim zaman, bunun sonucunu bineğimde, hizmetçimde ve hanımımda görürdüm. Onların bana karşı tavrı değişir, huyları sertleşirdi. Ben bunu anlar, pişman olur, hemen tövbe ve istiğfar ederdim. Onların da kötü huyu yok olurdu. Ben bundan tövbemin kabul edildiğini anlardım. Çok defa da tövbe edip pişmanlık duyduğum halde bineğimin huysuzluğu, hizmetçi ve hanımımın itaatsizliği devam ederdi. Ben bundan tövbemin kabul edilmediğini anlar, daha dikkatli olurdum."[36]

Aile reisi, ailesinin rızık ve geçimini düşündüğü kadar, ilmi ve edebini düşünmekle de yükümlüdür.

Evlenmek, bir insanlık görevidir. Bütün peygamberlerin sünneti ile amel etmektir. Edep üzere kurulan bir yuva, insanın şahsına, ailesine ve bütün insanlığa bir hizmettir.

---

[35] *Şa'rânî, Levâkihul-Envâril-Kudsiyye, s. 333 (Halep 1993); el-Uhudü'I-Kübrâ, s. 402 (Istanbul: Bedir, 1982).*
[36] *Şa'rànî, a.g.e., s. 333.*

Yüce Allah cemiyette herkesi insanlığın ve aile yuvasının bir işinden sorumlu tutmuştur. Resûlullah Efendimiz (s.a.v), kimin neden sorumlu olduğunu şöyle belirtmiştir:

"Hepiniz birer çobansınız; hepiniz sorumluluğunuz altındaki şeylerden sorumlusunuz. İdareciler, yönettikleri halktan sorumludur. Koca, ailesinin himaye ve terbiyesinden sorumludur. Kadın, kocasının evinden (onun şeref ve nesebini korumaktan) sorumludur. Hizmetçi ailenin malından sorumludur. Kısaca herkes üstlendiği şeylerden sorumludur."[37]

Edep üzere kurulan ailede iki türlü hayat vardır: Biri mânevî hayattır. Bu, kalbin uyanması ve Allah'a yönelmesidir. Bunun meyvesi âhirette cennet nimetleridir. Çünkü insan evlilik ile yuvada bir huzur bulur ve tat alır. Bu tadın hiç bitmemesini ister. Bu ise dünyada mümkün değildir. Ebedî tadın yeri âhirette cennettir. Kendisi seven ve ailesini düşünen kimse, dünya tadıyla yetinmeyip cennete yönelir. Oraya girebilmenin yolu iman, ibadet ve güzel ahlâktır. Bu durumda kul, kendisini cennet nimetlerine götürecek imana yapışır, ibadetlere yönelir, güzel ahlâka sarılır. Aile bunun sebebi olur.

Evliliğin insana faydası sadece bu olsaydı, yine içine girmeye ve zahmetini çekmeye değerdi.

Aile ile bulunan diğer hayat, yeni nesil kazanmaktır. Nesil insanın bir şekilde kendi varlığını devam ettirmesidir. Nesil, mali değil mânevî değerleri korumak, taşımak ve yaymak için lâzımdır.[38]

Evlenmekten murat, ümmetin çokluğu, İslâm'ın yayılmasıdır. Bir evlilik ki yalnız şehveti tatmin için olursa onda bir sevap yoktur. O evlilik İslâm'ı çoğaltma, beşeriyete selâmet ve ahlâk-ı ilâhîyi yaymak içinse onda baştan sona sevap olur. Evliliğini bu niyetle yapanın ailesi için çalışması, yemesi, içmesi, konuşması sevap olur.

Âdemoğlu öldüğü zaman amel defteri dürülür. Ancak geride salih bir evlat bırakmışsa o kimsenin amel defteri kapanmaz. Defterine sevap yazılmaya devam eder. Bir evlat ki babasına, anasına, atalarına dua eder, bu dua nurdan tabaklarla ölülere arz olunur.

İyi nasihat, güzel örnekler, ulemâ-i izâmın hayırlı nasihatleri insanları tövbekâr eder. Eğer sen anne baba olarak çocuğuna akıl bâliğ olana kadar İslâmî terbiyenin gereklerini öğrettiysen sorumluluğunu yerine getirmiş olursun. Onun günahlarının vebali kendi boynunadır. Bu, yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'deki,

"Herkes günahı yalnız kendi aleyhine kazanır. Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez" (En'âm 6/164) âyet-i celîlesi ile sabittir.

---

[37] *Buhârî, Ahkâm, 1; Müslim, imâre, 20; Ebû Davud, imâre, 1,13; Tirmizî, Cihâd, 27; Ahmed, Müsned, 2/5, 54, 55; ibn Hibbân, Sahîh, nr. 4491.*

[38] *S.M. Saki EROL, Aile Saadeti, Sf.18.*

Ancak bir şart var ki o da ergenlik çağına kadar çocuğuna gerekli tedrisatı öğretmendir. Bunu yapmak anne baba üzerine görevdir. Anne babalar çocuklarına gerekli bütün İslâmî terbiyeyi verdikleri zaman mesuliyetten kurtulurlar.

(Kız olsun erkek olsun bütün) çocuklar yedi yaşına geldikleri zaman namaza başlatılır. Erkekler on, kızlar dokuz yaşına girdiği zaman farz olmuş gibi namazlara devam ettirilir. Yine bu yaşlarda çocuklar oruçlarını tam olarak tutar, haramları helâlleri öğrenirler. Dinî farziyetler kendilerine öğretilir. Onlara ana, baba, komşu hakları belletilir. Eğer anne baba, çocuklarına akıl baliğ olana kadar helâl lokma yedirip namazlarını kılmayı, oruçlarını tutmayı öğrettiyse, ayrıca erkek çocuğunun helâlinden rızık kazanmasını sağlayıp çocuklarının hayırlı bir eşle yuvasını kurduysa görevini yapmıştır demektir.

Çocuğun yirmi yaşına geldiği halde ona namazı, orucu, helâli, haramı öğretmediysen bu çocuğun idraki, anlayışı elbette eksik olur.

Evlat yetiştirmek yalnız dünya rızkını kazanmada çocuğunu maharet sahibi yapmak değildir. Evladına iyi bir meslek edindirmek, olabildiğince geniş maddi imkânlar sağlamak baba olmanın asıl vazifesi değildir.[39] [40]

---

[39] *Mehmet ILDIRAR, Ailede Saklı Cennet, Sf.103.*
[40] *Gültekin KARA -www.kalpehli.com*

AİLEDE MUTLULUĞUN ŞİFRESİ

Yuvadaki mutluluğun şifresi rıza, vefa, sevgi ve sabırdır. Evlenen iki eş birbirinin nasibidir. Bu nasip, Allah'ın ilminde kesinleşmiş bir takdiridir. Bu nasibe razı olmak imanın gereğidir. Ona helalinden ulaşmak farz olduğu gibi, ulaşınca hakkını korumakta farzdır.

Ailedeki mutlulukta rıza ve vefa çok önemlidir. Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükâfatlandırır.

Sevdiğimizi kusuru ile kabul etmek mutluluk için ilk adımdır. Ayrıca onun yükünü çekmek, sıkıntısına sabretmek, hatasını affetmek, onun için hayır dua etmek iyi geçim için vazgeçilmez şeylerdir.

Bir ailenin çok basit tartışmalardan dolayı birbirine kızıp küserek hemen boşanmayı düşünmeleri doğru değildir. Bu konuda yüce Allah bütün aile reislerini şöyle uyarmaktadır:

"Kadınlarınızla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (Hemen boşanmaya gitmeyin, sabredin ve şunu bilin) Sizin hoşlanmadığınız bir şeyde Allah pek çok hayır yaratır" (Nisâ 4/19)

Evlilik kâinata yayılan ilahi sevgiyi beraber tatmak demektir,
-Sevgi, yüce allah ın erkekle kadın arasına koyduğu bi rahmettir.

-Yuvada zahmetle rahmet iç içedir.bu zahmeti allah için çekenler içindeki rahmeti bulurlar.

-Yuvada niyet ebediyyen beraberliktir.

-Evlenen iki kişi birbirinin nasibidir,

-Yuvadaki mutluluğun şifresi; rıza, vefa, sevgi ve sabırdır.

-En geçimsiz insanda bile hoşa gidedecek bir özellik bulunur.

-Sırf güzellik ve zenginlik saadet için yetmez.

-Koca hanımın huyundan veya durumundan hoşlanmadığı zaman onu hemen gözden çıkarmamalıdır.

-Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükafatlandırır.
-Sevdiğimizi kusuru ile kabul etmek mutluluk için ilk adımdır.

-Bir kimsenin iyi hali kötü halinden daha fazla ise o kimse iyi insan olarak kabul edilir ve kusurları affedilir.

-Eğer bir kadın namus kusuru işlemiyorsa, onun diğer davranışsal bozukluklarına sabredilmelidir.

-Eğer sen eşinin güzel huylu ve ahlaklı olmasını istiyorsan kendin yüce Allah a karşı doğru olmaya bak.

-Aile reisi olan erkek yüce Allah a karşı sorumludur. Onun ailesine güzel davranması farzdır.

-Kadınlarınız hakkında Allah tan korkun onla sizin yanınızda birer emanettir.

-İyi geçim karşındaki öfkelenip kendini kaybettiğinde akıllı olmak, ağır davranmak ve sabretmektir.

-Annelerimiz peygamberimize bazen sabır gerektirecek anlar yaşatırlardı. rabbim hakkıyla uygulayanlardan eylesin

AİLEDE MUTLULUĞUN ŞİFRESİ

Atalarımız, "Gönül sevince samanlık seyran olur" demişlerdir.

Yuvadaki mutluluğun şifresi; rıza, vefa, sevgi ve sabırdır, diyor bir âlim.

Önce şunu bilelim: Evlenen iki kişi birbirinin nasibidir. Bu nasip, Allah'ın ilminde kesinleşmiş bir takdirdir. Bu nasibe razı olmak imanın gereğidir.

Ona helâlinden ulaşmak farz olduğu gibi, ulaşınca hakkını korumak da farzdır.

Hayırlı eş Allah'ın kuluna özel bir ikramıdır, hayırsız eş ise dünyanın en ağır imtihanıdır.

Ailemizin saadeti onu acısıyla birlikte kabul etmeye bağlıdır. Bu işin temeli de rızadır.

Ailede mutlu olmak için karı kocanın birbirlerinin her şeyinden hoşlanması gerekmez. Koca hanımının bir huyundan veya durumundan hoşlanmadığı zaman onu hemen gözden ve gönülden çıkarmamalıdır. Kadının kocasına karşı durumu da aynıdır. Kim bilir nefsimizin hoşlanmadığı o durum içinde nice saklı hayırlar vardır. Bu, ileride gözükecektir. Sabredilirse anlaşılır.

Ailedeki mutlulukta rıza ve vefa çok önemlidir. Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükâfatlandırır.

Bir olaya sadece nefisle değil, aynı zamanda vicdan, akıl, insaf ve sevgiyle de bakmalıdır.

Sevdiğimizi kusuru ile kabul etmek mutluluk için ilk adımdır. Ayrıca onun yükünü çekmek, sıkıntısına sabretmek, hatasını affetmek, onun için hayır dua etmek iyi geçim için vazgeçilmez şeylerdir. Aslında sevginin zevki de bu çile içinde gizlidir.

Bir ailenin çok basit tartışmalardan dolayı birbirine kızıp küserek hemen boşanmayı düşünmeleri doğru değildir. Bu konuda yüce Allah bütün aile reislerini şöyle uyarmaktadır:
"Kadınlarınızla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (hemen boşamaya gitmeyin, sabredin ve şunu bilin) sizin hoşlanmadığınız bir şeyde Allah pek çok hayır yaratır." Nisâ 4/19.

Aynı şeyler kadından da istenir.

Kusursuz dost arayan kimse yalnız kalır. Kusursuz insan nerede? Bir kimsenin iyi hali kötü halinden daha fazla ise o kimse iyi insan kabul edilir ve kusurları affedilir. Yeter ki bu kusurlar Allah'a şirk koşmak ve namusunu kirletmek gibi kusur ve günahlardan olmasın.

Bu konuda Rahmet Peygamberimiz (s.a.v) aile reislerine şu inceliği hatırlatmıştır:
"Kadın aslı itibariyle farklı yapıda yaratılmıştır, onu sürekli aynı halde tutamazsın. Onunla bulunduğu o halde geçinmeye bak. Yoksa onu istediğim gibi dosdoğru yapayım dersen kırarsın. Onun kırılması boşamaktır. *[Buhârî, Nikâh, 79; Müslim, Radâ', 59; Tirmizî, Talâk, 12;ibn Hibbân, Sahîh, nr. 4179; Ahmed, Müsned, 2/449.]*

Haksız ve gereksiz yere boşamak ise yüce Allah'ın hiç sevmeyip gazap ettiği bir iştir.

Diğer hadiste şöyle buyrulur:

"Mümin erkek bir kusurundan dolayı hemen hanımına kızmasın. Onun bir huyundan hoşlanmazsa hoşlanacağı ve razı olacağı başka bir huyu vardır, ona baksın*." (Müslim, Radâ', 61; Begavî, Mesâbîhus-Sünne, nr. 2417; Münzirî, et-Tergîb, nr. 2882.)*

En geçimsiz insanda bile hoşa gidecek bir taraf bulunur. Kadın veya erkek birbirinin önce iyi taraflarını düşünmelidir. İyi yönüne şükretmeli, kötü yönünü ise sabredip idare yoluna gitmelidir. Eğer bir kadın namus kusuru işlemiyorsa, onun diğer davranış bozukluklarına sabredilmelidir.

Sabır ve idare ahlâkına sahip olan kimse, hem emanetine aldığı ailesine iyi davranıp sevap alır hem de çilenin içindeki huzuru yakalamış olur.

[Bazı sıkıntılar müminin kalbini niyaza, dilini duaya alıştırır.]

[Evlenen iki kişi birbirinin nasibidir.]

İBRET

O BENİM IÇIN BİR SERVETTİ

Bir Hak dostunun hanımı oldukça sert, geçimsiz ve sevimsizdi. Kocasına her gün dili ve haliyle sanki cehennem azabı çektiriyordu. Bu zat ise onun her haline sabrediyor, nefsini sabra alıştırıyor, bu ateşin içinde her gün pişiyordu. Güzel ahlâkı elde etmek için bunu bir fırsat görüyordu. Bunun için onu boşamayı hiç düşünmüyordu.

Bu zatı tanıyan dostları onun durumuna çok üzülüyordu. Kadına hiçbir nasihat fayda vermiyordu. Öyle oldu ki bu zata acıyan bazıları kadının ölümü için dua etmeye başladılar.

Bir gün kadının eceli geldi, öldü. Kocasının dostları o günü bayram ilân ettiler. Kadını bir an evvel toprağa verdikten sonra sevinerek kocasının yanına geldiler; ona,

“Efendim, biz size taziyeye değil, tebrik etmeye geldik; gözünüz aydın olsun, kurtuldunuz!” dediler. Allah dostu sakin ve düşünceliydi. Yüzünde bir sevinç izi yoktu. Aksine değerli bir şeyini kaybetmiş gibi üzüntülüydü. Bunun sebebini şöyle açıkladı:

“Ben bugün gerçekten çok üzgünüm. Bu kadın benim için bir servetti. Ben onun kötü huylarına sabrederek yüce Rabbim’in razı olacağı güzel ahlâkları elde ediyordum; böylece pek çok sevap ve mânevî derece kazanıyordum. Ne yazık ki şimdi bu servetim toprağa gömüldü, böyle bir kâr kapısı kapandı!”

Demek ki mutlu olmanın yolu çoktur. İnsan biraz işlerin sonunu düşünse, biraz geniş olsa, biraz da aklını ve gönlünü kullansa çok şeyin üstesinden gelir.
En geçimsiz insanda bile hoşa gidecek bir özellik bulunur.
Sırf güzellik ve zenginlik saadet için yetmez.

Her Şey Para ve Güzellik Değildir

Bu dünyada tek mutluluk sebebi para veya güzellik değildir. Hanımı güzel, kocası zengin olan bütün ailelerin mutlu oldukları düşünülmesin. Sırf güzellik ve zenginlik saadet için yetmez. Hatta bunlar çoğu zaman aile için saadet yerine felâket sebebi olmaktadır.

Bunun için Allah Resûlü (s.a.v) yuva kuracak gençlere, mutluluk için dindar, akıllı ve dengeli kadını tercih etmelerini tavsiye etmiş; bazan güzelliğin, zenginliğin ve nesebin âfet sebebi olacağını hatırlatmıştır. (*Bezzâr, Müsned, nr. 1404; Taberànî, et-Kebîr, 18/38- 39; Heysemî, Mecmauz-Zevâid, 4/255.)*

Hanbelî mezhebinin imamı Ahmed b. Han-bel (rah), iki tane kızı olan bir aileye kız istemeye gitmişti. Kızların biri çok güzeldi, diğerinin ise bir gözü kördü. Ahmed b. Hanbel,
“Hangisi daha akıllıdır?” diye sordu; bir gözü olmayanın daha akıllı olduğunu söylediler. Büyük âlim,

“Beni onunla evlendiriniz, ben onu tercih ediyorum” dedi. (*Ebû Tâlib el-MekkÎ, Kalplerin Azığı: Kutü’I-Kulûb, 4/448 38)*

Tarihte güzelliğin veya paranın şımarttığı insan pek çoktur. Ruh doktorları hastalarının çoğunluğunu zenginlerin ve güzel kadınların oluşturduğunu söylüyorlar.
Nesebi, itibari, mesleği ve güzelliği ile kocasının başını sıkıntıya sokan kadınlar da az değildir.

Bekâr bir gencin şu sözleri hayret vericidir:

“Ben yüzü çirkin fakat ahlâkı güzel bir kadınla evlenmek istiyorum. Yüzü öyle çirkin olsun ki benden başka kimse onun yüzüne bakmasın; bakan da zevk almasın. Çünkü tanıdıklarımdan birinin yüzü güzel fakat ahlâkı bozuk, şımarık, süsüne ve gezmeye düşkün bir karısı var; başına bela oldu. Adam onu ne terkedebiliyor ne de tedavi. Sık sık şöyle yakınıyor:

Ne yapacağımı şaşırdım vallahi! Tek çare olarak ecelimi bekliyorum. İkimizden biri ölse de kurtulsam şu belâdan!”

Allah korusun, nefis haramlarda huzur aramaya başlayınca, ailede ne vefa kalır ne de safa.

Özü gibi yüzü de güzel, gönlü gibi dili de tatlı, mâneviyatı gibi maddiyatı da zengin olan fakat asla kul olduğunu unutmayan edep timsali nice erkek ve kadınlar da vardır. Onlar herkes için sevgi ve edepte rehber insanlardır. Müslümanların yüz akıdır.

Tekrar hatırlatıyoruz:

Mutluluk cefada gizli, vefada saklı bir mânevi safadır.

Mutluluk edepli olmaktır.

Bunun ölçüsü, edep peygamberi Hz. Muhammed’e (s.a.v) uymaktır.

Mutluluk, Cenâb-ı Hakk’ı ve halkı razı ederek sevinmektir.

Mutluluk, sevdiklerimizi sevindirerek huzur bulmaktır.

Mutluluk, nefsimizle birlikte ruhumuzu da sevindirmektir.

Mutluluk, cennete giden yolu seçmektir.

[Koca hanımının bir huyundan veya durumundan hoşlanmadığı zaman onu hemen gözden ve gönülden çıkarmamalıdır.]

[Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükâfatlandırır.]

İFFETTEKİ İZZET- HEVADAKİ ZİLLET

Müminlerin en bariz vasfı, vefadır.

Ahdi (yapılan sözleşmeyi) yerine getirin, çünkü verdiği sözden cayan (kıyamet günü) sorumludur.” [41]

İslâm ahlâkının en mühimlerinden biri de ahde vefâdır. Ahde vefâ husundaki âyet-i kerimeler on taneden fazladır. Sözünde duran kimseleri, ahidlerini, vaadlerini, verdikleri sözü yerine getirenleri, hem Allah-u Teala (c.c.) sever, hem de insanlar sever. Sözlerinde ve vaadlerinde durmayan kimseleri, Allah-u Teala (c.c.) sevmediği gibi, kulları da sevmez.

Emânete riâyet etmeyenin imanı olmadığı gibi, ahde riâyet etmeyenin de kâmil bir dini olmadığı Hazret-i Enes r.a.’den rivâyet edilmiştir.

Müslim (r.a.)‘ın rivâyet ettiği bir hadisin sonunda, bir müslümana hîyanet eden ve ahdini bozanları, “Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti üzerlerine olsun!” diye çok açık bir şekilde tehdit edilmişlerdir.

Bu tehdit hiç şüphesiz ki, ahde vefânın çok mühim olduğunu güzelce bildirmektedir. Esâsen münafıklığın başlıca üç alâmetinden birini de ahdini bozanlar teşkil etmektedir. İsmail (a.s.)’ın vaadinde sebâtı, Kur’an-ı Azîmüşşan’da övülmüştür. Efendimiz (s.a.v.) Hazretleri peygamberliğinden önce, birisine vermiş olduğu sözden dolayı üç gün orada beklemişti. *(M.Zahit Kotku-Ahlak Eğitimi)*

Vefa, yüce Allah ve halk ile yaptığı sözleşmeye sadık olmaktır. Nikahla aile kurmak farz olup bu, iffet ve namusunun korumak için yapılan en hayırlı bir sözleşmedir.

Nikâh, helâl ile haramı birbirinden ayıran kutsal bir akid, kadın ile erkeği birbirine helâl eden bir işlemdir.

Nikâh, ilk insanla birlikte bütün insanlığa yüklenen en büyük bir emanettir. Bütün peygamberlerin ümmetlerine öğrettiği ilâhî bir vazifedir.
Nikâh, insanlığın farkı, aklın gereği, aşkın edebi ve iffetin isbatıdır. Nikâh bütün hak dinlerin emridir. *(İbn Abidin)*
Rahmet Peygamberimiz’in (s.a.v) buyurduğu gibi: “İki sevgiliyi nikâh gibi birbirine bağlayan ve kaynaştıran hiçbir şey yoktur.” (İbn Mace)
Yüce Allah kadını kocası için, kocayı da hanımı için birer elbise yapmıştır. Bu elbise nikâhla giyilir.

Evlilik, Kur’an ve Sünnet’te emredilmiştir. Bütün İslâm âlimleri evlenmenin ilâhî bir emir olduğu konusunda görüş birliği içindedir.

Evlilik ilâhî bir kanundur. Fıtrattan gelen bir ihtiyaçtır. İnsanlık binasının

---

[41] El-İsra-34

temelidir. Bunun için Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyrulur:

"Aranızdaki bekârları evlendiriniz." [42]

Resûlullah (s.a.v), aile reislerine, evlenme zamanı gelen çocuklarının evlendirmelerini ve özellikle kız çocuklarında acele etmelerini tavsiye etmektedir. Uyarısı şöyledir:

"Ey Ali! Üç şeyi geciktirme: Vakti gelmiş namazı. Hazırlanmış cenazeyi. Dengini ve münasibini bulduğun genç kızın evliliğini." *(Hakim)*

Diğer âyette şöyle buyrulur:

"Kadınlardan size helâl olup hoşunuza gidenleri nikâhlayınız."[43]

Evlilik, bütün peygamberlerin ortak sünnetidir. Bu konuda Resûlullah Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Dört şey peygamberlerin sünnetlerindendir: Hayâlı olmak, güzel koku sürünmek, misvak kullanmak (ağız temizliği) ve evlenmek." *(Tirmizi)*

Bu konuda pek çok emir ve teşvik vardır. Bunlardan birinde Resûlullah (s.a.v) Efendimiz, şöyle buyurmuştur:

"Ey gençler topluluğu! Sizden kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin; çünkü evlilik gözü ve ırzı harama karşı daha fazla koruyucudur." *(Buhari, Müslim)*

Bu hadis, sadece bekâr erkeklere değil, aynı zamanda bekâr kadınlara da evlenmeyi tavsiye etmektedir.

İffetini korumak, haramdan korunmak ve terbiye olmak için nikâh kıyıp evlenen bir kimseye yüce Allah'ın özel yardım vaadi vardır. Allah Resûlü (s.a.v) evliliğin masrafından ve yükünden korkan fakir gençlere şu müjdeyi vermiştir:

"Üç kimse var ki onlara yardım etmeyi yüce Allah kendisi için bir borç kabul etmiştir. Bunlar şunlardır:

1. Allah yolunda cihada çıkan kimse.

2. İffet ve namusunu korumak için evlenen kimse.

3. Borcunu ödeyip kendisini kurtarmak için efendisiyle anlaşma yapan kimse." *(Tirmizi, İbn Mace, Ahmed, Hâkim, Dilaver Selvi)*

Eşlerin birbirine karşı gösterdiği vefa ve saygı, Allah'a karşı gösterilmiş vefa gibidir.

---

[42] Nur Suresi-32
[43] Nisa-3

Evlenen iki kişi birbirinin nasibidir. Bu nasip, Allah'ın ilminde kesinleşmiş bir takdirdir. Bu nasibe razı olmak imanın gereğidir. Ona helâlinden ulaşmak farz olduğu gibi, ulaşınca hakkını korumak da farzdır.

Hayırlı eş Allah'ın kuluna özel bir ikramıdır, hayırsız eş ise dünyanın en ağır imtihanıdır. Ailemizin saadeti onu acısıyla birlikte kabul etmeye bağlıdır. Bu işin temeli de rızadır.

Ailede mutlu olmak için karı kocanın birbirlerinin her şeyinden hoşlanması gerekmez. Koca hanımının bir huyundan veya durumundan hoşlanmadığı zaman onu hemen gözden ve gönülden çıkarmamalıdır. Kadının kocasına karşı durumu da aynıdır. Kim bilir nefsimizin hoşlanmadığı o durum içinde nice saklı hayırlar vardır. Bu, ileride gözükecektir. Sabredilirse anlaşılır.

Ailedeki mutlulukta rıza ve vefa çok önemlidir. Ailesine razı olan rahat eder, vefa gösterenleri yüce Allah mükâfatlandırır.

Bir olaya sadece nefisle değil, aynı zamanda vicdan, akıl, insaf ve sevgiyle de bakmalıdır.

Sevdiğimizi kusuru ile kabul etmek mutluluk için ilk adımdır. Ayrıca onun yükünü çekmek, sıkıntısına sabretmek, hatasını affetmek, onun için hayır dua etmek iyi geçim için vazgeçilmez şeylerdir. Aslında sevginin zevki de bu çile içinde gizlidir.

Bir ailenin çok basit tartışmalardan dolayı birbirine kızıp küserek hemen boşanmayı düşünmeleri doğru değildir. Bu konuda yüce Allah bütün aile reislerini şöyle uyarmaktadır:

"Kadınlarınızla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız (hemen boşamaya gitmeyin, sabredin ve şunu bilin) sizin hoşlanmadığınız bir şeyde Allah pek çok hayır yaratır." [44]

Aynı şeyler kadından da istenir.

Kusursuz dost arayan kimse yalnız kalır. Kusursuz insan nerede? Bir kimsenin iyi hali kötü halinden daha fazla ise o kimse iyi insan kabul edilir ve kusurları affedilir. Yeter ki bu kusurlar Allah'a şirk koşmak ve namusunu kirletmek gibi kusur ve günahlardan olmasın.

Bu konuda Rahmet Peygamberimiz (s.a.v) aile reislerine şu inceliği hatırlatmıştır:

"Kadın aslı itibariyle farklı yapıda yaratılmıştır, onu sürekli aynı halde tutamazsın. Onunla bulunduğu o halde geçinmeye bak. Yoksa onu istediğim gibi dosdoğru yapayım dersen kırarsın. Onun kırılması boşamaktır." *(Buhari,*

---

[44] Nisa-19

Müslim, Tirmizi, İbn Hibban, Admed)

Haksız ve gereksiz yere boşamak ise yüce Allah'ın hiç sevmeyip gazap ettiği bir iştir. Diğer hadiste şöyle buyrulur:

"Mümin erkek bir kusurundan dolayı hemen hanımına kızmasın. Onun bir huyundan hoşlanmazsa hoşlanacağı ve razı olacağı başka bir huyu vardır, ona baksın." *(Müslim, Begavi, Münziri)*

En geçimsiz insanda bile hoşa gidecek bir taraf bulunur. Kadın veya erkek birbirinin önce iyi taraflarını düşünmelidir. İyi yönüne şükretmeli, kötü yönünü ise sabredip idare yoluna gitmelidir. Eğer bir kadın namus kusuru işlemiyorsa, onun diğer davranış bozukluklarına sabredilmelidir.

Sabır ve idare ahlâkına sahip olan kimse, hem emanetine aldığı ailesine iyi davranıp sevap alır hem de çilenin içindeki huzuru yakalamış olur*. (M.S. Erol-Aile Saadeti)*

Haram işlemek, yüce Allah'a karşı vefasızlıktır.

Haram; bir şeyin yapılması, kullanılması, yiyilip içilmesinin İslâm dininde kesin bir delille yasaklanmış olmasıdır. *(Ö.N. Bilmen)*

Allah-u Teâla (c.c.) şüphesiz ki biz kullarını dünyaya bir imtihan olarak göndermiştir. [45] Bu dünya da her şeyin yaratılışına, yapılışına uygun davranılabilmesi için bir kullanım kılavuzuna ihtiyaç vardır. Bu kılavuzdaki uyarılara ve kullanım şartlarına uygun olmayan muameleler, yaratılmış olanları ve imal edilenleri aslından uzaklaştırarak kullanılmaz hale getirir.

Rabbimiz (c.c.) bizleri bu dünyaya gönderirken, bu dünyaya ait ve kendimize ait uyarıları ve isteklerinide ardımızdan göndermiştir.[46] Bu kurallara uymaya biz insanlar olarak hepimiz mecburuz. Öncelikle bunlar, bizi yoktan var eden ve üstün meziyetlerle süsleyen, şanı yüce Rabbimiz'e (c.c.) karşı bizim büyük sorumluluğumuzdur.

Allah-u Teâla bu kurallara uymamızı, bu dünya da güzel bir şekilde yaşamamız, sıkıntılara düşmememiz ve bizleri imtihan sebebi olarak istemektedir. Burası İmtihan yurdu olduğundan, bu uyarılar karşısında hal ve davranışlarımızdan dolayı, yarın ahirette hesâba çekileceğiz. Kurallara uyduğumuz kadar mükafat veya ceza ile muamele edileceğiz. Şüphesiz ki Allah (c.c.) hiç kimseye zulmetmez ve amelelerini boşa çıkarmaz.

Bizler Kâlu Belâ da Rabbimiz'e, O'nun kulu olduğumuzu, O'na itaat edeceğimizi ve gönderdiği bu dünyada O'nun razı olduğu bir şekilde yaşayacağımıza söz verdik.[47] Bu bizim Allah'a karşı büyük bir vefâmızdır. Bunu İnşaalah O'nun yardımıyla yerine getiririz.

---

[45] Bakara-155/157
[46] Nisa-105
[47] A'raf-172/173

Aşk da iman gibi korunması gereken bir emanettir.

Aile reisine düşen görevlerden biri de hanımının hoşuna gidecek işler yapmak, onu sevindirmek, zaman zaman kendisiyle şakalaşmak ve onu rahatlatmaktır. Bu onun sıkıntılarını giderir, öfkesini dindirir, üzüntülerini azaltır, yorgunluğunu alır ve kendisine çalışma zevki verir.

Rahmet Peygamberimiz de (s.a.v) böyle yapıyordu. O yüksek derecesine rağmen, ev halkının seviyesine inerek kendileriyle şakalaşıyordu.

Bunu onlar için bir hak görüyordu. Bunun için tevazu gösteriyor, herkese derece ve seviyenine uygun davranıyordu. Aşk budur, edep bunu istiyor, dinimiz de bize bunu emrediyor.

Allah Resûlü, yüce Rabb'ine ibadet için hazırlandığı zaman ayrı bir edep, ciddiyet ve tavazuya bürünürdü.

Savaşlarda ashabının önünde ayrı bir heybet içinde endişesiz, korkusuz bir kahramanlık sergilerdi.

Evinde hanımları ile birlikte olunca ise neşeli haline döner, tebessüm eder, rahat olur, herkesi rahatlatır, halktan biri gibi sade, sakin ve sıcak olurdu.

Bütün bunlar ondaki yüksek ahlâktan kaynaklanıyordu.

Hak dostları şu ölçüyü tesbit etmişlerdir: Kim yüce Allah'a ne kadar yakınsa, halka da o derece yakın olur. Yüce Allah'ın haklarını en iyi bilen ve en güzel koruyanlar, halkın haklarını da o derece güzel korurlar.

Bu bir inceliktir. Sevgi ahlâkıdır. Kalpteki Allah sevgisinin varlıklara yansımasıdır.

Cenâb-ı Hakk'ın âşıkları halkı sevmekten ve onlara hizmetten zevk alırlar. Bir gönül yapmak kabe'yi yeniden yapmak gibi sevaptır. Hoş edilen gönül, annenin, babanın, hanımın ve yavrunun gönlü olunca sevabı daha çok olur; çünkü birinci hak onlarındır.

Elinde sevgi sermayesi olan kimse, bunu önce en yakınlarına harcamalıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), "Yapacağınız hir hayra önce en yakınlarınızdan başlayın" *(Nesai, İbn Hibban, Beyhaki)* buyurmuştur.

Temiz ve iffetli aşk, yüce Kur'an'da ve sünneti-i seniyyede öğretilmiştir. Onların dışındaki aşklar, hayvani olup sonu hasret, vebal ve nefrettir.

Âhiret yolunun yolcusu olan müminin en mühim işi kalbidir. Kalbi meşgul eden aşırı şehvetin dindirilmesi ve kalbin rahatlığı için en güzel yol evliliktir. Şehvetin kırılması için oruç tavsiye edilmiştir fakat oruç çoklarının

kalbinden kötü düşünceleri atmaya yetmez. Aç kalmak herkese fayda vermez. Hatta bazı insanların şehveti açlıkla daha da şiddetlenir. Açlık bazı insanların mizacını bozar ve insan doğru dürüst bir ibadet yapamaz olur. Bu yüzden Abdullah b. Abbas (r.a), "Abidin ibadeti ancak evlenmekle tamamlanır" demiştir.

Şehvet şeytanın insanlar üzerindeki en kuvvetli silâhlarından biridir. Resûl-i Ekrem (s.a.v), kadınlara yaptığı bir konuşmasında bu konuya şöyle işaret buyurmuştur:

"Akıl ve dinde noksan olduğunuz halde akıllı bir erkeği sizin gibi mağlup eden hiç kimse görmedim." *(Buhari, Müslim)*

Erkekteki şehveti harekete geçiren kadındır. Bu şehveti teskin eden de kadındır. Bunun tek meşru yolu nikâhtır. Kadın için de nefsinin tatmin ve teskin olması için en hayırlı yol evliliktir.

Haram yolla şehvet hastalığı tedavi edilmez. Haramlar tuzlu su içmeye benzer. Tuzlu su insanın susuzluğunu dindirmez, tam aksine içtikçe ciğeri yakar, susuzluk daha fazla artar.

Resûl-i Ekrem'in (s.a.v) yaptığı şu dualar herkes için çok şey ifade eder:

"Allahım! Kulağımın, gözümün ve kalbimin kötülüğü ile şehvetimin şerrinden sana sığınırım." *(Ebu Davud, Tirmizi, Hâkim)*

"Allahım! Kalbimi temizlemeni ve edep yerimi korumanı senden dilerim." *(Zebidi)*
Resûlullah'ın (s.a.v) yüce Allah'a sığındığı bir şeye karşı başkalarının duyarsız olması nasıl doğru olabilir?

Cüneyd-i Bağdâdî (rah), "Yemeğe nasıl ihtiyaç duyuyorsam, hanımımla birlikte olmaya da öyle ihtiyaç duyarım" demiştir.

Gerçekten kendisiyle Allah için nikâh yapılan bir kadın, haramlara karşı bir siperdir; kocasını şehvet çukurlarına düşmekten kurtarır. Aynı zamanda kendisini de kurtarır. Böylece kocası için bir huzur sebebi olur. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Yabancı bir kadını görüp şehveti harekete geçen kimse, hemen ailesine gidip onunla cinsel ilişkide bulunsun. Böyle yapması içindeki düşünceyi defeder." *(Müslim, Ebu Davud, Ahmed)*
Çünkü böyle davranmak kişinin kalbini meşgul edecek şehevî düşünceleri ortadan kaldırır. Şehvet ateşi sönünce kalp rahat eder.

Resûl-i Ekrem (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

"Kadın erkeğin karşısına şeytan gibi çıkar. Bir kadını görüp heves ettiğiniz vakit hemen ailenize gidip nefsinizin ihtiyacını onda giderin. Çünkü onda

olanın aynısı onda da vardır.” *(Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed)*

Kalbini düşünen bir müslümanın onu helâl olan şeylerle huzura kavuşturması gereklidir. Evlenmenin asıl hedefi budur. Yüce Allah evlenmedeki bu sırra şöyle işaret etmektedir:

“Kendisiyle huzur bulsun diye Âdem için eşi Havva’yı yaratan O’dur.”[48]

Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

“Dünyanızdan bana üç şey sevdirildi; güzel koku, kadın ve gözümün nuru namaz.”

İnsan evlenirken, yüce Allah’ın evlilikteki hikmet ve âyetlerini görmeye niyet etmesi, evliliğe ayrı bir fazilet katar. Ancak evlenirken buna niyet edenler çok azdır. Genelde evlenirken çocuk yetiştirmek ve cinsel yönden tatmin olmak ve haramdan korunmak dikkate alınır. Halbuki evlenmede kalp hayatı için pek çok fayda saklıdır.

İffetin sonu cennettir. *(Mü’minûn suresi 1-11)* ayetlerin tefsiri

Allah-u Teâla (c.c.) Mü’minun Suresinde şöyle buyurur:

“Ve onlar ki iffetlerini korurlar. Ancak eşleri ve ellerinin sahip oldukları (cariyeler) hariç zira bunlar kınanmış değillerdir. Şu hâlde, kim bunun ilerisine gitmek isterse işte onlar haddi aşan kimselerdir.” [49]

Müminlerin kurtuluşa erme şartlarından biri de ırzlarını, Allah’ın haram kıldığı şeylerden korumalarıdır. Mümin, zina, livata ve benzeri şeylerden uzak olmalıdır. Ancak, Allah’ın kendilerine helal kıldığı hanımlarıyla veya sahibi bulunduğu cariyeleriyle olan münasebeti helaldir. Bunlarla ilişki kurmasından dolayı kınanmaz. Kim, cariyeleriyle ve eşleri dışındakilerle münasebet kurmak isterse işte onlar, Allah’ın koymuş okluğu sınırları aşmışlardır ve kurtuluşa erememişlerdir.

Müfessirler, bu âyet-i kerimenin de Mut’a nikâhının yasak olduğunu gösterdiğini söylemişlerdir. Zira, Mut’a nikahıyla evlenilen kadın, kendisiyle evlenen erkeğin ne eşidir ne de cariyesi. Dolayısiyle böyle bir evlilik haramdır. *(Taberi)*

İffet, lügatte, nefsi haramlardan ve menâhîden, yâni yapmamakla emrolunduğumuz bütün yasak şeylerden men etmeye derler. İffet, her insan için lâzım olan en güzel ahlâklardan birisidir. İffet, bizim lisânımızda, namusun muhafazasına da denir. Ahlâkan düşük, kötü huylu ve kötü yollarda bulunan kişilere de “Ne iffetsiz adam!” dediğmiz ma’lûmdur. İffet aynı zamanda fakirlik ve zaruretini saklayıp, halini ve ihtiyacını muztar kalmadıkça kimseye açmayan kimselere de denir. *(M.Z. Kotku)*

---

[48] A’raf-189
[49] Muminun_5/6/7

İffet abidesi Hz. Yusuf'la verilen hakiki ve mecazi aşk dersleri:

Yusuf Aleyhisselâm çok güzeldi. Yüzünden-gözünden nurlar akardı. Kendisine önce hikmet ilmi, sonra da peygamberlik verilmiştir. Aziz'in zevcesi Züleyha'nın kendisine olan meylini, son derece iffet ve temizliğinden dolayı kabul etmemişti. Bunun üzerine iftiraya uğrayarak yedi sene zindanda kaldı. Sonra suçsuzluğu anlaşılarak zindandan çıkarıldı. Mısır'a Aziz oldu. İffet ve temizliğinin mükâfatına kavuştu. *(Ö. N. Bilmen)*

Tasavvuftaki "Nazar Ber Kadem" prensibi, gönlü ve gözü haramdan koruyup Sevgiliye vermeyi de içerir.

Kalp, değeri ölçülemeyen bir cevherdir. Zira kalp, yüce Allah'ın nazar ettiği çok özel bir yerdir, insanın asıl niyeti kalbinde gizlidir. Kişi, onunla Allah'ı tanır, sever ve O'nun yakınlığını hisseder. Göz ise kalbin dışa açılan penceresidir. Kalp en çok gözden etkilenir. Gözün her hareketi kalbi ilgilendirir. Kalp, göz vasıtasıyla birçok şey kazanır veya kaybeder. Gözden gelen şeylerle kalp sevinir veya ah eder. Bu sebeple kalbini düşünen kimse gözüne sahip olmalı ve göz ile gönül arasındaki irtibata çok önem vermelidir.

Hak yolcusu, gözünü haramdan ve kalbini karıştıracak şeylerden korumalıdır. Kendisini ilgilendirmeyen şeylere takılmamalıdır. Gözünü haramdan korumayanın gönlü ilâhî muhabbetten mahrum kalır. Allah Teâlâ, bu konuda bizlere şu emri vermiştir:

"Resulüm! Mümin erkeklere söyle; gözlerini harama bakmaktan çeksinler, namus ve iffetlerini korusunlar. Böyle yapmaları onlar için daha temiz bir davranıştır. Hiç şüphesiz, Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

Mümin kadınlara da söyle, gözlerini harama bakmaktan çeksinler, namus ve iffetlerini korusunlar"[50]

Yukarıdaki âyetler, erkek olsun kadın olsun bütün Müslümanlara zinanın haram kılındığını bildirmektedir. Ayrıca yine hem erkek hem kadınlara, kendilerini zinaya götürecek davranışlardan sakınmaları emredilmektedir. Yine bu âyetlerden insanı zinaya sürükleyen en önemli şeyin şehvetle nâmahreme bakmak olduğu öğrenilmektedir. Bu nedenle Allah Teâlâ, erkek kadın bütün müminlere gözlerini haramdan sakınmalarını, yani namahreme bakmamalarını emir ve tavsiye buyurmuştur.

İmam Şiblî [kuddise sırruh], bu âyeti tefsir ederken şöyle demiştir: "Zâhirdeki gözlerini Hak Teâlâ'nın haram ettiklerinden, bâtın gözlerini de Allah'tan başka olan şeylerden sakınsınlar, yumsunlar." *(İbnü'l-Mülakkın, Abdurrahman Cami)*
Hak yolcusunun gözünde tek hedefi olmalı, kalbini o hedefte toplamalı ve

[50] Nur-30/31

girdiği yolda bütün gayretini kullanmalıdır. Allah'tan gayri şeylere iltifat etmemelidir. Hedefine koşarak giden bir kimsenin devamlı önüne bakması gerekir. Yoksa ayağı sürçer, yere düşer. Nitekim "nazar ber-kadem" sözünü açıklayan ariflerden bazıları şu manayı vermişlerdir: Hak yolunun yolcusu olan kâmil insan Allah'tan başkasına nazar etmez. Çünkü o, mâsivadan ilgisini kesme yolundadır. Nasıl süratle koşan bir kimse sadece ayaklarına bakması gerekiyorsa, sâlik de yarı yoldan dönmemek için zâhiren ve bâtınen Hakk'a yönelmiş olmalıdır.[51]

[51] http://kulasemerkand.com/detay.php?k=yazi&id=16

İNSANLAR, KİŞİLİKLERİNİ KORUYABİLDİĞİ KADAR EVLİLİĞİNİ DE KORUYABİLİR

Boşanmak üzere olan bir karı koca yanıma geldi.

Becerememişler evliliği. Ayrılmaya karar vermişler.

Orta yaşın üzerindeler. Kadın 39, erkek 42 yaşında. Üç tane de çocukları var. Büyük kızları lise son sınıf öğrencisi. Ve ailede yaşanan bu sorunlar nedeni ile kız iyice içine kapanmış.

Bana "Ayrıldığımızda çocuğumuz en az nasıl zarara uğrar?" diye danışmaya gelmişler.

Böylesi durumlarda içime ince bir sızı düşer.

Sordum: Ayrılmasanız olmaz mı? Bir aile danışmanına gitseydiniz, bir hakemden yardım alsaydınız.

Gitmişler, ama bir sonuç alamamışlar.

Sonuç alamama bir tarafa, aldıkları danışmanlık, ayrılık sürecini daha da hızlandırmış.

Kadın bu süreçte kendisinin nasıl da yıprandığını gözleri dolarak anlattı: "Hocam, yapmadığım fedakârlık kalmadı. Evliliğimi kaybetmemek için kişiliğimi kaybettim. Bana dediler ki eşini kendine bağlamak için onun 'nefsine' hitap et. Dekolte kıyafetler giy. Çek erkeğini kendine. Ben tesettüre azami riayet eden bir kadınken, evimin içinde çocuklarımın karşısında kendimi kötü hissetsem de olmadık kıyafetlerle kocamın karşısına çıktım. Ama nafile. Ben böyle giyindikçe, dönüp bana bakacağı yerde giydiğim kıyafetler nedeni ile onurumu kırıcı sözler söyledi. Çok düşündüm hocam, hiç uğraşmayın. Ayrılmaya kararlıyım ben."

Çünkü bu kadın, ayrılmamak için kişiliğinden taviz vermesi için aile danışmanından tavsiyeler almış. Kendisini rahatsız hissetse de eşinin 'nefsine hitap etmesi' ve kendisini kocasına 'sunmaya' çalışarak çıkış yolu araması önerilmiş.

Ama evlilik böyle bir şey değil ki.

Önceki gün bir e-mail aldım.

Bir dindar hanım, şöyle soruyordu: "Hanım arkadaşlarımızla fikir alışverişinde bulunurken, bir sorunun içinden çıkamadık. Malum, hanımların beylerine süslenmesi tavsiye edilmiştir. Eşlerimize güzel görünmek için süslenirken, çocuklarımızın mahremiyet eğitimini zedelemiş olur muyuz? Özellikle ergenliğe girmiş olan çocuklarımızın karşısında eşlerimiz için giyeceğimiz kıyafetler, çocuklarımızın anneye bakışını nasıl etkiler?"

Bu sorudan ve yukarıdaki boşanma olayının "onur kırıcı" yanından anladım ki kadınlar bir yerde yanılıyor.

Galiba bir fısıltı gazetesi, kadınlara evliliklerini ayakta tutabilmeleri için eşlerinin nefsine hitap etmeleri tavsiyesinde bulunuluyor.

Bu, onur kırıcı bir davranıştır.

Ve evlilik böyle bir şey değildir.

Nefislere hitap edildiği kadar ayakta tutulacak bir oluşum değildir evlilik.

Eğer evliliklere bu gözle bakılırsa, insanların yaşlılık hâllerinde, düşkünlük ve sakatlanma hâllerinde o aileler yerle bir olur.

Evet, kadının süslenmesi tavsiye edilmektedir; ama bu süslenme, bir "kölenin" kendisini beğendirmek üzere "efendisine" sunması gibi bir şey de değildir. Bu konuda ailelere tavsiyede bulunanlar yanılmamalıdır.

Belki şöyle izah etmek gerekir…

Evet, zaten süslenmek, kadının fıtratının gereğidir. Süslendikçe fıtratının coşkusunu ve kadın olmanın heyecanını yaşar. Ancak kişinin kendi içindeki bu coşkulu hâli yaşayabilmesi için, bu süslenmiş hâlini görecek" ve bu süslenmiş hâline "beğenisini" ifade edecek biri olması gerekir ki içindeki kıpırtılara can gelsin. İşte bu, eştir. Bu açıdan bakıldığında kadının süslenmesi, kendisini eşine 'sunması' değil, aksine 'kendisine beğeni ile bakan eşi vasıtası ile duygularını coşku içinde tutmasıdır.'

Ayrıca, bir kadının kendisini süslemesi, illa "açık giyinmek" demek de değildir.

Maalesef günümüzde popüler kültürün tesiri ile en mütedeyyin insanlarda bile süslenmek demek, dekolte kıyafet giymek olarak algılanıyor.

Hâlbuki süslenmek, kişinin ruhuna uygun giyinmesidir. Kendisi ile çelişmeden, kendini rahat hissetmesi demektir.

Ve en "süslü" kişi de kendisi gibi olabilen kişidir.

Burada aile danışmanlarına büyük iş düşüyor.

Aileyi koruyayım ve eşleri birbirlerine yakınlaştırayım derken, eşlerin kişiliklerini kaybettirecek tavsiyelerde bulunmak, ayrılış sürecini yavaşlatmaz, daha da hızlandırır.

Unutmamalı ki insanlar, evliliklerini, kişiliklerini koruyabildiği kadar koruyabilir.[52]

[52] Âdem Güneş (http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/yazar-32457-insanlar-kisiliklerini-koruyabildigi-kadar--evliligini-de-koruyabilir.html)

ÇOCUKTA KİŞİLİĞİ ANNE-

KARAKTERİ BABA OLUŞTURUR

"Çocuk anneyle ne kadar etkileşim ve ne kadar engelsiz bir iletişim içerisinde ise çocuğun içerisindeki kişilik gelişimi o denli güçlü olacaktır. Karakterin oluşması ise daha çok babayla olan bir şeydir. Çocuk, anne tarafından kazandırılan kişiliğini babasıyla aktif hale getirebilir, davranışa dökebilir, karaktere dönüştürebilir."

"Çocuk Terbiyesinde Doğru Bilinen Yanlışlar", "Annelik Sanatı", "Çocukluk Sırrı" gibi birçok kitaba imza atan Fatih Üniversitesi Öğretim Görevlisi Uzman Pedagog Âdem Güneş, aynı adla hazırladığımız kapak konumuzun" kişilik ve karakter gelişiminde doğru bilinen yanlışlar" konusunda verdiği bilgilerle anne-babalara yeni ufuklar çiziyor.

Çocukta kişilik gelişiminde annenin, karakter oluşumunda ise babanın etkili olduğuna vurgu yapan Güneş, bu konuda ayrıca ruhsal iletişimin etkisine dikkat çekiyor.

Çocukla girilecek bir mücadelenin çok büyük bir hata olacağını ifade eden Güneş, çocuğun baskıyla kontrol altına alınmak istenmesinin yerine onun benliğinin güçlendirilmesinin daha doğru bir davranış olacağını kaydediyor.

Güneş;" kişilik ve karakter gelişiminde doğru bilinen yanlışlar" üzerine yaptığımız söyleşide çok önemli konulara vurgu yapıyor.

Çocukta kişilik ve karakter gelişimi deyince ne anlamamız gerekir?

Kişilik; doğuştan ve sonradan kazanılan, kişinin daha çok duygu dünyasını ifade eden, duygu dünyası içerisindeki ahlaki öğretileri ve kazanımları ifade eden bir anlam taşır. Karakter ise; bir kişinin sürekli ve iradî olan davranışlarını ifade eder. Bir insanın kişiliği onun daha çok duygu yönünü ifade eder. Kişilik, insanın yakıt tankı, enerji deposudur. Karakteri ise yakıt tankı veya enerji deposundan elde ettiği enerjiyle davranışa dönüşmüş olan ve sürekli davranış halinde olan durumu ifade eder.

Bunları bir örnekle anlatacak olursak...

Örneğin, iyi ahlaklı, erdemli ve yardımsever olmak kişiliğe ait özelliklerdir, ancak yardım yapma iradesini sergiliyor olmak ve bunu devamlı hale getirmiş olmak karakterdir. Dürtüsel ve anlık davranışlar karakteri tarif etmez. Sürekli davranış olması gerekir. Örneğin, bir çocuğun içerisinde Allah sevgisi ve maneviyata ait duygular taşıyor olması bu çocuğun kişiliğiyle alakalı bir şeydir. Kişiliği onun içerisindeki enerji ve yakıt deposudur. Bu çocuğun içerisindeki bu enerjiyle namaz kılmaya başlaması ve namazda devamlılığı da bu çocuğun karakterini ortaya koyar. Biz bu çocuğun dışarıya yansıyan en önemli özelliğini tarif ederken, "devamlı namaz kılar" diyerek aslında karakterini tarif ederiz.

Peki, çocukta kişilik ve karakter oluşması nasıl meydana gelir?

Kişiliğin oluşması, anne ile olan bir şeydir. Çocuk anneyle ne kadar etkileşim ve ne kadar engelsiz bir iletişim içerisinde ise çocuğun içerisindeki kişilik gelişimi o denli güçlü olacaktır. Karakterin oluşması ise daha çok babayla olan bir şeydir. Baba çocuğun içerisine anne tarafından sokulmuş olan bu enerjiyi aktif hale getirebilir, davranışa dökebilir ve kendisi iradî davranışlar sergileyebilirse çocuk da babadan gördüğü bu iradî davranışları kendi karakteri haline dönüştürecektir. Dolayısıyla ikisi ne birbirinden ayrılabilir ne de biri olmadığı zaman diğeri olabilir.

Yani bir çocuğun çoğunlukla duygu dünyasını besleyen anneyle irtibatında bir sorun, bir iletişimsizlik varsa böyle bir çocuğun, örneğin namaz kılmak için kendinde bir istek oluşmaz. Ancak çocuğun içerisinde anne var olduğu ve enerji verdiği halde eğer babada iradî ve dirençli bir ibadet geleneği yoksa çocuk, içerisinde ibadet heyecanı duyduğu halde bunu davranışa dökemez. Bu açıdan bakıldığında kişilikli ve karakterli bir çocuk dediğimizde aslında şunu ifade etmeye çalışıyoruz: “Anneli ve babalı duyguları alan bir çocuk.”

O zaman çocukta kişilik ve karakterin oluşmasında en önemli rol anne ve babalara düşüyor?

Evet, burada en önemli olan şey, anne ve babanın rollerini iyi oynuyor olmasıdır. Eğer anne evde annelik yapayım derken babanın rollerini de yaparsa o takdirde çocuk anneden beslenecek olduğu duyguları da alamamaya başlar. Çünkü anneyle duygu dünyasına hitap eden kısmı alırken eğer anne evin içerisinde otoriter olayım, baskı kurayım, mükemmeliyetçi olayım derse, çocuğun duygu dünyasını besleyen kanallar tıkanmış olur. Anne bu şekilde davranarak aslî görevini yapmıyor, çocukta davranış oluşturmaya çalışıyordur. Halbuki davranış oluşturma, daha çok babanın sürekli ve iradî davranışlarıyla alakalıdır. Dolayısıyla evde anne ve babanın rollerini oynuyor olmaları, o çocuğun kişilikli ve karakterli olmasında en büyük etkendir.

Burada babalara karakter oluşumunda çok büyük görev düşüyor. Baba evde çocuklarıyla ne kadar çok vakit geçirirse, çocuk ondan öğrendiklerini karakteri haline getirebiliyor değil mi?

Ne kadar çoktan daha önemli olan baba çocuğun ruhuna ne kadar hitap edebiliyorsa o daha önemlidir. Yoksa beraber birlikte vakit geçiriyor olmak çok bir şey ifade etmez. Mesela, babalar çocuklarıyla oynarken çok defa oyun oynamayı, kızma birader oynamayı, takva oyunu oynamayı, arabacılık oynamayı çocuklarıyla ilgilenmek olarak düşünüyorlar. Bu bir ilgilenmektir, ancak bir aracı kullanmaya gerek yoktur. Çocukla oturup ruhsal temas kurarak bir on dakika konuşmak, saatlerce arabacılık oynamaktan çok daha önemlidir.

Ruhsal temas konusunu biraz daha açabilir misiniz?

Babanın görevi, araba veya oyuncak gibi bir aracı kullanmadan çocukla ruhsal temas kurarak direkt olarak bir iletişim kurmaktır. Babalar çocuklarıyla siyaset, ülke yönetimi, dersler, dünya, din, kâinat gibi konularda çokça konuşuyor olmayı direkt iletişim olarak görüyor. Ancak bu ruhsal bir temas değil, zihni bir temastır. Ruhsal temas olmadıkça da çocuk, babadan karakter kopyalamasını çok zor şekilde milim milim yapar.

Ruhsal temas derken neyi kastettiğinizi örnekle açıklamanız gerekirse…

Birbirlerine olduğu gibi görünebilmeyi kastediyorum. Çocuk kendini ifade edebilmeli. Bugünkü çocukların en büyük problemlerinden biri de çocukların kendilerini olduğu gibi sergileyememeleridir. İncitileceği, kızılacağı, eleştirileceği, sevgiyi kaybedeceği için veya anlaşılmayacağı için anne-babasıyla ruhsal bir iletişim gerçekleştiremiyor. Bunu günümüzde pedagoglar sağlıyor. Pedagoglar çocuklar ile ruhsal iletişime geçip oradan aldıkları bilgileri anne-babalarla paylaşıyor. Çocuklarının ruhsal problemlerini onlara bildiriyorlar.

Mesela bir anne diyor ki: “Kızım çok içine kapanık oldu, nedenini anlamıyorum.” Bu anneyle kızı arasında ruhsal bir iletişim olmadığının haberidir. Anne çocuğu pedagoga getiriyor. Pedagog çocuğun ruhsal dünyasına girmeye başladığında, çocuk ağlıyor, üzülüyor ama içini olduğu gibi anlattıktan sonra çözüm başlıyor. Pedagog, anneyle bunları paylaşınca, “Hiç haberim yoktu, demek bunları mı düşünüyordu?” diyor. İşte ruhsal iletişim dediğimiz şey budur.

Kişilik ve karakter gelişiminde ruhsal iletişimin rolü daha mı fazla?

Tabii, çocukla anne-baba arasında ruhsal bir temas yoksa, o takdirde derin bir iletişim yoktur. Kaliteli iletişim yoktur, sadece zihinsel bir iletişim vardır. Zihinsel iletişim ise duyusal doyumu oluşturmaz. Duyusal doyum olabilmesi için duyuların birbirleriyle iletişime geçmesi lazımdır.

Mesela, karı-koca arasındaki en önemli şey nedir? Aynı duyguların var olmasıdır. Bir yabancı kadınla bir yabancı erkek arasındaki farklılık nedir? Duyguların olmamasıdır. İşte anneyle çocuk arasındaki iletişimde duygular varsa, aynı karı koca arasındaki yakınlık gibi onlar arasında da aynı yakınlık vardır. Eğer anne-baba çocuğuyla yabancı birisiyle bir şeyleri konuşuyor gibi konuşuyorlarsa, burada duygusal bir yakınlık yoktur. Zihinsel bir iletişim vardır ama diğerindeki gibi duygular yoktur.

Kişilik ve karakter gelişimini etkileyen faktörler

Kişilik ve karakter gelişiminde en önemli şey, çocuğun ruhsal ve güven ilişkisi sağlanarak kendi içerisindeki dünyasını olduğu gibi dışarıya vurmasıdır. “Çocukluk Sırrı” kitabımızda bunu anlatmaya çalıştık. Çocuk, Allah’ın fıtraten koyduğu şeyi dışarıya vurabilmesi için karşı taraftaki kişi

tarafından duygusal bir iletişim içerisinde ve incitilmiyor olması lazımdır ki, çocuk buradan tutunarak kişiliğini geliştirsin.

Eğer çocuğun dışa vurduğu dünyasını olduğu gibi kabul etmeyen ebeveynleri varsa, o takdirde çocuk içindeki taşıdığı şeyi dışarıya yansıtmayacaktır. Bu şekilde Pedagoji ve Psikoloji literatüründe de geçen kişilik bozukluğu süreci başlatılmış olmaktadır. Çocuk iç dünyasını dışarıya olduğu gibi göstermiyor, saptırıyor, içeride ayrı bir kişilik geliştiriyor, dışarıda da annem ve babam üzülmesin diye yeni bir maske takıyor ki buna kişilik bozukluğu diyoruz.

Anne-babalar çocuklarına birtakım şeyler elde ettirmeye çalışırlarken, çocuğun yapabileceği şeylerin ötesinde şeyler bekledikleri ve çocuğun hissettiği ve severek yapmak istediği şeylerin haricinde şeyler istedikleri için çocuk kendi içerisinde olumsuzu beklerken dışarıya olumlu mesajlar vermeye başlar.

Çocukla mücadele büyük hatadır

Anne-babaların çocukta kişilik ve karakter gelişiminde yaptıkları en büyük yanlış nedir?

Günümüzdeki terbiye metodunda anne-baba çocuğun nefsiyle mücadele ediyor. Anne-babalar, “Şunu yaparsan seni öldürürüm, seni keserim, seni döverim, yüzümüzü kara çıkartma, beni rezil etme, Allah seni yakar” gibi nefsani arzular peşinde koşmaması için çocuğun nefsine savaş açıyorlar. Nefsi durdurmaya çalışmak tarihî bir yanlıştır. Çünkü nefsi durduracak olan hiçbir kuvvet yoktur. Nefsi sadece kişinin kendi içerisindeki benliği durdurabilir.

Benlikten kastınız kişilik ve karakter mi?

Kişilik ve karakterin içerisinde barındığı ”ene”dir. Geçmişte “ene” günümüzdeki ismiyle “benlik”’tir. Batı açısından bakıldığında “ego” deniliyor. Yani egonun güçlenmesi diye bahsettiğimiz şey egoist olmaktan farklı bir şeydir. Ego, kişinin kendisini insan gibi görmesi ve kendisini insan olarak değerli görmesidir. Yine kişinin kendisini Allah’ın bir kulu olarak görmesidir. Allah’ın kuluna hiç hakaret edilir mi? Allah’ın kulu hiç rezil işlerde bulunur mu? Allah’ın kulu hiç günah işler mi? Yani kendini kul olarak görme ve kendisini de Allah’a bağlı olarak görüyor olma aslında benliğin en güçlü halidir.

Anne-babaların yaptığı yanlış işte buradan kaynaklanıyor. Çocuklarının nefislerini öldüreyim derken, benliklerini de tahrip ediyorlar. Bu benlik ki nefisle mücadele edecek olan kısımdır. Benlik zayıflayınca, nefis benliğe hâkim olur. Hâlbuki günümüzde anne-babaların nefisle mücadele etmemesi lazım, kimse onunla mücadele edemez.

Nefsin ölmesi demek, elektriği kesilmiş bir akülü arabanın birdenbire ortada kalması demektir. Çünkü nefis aynı zamanda insana yaşama sevinci verir. Motivasyon kaynağı oluşturur. Nefis var ki insan çocuğunu kucaklayıp

öpüyor, sabah erkenden kalkıp ailesine rızık temin etmek için işe gidiyor, eşini seviyor, yediği meyvelerden lezzet alıyor, kendisine değer verildiği zaman ondan hoşlanıyor. Aslında nefis, insanı yaşama bağlayan kısımdır. Eğer siz bunu öldürürseniz o takdirde kişi, yaşamla olan tüm irtibatını kesmiş olur.

Anne-babalar çocuklarının iffetsiz, namussuz veya ahlaksız olmasından korktuklarından panikle nefislere saldırıyorlar. Hâlbuki bu tarihî bir yanlıştır. Yapılacak olan şey çocuğun benliğini kuvvetlendirmektir. Ona kişilikli olduğunu, değerli olduğunu, insan olduğunu, ona kul olduğunu adım adım benliğine hissettirmek ve çocuğun kendini ortaya koymasından korkmamak lazım ki, güçlü bir benlik işte o zaman nefisle mücadele edebilir.

Anne-babalar çocuklarının nefisle mücadele edebilmesi için benliklerini güçlendirmesi lazım. İşte o zaman çocuk, anne-babanın da olmadığı yerde nefsine yenik düşmez. Yoksa nefsiyle mücadele edeyim diye anne-babalar çocuklarını baskı altında tuttuklarında anne-babanın olmadığı yerde çocuk her türlü melaneti yapabilir.

Ayrıca erken çocukluk döneminde çocuğun bir nefsi yoktur. Çocuğa bu dönemde söylenilen “Sakın öyle yapma, sakın böyle yapma” sözleri, onun nefsine söyleniyor gibi olsa da aslında benliğini tahrip ediyor. Çocuğun nefis duyguları belli bir yaşa gelinceye kadar uyanmaz. Anne-babanın yapması gereken, çocuk nefis duygularının uyandığı o yaşa gelene kadar onun nefsine saldırarak onu zayıflatmak değil, çocuğun benliğini güçlendirmektir.

Yani çocuk belli bir yaşa geldiğinde şunları söyleyebilmelidir: “Bu bana yakışmaz, böylesi bir davranış bana yakışmaz, değerli bir insanın böylesi küçük şeyler yapmaması gerekir, bunu yaparsam Allah’a karşı ayıp olur.” Çocuk bu sözleri anne-babasının korkusundan değil, kendi içinde hissederek, kendisi bu değere ulaşarak söylemelidir. [53]

[53] Ekrem Altıntepe-Moraldünyası.com sitesinde Uzman Pedagog Adem Güneş ile yapılan mülakat

EN GÜZELİ HANGİSİ

Evvel zaman içinde bir kasabada dünyalar güzeli bir kız varmış. Kız evlilik çağına gelmiş ama kimseleri beğenmezmiş. Ne zenginlerin oğulları ne yakışıklı gençler ne de eş dost oğulları... Kız herkese burun kıvırıyormuş.
Bu kasabada yakışıklı ama fakir bir genç de istemiş bu kızı. Tabii ki reddedilmiş. Bu genç başka bir şehre gitmiş, çalışmış çok zengin olmuş. Kasabaya yıllar sonra geri donmuş ve kendisini reddeden bu kızı görmek istemiş.
Sormuş, soruşturmuş, kızın evini öğrenmiş. Gitmiş evin önünde beklemeye başlamış. Derken kapı açılmış, kocası olduğu anlaşılan çirkin bir adam çıkmış. Adam gittikten sonra bizimki kapıyı çalmış. Kız açmış. Kendini tanıtmış.
Hani size talip olmuştum siz de beni reddetmiştiniz. Merak ettim neden bu kadar çirkin bir adamla evlendiniz diye sormuş kıza.
Kız da onu evin arka bahçesinde bulunan muhteşem bir gül bahçesine götürmüş.
"Sorunun cevabini öğreneceksin. Şimdi bu gül bahçesinden en güzel gülü bulup bana getirmeni istiyorum. Yalnız bir şartla, bahçede ilerlerken asla geri adım atamazsın."
Adam
"Tamam" demiş ve başlamış bahçede ilerlemeye. Tam en güzel gülü gördüm derken, başka güzel bir gül daha görüyormuş. Tam o güle elini atacakken başka güzel bir gül, tam onu koparacakken başka güzel bir gül... Bir bakmış bahçenin sonuna gelmiş, geriye adım atması yasak!
Bahçenin sonunda boynu bükük solmuş güzel olmayan bir gül koparmak zorunda kalmış. "İşte! demiş kız. Anladın mı şimdi niye bu adamı seçtiğimi?"

EVLİLİK HAYALİ

Yaş 25 evlilik zamanı geldi geçti derken annem açtı yuva kurma konusunu. Saliha bir kız olsun gerisi gelir diye düşünüyordum. Yakın bir akrabamızdan haber geldi. Komşuları çok dindarmış, kızlarının ailesinden daha da dine bağlı olduğunu duyunca sevindim.

Gittik bir görelim görüşelim dedim. İlk ailesiyle konuştum… Hatta ben konuşmadım sürekli onlar konuştu, şaşırdım kaldım… Bir şey diyemedim… Kına gecesinde en iyi müzisyenler olacakmış…Düğünde keza aynı… Ev dayalı döşeli olacakmış hem de hepsi en pahalısından… Araba olacakmış son model hem de çünkü komşunun damadı sıfır araba almış geçende…Anne hadi kalkalım diyecektim utandım… Kızla görüştürmek istediler… İslamiyet'e uygun olarak görüştük… on beş bilezik…En güzel gelinlik (10 bin TL)…En büyük düğün salonu…Ne diyeceğimi bilemedim… Ben Saliha Bir Eş istiyordum sadece… İstekleri bir türlü bitmiyordu…O anda yan taraftaki aynaya göz ucuyla baktım kendime…Görünüşüm dede bir iş adamı profilide yoktu… Yirmi beş dakika konuştu istekleri bitince sıra bana geldi. Senin isteklerin nelerdir dedi… Bir an önce kalkıp gitmek istiyordum sıkılmıştım, geleli bir saat olmasına rağmen dünya malına bağlananlarla birlikte olmak içimi karartmıştı… Tekrar sordu isteklerin nelerdir… Hayırlısı olsun dedim kalktım…

Nezaketle ayrıldık evden… Yolda giderken telefon geldi… Amcam arıyordu. Yan komşuları Serhat amcanın kızı varmış…Serhat amca çok iyidir…Çocukluğumdan beri tanırdım kendisini… Tamam dedim amcama geliriz… Serhat amcalara gitmek için hazırlanıp annemle koyulduk yola, on beş dakika sonra ulaştık evlerine. Sohbet açıldı çocukluğumuzdan, başladı beni övmeye… Kızardıkça kızardım utancımdan bir şeyde diyemiyorum… Derken söz asıl konuya gelmişti… Evladım seni severim maksat gençleri mutlu etmek Allah Teâlâ'nın izniyle dedi ve başladı isteklerini saymaya… O kadar çok şey saydı ki uykum gelmeye başladı… En sonunda da benim oğlumun kumar borcu var onu ödemeden evlilik de olmaz zaten dedi. Birden gözlerim açıldı, şaşırmıştım açıkçası… Gözümü yerden alamadım uzun süre… Serhat amca gençleri görüştürelim dedi… Bir odaya geçtik kız konuşmaya başladı… Önceki görüştüğüm kız gibi ne varsa her şeyi istiyordu … Konuşmasını çalan telefonu böldü açıp konuştu kapattı. Tekrar çaldı konuşup kapattı… Sonra tekrar… Dayanamadım sordum arayan kim diye. Eski nişanlısıymış ayrılalı on gün olmuş. Neden ayrıldıklarını sordum. Çay bahçesinde bir erkekle otururken görmüş sonra tartışmışlar, tartışma büyüyünce de ayrılmak zorunda kalmışlar. Oturduğun kişi kimdi ki? … Çalıştığı yerdeki müşterilerinden biriymiş… Demek önceden çalışıyordunuz? Evet ben masörüm dedi… Şoktan şoka giriyordum… Beş dakikada bilmediğim bir sürü şey çıkmıştı… Evlilik amacını sordum… Nişanlısı çok rahatsız ediyormuş farklı bir hayat, farklı bir ortam istiyormuş… Açık konuşmak gerekirse hava değişimine ihtiyaç duymuş… Daha fazla dayanamayıp izin istedim kalktım… Ben sadece saliha bir eş istiyordum…

Nezaketle evden ayrıldık annemle… Daha sonra öğrendim ki Serhat amca arkamdan bir sürü laf etmiş… Gülümseyip, bugün öven yarın söver dedim içimden…

Artık evlilik düşüncesinden vazgeçmek üzereydim. Haftalardır dışarı çıkmıyordum. Akşamları hava almak için balkonda oturup kitap okuyordum…

Karşı komşumuz gece çalıştığı için akşam dokuz gibi evden çıkıyordu. On yaşındaki oğlu da babasının peşinden ağlayıp dururdu her gece ablası çocuğu oyalamak için balkona çıkarıyor ve her fırsatta benimle konuşmaya çalışıyordu… Bu sık sık tekrar etmeye başlayınca bunaldım artık. Bir akşam kıyamet ve ahiret kitabını alıp aynı saatte çıktım balkona… Beni görünce o da çıktı balkona, bir konu bulup yine başladı konuşmaya… Her akşam kitap okuyorsun nedir onlar… işte beklediğim fırsat gelmişti okumak istersen vereyim deyince olur dedi… Besmele çekip iki üç metre karşıdaki kıza attım kitabı. Hadi gir de evde okumaya başla dedim… Kitabı okumuş olacak ki bir daha balkona çıkmaz oldu…

Evlilikten vazgeçmiştim bir eş bulmak bana uzak görünüyordu…Aradan aylar geçmişti, o zaman zarfında birkaç kızla daha görüşmeye gittim annemle… Fakat netice aynı değişen bir şey yoktu… Bir Salı akşamıydı içim çok daralmıştı, adeta boğuluyordum… O gece iki rekât namaz kılıp yattım… Acayip bir rüya gördüm… Birine anlatmalıydım bu rüyayı… O akşam balkonda dolunayı izlerken telefonum çaldı…Gözüm dolunayda, cebimden çıkarttım telefonu kimin aradığına bakmadan kulağıma götürüp telefonu açtım…Arayan ses tanıdıktı…Fakat o günden sonra hayatımın değişeceğini nereden bilebilirdim ki… Arayan en yakın arkadaşım Ali'ydi. Canı sıkılmış beni çağırıyordu. Abdest aldım evin yakınındaki çay bahçesine gittim. Çocukluğumuzdan açıldı konu sonra gördüğüm rüyayı anlatmak istedim… Tozlu bir köy yolunda gidiyordum elimde bir tane kılıç vardı etrafımda ise bir sürü yılanlar… Yılanlar bir metre kadar yükseltmişler kafalarını yukarıya doğru…Hepsi üzerime atılmak için zaman kolluyorlardı… Kılıçla kendimi savunuyordum… Bana yaklaşanları kılıçla öldürüp ilerliyordum… İleride uyuyan biri vardı bilmediğim bir ses işittim ama ortalıkta kimse yoktu… Uyuyan kişiye baktım… O ses; yatan kişi Musab bin Umeyr'dir dedi. Sonra ileride giden iki kişi gördüm biri Peygamberimizdi diğerinin kim olduğunu göremedim… Ali yorumlamaya başladı rüyamı; Düşmanlarını yenerek iyi bir neticeye ulaşacaksın dedi… Konu evliliğe geldi yine… Başımdan geçenleri anlattım… Dertliydim bu konuda… benim eşim dünyaya bağlı olmamalıydı, sadece dünyalık uğruna yaşamamalıydı… Uzunca dinledi Ali sıkıntılarımı… O konuşmaya başladı bu sefer. Evden çıkarken annem dedi bizim mahallede bir kız varmış onunla görüştürmek istiyorlar seni. Yok Ali bundan sonra kolay kolay kimseyle görüşmek istemiyorum dedim… Kızda pek istekli değilmiş zaten dedi… niye diye sordum. O da birkaç kişiyle görüşmüş daha sonra evlilikten soğumuş iyice… Ali'nin annesi ısrar edince de olur görüşelim

demiş…Tamam dedim yarın gideriz diye sözleştik… Rüyam gerçek mi olacaktı acaba…

Bu zamana kadar sabrettim önüme gelen engelleri Allah Teâlâ'nın izniyle aşmıştım… Ali ile vedalaşıp eve geldim konuyu anneme açtım… Yarın gidecektik görüşmeye…

Çok heyecanlıydım nedense… Sabah erkenden kalkıp giyindim… Heyecan gitmek bilmiyordu bir sağa bir sola yürüyüp duruyordum evin içinde… İlk defa bu kadar heyecanlıydım… Öğle namazını kıldıktan sonra yola koyulduk annemle… Ali bizi kızın evine kadar götürdü… Kapıyı çaldım… Kapıyı babası açtı eve buyur etti… Biraz sohbet ettik söz asıl konuya geldi sonra…kızın babası konuşuyordu; evladım benim söyleyeceğim bir şey yok sen kızımla konuş bu konuları dedi. Şaşırmıştım gerçekten çünkü ilk defa böyle bir durumla karşılaşıyordum… dünyalık bir konu açılmamıştı ilk defa… Bir odaya aldılar beni kızla görüşecektim… Sandalyeye oturdum ellerim masanın üzerinde avucumun içerisinde ise terleyen ellerimi silmek için bez bir mendil vardı… Odaya kız girdi nurani yüzlüydü… önüne bakarak konuşmaya başladı… Diğer kızlar gibi bilezikten gelinlikten girmedi konuya… ilk sorusu namazdan oldu…. Bana namaz kılıyor musun demedi, namazı kaç dakikada kıldığımı sordu. Mesela öğle namazın kaç dakikada bitiyor dedi… on beş dakika civarında diye söyledim… Memnun oldu… sonra birikmiş ne kadar paran var deyince önceki görüştüklerim gibi konuşmaya başlayacak herhalde dedim içimden… 45 bin lira var… Paranın zekatını veriyor musun deyince yanlış düşündüğüm için utandım… Evet veriyorum dedim…

Konuşmasına ağır ağır devam etti… Sizden önce üç kişi ile daha görüştüm hepsi de zengindi, güvendikleri tek şeyleri paralarıydı. Bütün konuşmaları paraya zenginliğe dayanıyordu. Dine ait hiçbir bilgileri yoktu ve namaz bile kılmıyorlardı. Size ilk sorum namaz oldu çünkü namazı doğru olan ve huşu içinde kılan bir insandan zarar gelemez. Ailesinin hakkını gözetir haksızlık yapamaz. Herkes için en iyisini en güzelini ister. Kimseyi hor görmez ve ezmez. Böyle insanı bütün mahlukat sever, mahlukatın sevdiğini de Allah Teâlâ sever. Allah Teâlâ'nın sevdiği kul ise makbul edilen kuldur… Ve devam etti konuşmasına… Sonra zekâtı sordum çünkü o parada fakirlerin hakkı da var. Fakirlerin hakkını gözetmeyen eşinin hakkını da gözetmez. Allah Teâlâ ondan nasıl razı olur ki… Ne kadar doğru konuşuyordu konuşmaları beni çok mutlu etmişti. Dünyalık bir şey istemiyorum diye dem etti… Yan taraftaki kitaplığı göstererek okuduğu kitapları gösterdi. Görünce çok mutlu oldum çünkü benim okuduğum Ehli sünnet Alimlerinin kitaplarını okuyormuş. Ben kızarıp terliyordum nedense, elimdeki bez mendil de iyice ıslanmıştı. Benim ise kıza soracağım bir şey kalmamıştı, ben sormadan her şeyi anlattı bana. Son olarak annemle konuşmak istedi, ben dışarı çıkmak için ayağa kalkınca elimdeki mendil yere düştü.

Yere göz gezdirdim ama göremedim dışarı çıktım… annemle de on dakika kadar konuştular içeride, annem çıkınca evden izin isteyip ayrıldık. İki tarafta birbirinden memnun olmuştu. Anneme içeride ne konuştuklarını sordum. Anneme nasıl davrandığımı ailemle olan ilişkilerimi sormuş. Çünkü anne ve babanın razı olmadığı bir evlattan Allah Teâlâ razı olmazdı. Eve gidince konuyu babamla konuştuk çok sevindi… Abdest aldım iki rekât namaz kıldım odamda sonra birkaç gün önce gördüğüm rüya geldi aklıma… Elimdeki sabır kılıcıyla zorlukları aşmak nasip olmuş ve sonuca ulaşmıştım…

Bugünden itibaren düğün hazırlıklarına başlayacaktık artık… Söz kesilip aileler arasında yüzük takıldı. Düğün konusu biraz sıkıntılı olmuştu… Akraba tarafı çalgılı olmasında ısrar ediyor, ben ise dini yönden olmayacağını anlatmaya çalışıyordum. Ben yumuşak huylu oldukça onlar daha fazla üzerime geliyorlardı. Düğün çalgılı olurmuş onlara göre. Cenaze evi gibi dualar edilip mevlit okutulmazmış… Ne yapacağımı şaşırmış ve iyice bunalmıştım. Defalarca haram olduğunu anlatsam da çalgısız olması gerektiğini kabul ettiremiyordum…

Bir akşam evde akrabalarla toplandık bu konu hakkında konuşuyorduk. Bir şartla isteğinizi kabul ederim deyince hepsi şaşırdı… herkes gözlerini bana çevirmiş ne diyeceğimi 5 bekliyorlardı. Öldüğümde mezara benimle girecek olan varsa ve benim yerime hesap vermek isteyen olursa kabul edeceğimi söyledim…

Kimse yüzüme bakmıyordu artık utanmışlardı açıkçası… Bu konu da böylece şekilde kapamış oluyordu… Bir perşembe günü kız tarafıyla sözleşip düğün alışverişine çıktık…

Nişanlım sanki yanımda köle gibi duruyordu. Ben ne göstersem olur beğendim diyordu. Bir insan bu kadar mı mütevazi bu kadar mı ince olabilirdi. Onun bu durumunu gördüğüm zaman ben en kaliteli en güzel olan eşyaları alıyordum. Onu mutlu etmek için elimden geleni yapmak istiyordum… Evimizi döşemiştik her şey çok güzel gidiyordu… düğün günü gelip çatmıştı… heyecandan ölecek gibiydim elim ayağıma dolaşıyordu adeta. Düğün tam istediğim gibi olmuştu….

Evliliğimizin ilk yılları diğer evlikler gibi tartışma ya da kavga ile geçmiyordu. Biz İslam'ın etrafında birleşmiştik. Hiçbir sorunumuz da olmuyordu. Eşimin zekasına güzel ahlakına güler güzüne hayrandım…

Onsuz zaman geçmiyordu, işteyken fırsat buldukça arıyordum, sesini duyunca da çok mutlu oluyordum. Konuşmasında içimi rahatlatan bir tesir vardı. Bunu nasıl yapıyordu bir türlü anlayamıyordum. Eve gittiğimde beni her zaman güler yüz ile karşılardı, o anda bütün yorgunluğum giderdi. Yemek hazırlarken yardım ederdim. Sen otur yorgunsun der, ben de içeri gidip otururdum. Onun üzülmesini hiç istemiyordum çünkü. Her ne isterse yerine getirmek için can atıyordum…

Benden bir şey istesin diye gözlerinin içine bakardım. Arada bir arabamla gezerdik, gezdirince mutlu olurdu…

Yine bir gün gezdirmek için çıkıp arabaya bindik. Dönüp bana baktı. Sabır çok güzeldir, sabır insanı bu araba gibi ulaşmak istediği yere götürür dedi. Neden böyle bir şey söylediğini anlamamıştım… biraz gezip eve gelmiştik… Birkaç gün önce yatak odasının kapısı bozulmuş, kilidi zor açılıp kapanıyordu. Geçen gün mahallemizde hırsızlık olayı olduğu için odamızın kapısını kilitliyorduk… Bir haftadır eşimin midesi bulanıyor bunun içinde geceleri sık sık kalkıyordu… benim uykum çok hafif olduğu içinde hemen uyanıyordum…

O gece tekrar midesi bulanmış olacak ki kalktı, kalktığını hissedip gözlerimi açtım ama uyandığımı anlamadı. Yavaş yavaş kapıya doğru ilerledi…Fakat o anda gözlerime inanamayacağım bir olay gerçekleşti… Ben rahatsız olmayım diye kilitli olan kapının anahtarına bile dokunmadı… kapı kilitliydi Eşim "Bismillahirrahmanirrahim" dedi ve kapıyı açmadan dışarı çıkmıştı. Bu durumu görünce kalbimin atışları hızlandı terlemeye başladım… yataktan kalktım gözlerim, kapıya odaklanmıştı… yatak odasının camından lavabonun ışığı belli oluyordu… Lavaboda elini yüzünü yıkayıp ışığı söndürdü. Ben hemen yatağa yatıp uyuyormuş gibi yaptım. Fakat eşim kapıyı açmadan odaya girdi… Kalp atışlarım iyice artınca dayanamadım uyanmış gibi yaparak Yatakta doğrulup oturdum… Eşimin yüzüne baktım… adeta güzü nurlanmış parlıyordu… Uyandığımı görünce gülümseyerek yüzüme baktı. Ne yapacağımı ne diyeceğimi bilemedim. Rahatsız mı ettim diye sordu. Yok çıktığını bile duymadım deyince gülümsedi ve yattı… İşe gittiğimde sürekli o anları düşünüp duruyordum. Bu nasıl olabilirdi?… Akşam eve gittiğimde zile basmadım ve kapıyı anahtarımla açtım. Kapıyı açtığımda eşimi karşımda buldum… işten geldiğimde kapıyı açmak için bekliyormuş… Selam verip içeri girdim elimi yüzümü yıkayıp sofrayı hazırladık yemeği yedik… Bugün neden durgunsun bir şey mi oldu? Diye sordu… Cevap veremedim… Dün geceki olayı nasıl sorabilirdim ki… Sana bir şey söyleyeceğim diyerek elimden tutup beni ayağa kaldırdı…gözlerinin içine bakıyordum… buyur söyle dedim… Hamileyim dedi… Ondan sonrasını hatırlamıyorum zaten… O anda ayaklarım boşaldı… Düşüp kalmışım yerde… Yarım saat sonra kendime geldiğimde eşim yanı başımda oturuyordu… Yattığım yerden doğrulup eşime bakınca utanıp yüzünü yere çevirdi… Bu habere o kadar sevinmiştim ki anlatamam… Akşamları işten eve gelirken artık bebek eşyaları alıyordum… Gece yattığımızda eşimle hep hayal kurup duruyorduk… Çocuğumuz belli bir yaşa geldiğinde ilk hangi kitabı okumalıydı acaba… ilk önce namaz kitabındaki bilgileri öğrenmeliydi. Ondan sonra hangisini okutsak acaba İslam Ahlakını mı? Herkese Lazım olan İmanı mı okutsaydık… Yok yok ilk önce Halifelerin menkıbeleriyle yeşertmeliydi kalbini… Benim evladım Ehli Sünneti savunan Ehli Sünneti yaymak için çabalayan bir kul olmalıydı onu bu şekilde yetiştirmeliydik… Her akşam belli bir zaman dilimi içerisinde eşimle İmam-ı Rabbaninin mektuba tını okuyorduk.

Bir akşam okurken yorgunluktan gözüme ağrı girince eşime rica edip sesli okumasını söyledim ve gözlerimi dinlendirmek için kapattım. Mektubu okuyordu… Bir ara gözlerimi açtım elindeki kitap kapalıydı. Gözlerimi açtığımı görünce hemen kitabı açıp gözlerini kitaba dikti… anladım ki o kadar sayfayı ezberlemiş ve ezberinden okuyordu. Okuduğu mektup bitince durdu… Mektubat'ı bu zamana kadar kaç defa okudun diye sorunca bilmiyorum dedi… Peki kitabı bitirmen ne kadar sürüyor? Bir hafta diye cevap verdi. Anladım ki eşim manevi derecelere yükselmişti. Beni rahatsız etmemek için kapıyı açmadan çıkması bir kerametti… O günden sonra eşime olan hürmet ve saygım daha da arttı. Eşim bir evliya idi… İlmihal okuduğumda anlamadığım yerleri eşime soruyordum. Öyle güzel açıklayıp anlatıyordu ki hayran kalmamak mümkün değildi… Hikmetini bilmediğim en ufak bir davranışını görsem soruyordum. O da hemen açıklar; ilmihalin şu sayfasında yazıyor diye söylerdi… Her haline sabrediyordu ve her haliyle de şükrettiği ortadaydı… İslamiyet'i yaşayan bir numune vardı karşımda, bu yüzden Allah Teâlâ'ya her saniye şükretsem yine az gelirdi… Eşimin birkaç kerametini daha görünce dayanamadım, artık ne pahasına olursa olsun bu konuyu konuşacaktım kendisiyle… her zamanki gibi işten geldim yemek yedik konuyu konuşmak için eşimi karşıma aldım… giderek büyüyen bir heyecanla yavaş yavaş konuşmaya başladım… İslamiyet'in en ince kurallarına en güzel şekilde dikkat ediyorsun. Konuyu uzatmak istemiyorum dediğim anda eşim konuşmaya başladı… "Sabır güzel şeydir. Sabrederken şükretmek daha güzeldir. İnsan her haline sabreder ve şükrederse Allah Teâlâ ona daha iyilerini ihsan eder"… Artık ağzımdan tek kelime çıkmıyordu, eşimde konuşmasını bitirmişti…

O günden sonra ona olan davranışlarım daha dikkatliydi. Onu kırabilecek her şeyden uzak duruyordum… Bir akşam annem aradı komşu kızının düğünü varmış iki gün sonra, düğüne beni de davet etmişler. Eşimle birlikte gittik düğüne, her şey İslam'a uygun düzenlenmişti. Erkekler ve bayanların yerleri farklı bölümlerdeydi… düğündeki İslam'a uyma titizliğini görünce çok sevindim. Bir akşam kendisine balkondan verdiğim Kıyamet ve ahiret kitabı geldi aklıma. On dakika sonra küçük bir çocuk geldi, o kızın kardeşiydi bu. Babası işe giderken arkasından ağlayan çocuk… Abi eğilir misin dedi. Eğildim kulağıma ablasının bana çok teşekkür ettiğini söyledi. Ben vesile olmuşum onun bu duruma gelmesinde. Bunu öğrenince çok sevindim… Eşim hamile olduğu için fazla kalamadık düğünde eve gittik… Aradan aylar geçmiş ve eşim doğurmuş ve Bir tane oğlum olmuştu… hayatımızdan çok memnunduk…

Eşimle her akşam kitap okumaya devam ediyorduk yine… Eşime üstadım diye hitap ediyordum… O benim üstadımdı. Dünya ve ahiret saadetim için en büyük vesile idi… geceleri rahatsız olmasın diye oğlumuz ağlayınca çocuğu alıp başka odaya gidiyordum… aradan iki yıl geçmiş oğlumuz büyümüştü…

Eşim her fırsatta sabır ve şükretmemi telkin ediyordu… bir zaman sonra eşim hastalandı. Zamanımızın çoğu hastanede geçiyordu… eşimin hastalığı artmış, benim ise elimden bir şey gelmiyordu. Bir akşam işten eve geldiğimde kapıyı çalmama rağmen açmadı. İçeri girdim içeriden bilemediğim mükemmel bir koku geliyordu. İçeri girdim eşim yatıyordu ilk önce uyuyor zannettim. Uzun zaman uyanmayınca gidip uyandırmaya çalıştığımda vefat ettiğini anladım. O anda yıkılmıştım. İçim yanmıştı. Gözlerimden yaşlar akmaya başladı. Annemi aradım gelmesini istedim…. Eşimi diğer gün defnettik… Eve girdiğimde burnuma gelen o güzel koku mezardan gelmeye başladı… Her gittiğimde o kokuyu duyardım… giremiyordum. Onu özlüyordum sadece. Canım eşim, üstadım vefat etmişti. Söylediği gibi yapmaya çalışıyor sabretmekten başka çare bulamıyordum… her an onu düşünüyordum… Aylar sonra eve girme cesareti gösterdim… gözlerim doldu ağlamaya başladım. Balkonda çıkıp sandalyeye oturdum. Dolunay vardı… Ali'nin beni aradığı o akşam geldi aklıma… O akşamda aynı dolunay vardı… gözlerimden yaşlar akarak dışarıya çıktım… doğru üstadımın, eşimin mezarına gittim. Saatlerce ağladım…. O güzel kokuyu hissetmeye başladım tekrar… arkamdan bir el omzuma dokundu. Arkama döndüm eşim nurlar içinde arkamda duruyordu… Heyecandan bir şey söyleyemiyordum… Başım dönmeye başladı ve bayılmışım sonra… Uyandığımda sabah ezanı okunuyordu… Kalktım etrafıma baktım… Eşimi gördüğüm anda... sabret dediğini hatırladım… Camiye gidip sabah namazını kıldıktan sonra dışarı çıkarken cebimde bir şey olduğunu fark ettim… Elimi cebime attım bir tane mendil vardı… Eşimin evinde ilk konuştuğumuz zaman avucumun içindeki mendil ayağa kalkarken yere düşmüştü bulamamıştım daha… demek ki eşim bulup saklamış… Mendilin bilmediğim şekilde çok güzel bir kokusu vardı…

BU GERCEK BIR HİKAYEDIR BU HİKAYENIN YAZARI YAZININ SONUNA EKLEDİĞİ CÜMLELER İSE ŞÖYLEDİR…

(Bu yaşananları babamın günlüklerinden derleyerek sadeleştirdim… Hikâyede anlattığım kişiler annem ve babama aitti. Doğan o çocuk bendim. Sabır ve şükür insanı en üst derecelere yükseltecek kanatlardır…) Allah Teâlâ herkese böyle eş nasip eylesin … (çok teşekkür ediyorum kıymetli vaktinizi ayırıp okuduğunuz için, bekar ve evli kardeşlerimizin bu kıssadan bolca hisse alacağına inanıyorum, bu hikayedeki Saliha hanıma bir Fatiha bağışlamayı da ihmal etmeyelim lütfen…

KÖRDÜĞÜM GİBİ

Kirletildi tüm değerler. Yapmacık baharlarla,
Suni lalezarlarla süslenmeye çalışılır oldu birliktelikler.
Bu kirliliklerden aşk ve sevgi de nasibini aldı günümüzde.
" Sevmek dokunmaktır " diye bir felsefe ya da daha doğrusu bir safsata koydular ortaya.
Böylece, yüreklerde değil bedenlerde gezinip duran şeyin adı Sevgi oldu.
Flört adı altında, özgürlük namına, iffet ayaklar altına alındı günümüzde.
Adeta bekârlara has bir değer olarak sunulur oldu adı aşk ve Sevgi olan kutsal değer.
Evliler arasında ise eşler birbirine güzel sözlerle hitap etmeyi ayıp sayar oldular.
Ya da " yahu bizden geçmiş artık " diyerek, aşkın
Ve sevginin gün olup sönmesi gereken bir olgu olduğuna inandırdılar kendilerini.
Nişanlılık dönemi ya da evlilikler, denemek için yapılır oldu.
" Yürütemez isek ayrılırız" diyerek, adeta ayrılmak için evlenilir oldu.
Gerçek aşkın ve sevginin var olduğu yuvalarda hiç ayrılık olur mu?
Ya da aşktan ve Sevgiden kaynaklanan huzursuzluk olur mu hiç ??
Bugün tüm edebiyatçıları susturacak,
Tüm "sözde aşıkları" kıskandıracak Resulümüz, eşleriyle sakalaşır ve onları sevdiklerini,
Nasıl bir aşk ile bağlandıklarını söylemekten hiç çekinmezdi.
Hz. Aişe sordular:
" Ey Allahın Resulü beni seviyor musun? "
Resulullah:
" Evet ya Aişe, tabii Seviyorum "
Hz. Aişe bununla da yetinmiyordu ve hemen soruyor:
" Beni nasıl seviyorsun? "
Peygamberimiz sevgi tanımlamasını yapıyordu sevgili eşine.
İçten, samimi ve hayran kalınan bir ifadeyle:
" Kördüğüm gibi. "
Sevgiye bakın aşka bakın. Açılmayan, çözülmeyen, kördüğüm gibi sevgi.

Hz. Aişe Peygamberimize sık sık sorardı:

"Ey Allahın Resulü, Kördüğüm ne alemde? "

O yüce resul cevap veriyordu:

" İlk günkü gibi! "

GERÇEK SEVGİ (İBRETLİ HİKÂYE)

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine: "Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?"

Bakın göstereyim demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofra hazırlamış. Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar. "Ermiş bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz" diye bir de şart koymuş. Peki demişler ve içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına.
En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan.
Bunun üzerine şimdi demiş ermiş, sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe. Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa. "Buyurun" deyince, her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan işte demiş ermiş, 'kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz ve şunu da unutmayın, gerçek pazarında alan değil, veren kazançtadır daima.
Unutmayın hayat arkadaşınız sizin gerçek sevginizi hak ediyor.

Ona sevginizi verin Aile olmanın sırrı budur.

MUTLULUK GÜZEL KOKAR

Dostum birden soruverdi:
Bir insanın mutlu olduğu nasıl anlaşılır?
Şöyle düşünmüş olmalıyım:
Bilmem gözlerinin parlaklığından, neşesinden, belki yüzüne vuran iç aydınlığından. Dostum hepsini kabul eden ama yeterli bulmayan bir el işareti yaptı:
- Bunlar doğrudur. Mutluluk saklanamaz. Mutluluk insanın içinden sızar, bir yerlere girer, orayı değiştirir. Bir de kokusu vardır. Bilir misin mutluluk kokar.
- Mutluluğun kokusu mu? Doğrusu duymamıştım.
Dostum anlayışla baktı:
- Doğrudur, duymamışsındır. İnsanlar pek fark etmezler. Oysa, her ruh halinin kendine özgü bir kokusu vardır. Eğer insanlar koku duygularını kaybetmeselerdi, bunları da bilirlerdi. Ama birçok şey gibi bunu da kaybettiler.
- Yani, önceden biliyorlar mıydı?
- Elbette, biliyorlardı. Bak hayvanların birbirleriyle iletişim kurmalarında koku nasıl önemli bir rol oynar.
- Evet ama konuşamadıkları için. Dostum biraz sabırsız, sözümü kesti:
- İnsanlar konuştukları için artık kokuya gerek duymuyorlar değil mi? Şimdi sen bana insanların konuştuklarını mı söylüyorsun?
Artık yanıt vermiyordum. Dinlemeyi sürdürdüm.

Dostum:
- Sen de biliyorsun ki insanlar gerçekte konuşmuyorlar. Konuşur gibi yapıyorlar. Öğrendikleri sözcükler var. Birbirlerine onları söylüyorlar. Gerçekte çok azı, çok az zaman için konuşuyor. Onlara da dikkat et, duygu sözcükleri yoktur. Birbirlerine söylemeleri gereken sözleri söylerler. Onun için de çoğunlukla birbirlerini dinlemezler. Gerçekte konuşmayan, gerçekte dinlemeyen insanlar iki önemli iletişim aracını da kaybettikleri için artık anlaşamıyorlar. Koku ve dokunma. İşte gerçek iletişimin iki yolu.
İnsanlar ikisini de unuttu.

Onu biraz kışkırtmayı denedim.
Şimdi insanların birbirlerini koklamalarını mı söylüyorsun?
Umutsuz ve kırgın bir bakışla baktı:
- Keşke ne dediğimi anlasalardı da söyleseydim. Koklamak, öyle incelikli bir duygudur ki, bugünün insanına öğretilmesi gerekir. Zavallı koku alma duygumuz. Öylesine kötü kokularla bozuldu ki, yeniden eğitilmesi gerekiyor. Biliyor musun, insanlar insan kokusunu bile alamıyor. Bir kadının kokusu. Bir erkeğin kokusu. Çocuğun kokusu. Yaşlı insanın kokusu. Umudun kokusu. Bezginliğin kokusu. Hayata kırılmanın kokusu. Mutluluğun kokusu. İnsanlar bütün bunları unuttular. Dokunma da öyle insanlar bunu da unuttu. Bir elin el üstüne konması. Bir omuzun omuza dayanması. Bir sırtın sırta dayanması. Ayakların birbirine sarılması. Bedensel dokunma.

Unuttuğumuz ne çok şey var.
Günümüz insanını savunmak istedim:
Ama sözcükler var, yazı var. Belki o yüzden unutmuşuzdur.
Dostum biraz dalgınlaştı:
Evet yalanların aracı sözler, yalanların aracı yazılar. Bir türlü içimizden geleni söylemeyi, yazmayı bilemediğimiz için yalanlarımızın aracı olanlar.
Beden yalan söylemez, dokunuşun yalan söylemez. Bunlar gerçekleri iletir. Sadece gerçekleri.
Parfüm dünyasının gerçek bir uzmanı şunları söylemişti:
Parfümler doğanın verdiklerine insan ustalığının katılmasının ürünüdür, ama hiçbir parfüm kadın tenine değmeden gerçek bir koku değildir. Parfüme kişiliğini veren, kadının özel ten kokusudur. Onun içinde parfüm her kadında birbirinden farklı özellikler kazanır. Parfüm sürmenin ustalığı, bu karışımın oluşmasına yardımcı olacak ölçüde biçimde sürmeyi bilmektir. Böyle sürülmediği zaman kadın sadece parfüm kokar, ama sürmesini bilen kadının kendisi kokar. Önemli olan da parfüm değil, kadının özel kokusudur.
Bu özel kokuyu kadının giydiği eşyaların durduğu gardropta, çamaşırlarında, özel yerlerinde bulabilirsiniz. Dikkat edin özel kokusunu tanımadığınız hiçbir kadını gerçekte tanımış sayılmazsınız. Ne yazık ki insanın kokusuna önem vermeyi bilmiyoruz. Sonra bir gün "mutluluğun kokusunu" tanıyacaksınız. Tenin hafifçe pembeleştiğini göreceksiniz.
Güneşin ilk ışıklarına eşlik eden tozpembedir bu. Mutluluğun biraz utangaç, biraz ürkek, biraz çekingen başlayan, ama sonra cesaretle yayılan, güç veren, kendini duyuran özel pembesi. Bu pembeliğin üzerine dikkatle bakacaksınız. Orada buğulu bir nemlenme göreceksiniz. Hep uçan, hep havaya karışan, hep yenilenen uçucu bir nemlenme. Görenlere Sende bir şey var, aşıksın galiba dedirten bir bahar tazeliği, filiz tadı. Yaklaşın o tene. Yaklaşın ve mutluluğun kokusunu duyun. Birbiriyle uyum içinde binlerce kokunun süzülmüş kokusunu duyun. Pembeden eflatuna, deniz mavisinden güneş sarısına değişen gökkuşağı renklerindeki özel kokuyu. İnsanı rahatlatan, dinlendiren, coşturan, kıpırdatan, susturan, konuşturan mutluluk kokusunu duyun. Dünyanın en güzel kokusu budur. Bebeğin annesinden aldığı koku budur. Annenin bebeğinden aldığı koku budur. Seven insanın sevilen insandan aldığı koku budur. Ama bu koku kendiliğinden olmuyor. Buna emek vermek gerekiyor. Sabahların, gecelerin, günışıklarının birbirine karışması gerekiyor. Umutsuz günlerde, umutlu günlerde birbirinin değerini bilmek gerekiyor. Mutluluk kokusu dağlarda, ırmaklarda değil. Bu koku yalnız insanda. İnsanın insan da yarattığı koku bu. İnsanı insan kılmanın kokusu. Sevginin kokusu. Güvenin kokusu İyi ki sen varsın ın kokusu.
Keşke şimdi yanımda olsaydın ın kokusu. Seni Seviyorum un kokusu. Beni seviyor un kokusu. Bir gün mutluluğun kokusunu tanıyacaksınız.
O zaman daha da mutlu olacaksınız, biliyorum.

AİLE NEDİR?

Bu bölümde aile kavramını geniş ölçüde ele almak istiyoruz. Aile nedir? Çeşitli toplumlarda ve dinlerde aile yapısı nasıldır? İslam dininde nasıldır? konusuna giriş yaptıktan sonra fıkhi olarak aile hakkında bilinmesi gereken hususlara değineceğiz.

Aileyi teşkil eden fertler devirlere, bölgelere, sosyal ve iktisadî yapıya göre değişmektedir. Geniş aile, bir aile reisinin başkanlığında eş, çocuk, torun, gelin, damat, amca, dayı, hala ve teyzelerden oluşmaktadır. Ailenin ataerkil veya anaerkil oluşuna göre onu meydana getiren fertler de değişmektedir. Dar veya çekirdek aile ise bir karı koca ile çocuklardan meydana gelmektedir. Ailedeki hâkimiyetin baba veya annede oluşuna göre aileler ikiye ayrılmaktadır. Baba hâkimiyetine dayanan, onun çocuk ve yakınlarını içine alan aileye ataerkil (pederşâhî-patriarcal), anne hâkimiyetine dayanan, onun çocuk ve yakınlarının teşkil ettiği aileye de anaerkil (mâderşâhî-matriarcal) aile denir. Ataerkil aile daha yaygın olmakla birlikte insan topluluklarında her iki tip aileye de rastlanmaktadır. Ayrıca aile, eşlerin sayısına göre de tek eşliliğe (monogami) dayanan aile, çok eşliliğe (poligami) dayanan aile olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İslâm'dan Önceki Din ve Topluluklarda Aile. 1. Yahudilik'te

Yahudilik'te aile sadece sosyal değil, aynı zamanda dinî bir topluluktur. Atalar kültü[54] bir aile ibadetidir. Geleneksel ibadeti muhafaza eden ve onu yeni

---

[54] *ATALAR KÜLTÜRÜ: İnsanoğlunun soyundan geldiği kimselere karşı tabii ve fıtrî olarak her zaman duymakta olduğu saygı ve sevginin zaman zaman aşırı bir şekle dönüşmesi, ataları ölümlerinden sonra da çeşitli şekillerde yaşatma fikrini ve çabasını doğurmuştur. Öte yandan ruhların yaşamaya devam ettiğine inanılmakla birlikte bu yaşama keyfiyetinin bilinmemesi veya yanlış değerlendirilmesi, ilkin ölülerin ruhlarından korkup çekinmeye, daha sonra da onlara tapınmaya yol açmıştır.*

Atalar kültü ailenin ölmüş üyelerine karşı saygı, tâzim ve korkuyu ifade eder. Saygı ve tâzim esasen hayatta iken büyüklere, yaşlılara, özellikle baba ve atalara karşı duyulan ilgi ve yakınlıktan kaynaklanır. Korku ise ata ruhlarının mekân ve zamana bağlı olmaksızın geriye döneceği, yaşayanlara zarar verebileceği inanç ve endişesinden ileri gelir. Her iki durumda da ata ruhlarının hayattaki insanlarla ilişkisinin devam ettiği inancı esastır.

Atalar kültünün paleolitik devreden kalma izleri vardır ve bu izler özellikle ilkel kabilelerde (en çok Afrika, Güney ve Doğu Asya, Okyanus adaları) yaygındır. Bu kabileler ölen atanın mânevî varlığının yeryüzünde kaldığına ve geridekileri olumlu veya olumsuz yönlerde etkileyebileceğine, ekinlerin ve hayvanların verimli olmasını, insan neslinin çoğalmasını sağlayabileceğine inanırlar; bu yüzden onlara yemek, meyve ve çeşitli hediyeler sunar, kurbanlar keser, adlarına ve anılarına büyük taşlar dikerler; heykeller ve maskelerle onları temsilî olarak canlandırmaya çalışırlar.

Atalar kültünün en belirgin şekli Çin'de asırlar boyunca hâkim geleneklerden biri olarak sürdürülmüş ve daha sonra oradan Japonya'ya geçmiştir. Çin'de halkın ata ruhları için kurban sunup sunmadığı yolunda elimizde yeterli bilgi olmasa da geleneksel Çin aristokrasisi atalarının ruhlarının kaderlerini etkilediklerine, ceza ve mükâfat verdiklerine, kendi neslinden gelenlerden tâzim töreni ve itaat istediklerine inanırdı. Çin evlerinde özel bir dolapta veya bölmede muhafaza edilen atalara ait levhalar önünde belirli vesilelerle törenler yapılırdı. Atalara ait eşyanın bulunduğu bu dolap, asil ve zengin tabakada artık küçük birer tapınak

nesillere aktarma görevini üstlenen aile ve onun reisi olan babadır. İlk metinlere göre yahudilerin ataları (İbrâhim, İshak, Ya'kūb) kurban yerleri hazırlamışlar ve Tanrı'ya kurban takdim etmişlerdir (Tekvîn, 12/7 vd.; 13/18; 26/25; 37/5). Aynı zamanda baba, bir aile ibadeti olarak evde icra edilen **fısıh** (pesah) bayramına da başkanlık etmektedir (Çıkış, 12/1-51). Bu yüzden babanın ruhanî bir hüviyeti vardır ve sınırsız otoritesi de buradan gelmektedir. Aile bağlarını koparan kimse atalarının himayesinden mahrum olur. Evlenmeyerek ailenin ortadan kalkmasına sebep olan kimse ise sadece

---

haline getirilmiştir. Burada, levhaları bulunan atalara danışılır, bazı kehanet yolları ile onların arzuları öğrenilmek istenirdi. Atalara ait tapınaklarda onlara kurbanlar sunulurdu. Konfüçyüsçülüğün bazı ekolleri atalara tapınmayı daha da geliştirmiş, defin, yas ve kurban âyinlerindeki ayrıntıları belirlemiştir. Chou hânedanı zamanında ölüler için tablet dikme âdeti ortaya çıkmıştır (tahminen m.ö. 350).

Eski Çin'de ata ruhları için yedinci ayın on beşinci günü bir tören yapılırdı. Ayrıca üçüncü ayda bir de ilkbahar kabir şenliği vardı. Bu şenlikte kabirler ziyaret edilir, onarılır, süslenir ve ata ruhlarına yiyecek sunulurdu.

Şintoizm'de öldükten sonra ruhun devamı konusunda müphem bir inanç varken Konfüçyüsçülüğün V. yüzyılda Japonya'ya girmesi sonucu bu inanç ve atalar kültü gelişerek zamanla Şinto'nun aslî rüknü haline geldi.

Eski Türkler'de de Çin ve Japon geleneklerindeki kadar ayrıntılı olmamakla birlikte atalar kültü mevcuttu. Onlarda ayrıca ata ruhlarına kurban da kesilirdi.

Yahudi ve hıristiyan geleneğinde atalar kültü ile ilgili az da olsa bazı bilgilere rastlanmaktadır. Ahd-i Atîk'te, bazı ölülere ulûhiyyet nisbet edildiğine dair ifadeler mevcuttur (İşaya, 8/19). Ayrıca Ahd-i Atîk'te sık sık geçen ve insan şeklindeki ev tanrılarının tasvirlerinin ismi olarak kullanılan Terafim'in (I. Samuel, 19/13) aslında ataların imajı olduğu ileri sürülmektedir. Diğer taraftan Ahd-i Atîk'te ölülere yiyecek takdimi ile ilgili bilgiler de vardır (Tesniye, 26/14). H. Spencer, dinin kaynağının atalara tapınma olduğunu ileri sürmüştür. Fakat diğer evrim nazariyeleri gibi H. Spencer'in görüşü de tenkit edilmiştir.

Çin ve Japon kültürlerindeki kadar güçlü, ayrıntılı, kuralları belirlenmiş ve yaygınlaşmış olmamakla birlikte İslâm'dan önce Araplar arasında da bir tür atalar kültü mevcuttu. Nitekim onlar Kur'an'ın daveti, Hz. Muhammed'in tebliği karşısında, "Biz atalarımızı hangi yol üzere bulduysak o yoldan gider, o yoldan ayrılmayız" diyerek atalarına bağlılıklarını ifade etmişlerdi (bk. el-Bakara 2/170; el-Mâide 5/104; el-A'râf 7/28, 70; et-Tevbe 9/23; Lokmân 31/21; Sebe' 34/43; es-Sâffât 37/69, 70; ez-Zuhruf 43/22). Araplar'da, aralarında insan şeklinde olanları da bulunan (meselâ İsaf ve Nâile) putlar (sanem-esnâm) yanında, yine önemli kimseler ve bilhassa kahramanlar adına dikilen dikili taşlar da (nusub-ensâb) vardı. Fakat her aile için kendi atalarına yönelmiş bir kültten söz etmek güçtür. Şu kadar var ki Hz. Peygamber'in başlangıçta kabirleri ziyaret etmeyi, oraları bir ibadet mahalli olarak kullanmayı yasaklaması, Câhiliye devri aile ve kabilelerinin ecdat kabirlerini bir ibadet yeri olarak kabul ettiklerini, kabirdekilerin ruhlarına taptıklarını göstermektedir (bk. Cevâd Ali, VI, 48).

İslâm dini tevhid inancı üzerinde ısrarla durmuş, şirkin ve putperestliğin her çeşidini yasaklamıştır; ana babaya, ecdada saygıyı emretmişse de bu saygı ve sevginin onları putlaştıracak dereceye vardırılmasını, onlara tapınılmasını şirkin bir çeşidi saymış ve kesinlikle haram kılmıştır. İslâm dininde sadece ataları putlaştırmak değil onların bâtıl olan âdet ve telakkilerine bağlanmak, bunu bir ibadet haline getirmek de yasaklanmıştır. Ayrıca ata ruhlarının yaşayanları olumlu veya olumsuz yönde etkilediği şeklindeki bir düşünceye de İslâmiyet'te yer verilmemiştir. -İslam Ansiklopedisi-Günay Tümer

bir sosyal birimin değil, bir kültün yok olmasına da sebep olmaktadır. Bu yüzden Yahudilik'te bekâr kalmak büyük günahtır.

Yahudi ailesi esas itibariyle ataerkil bir aile ise de en eski dönemlerde anaerkil ailenin var olduğu, sonra yerini babanın üstünlüğüne bıraktığı söylenebilir. Ataerkil ailede, evlenen kadın kocasının kabile veya klanına geçer. Akrabalık, kabile ilişkisi ve miras erkeğe göre belirlenir. Bu yüzden ailenin ve aile isminin devamında erkek çocuklar önemli bir rol oynar. Yine bu aile yapısının bir gereği olarak kocanın karısı üzerinde büyük bir hâkimiyeti vardır. Bu hâkimiyet ilk insanın karısının (Havvâ) cennetteki itaatsizliği ve kocasını yanıltması sebebiyledir (Tekvîn, 3/16). Kitâb-ı Mukaddes'teki bazı ifadeler kadının evlenme akdinde taraf değil, akdin konusu olduğunu ortaya koymaktadır (Tekvîn, 4/19; 6/2; 11/29; 29/28; 34/8; Hâkimler, 1/12-13). İbrânîce **baal** kelimesi hem "koca" hem de "mal sahibi" demektir. Bu kökten türeyen fiil de "evlenmek" ve "mâlik olmak" anlamlarına gelir. Bu, kocanın karısı üzerindeki hâkimiyetinin mal sahibinin hâkimiyetine benzediğini göstermektedir. On emirde kadın ev, köle, câriye, öküz ve eşek ile birlikte kocanın mal varlığı arasında sayılmıştır (Çıkış, 20/17). Bu anlayışın tabii bir sonucu olarak kadının miras hakkı da yoktur; yalnız kendisine verilen hediyelere sahip olur ve sadece kocasının mâlik olduğu hizmetçi kölelerin efendisidir.

Ataerkil olan yahudi ailesi aynı zamanda geniş bir ailedir. Sadece kan ve sıhrî hısımları değil, köle, câriye ve hizmetçileri de içine alır. Hz. Ya'kūb'un ailesi oğullarını, karılarını, oğullarının oğullarını, kızlarını, oğullarının kızlarını ve bütün zürriyetini içine almaktaydı (Tekvîn, 46/5-7). Ailenin bu geniş yapısı İsrâil toplumunun sosyal, dinî ve iktisadî yapısıyla ilgili olduğu kadar, İsrâiloğulları arasında uygulanmış olan çok evlilik (poligami) ile de yakından ilgilidir. Çok evliliğin İsrâiloğulları'nda özellikle ilk dönemlerde yaygın bir uygulaması vardır (II. Samuel, 5/13; I. Krallar, 11/3). Bunun sebepleri arasında birinci eşin çocuk, özellikle erkek çocuk doğuramaması, çok evlilikle sağlanan iş gücü ve yengeyle evlenme kuralı (levirat) gösterilebilir. Ailenin erkek çocukla devam edeceği anlayışı, onun ailesi içinde önemli bir yer tutmasına yol açmıştır. Hanna'nın, "Ey orduların rabbi... câriyeni unutmazsan ve câriyene erkek bir çocuk verirsen hayatının bütün günlerince onu rabbe vereceğim..." (I. Samuel, 1/11) ve Rahel'in Ya'kūb'a "Bana çocuklar ver, yoksa ölürüm" (Tekvîn, 30/1) şeklindeki niyazları da bunu doğrulamaktadır. Bu sebeple oğlu olmayan koca, ailesinin sönmemesi için ikinci veya üçüncü defa evlenir veya câriye istifraş edebilir. Bazan da bunu bizzat çocuğu olmayan birinci eş sağlamaktadır (Tekvîn, 16/2; 30/2, 9). Koca çocuksuz ölürse bu defa dul eşiyle kardeşi evlenir ve doğacak ilk oğul, ölen kardeşin ailesini devam ettirir (Tesniye, 25/5-6). Çok evlilik aileyi annenin başkanlığında alt gruplara böler ve âdeta babanın başkanlığındaki ataerkil aile, alt gruplarda anaerkil bir hale dönüşür. Bu şekilde alt gruplara ayrılma ilk dönemlerde o ölçüde kesindir ki aynı kimsenin farklı kadınlardan olan çocukları birbirleriyle evlenebilirler (Tekvîn, 20/12). Fakat bu uygulama daha sonra yasaklanmıştır (Levililer, 18/9-11). Burada şu hususu da belirtmek gerekir ki sosyoekonomik sebeplerle fakir halk tabakaları daha çok tek evlilikle yetinmişlerdir. Ölen kocanın kardeşinin dul eşle evlenmesi kuralı, bu kardeş

evli olduğunda çok evliliği de beraberinde getirmiştir. Çünkü bu evlilik ölen kocanın isminin ve ailesinin devam etmesi için gereklidir. Ayrıca bunu yapmamak kardeşin aile ocağının sönmesine yol açacağından toplum buna şiddetle karşı çıkacaktır (Tesniye, 25/5-10). Aynı zamanda bu uygulamada aile mülkünü koruma ve dul eşin mutluluğunu sağlama düşüncesi de vardır.

Yahudilik'te evlenme bir bakıma endogamik, bir bakıma egzogamik bir karakter taşımaktadır. Genel bir kural olarak var olan İsrâiloğulları dışından birisiyle evlenmeme, içten evlenmenin (endogami) geniş bir uygulaması olarak yorumlanabilir. Ne var ki bu uygulamaya da istisnalar getirilmiştir. Bâbil sürgününden sonraki dönemde yahudilerin Hititî ve Ken'ânîler'le evliliklerine rastlanmaktadır. Kitâb-ı Mukaddes bu yabancı evliliklerine işaret etmektedir (Ezra, 10/2). Daha sonra bu tür evlilikler yasaklanmıştır (Ezra, 10/11). Bu endogamik sınırlar içerisinde belli sayıdaki akrabalarla evlenmeme kuralı da dıştan evlenmeyi (egzogami) oluşturmaktadır. Evlenme sırasında kadının ailesine bir para veya mal verilir (mohar). Başlangıçta bunun üzerinde evlenen kadının hiçbir hakkı yoktu. Sonraları aileye verilen para ve mal bizzat evlenen kadına ödenen bir hediyeye dönüşmüştür.

Yahudilik'te boşanma meşrû bir olay kabul edilmektedir (Tesniye, 24/1). Ancak yahudi hukuk ekolleri arasında boşanma sebepleri konusunda görüş birliği yoktur. Genel olarak boşanmalara yahudi topluluğunda sıkça başvurulduğu ve bu konuda aşırılığa kaçıldığı görülmektedir.

2. Hıristiyanlık'ta

Hıristiyan aile yapısı yahudi ailesinden çok farklı değildir. Esasen İncil'de de belirtildiği gibi Hz. Îsâ önceki şeriatları lağvetmek için değil, tamamlamak için gelmiştir (Matta, 5/17). Bu bakımdan burada Hıristiyanlık'taki aileden bahsedilirken sadece Yahudilik'ten farklı olan noktalar üzerinde durulacaktır.

Hıristiyanlık aileyi sosyal veya medenî bir kurum olarak değil, tamamen dinî bir kurum olarak kabul etmektedir. Bu bir ölçüde Yahudilik'teki maddeci anlayışa bir tepkidir. Hz. Îsâ'ya göre aile fertleri arasındaki ilişki insanla Allah arasındaki ilişkinin bir aynası ve insanın ruhî-mânevî alandaki gelişmesinin vazgeçilmez bir unsurudur.

Yahudilik'te olduğu gibi Hıristiyanlık'ta da aile kocanın hâkimiyetine dayanan bir ailedir. Îsâ Mesîh kilisenin başı olduğu gibi erkek de ailenin başıdır. Hatta kadın kocasına, rabbine tâbi olduğu gibi tâbi olacaktır (Efesoslular'a Mektup, 5/22-23). Bundan dolayı onun erkeği üzerinde herhangi bir şekilde hâkimiyet kurması kabul edilemez. Bu düşünce, kaynağını Hz. Âdem ile Havvâ'dan almaktadır. Zira önce Âdem, sonra Havvâ yaratılmıştır. Bir diğer husus da Havvâ Âdem'i aldatıp suça sevketmiştir (Timoteos'a Birinci Mektup, 2/12-14). O halde erkeğin kendisini aldatıp suç işlemesine sebep olan kadının hâkimiyeti altına girmesi düşünülemez. Bütün bunlara rağmen Hıristiyanlık'ta kadın, Yahudilik'te olduğu gibi kocasının âdeta mülkiyeti altındaki bir mal da değildir.

Aileyi meydana getiren evliliğe Hıristiyanlık'ta o ölçüde kutsî bir mahiyet verilmiştir ki evlenmekle karı kocanın tek bir beden haline geldiği ve artık ayrılmalarının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır (Markos, 10/8-12). Buna göre boşanıp başkasıyla evlenen eş zina etmiş olmaktadır (Matta, 19/9; Luka, 16/18). Çünkü önceki evliliği henüz devam etmektedir. Her ne kadar bu yasak Yahudilik'teki boşanmaların aşırılığına bir tepki olarak ortaya çıkmışsa da boşanmayı bütünüyle reddettiği için bu defa da bir başka aşırılığa sebebiyet vermiştir. Hıristiyan dünyasında yaşanan çeşitli sosyal çalkantıların bir sebebi de bu yasak olmalıdır. Zira bu durum bir taraftan kilise dışındaki evlenme ve boşanmalara yol açmış, kilisede boşanıp ikinci defa evlenemeyenler bunu kilise dışında yapma yoluna gitmişlerdir. Diğer taraftan bu usulün henüz uygulamaya girmediği dönemlerde birbirlerinden ayrılma imkânı bulamayan çiftler bu evliliklerini istemeyerek kâğıt üzerinde muhafaza etmişler, evlilik dışı meşrû olmayan ilişkiler içerisine girmişlerdir. Bu sebeple Batı dünyasında ahlâkî problemlerin ve çözülmelerin temelinde Hıristiyanlık'taki bu boşanma yasağının bulunduğunu ileri sürmek mümkündür.

Yahudiliğin aksine hıristiyan ailesinin tek evli (monogam) olduğu söylenebilir. Ne var ki bu da kesin değildir. Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde hiçbir konsil birden çok kadınla evlenmeye karşı çıkmamıştır. Nitekim Charlemagne çok evliliği sadece papazlara yasaklamıştı. Luter bigamiyi (iki eşlilik) tasvip eder. Bazı hıristiyan mezhepleri de çok evliliği kabul etmektedir. Hatta Anabaptistler 1531'de çok evliliği tavsiye ettiler. Mormonlar da çok evliliği ilâhî bir müessese olarak kabul etmektedirler. Diğer hıristiyanlar arasında çok kadınla evlenme yasağı sonraki dönemlerde başlamıştır.

3. Romalılar'da

Roma toplumunda aile dinî, iktisadî ve sosyal bir birimdir. Roma'da aile biri geniş diğeri dar olmak üzere iki gruba ayrılır. Geniş mânada aile müşterek bir atadan erkek evlâtlar yoluyla gelen bütün fertleri içine alır. Aile reisinin ölümünden sonra erkek evlâtların meydana getirdiği birimler de dar mânada aileyi oluştururlar. Bu sebeple Roma ailesi agnatik bir ailedir (asabe ailesi). Bu tür ailede genel bir kan hısımlığı değil, sadece erkek vasıtasıyla sağlanan kan hısımlığı önemlidir. Erkek yakınların dışındaki akrabaları da içine alan daha geniş kapsamlı kan hısımlığının mânevî ve sosyal bir değeri olmakla birlikte, özellikle miras ve velâyet hakkı bakımından hukukî bir değeri yoktur. Kadın evlenmekle babasının ailesiyle ilişkisini keser ve kocasının ailesine dahil olur.

Roma'da aile ataerkil bir ailedir. Bütün güç ve yetki aile reisinde (pater familias) toplanmıştır. Bir anlamda "pater familias" ailenin reisi, hâkimi ve rahibidir. Çocukları üzerinde özellikle ilk dönemlerde onları öldürmeye, başkalarına satmaya kadar varan geniş yetkileri vardı. Bu durumda çocukların yarı köle bir statüye sahip olduklarını söylemek yanlış olmaz. Aile reisinin bu yetkileri sonradan azaltılmıştır. Kadın evlenmekle aile reisinin veya kocanın velâyet ve vesâyeti altına girmektedir. Ailede erkek çocukların terbiye ve eğitimi babanın, kız çocuklarınki ise annenin sorumluluğu altındadır.

Ailenin içerisinde yaşadığı evin Roma'da dinî ve hukukî bir dokunulmazlığı vardır. Oraya sığınan zorla çıkarılamaz. Evde bulunan kimseyi zorla çıkarıp mahkeme önüne götüren kimse meskene tecavüzde bulunmuş olur. Roma ailesinde evlâtlık kurumu vardır. Bu, özellikle oğlu olmayan kimselerin ailenin ve aile kültünün devam etmesi için başvurdukları bir kurumdur. Bilindiği kadarıyla Roma'da tek evlilik esastır; çok evlilik uygulamasına rastlanmaz.

4. Araplar'da

Câhiliye Arapları'nda ailenin müstakil bir varlığı olduğunu söylemek güçtür. Gerçekte o mensubu bulunduğu kabilenin bir parçasıdır. Zira bu toplumda bir ailenin üyesi olmaktan çok bir kabilenin üyesi olmak değer taşımaktadır. Kabile âdeta büyük bir aile gibidir. O dönemde aile koca, eş veya eşler, çocuklar ve kölelerden oluşmaktaydı. Akrabalık ilişkisi erkek akrabalar (asabe[55]) yoluyla kurulur. Bu yönüyle eski Arap ailesi ataerkil bir ailedir. Gerçi bazı sosyologlar Arap toplumunun ilk dönemlerde anaerkil bir aile yapısına sahip olduğunu söylemekte ve Benî Rukayye, Benî Becîle gibi kabile isimlerinin bunların bir anneden türemiş olduklarının işareti sayıldığını ileri sürmektedirler. Bunun gibi, Arapça aile veya kabile anlamında kullanılan **batn** kelimesinin de belli bir dönemde Arap ailesinin anadan geldiğini ortaya koyduğu iddia edilmiştir. Ne var ki bilinen en eski dönemlerden itibaren Araplar'da ataerkil bir aile yapısının var olduğu görülmektedir. Âd, Semûd, Benî Mudar, Benî Hâşim, Kureyş gibi kabile isimlerinin çoğu da bu kabilelerin müşterek bir atadan geldiğini göstermektedir. Eski Arap toplumunda erkek kadından daima daha önemlidir. Zira o, kadının aksine alelâde bir fert değil, bir savaşçı olarak ailenin ve kabilenin güç kaynağıdır. Bu yüzden asabe ilişkisi aile ve kabile bağlarının temelini teşkil eder. Yine bu yüzden kız çocuğuna sahip olmak utanılacak bir şeydir. Hatta bazı kabilelerde kız çocuklarının diri diri toprağa gömüldüğü bilinmektedir. Bunda açlık korkusunun da etkisi vardır. Böyle bir durumda ailenin en değersiz ferdi feda edilerek bu tehlike savuşturulmaya çalışılır.

Bu dönemde evlilik herhangi bir şekil şartına veya merasime tâbi değildir. Yine de **velîme** (düğün yemeği) genel bir uygulama olarak görünmektedir. Çok evlilik on eşe kadar uygulanabilmektedir. Bunun yanı sıra nikâhsız yaşama, süreli nikâh (nikâh-ı muvakkat, nikâh-ı müt'a), eşleri karşılıklı değiştirme (nikâh-ı bedel) veya asil bir erkekten çocuk sahibi olmak için eşi ona sunma ve çocuk olana kadar ona yanaşmama (nikâh-ı istibdâ') gibi muhtelif evlenme şekillerinin de var olduğu görülmektedir. Üvey anneyle evlenme şeklindeki nikâh-ı makt da o dönem Arap toplumunda var olan bir uygulamadır. Bu nikâhta ilk söz sahibi olarak büyük oğul, babasının ölümünden sonra üvey annesiyle evlenebilmekte ve bunun için üvey annenin rızası gerekmemektedir. Büyük oğlun böyle bir istekte bulunmaması halinde diğer oğullar ve asabe akrabalar belirli bir sırayla bu hakka sahip olabilirler.

---

[55] *İslâm hukukunda miras bırakana doğrudan veya erkek vasıtasıyla bağlı bulunan mirasçılar için kullanılan fıkıh terimi.*

Evlilik daha ziyade kabile içerisinde olmaktadır (endogami); yabancı bir kadınla evlenmek hoş karşılanmaz. Kız çocuklarının amca oğullarıyla evlenmeleri özellikle teşvik edilmiştir. Amca kızı sözü bu dönemde aynı zamanda eş anlamına gelmektedir.

Velâyet hakkı asabe akrabalara tanınmıştır; annenin çocukları üzerinde böyle bir hakkı yoktur. Velînin velâyeti altındaki kimseler üzerinde Roma hukukunda aile reisinin sahip olduğu haklara benzer geniş hak ve yetkileri vardır; velî velâyeti altındaki çocuğu satabilir, rehin verebilir, miras ve himayeden mahrum edebilir ve hatta öldürebilir. Kız çocuklarını öldürme hakkına sahip olmaları bu dönemde velînin yetkilerinin genişliğini göstermektedir. Buna göre Arap toplumunda da kadın ve çocukların bu dönemdeki statüleri köleden çok farklı değildir. Bunların miras haklarının olmaması da bu tesbiti doğrulamaktadır. Eski Arap ailesinde evlâtlık kurumu vardır ve evlâtlık ilişkisi bir evlilik engeli teşkil etmektedir. Ayrıca evlâtlığın evlât edinenin malları üzerinde miras hakkı da bulunmaktadır.

5. Türkler'de

Eski Türk ailesinin de çağdaşı birçok toplumdaki gibi ataerkil bir yapıda olduğu görülmektedir. Yalnız bu ataerkil aile yapısı yahudilerde veya Roma toplumunda olduğu gibi aile reisine geniş yetkiler veren, eş ve çocukları âdeta bir mülkiyet ilişkisiyle babaya bağlayan bir aile değildir. İlk zamanlarda göçebe ve genellikle savaşçı bir toplum olmanın gereği olarak erkeğin aile ve toplum içerisindeki yeri kadına göre daha önemlidir. Hatta Yakut Türkleri gibi anaerkil bir aile yapısının görüldüğü ve akrabalık ilişkisinin ana vasıtasıyla kurulduğu boylarda bile ailenin reisi kadın değil erkektir. Fakat artık bu erkek baba değil annenin kardeşi olan dayıdır. Akrabalık ilişkilerinin baba kanalıyla kurulduğu ve bu sebeple ataerkil denilen eski Türk ailesine bazı araştırıcılar babanın yetkilerinin diğer ataerkil ailelerdeki kadar geniş olmamasını göz önüne alarak pederşâhî değil, pederî aile ismini vermektedirler (bk. *İTA*, I, 186).

Evlenme sırasında Yahudiliğe benzer bir uygulama ile evlenecek erkek tarafından kadının ailesine **kalın** adıyla belirli bir para veya mal verilir. Bu nezaketen verilen bir hediye, kızın yetiştirilmesi ve eğitim masraflarına bir iştirak ve hatta kızın satış bedeli olarak değişik şekillerde değerlendirilmiştir. Kalını bir satış bedeli olarak yorumlamak zordur. Çünkü eski Türk toplumunda kadının çağdaşı toplumlara göre sahip olduğu mevki onun evlenme sırasında bir mal gibi alınıp satılmasına engeldir. Erkek tarafından kadının ailesine ödenen kalın, kadının kusurlu olduğu boşanmalarda erkek tarafına iade edilmek zorundadır.

Fazla yaygın olmamakla birlikte çok evlilik uygulamasının eski Türk toplumunda var olduğu ve buna özellikle zengin tâcirler arasında rastlandığı bilinmektedir. Aynı şekilde babanın veya ağabeyin ölümünden sonra üvey anne veya yengeyle evlenme kuralı belirli bir yaygınlığa sahiptir. Dul eşin ve çocuklarının aile içerisinde kalarak bakım ve gözetimlerinin daha iyi sağlanması, mirasın aile dışına çıkmaması ve bunlar kadar önemli olmasa da

aile içerisinde kalan eşin, yeni kocasıyla birlikte eski kocasının ruhuna da hizmet edebileceği inancı bu uygulamada rol oynamıştır.

6. İslâm'da Aile

İslâm'da aile Hıristiyanlık'ta olduğu gibi tamamen dinî bir kurum değilse bile yine de bu birliğe büyük önem verilmiş ve insanların aile kurmaları muhtelif âyet ve hadislerle teşvik edilmiştir. Çünkü aile hem kişinin huzur bulduğu bir ortam, hem neslin devamı için bir vesile, hem de kişiyi dince günah sayılan çeşitli kötülüklerden alıkoyan bir vasıtadır. "İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi O'nun varlığının belgelerindendir. Bunda düşünen insanlar için dersler vardır" (er-Rûm 30/21; ayrıca bk. en-Nahl 16/72; en-Nûr 24/32). "Nikâh benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetimi uygulamazsa benden değildir. Evleniniz, ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla iftihar ederim..." (İbn Mâce, "Nikâḥ", 1; ayrıca bk. *Miftâḥu künûzi's-sünne*, "nikâḥ" md.). Bunun yanı sıra İslâm hukukçuları evlenmenin dinî hükmünün çeşitli durumlara göre farz, sünnet, mubah, mekruh ve haram olduğunu belirtmişlerdir.

Birçok toplumlarda olduğu gibi İslâm aile yapısı da ataerkildir. Fakat bu aile Yahudilik'te, Roma ve eski Arap toplumunda var olanlardan farklı bir yapıdadır. Aile reisinin onu meydana getiren fertler üzerindeki yetkisi öncekilere nisbetle son derece sınırlıdır. Meselâ bir aile reisi olarak babanın çocuklarının şahısları ve mal varlıkları üzerinde onların yararıyla sınırlı bir velâyet hakkı vardır. Çocuklarını satmak veya onların hayat ve ölümleriyle ilgili bir karar vermek yetkileri yoktur (geniş bilgi için bk. VELÂYET [56]). Buna bağlı olarak eski Arap toplumunda yaygın olan kız çocuklarını öldürme âdeti yasaklanmıştır (el-İsrâ 17/31; el-En'âm 6/151). Kocanın karısı üzerindeki yetkileri de aile birliğini devam ettirme esasına yöneliktir ve bununla sınırlıdır. Genel olarak İslâm'ın kadına bakışı, Hıristiyanlığın Hz. Âdem'in cennetten çıkarılışını Hz. Havvâ'ya ve onun şahsında bütün kadınlığa yükleyen anlayışından çok farklıdır. Kur'ân-ı Kerîm'in açık ifadesine göre Hz. Âdem'i aldatan ve onun cennetten çıkmasına sebep olan eşi Havvâ değil şeytandır (bk. el-Bakara 2/36; el-A'râf 7/20). Hatta bazı âyetlerde suç sadece Âdem'e yüklenmiştir (bk. Tâhâ 20/115). O halde İslâm'da kadın ilk günahın vebalini taşımamaktadır. Din ve cemiyet nazarındaki durumu da buna göre şekillenmektedir. O, kocası karşısında bağımsız bir kişiliğe sahip olduğu gibi iktisadî bakımdan da bağımsızdır; İslâm hukukundaki tek kanunî mal rejimi olan mal ayrılığının tabii sonucu olarak karı ve kocanın mal varlıkları birbirinden ayrıdır; hâkim görüşe göre kadın kendi mal varlığında dilediği gibi tasarruf edebilir. Bunun için kocasının rızasına muhtaç değildir. Ayrıca kadın erkekler gibi mirasa ehildir. Bu mallar üzerinde de kocasının bir müdahalesi söz konusu değildir. Zaten İslâm hukuku bakımından kadın ve erkek esas itibariyle eşittir. Nitekim bir hadiste kadınlar erkeklerin mülkiyetinde olan bir mal olarak değil, aynı haklara sahip kimseler olarak takdim edilmektedir (bk. Ebû Dâvûd, "Ṭahâret", 94; Tirmizî, "Ṭahâret", 82; Dârimî, "Vuḍû'", 76; *Müsned*, VI, 256, 377). Aynı şekilde, kadın olma kişinin ehliyeti üzerinde de olumsuz bir etki yapmaz; tam ehliyetli sayılmak için kişide bulunması

[56] *Hukuki yetki anlamında fıkıh terimi*

gereken nitelikler bakımından kadın ve erkek aynı durumdadır (bk. EHLİYET [57]). Ne var ki erkeğin cemiyet hayatında yüklenmiş olduğu ağır yükler onun hak ve yetki bakımından kadına karşı nisbî bir üstünlüğe sahip olmasını gerekli kılmıştır. Nitekim bir âyet-i kerîmede, “Erkeklerin kadınlar üzerinde, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır. Yalnız erkekler için onlar üzerinde bir derece vardır” buyurulmaktadır (el-Bakara 2/228; ayrıca bk. en-Nisâ 4/34).

İslâm belli bir dereceye kadar kan, süt ve sıhrî hısımlarla evlenme yasağı koyarak (bk. en-Nisâ 4/23) esas itibariyle bir aile egzogamisi uygulamıştır (bk. MUHARREMÂT[58]). Bunun yanında kadınların sadece müslüman erkeklerle, erkeklerinse yabancı olarak yalnızca Ehl-i kitap olan yahudi ve hıristiyanlarla evlenebilmeleri kuralı karşısında çok geniş anlamda bir içten evlenmenin (endogami) var olduğu söylenebilir. Esasen müslüman toplumların birçoğunda özellikle Araplar’da daha dar anlamda bir içten evlenme vâkıasının var olduğu görülmektedir. Müslümanların azınlıkta yaşadığı ülkelerde endogami daha dar bir çerçevede uygulanmaktadır. Buna mukabil bazı Türk boylarında özellikle Kırgızlar’da çok geniş bir yakın akraba grubuyla evlenememe anlamında bir dıştan evlenme kuralının var olduğu görülmektedir. İslâm ailesinde üvey anne veya yengeyle evlenme uygulaması da yasaklanmıştır (bk. en-Nisâ 4/19). Yalnız ağabeyin ölümünden sonra küçük kardeşin yengeyle ancak onun rızasıyla ve geçerli bir nikâh akdi ile evlenmesinde bir beis yoktur. Üvey anneyle ise hangi şekil altında olursa olsun evlenme yasaktır (bk. en-Nisâ 4/22).

Evlenme sırasında erkek kadına **mehir** adıyla belirli bir para veya mal öder veya ödeme borcu altına girer. İsim olarak mehir İslâm öncesi Arap toplumunda aynen, Yahudilik’te benzer şekilde (mohar) var ise de mahiyetleri farklıdır. İslâm hukukunda mehir evlenecek kadının ailesine değil, bizzat kendisine verilir ve kadın diğer mallarında olduğu gibi onda da dilediği gibi tasarrufta bulunur. Bu durum ödenen mehrin satış bedeli, nikâhın da bir satış akdi olduğu iddialarını çürütmektedir. Bir kimsenin bir akde hem taraf olup satış bedelini alması, hem de akde konu olması mümkün değildir. Gerçekte mehrin amacı kadına iktisadî bir güç kazandırma ve boşanmanın suistimal edilmesini önlemektir. Özellikle boşanmalara sıkça başvurulduğu dönem ve bölgelerde yüksek tutulan ve çoğu kere boşanma anında ödenmesi kararlaştırılan mehrin bu nevi sebepsiz boşanmalara önemli ölçüde engel olduğu bir gerçektir (bk. MEHİR [59]).

İslâm’da aile esas itibariyle tek evlilik (monogami) üzerine kurulmuştur. Fakat belirli durumlarda kocanın dörde kadar evlenmesine izin verilmiştir. Ancak bunun bir emir değil, belirli şartlarla başvurulan bir ruhsat olduğu unutulmamalıdır. Böyle bir evliliğe izin veren Nisâ sûresinin 3. âyetinin devamında: “…şayet adaleti gözetmekten korkarsanız o zaman bir tane ile veya câriyenizle yetinin. Doğru yoldan ayrılmamak için bu daha elverişlidir”

---

[57] *Kişinin dini-hukuki hükümlere muhatap olmaya elverişliliği anlamında fıkhi terim*.

[58] *Evlenilmesi haram olan kadınlar anlamında fıkhi terim.*

[59] *Nikah akdinin sonucu olarak kocanın karısına ödemek zorunda olduğu para veya mal.*

buyrularak tek evlilik teşvik edilmiştir (geniş bilgi için bk. ÇOK EVLİLİK [60]). Uygulamada müslüman toplumların genellikle tek evliliği tercih ettikleri, bazı zengin kimselerin ve tarımla uğraşanların çok evliliğe belirli ölçüde başvurdukları görülmektedir.

İslâm ailesinde evlâtlık kurumuna yer verilmemiş, bu sunî bir ilişki olarak kabul edilmiştir. Kimsesiz çocukların bakılıp büyütülmesi bütün müslümanlara ve bu arada İslâm devletine yüklenen dinî-hukukî bir görev olmakla birlikte, bir kimseyi himayesine alanla o kişi arasında evlenme engeli doğacak, tek veya çift taraflı bir miras ilişkisi kurulacak şekilde bir akrabalık bağının doğduğu kabul edilmemiştir (bk. el-Ahzâb 33/4-5). Esasen çok evliliğin var olduğu toplumlarda hukuken izin verilse bile evlâtlık kurumuna uygulamada pek rastlanmadığı, çocuğu olmayanların evlâtlık yerine bir ikinci evliliği tercih ettikleri sosyal bir vâkıadır.

İslâm dini belirli şartlarla aile birliğinin bozulmasına müsaade etmiştir. Boşanma konusunda kabul edilen sistem, boşanmayı yozlaştıran yahudi uygulamasıyla onu asla kabul etmeyen hıristiyan tatbikatı arasında yer alan orta bir yol görünümündedir. Hz. Peygamber'in eşlerin birbirlerine iyi davranmaları ve aile birliğini devam ettirmeleri hakkında çeşitli emir ve tavsiyeleri vardır (bk. *Miftâḥu künûzi's-sünne*, "nikâḥ" md.). Birbirleriyle uyuşamayan eşlerin en son başvuracakları çözüm şekli boşanmadır. Bundan önce uyuşmazlığın eşler arasında çözülmesi, bu mümkün olmazsa iki tarafın ailelerinden seçilecek birer hakeme havale edilmesi (bk. en-Nisâ 4/35) başvurulacak usullerdendir. Eğer bunlar bir fayda vermezse son çare olarak boşanmaya izin verilmektedir. Ne var ki bu izinle birlikte boşanma yine de hoş görülmemiştir. Bir hadîs-i şerifte, "Allah'ın helâl kıldıklarının en kötüsü boşanmadır" buyrulmuştur (Ebû Dâvûd, "Ṭalâḳ", 3). Özellikle sebepsiz boşanmalar hiçbir şekilde hoş karşılanmamıştır. Bununla beraber artık bir arada bulunmasına imkân kalmayan eşlerin genel olarak boşanma hakları kabul edilmiştir. Hıristiyanlık'ta olduğu gibi eşlerin evlenmekle artık ayrılmaz bir bütün teşkil ettikleri anlayışı ve dolayısıyla aile birliğinin her durumda devamının istenmesi lüzumsuz bir ifrat kabul edilmiştir.

Boşanma konusunda kocanın kadına nisbetle daha geniş bir serbestlik içerisinde bulunduğu görülmektedir. Bu, boşanmanın malî bütün külfetinin kocanın omuzlarında oluşu ve kocayı boşanma kararından önce dikkatli olmaya iteceği düşüncesine dayanmaktadır. Aynı zamanda erkeğin kadın kadar hissî olmaması ve boşanma hakkını genellikle suistimal etmeyeceği anlayışı da bu hususta rol oynamıştır. Nitekim kocanın sahip olduğu bu boşanma serbestîsi aynı ölçüde tatbikata yansımamıştır. Bunda kocanın yükleneceği malî külfetin yanı sıra dinin sebepsiz boşanmayı hoş görmemesi de büyük ölçüde müessir olmuştur. Kadın boşanma konusunda daha sınırlı bir yetkiye sahiptir. O ancak kocasıyla anlaşarak (muhâlea) veya belirli sebeplerin varlığında bir mahkeme kararıyla (tefrik) boşanabilir. Aile birliğinin devamı sırasında olduğu gibi bu birliğin bozulmasından sonra da karı

[60] *Bir erkeğin aynı zamanda birden çok kadınla evli olması halini ifade eder.*

kocanın, özellikle kocanın çocukları üzerinde belirli sorumlulukları devam etmektedir (ayrıca bk. TALÂK [61]).

Aile Hukuku

Ailenin hukukî yapısı ve bu ilişkiden doğan hak ve borçlar, fıkhın münâkehât bölümünde ele alınmış ve işlenmiştir. Klasik fıkıh kitaplarında, konular ibâdât, muâmelât ve ukūbât ana bölümleri içinde incelenmiştir. Münâkehât bu sistematik içerisinde genel olarak ibâdât ve muâmelât arasında yer alır. Bu aile hukukunun hem ibâdetlerle hem de muâmelâtla olan yakın ilişkisi sebebiyledir. Bu bakımdan bazı hukukçular onu ibâdât, bazıları muâmelât bölümüne dahil ederler. Münâkehât da başlıca iki ana bölüme ayrılır: Nikâh ve talâk. Nikâh bölümünde evlenme akdi, bununla ilgili şartlar, evlenme engelleri ile mehir ve nafaka gibi evlenmenin doğurduğu sonuçlar; talâk bölümünde ise boşanma, boşanma çeşitleri, sonuçları, iddet, nafaka gibi konular işlenir. Nesep, süt emzirme (radâ), çocuğun bakım ve terbiyesi (hadâne) ile akrabalık nafakası gibi konular da yine münâkehât bölümünde incelenmektedir.

Çağdaş İslâm hukukçuları aile hukukunu bugün “ahvâl-i şahsiyye” başlığı altında ele almaktadırlar. Kadri Paşa (*el-Aḥkâmü’ş-şerʿiyye fi’l-aḥvâli’ş-şaḫṣiyye*, Kahire, ts.), Ebû Zehre (*el-Aḥvâlü’ş-şaḫṣiyye*, Kahire 1369/1950), Abdurrahman Tâc (*Aḥkâmü’l-aḥvâli’ş-şaḫṣiyye fi’ş-şerîʿati’l-İslâmiyye*, Kahire 1955) ve Zekiyyüddin Şa‘bân’ın (*el-Aḥkâmü’ş-şerʿiyye fi’l-aḥvâli’ş-şaḫṣiyye*, Beyrut 1978) eserleri bu sahadaki çalışmaların en dikkate değer örneklerindendir.

[61] *Belli lafızlarla nikah akdinin bozulması, boşanam ve boşanma anlamında fıkıh terimi.*

AİLEDE AHLAKİ VE İMANİ SORUNLAR

İnsanın varlığının başlangıcından beri aile, toplumun vazgeçilmez bir kurumu olmuştur. Aile, insanın biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı ilk yerdir. Ayrıca dini, ahlaki, kültürel değerleri aktarma göreviyle bireylerin sosyalleşmesinde etkin rol oynamaktadır. Bu nedenle sağlıklı toplum için sağlıklı aileler gereklidir. Aile bireyin sosyalleşme aşamasında değerleri aktarma işlevini sağlıklı bir şekilde yerine getirdiği takdirde, toplumsal alanda işlenecek olan suçların önlenmesine büyük oranda katkıda bulunacaktır. Modernleşme, hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler; değişim ve dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan değer kaybı, bireycilik anlayışı ve kültürel yabancılaşma, aile kurumunu olumsuz etkilemiştir. Karşılıklı ilişki, fedakârlık ve anlayışa dayalı olan aile kurumunda değerlerin zarar görmesi, ailede sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Değişim, gelişim ve dönüşümün hızla yaşandığı günümüzde, değişim ile birlikte aileyi ayakta tutacak ve koruyacak temel kural ve değerleri tespit etmek önem arz etmektedir. Çünkü değerler insanın davranışlarına rehberlik etmede ve sosyal ilişkilerin temellenmesinde hayati fonksiyona sahiptir. Dahası, değerlerin aileyi bütünleştirme ve ortak amaç etrafında birleştirme özelliği de bulunmaktadır. Dini, ahlaki değerler aile ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürümesine katkı sağlamaktadır. Aile ilişkilerinin şefkat, merhamet, sadakat gibi değerlerle temellenmesi, ailenin işlevini daha kolay yerine getirmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca dini, ahlaki değerler, ailede karşılaşılan sorunların çözüm aşamasında da önemli bir yere sahiptir.[62]

Ahlâk, kişinin iyi ve kötü olarak nitelendirilmesine neden olan manevi nitelikler ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışlar bütünüdür. İslam filozofları huy, tabiat ve karakter anlamına gelen, “hulk” kelimesinin çoğulu olan ahlâkı; nefiste yerleşik olan yatkınlıklar olarak tarif ederler. Terim olarak ahlak; dini, felsefi, sosyal ve kültürel bağlamda insanların davranışlarında doğru ve yanlışın belirlenmesinde kabul edilen ilkeler sistemi, yargı veya inancı için kullanılmaktadır. Ahlak iyi bir yaşamın temelini teşkil eden inançlar bütünüdür. Ahlâk, insanın yapıp etmelerini, karakter yapısını, fiilleri ve bunlarla ilgili değerlendirmelerini yönlendiren toplumsal kuralları, insanın iradi eylemleriyle ilgilenen pratik ve teorik alanı ifade eden kavramdır. İslam, inananlara dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşmanın yollarını gösterir. Ahlâk, bu sistemin öngördüğü hayatın özünü oluşturur. Tabiatüstü bir kaynaktan geldiği için, İslam ahlâkı ilahi bir özellik taşır ve ahlâkî kuralların akıl, muhakeme ve mistik uygulamalarla güçlendirilmesini sağlar. Ahlâk dinden ayrı düşünülemez. Dinden ayrı medeni bir ahlâk düşüncesi, toplumsal sorunlara yol açar. Bazı aydınlara göre dinden ayrı ahlâk, ahlâkın yokluğu demektir. İslam ahlâkının ilk kaynağı Kur’an, ikinci önemli kaynağı da Hz. Muhammed’in hadisleri ve sünnetidir. Hz. Muhammed (s.a.v), peygamberliğinden önce eminlik, güvenilirlik, dürüstlük gibi erdemlerle üstün bir ahlâka sahipti. Herkes tarafında güzel ahlâklı olmasıyla tanınıyordu. Hz. Muhammed (s.a.v) İslam ahlâkını yaşama hususunda insanlara örnek olmuştur. İslam dininde ahlâk kurallarına uymak, toplumsal düzenin sağlıklı olmasını sağlamanın yanı sıra kişinin doğru inanç ve temiz yaşayışıyla Allah’ın rızasını kazanması hedefi de vardır. Bütün insanların yapacağı iyilikler

62 https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12452/7356/658202.pdf?sequence=1&isAllowed=y

(farzlar) yanında, yerine getirilmesi kişinin faziletine bağlı hayırlar da bulunur. Bu yönüyle dinamik yapısı bulunan islam ahlâkı; maddi, psikolojik ve zihni bakımdan her insanın kaygı ve özlemlerini dikkate alarak, içinde bulunduğu durumdan daha iyi olana yükselme fırsatı veren kapsamlı ve uyumlu bir ahlâktır. İslam, ahlâk ilkelerini emreder. Dinin emirlerini yerine getirenlere sevap, getirmeyenlere ceza verilmesi bu ilkelerin davranışa dönüşmesini kolaylaştırmaktadır. Değerin davranışa dönüşmesi bakımından islam, niyetin de düzgün olması gerektiğini belirtir. “Ameller niyetlere göredir.” Hadis-i şerifi niyetin, davranış kadar önemli olduğunu belirtmektedir. Örneğin bir kişinin davranışı güzel görünebilir ama o eylemi ahlâksız, kötü niyetini hoş göstermek, gizlemek için yapıyor olabilir. Bu nedenle davranıştan önce kişinin niyetinin ahlâkî olması önemlidir. Ahlâk, öğrenilen iyilik ve kötülükle ilgili değerlerin yaşanmasıdır. Ahlâk kuralları insanın fıtratındaki kötülük yönünü kontrol altına alırken, iyilik yönünü de geliştirir. Kur’an ve sünnet ahlâkı, nefsin kötü arzularını dizginlerken, insanın fıtratını öfke ve şiddetten koruma manasına gelen hilm ve şefkati tavsiye eder. Halbuki kadını şiddetten koruyacağına inanılarak kabul edilen İstanbul Sözleşmesi ahlaki mahiyetten uzak, salt şiddet karşıtı katı yapısı ile şiddeti azaltmak şöyle dursun, yürürlükte olduğu sürede şiddeti, kat be kat artırmış ve her kesimin tepkisini çekmiştir. Halbuki İslam; Ahlâk kurallarını ve değerleri bireyin ve toplumun hayatını düzenleyerek, bireye daha istikrarlı bir yaşam sağlar. Ortak değerler, farklılaşmayla ortaya çıkan çatışma ve gerilim potansiyelini düşürerek, şiddetin ortaya çıkmasını engeller. Ayrıca ahlâkî değerler bireylerin sağlıklı ve dengeli bir kişilik oluşturmasına yardımcı olarak, bireylerin doğru ve erdemli davranışta bulunmasını sağlar. Bireyin günlük hayatta sergilediği davranışların altında ahlâkî değerler yatar. Bu açıdan ahlâkî değerler ümitsizlik, şiddete başvurma gibi olumsuz davranışları önleyecek yapıya sahiptir. İnsan, nasıl davranması gerektiğini ilk olarak ailesinden öğrenir. Ahlâk da aile içinde, gelişim aşamalarıyla öğrenilir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere ahlak; huy ve karakter gelişimini etkilemektedir. Ahlakın ihmali, bireyin karakter ve davranışları üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu nedenle aile kurumuna büyük görev düşmektedir. Başlangıçta rol model anlayışıyla uygulanan ahlaki davranışlar, sürekli tekrarlandığında kişi tarafından değer olarak içselleştirilir. İçselleştirilen bu değerler beraberinde bazı insanların iyi huylu ve ahlaklı olarak nitelendirilmesini sağlar. Örneğin iyi huylu insanlar merhametli, şefkatli, affedici, doğru ve dürüst olma gibi özelliklere sahiptirler. Bu özelliklerinin yanında empati duyguları gelişmiş olduğu için öfkelerini kontrol edebilirler. Ayrıca bu değerler kişinin sağlıklı bir aileye sahip olmasında ve aile iletişiminde önemli bir yere sahiptir. Ahlak insanın zayıf yönlerini, duygu ve davranışlarını terbiye ederek insanı iyiye yönlendirir. Bu nedenle insanın öfke, inatçılık, kibir, hırs gibi zaafların tanıyıp, tabiatında bulunan iyi yönleri ortaya koyabilmesi için ahlaki kurallara ve değerlere ihtiyacı vardır. Çünkü ahlaki kurallar, kişinin isteği ve iradesiyle iyiyi tercih etmesine yardımcı olmaktadır.[63]

Okuyucularımız İslami kimliğe sahip kişilerin ahlaki yapısını sorgulayacaklar ve yazımıza itiraz edeceklerdir. Halbuki konu çok derin ve İslami yaşamın her alana yayılamaması ve eğitimin temelinden çıkartılması sonucu görülürse problemin kaynağına ulaşılacaktır. Eğitimdeki problem, aile, okul, sosyal yaşantı gibi pek çok kurumu yerle bir ettiği ve acilen

[63] A.g.e.

çözüm bulunması gerektiği zorlanmadan anlaşılacaktır. Bir kısır döngüye dönüşen sancılı eğitim konusu insan fıtratını bozduğu gibi aile ve insan ilişkilerini de sarsmış, yerle bir etmiştir. Batıdan alınan eğitim teorileri tamamı ile çökmüş ve kenara itilen İslami yapıyı acilen gündeme almamızı zorunlu hale getirmiştir.

SADAKAT NEDİR?

Sadâkat; Dostluk, vefâkârlık, içten bağlılık, doğruluk, yürek doğruluğu anlamına gelir. Allâh Rasûlü (sallâllâhu aleyhi ve sellem) nübüvvetten önce de mürüvvet itibârıyla kavminin en üstünü, soy itibârıyla en şereflisi, ahlâk bakımından en güzeli idi. Komşuluk hakkına en ziyâde riâyet eden, hilim ve **sadâkatte** en üstün olan, emniyet ve güvenilirlikte en önde gelen, insanlara kötülük ve eziyet etmekten en uzak duran, O idi. Hiç kimseyi kınayıp ayıpladığı, hiç kimseyle münâkaşa ettiği görülmemişti. Öyle ki Cenâb-ı Hak bütün iyi haslet ve meziyetleri O'nda topladığı için kavmi kendisine «el-Emîn» vasfını vermişti.

Bugüne kadar kurulmuş bütün medeniyetlerde, bütün hukuk sistemlerinde ve dinlerde; toplumsal hayatı, birlik ve beraberliği, toplumsal barışı ve huzuru sağlamaya yönelik düzenlemelerin esas konusu aile olmuştur. Aile kurumu içinde bulunduğu psiko sosyal, ekonomik, kültürel pek çok değişkenden etkilemektedir. Özellikle sanayileşmeyle birlikte geleneksel aile yapısından modern aile yapısına geçilmiştir. Köy toplumundan kent toplumuna geçiş ve üretim biçimlerinin çeşitlenmesi toplumsal ilişkileri de derinden etkilemiştir. Toplumsal değişim ve dönüşüm süreci, ailenin yapısı ve işlevleri üzerinde birtakım olumsuz etkilere sebep olmuştur. Bu olumsuz sonuçların ortaya çıkardığı aile içi sorunların başlıcaları; boşanma, aile içi şiddet, aldatılma/sadakatsizlik, kuşaklararası çatışma, çocukların ihmal ve istismarıdır. Bunların yanı sıra aile bireyleri ekonomik nedenlerle ve sorumluluklarını yerine getirmeme nedeniyle de sorun yaşamaktadır. [64]

Halbuki evlilikler sadakat yemini ile başlayıp belli bir süre sonra istisnalar hariç yukarıda değindiğimiz sebepler bahanesi ile sadakatsizlik toplumun en büyük hastalıklarından olmuştur. Türkiye'de aile içi sorunların neler olduğuna yönelik yapılan araştırmalar; en temel aile içi sorunların başında aile içi iletişimsizliğin geldiğini (%42,3), sonra sırasıyla aldatma/sadakatsizlik (%30,5), boşanma (10,4), şiddet (9,1) olarak tespit etmiştir. Aynı zamanda sosyal değişme sürecine uyum sağlayamama, kadının çalışmasıyla iş yükünün artması, eşler arası iletişimsizlik, maddi sıkıntılar, rol karmaşası yaşanması gibi nedenlerde ailede sorunlara sebep olmaktadır. Kitle iletişim araçlarında yayınlanan gayri ahlâkî ve insanları tüketime yönelten programlar toplumun sosyo kültürel ve ekonomik yapısını etkilemektedir. Toplumun en küçük kurumu olan aileye bu durumun olumsuzlukları yansıdığı takdirde eşler arasında sorunlar, tartışmalar baş göstererek sonuç boşanmaya kadar gidebilmektedir. Bu durum sadece eşler arasındaki ilişkiyi değil, ebeveyn çocuk ilişkisini de olumsuz etkilemektedir. Ekranda izlenen sanal gerçekliğin, içinde yaşanılan toplumun gerçekleriyle özdeşleştirilmesi veya sanal olanın, gerçeğin yerine konulması birtakım sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Televizyonda yayınlanan gayri ahlâkî, çatışma ve şiddet içerikli programlardan çıkarımda bulunan kişilerde; şüphecilik, ümitsizlik, korku duygusu, her şeyin kötü gittiği düşüncesiyle yılgınlık ya da izlediği çirkin davranışlara karşı duyarsızlaşma ve kanıksama durumu görülebilmektedir.[65] Görüldüğü üzere sadakatsizlik çok büyük bir orana sahiptir. Bunun sebebi ise ahlaki yozlaşma ve haramlara karşı duyarsızlık ve dini hafife almaktır.

[64] A.g.e.
[65] A.g.e

MAHREMİYET NEDİR?

Mahrem kelimesi Arapça "haram" kelimesinden gelmektedir. "Mahrum”, "hürmet", "muharrem", "tahrim" gibi kelimeler de aynı kökten gelirler. Yasaklamak, men etmek, mahrum etmek, mümkün olmamak, el sürmemek, herhangi bir şeyi terk etmek, kişinin namusunu koruduğu yakınları, saygı gösterilecek şey; kadın ve kendileriyle evlenmenin haram olduğu yakın akraba gibi anlamlar içerir. Mahremiyet ise, aynı kökten gelip, gizlilik, bir şeyin (mahrem) gizli hali, bir şeyin gizli yönü demektir. Bir anlamda buna insanın dokunulmazlığı da denebilir. Mahrem ve mahremiyet kavramlarının, kadın erkek ilişkilerinde özel bir kullanım kazandığı, özellikle cinsel dokunulmazlık alanı anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Aile nedir bahsinde konuya kısaca değinmiştik, burada daha iyi anlaşılması için detaylandırdık. Mahremiyet kavramının içerdiği alanın belirlenmesinde kültür faktörü önemlidir. Her kültürde bu alan farklılaşmakla birlikte varlığını sürdürmektedir. Ancak bu kavramın içeriğinin belirlenmesinde dinin en önemli belirleyici unsur olduğu gözden ırak değildir. Bir başka ifade ile, mahrem kelimesinden kastedilen özel durumlar, sadece bireyin kendisi için belirleyip orada bir muhtariyete sahip olduğu alanlar değildir. Bu aynı zamanda ilahi belirleyiciliğin önemli ölçüde egemen olduğu bir alandır.[66]

[66] https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/303774

MAHREMİYET EĞİTİMİ NEDİR?

Günümüzde mahremiyet eğitimi yerine daha çok cinsel eğitim kavramı kullanılmaktadır. Cinsel eğitim "çocuklara ve ergenlere kadın ya da erkek olma, kadın ya da erkek olmakla ilgili algılar, cinsiyete ilişkin rolleri kabul etme, kendi ve karşı cinsin özellikleri hakkında bilgi sahibi olma amacıyla verilen eğitimdir" şeklinde tanımlanabilmektedir. Bir başka tanımda ise cinsel eğitim "cinsellikle ilgili gerekli bilgileri öğrenme, olumlu duygu ve davranışları kazanma çabalarının tümü" olarak tanımlanmıştır. Tanımlardan anlaşıldığı gibi cinsel eğitim bireyin önemli bir ihtiyacını karşılama amacı gütmektedir. İnsanlar cinsellikle ilgili arzularını, heyecanlarını ve gerilimlerini uygun bir tarzda giderebilmeyi öğrendiği ölçüde, kendilerinden beklenen çalışma ve ilerleme görevlerini yerine getirmede başarılı olabilirler. Bu bakımdan cinsel eğitimin önemi yadsınamaz. Ancak cinsel eğitiminin bazı eksikliklerinin olduğu ileri sürülebilir. Şöyle ki; bireyin sadece cinsellikle ilgili bilgiler elde etmesi, kadın veya erkek rollerini tanıması, kadın ile erkek arasındaki davranışlarını düzenlemeye, makul, ahlaki bir düzleme oturtmaya yetmeyeceği söylenebilir. Bu yönüyle bakıldığında cinsel eğitimin cinsellikle ilgili kültürel, dini, ahlaki boyutu eksik bıraktığı anlaşılabilir. Bunun normal bir durum olduğu da savunulabilir. Ancak bugün Avrupa ve Amerika'da orta ve liseye giden çocuklarda meydana gelen bulaşıcı cinsel hastalıkların ve hamileliklerin çoğalmasıyla okullarda cinsel eğitim derslerinin, ivedi olarak yeniden şekillendirilmeye çalışıldığı ileri sürülmektedir. Avrupa'daki ve Amerika'daki bu gelişmeler, ülkemizde de cinsel eğitimin yeniden ele alınması gerektiği düşüncesini güçlendirmektedir. Cinsel eğitimin dinin/kültürün bakış açısıyla mahremiyet eğitimine dönüşmesi gerekir. Bu gerekçelerden hareketle çalışmada cinsel eğitim yerine mahremiyet eğitimi tercih edilmiştir. Mahremiyet eğitiminin öneminden kaynaklı olarak ortaya çıkan bu durumun, din eğitimi bilimine yeni bir misyon yüklediği görülmektedir. Din eğitimi bilimi çocukların/gençlerin cinsel eğitimi ile yakından ilgilenmeli; cinsel eğitimin eksikliklerini gidermenin ya da bu eğitimi tamamlamanın çalışmalarını başlatmalıdır. Buna göre din eğitimi bilimi, mahremiyet eğitimini tanımlamalı, kapsamını ve önemini ortaya koymalıdır.[67]

Ülkemize daytılmaya çalışılan ve güçlükle ancak iptal edilebilen İstanbul Sözleşmesi insan fıtratının dışına çıkarak sapık yönelimleri cinsel tercih olarak adlandırmakta ve insanları istismar etmektedir.

Halbuki mahremiyet eğitimi yaradılışa uygun cinselliğin muhafazası ve her türlü tecavüzden korunmasını amaçlamaktadır.

Mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimden daha kapsamlı bir kavramdır. Cinsel eğitim, çocuğun kendi cinselliğini tanıması, gelişim sürecinde cinsellikle ilgili yaşayacağı fiziksel ve duygusal farklılıkları öğrenmesi yanında, anne babasına sorduğu cinsellikle ilgili soru ve cevapları kapsar. Mahremiyet eğitimi ise cinsel bilgilerin yanında daha çok kendisinin ve diğer insanlarının özelinin/özel alanının farkına varması, sosyal hayatın içinde kendi özel alanını koruması, diğer insanların özeline saygı duyması, kendisi ile çevresi arasında sağlıklı sınırlar koyması gibi bilgileri içerir. Mahremiyet eğitimi anne baba tarafından verilir. Bu eğitimin

[67] A.g.e.

verilmesi çocuğun ruhsal ve cinsel açıdan korunması adına çok önemlidir. Çocuğa mahremiyet eğitimi verirken aşağıda belirtilen konulara dikkat etmekte fayda vardır.

1. Adım: Özel Alan Tanımlama

Çocuğun kendi mahremini, özel alanını koruyabilmesi için öncelikle bu alanı çocuğa tanımlamak gerekir. Vücudun kişiye özel olan bölgeleri, bu bölgelerin gizlenmesi gerektiği çocuğa iki yaşından itibaren yavaş yavaş anlatılabilir. Bu özel alan ailenin yaşadığı topluma ve sahip olduğu inanca göre değişmekle birlikte genel olarak cinsel bölgeleri kapsar. Her aile kendi inancına, düşüncesine göre çocuğun vücudunda mahrem alan tanımlayabilir. Bu alanın başkalarından gizlenmesi ve anne-baba ve doktorlar dışında bu bölgeye kimsenin dokunmaması gerektiği çocuğa öğretilmelidir.

Çocuk için tanımlanan özel alan aynı zamanda anne-babanın da özel alanıdır. Çocuk anne-babasının bu alanları görmek istediğinde aile izin vermemeli, bu alanların kişiye özel olduğunu belirtmeli ve kimseye gösterilemeyeceğini anlatmalıdır. Çocuğa cinsel organlar, ancak o sorduğunda onun anlayacağı dille ve yumuşakça anlatılmalıdır. Cinsel organlar çocuk sorduğunda anne-baba üzerinden değil, çocuğun kendi cinsel organları ya da kitaplar üzerinden öğretilmelidir. Bu şekilde yapıldığında çocuk, kendi özel alanını korumayı, başkalarının da özel alanlarına dokunmamayı ve bakmamayı öğrenecektir.

2. Adım: Odanıza İzin Alarak Girmesi Gerektiğini Öğretme

Çocuklara dört-beş yaştan itibaren anne-babanın odası kapalı ise odaya kapıyı çalarak ve izin alarak girmesi gerektiği öğretilmelidir. Çünkü bu oda anne-babanın özel alanıdır ve özel alanlara girişte izin alınır. Çocuğun odasına girerken kapısının çalınması çocuğa iyi bir model oluşturacaktır. Odaya izinsiz girdiğinde çocuğa, “Odamızda giyiniyor olabiliriz, bu yüzden kapı kapalı ise tıklatıp izin alarak içeri girmelisin şeklinde” açıklama yapılabilir.

3. Adım: Tuvaletin Kapısını Kapalı Tutması Gerektiğini Öğretme

Çocukların iki yaşında tuvalet alışkanlığını kazanması, en geç dört yaşında tuvalet sonrası temizliklerini yapmayı öğrenmesi beklenir. Anne-baba bu dönemleri dikkate alıp çocuğa tuvalet eğitimi verebilir ve eğitimin bir parçası olarak tuvalette yalnız olunması, başkalarının göreceği şekilde tuvaletini yapmaması gerektiği çocuğa anlatılabilir. Anne-baba belirlediği bu kurala kendisi uyarsa, çocuğun bu kuralı öğrenmesi daha kolay olacaktır. Çocuk oturak (lazımlık) kullanıyorsa, bu oturak evin ortak kullanım alanlarına konmamalı, tuvalet ya da banyoda kullanılmalıdır.

4. Adım: Çocuğun Özel Alanlarına Saygılı Olma

Çocuğu küçük yaştan itibaren çocukları başkalarının yanında giydirmemek, altlarını değiştirirken bile bir başka odaya götürmek çocuğun mahremiyetine saygıyı gösterir. ”Daha küçük” diye düşünerek çocuğu iç çamaşırına varıncaya kadar başkalarının önünde soyup giydirmek doğru değildir. Özellikle dört-beş yaşından sonra çocuğu iç çamaşırı ile yıkamak, iç çamaşırı çıkarırken ve temizlerken gözleri kısarak ya da başı hafif yana çevirerek o alana saygı gösterdiğimizi hissettirmek çocuklarda mahremiyet duygusunun gelişmesine katkı sağlayacaktır. Yedi yaşından sonra banyoda çocukların kendi mahrem alanlarını kendi

temizlemelerine fırsat tanımak da mahremiyet duygusunun gelişimi açısından güzel olacaktır. Yine kardeşleri dört-beş yaşından sonra birlikte banyoya sokmamak, sokulması zorunlu olan durumlarda ise onları iç çamaşırları ile yıkamak gerekmektedir. Sağlıklı bir mahremiyet duygusu açısından çocuğun başkalarının önünde elbiselerini çıkarmaması, giyinip soyunmaması gerektiği ayda birkaç defa tekrar edilerek çocuğa hatırlatılmalıdır. Tabi ki anne-babanın da çocuğun görmeyeceği bir alanda giyinip-soyunması da çocuğun bütüncül bir mahremiyet duygusu geliştirmesi açısından önemlidir.

5. Adım: Çocuğun Cinsel Organlarını Sevgi Objesi Yapmama

Küçük çocukları cinsel organlarına dokunarak, onları konu yaparak sevmek doğru değildir. Çünkü bu durum, onların özel alanlarının ihlalidir. Çocuk bu şekilde hem mahremiyet ihlaline uğramış olur, hem de başkalarının özel alanlarının kullanılarak onlara şaka yapılabileceği inancını taşır. Ayrıca çocukları cinsel organlarını konu ederek sevmek, onları kendilerini kötü niyetli yabancılardan korumak konusunda etkisiz kılabilir. Çocuk, bir başkası özel alanına dokunmak istediğinde bunun iyi mi yoksa kötü mü olduğunun ayrımını yapamayabilir. Bu sebeple bezlemek, pişik kremi sürmek ve temizlemek durumlarında bile abartıya kaçmamak, aşırı baskı uygulayarak silmemek, çocuğun cinsel organlarıyla oynamamak daha doğrudur. Çocuğun cinsel organlarını şaka konusu yapmak, göstermesini istemek, onlara dokunmaya çalışmak çocuğun cinsel kimlik gelişimi açısından oldukça sakıncalıdır.

6. Adım: İlk Okulla Birlikte Özel Mekan Tanımlama

İlkokul dönemi ile birlikte çocuklar için evde bir çekmece ya da sepet belirlenip, çocuğa özel eşyalarını buraya koyabileceği söylenebilir. İlk başlarda çocuklar buraya gerekli gereksiz birçok şeyi koyabilir, ancak zamanla daha seçici davranacaklardır. Onun bu özel alanını anne-babanın izin alarak kullanması çocuğun özel alan düşüncesini pekiştirir. Ergenlik dönemi ile birlikte gençler, kilidi olan daha güvenli özel alanlar talep edebilirler. Ergenler yalnız kalmak isteyebilirler, çocukluk dönemine göre daha utangaç olabilir. Vücudunu anne-babasından gizlemek isteyebilir. Onların bu taleplerini normal karşılamak, özel alanlarına izinsiz girmemek, telefonlarını karıştırmamak, günlüklerini okumamak daha doğru bir davranıştır.

7. Adım: Ebeveynle ve Kardeşle Yatakları Ayırmak

Bebeğin yatağının anne-baba yatağından ne zaman ayrılacağı tartışmalı bir konudur. Kimi ebeveynlik ekolleri çocuğa dilediği kadar müsaade ederken, kimi yaklaşımlar ise daha katı bir yaklaşımla çocuğun odasının ve yatağının ayrılmasını savunmaktadır. Bu konuda genel yaklaşım şu şekildedir: Altı aya kadar çocuk annesi ile yatabilir. Altı aydan sonra ise annesi ile aynı odada yer yatağında ya da beşikte yatabilir. İki yaşla birlikte çocuk yavaş yavaş bağımsızlığını kazanır ve kendi başına yemek yemeye, yolda kendi başına yürümek istemeye başlar. Bu dönem gelişim olarak da çocuğun odasının ayrılabileceği bir zamandır. Ancak yalnızlık, anneden ayrılma, karanlık gibi konularda aşırı duyarlı ve kaygılı olan çocukların zorla yataklarını ayırmak doğru değildir. Öncesinde var olan kaygılar uzman yardımı ile giderilmeli, sonrasında yatak ayrımına gidilmelidir. Birlikte aynı yatakta yatan kardeşlerin yataklarını ise dört-beş yaşından itibaren ayrılabilir.

8. Adım: Kız ve Erkek Çocukların Odalarını Ayırma

Kız ve erkek kardeşlerin ilkokul dönemiyle birlikte odaları ayrılmalıdır. Çünkü beraber bulundukları odada, giyinip soyunurken, yatarken, temizlenirken birbirlerinin özel alanını ihlal edebilirler. Ayrıca okulla birlikte çocuklara vücudunun dışında iç çamaşırlarının belki de özel eşyalarının (günlük vb.) bulunduğu bir özel alan da gerekebilir. Bu alanın farklı odalarda olması daha doğru olacaktır. Yer darlığı gibi sebeplerle bu konu ertelenmemelidir. Gerekirse diğer bir odada bir köşe oluşturularak çözüm bulunmalıdır. 'Onlar kardeş bir sorun olmaz' diye düşünmek kadar, bu konuda aşırı kaygılı davranıp endişelerimizi çocuklara hissettirmek de sakıncalıdır.

9. Adım: Özel Alan İhlallerine Tepkinizi Belli Etme

Çocukla birlikte dışarıda gezerken veya televizyon izlerken aniden karşımıza mahremiyet ihlali içeren sahneler ve durumlar çıkabilir. Bu gibi durumlarda çocuğa bir şey demeden onun duyacağı şekilde mahremiyet ihlali yapan kişiye tepki belli edilebilir. Örneğin bir televizyon sahnesinde arkadaşlarının mahrem alanına şaka amaçlı dokunan kişiye seslice kızılabilir. "İnsanların özel yerlerine dokunulmaz" gibi cümlelerle tepki belli edilebilir. Böylece çocuk anne-babanın tepkilerini modelleyerek mahremiyet ihlallerine karşı duyarlı hale gelir. Çünkü çocuklar anne-babaların kendilerine değil de başkalarına verdikleri tepkiler yoluyla daha kolay öğrenmektedirler.

Mahremiyet eğitimini alan çocuklar kendi özel alanını bilir, bu alanını korur ve başkalarının özel alanlarına da saygı gösterir. Bu durum, aynı zamanda çocuğun sağlıklı bir kişilik gelişimine zemin hazırlar. Cinsel tacizlerin arttığı günümüzde çocukları korumanın ilk adımı onlara mahremiyet eğitimi vermektedir. Bu eğitim sayesinde onlar kendilerinin ve başkalarının özel alanını korumayı öğrenerek daha sağlıklı bireyler olabilirler.[68]

[68] Pedagoji Derneği

EVLİLİK İLE İLGİLİ FIKHİ KONULAR

Kitabımızın bu kısmına kadar olan hususlar aile olma hususunda sohbetleri ve aile nedir? başlığı altında bilinmesi gereken genel hususları içeriyordu. Bundan sonraki kısım fıkhi bilgilere dair olacaktır. Bu hususta İmam Gazali'nin İhya-i Ulumid-din adlı eserinden faydalanarak konuya esastan giriş yapacağız. Bundan sonraki kısımları lütfen anlayarak okumanızı rica edeceğim. Zira Müslüman ailelerin de içinden çıkamadığı pek çok problemin fıkıh konusundaki bilgisizliklerinden kaynaklandığı malumunuzdur. Çünkü davranışlar her ne kadar fıtri isede eğitimle değiştikleri, olgunlaştıkları ve yapmacık davranışların gerçek davranışlara dönüştüğü bilinmektedir.

Çünkü bugün artık beden dili eğitimleri her kurumda verilmektedir. İletişimin Aşk Hali isimli kitabımızda iletişim konusunun öğrenilebildiğini izah etmeye çalışmıştık. Bazı kısımlarrında aile iletişiminden bahsetmiştik. Detaylı bilgi için kitabımıza başvurulabilir.

Fıkhi bilgiler ise inandığımız din hakkındaki malumatlar ile yapmamız gereken ibadet, tavırlar, davranışlar ve duygu dünyamızın renklerini öğreten bilgilerdir. Aynı zamanda bize aile iletişiminin temel kavramlarını anlatarak eğitilmemizi sağlamaktadır. Çünkü yanlış davranışların çoğu bilgisizlikten kaynaklanmaktadır.

Doğru bilgi ise hem kendimizi hem ailemizi hem de geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı korumamızı ve doğru yönlendirmemizi sağlayacaktır. Aile huzuru doğru bilgi ve doğru davranışlarla sağlanacaktır.

İnsanlar her şeyi bildiklerini sanıyorlar, ancak bakıyoruz ki çoğu zaman sınırlarını bilmiyorlar. Yani had bilmiyorlar. Sadece bilgi bir işe yaramaz, doğru davranışlar ile ahlak, erdem, karakter ile süslenmesi gerekir. Her şeyi biliyor olsanız da had bilmezseniz bir işe yaramaz. Bilgelik had bilmekle başlar. Kişinin başkaları hakkındaki bilgileri o kişinin bilgili olduğunu, kendi hakkındaki bilgileri ise bilge olduğunu gösterir. Bilgili olmak ile bilge olmak aynı şey değildir. Arz etmeye çalıştığımız had bilmek bilge olmanın neticesidir.

Had bilmezlik maalesef pek çok sorunlara sebep olmaktadır.

Fıkhi bilgiler ise haddimizi öğrenmemizi sağlayan temel bilgilerdir.

Haramlar ve helaller bizi sınırlandırır ve davranışlarımıza had koyar. Başıboş olmadığımızı bize ihtar eder.

NİKAH BAHSİNE GİRİŞ

Hamd Allah'a mahsustur. O Allah ki, vehimlerin okları onun beşer tâkatinin dışında bulunan sanatında isabet edecek hedef bulamaz. O Allah ki, akıllar ancak O'nun sanatından şaşkına dönerler. O Allah ki, O'nun birçok nimetleri kesintisiz olarak âlemler üzerine oluk gibi akmaktadır. İsteseler de istemeseler de o nimetler onların üzerine aralıksız akmaktadır. Sudan insan yaratmak, aralarında neseb bağıyla yakınlık kurmak, Allah'ın en garip lütuflarmdandır, O Allah ki, şehvet denilen bir kuvvet vasıtasıyla insanı tohum ekmeye mecbur etmiştir. O tohumla onların neslini irâdelerin dışında olduğu halde cebren ve kahren devam ettirmiştir. Daha sonra nesep bağının önemini büyüterek ona bir kıymet vermiştir. Nesep sebebiyle zinayı haram kılmıştır. İnsanları zinadan uzaklaştırmak için o fiilin çok kötü bir fiil olduğunu ilân etmiştir. Zinayı büyük bir suç ve acı bir hâdise olarak nitelendirmiştir. İnsanları, bazen emrederek, bazen de teşvik ederek nikaha yöneltmiştir. Ölümü kullarına takdir ederek onunla onları kasıp kavuran Allah Teâlâ her türlü eksiklik ve ortaklıktan uzaktır. Bu takdirden sonra, meni tohumlarını ana rahmine ekip serperek, ondan bir varlık yaratarak, istemedikleri halde cebren ölüm tırpanına düçar kılmıştır. Bütün bunlar, mukadderat denizlerinin âlemler üzerinde fayda, zarar, hayır şer, çekingenlik, kolaylık, toplama ve yayma açısından ne kadar coşkun olduğuna dair birer uyarı ve ikazdır.

Salât ve selâm; uyarma ve müjdeleme hasletleriyle donatılarak gönderilen Hz. Muhammed'in (s.a), onun âli'nin ve ashâbının üzerine olsun. Hadsiz hesabsız salât onların üzerine olsun. Yâ rabbî! Onları istenilmeyen hâdiselerden de emin kıl.

Bütün bunlardan sonra bilinsin ki nikâh dine yardım edici, şeytanları zelil düşürücü ve Allah düşmanının önüne gerilmiş, geçilmez ve aşılmaz bir kaledir. Yine nikâh, peygamberlerin efendisi Hz. Muhammed'in (s.a) diğer peygamberlere karşı iftihar edeceği ümmetin çoğalmasına biricik sebep ve vesiledir.

Bu bakımdan nikâh, sebepleri araştırmaya, sünnet ve edepleri korumaya, maksat ve ihtiyaçları açıklamaya bölüm ve konuları tertip etmeye en fazla yakışan bir konudur.

Evlenme ahkâmından bilinmesi gereken şeyler üç bölümde açıklanabilir:

Birinci Bölüm: Nikâha teşvik ve nikâhtan sakındırma

İkinci Bölüm: Nikâhta ve nikâh yapanlar arasında gözetilmesi gereken âdâb

Üçüncü Bölüm: Nikâhtan, boşanmaya kadar riayet edilmesi gereken âdâb

NİKÂHA TEŞVİK VE NİKÂHTAN SAKINDIRMA

Âlimler, nikâhın fazileti hakkında çeşitli görüşlere sâhiptir. Kimi, nikâhın Allah'a ibadet etmek için bir köşeye çekilmekten daha üstün olduğunu savunmaktadır. Bazıları da nikâhın faziletini itiraf etmekle beraber: 'Eğer şehvet ve nikâha karşı duyduğu iştiyak, halini teşviş edecek derecede değilse, ibadet için bir köşeye çekilmek evlenmekten daha üstündür' demişlerdir.

Başkaları da bu zamanda nikâhı terk etmenin daha efdâl olduğunu, fakat kazançların gayr-ı meşrû olmadığı ve kadınların ahlâkları bozulmadığı zamanlarda nikâhın faziletli bir iş olduğunu söylemişlerdir. Nikâhın hakikati, ancak hakkında vârid olan teşvik edici ve kaçındırıcı hadîsleri önce söylemek, ondan sonra da faydalarını ve tehlikelerini teker teker ele alıp izah etmekle anlaşılır. Böylece herhangi bir Müslümanın hakkında nikâh mı daha hayırlıdır, nikâhı terk etmek mi, onun tehlikelerinden kurtulur mu, yoksa kurtulmaz mı, bütün bunlar da bilinir.

NİKÂHI TEŞVİK

Ayetler

İçinizden bekârları, köle ve cariyelerinizden iyileri evlendirin. (Nûr/32)

Bu emri yerine getirmek Müslümanlara farzdır. Kocalarıyla bir daha evlenmelerine mâni olmayın. (Bakara/232)

Bu ayet-i celîle, bir talâkla kocasından ayrılan ve bir kere daha hayatlarını birleştirmek isteyen ve yakınları tarafından engellenen bir hanımın durumunu ele alıp bu engellemeyi yasaklıyor.

Allah Teâlâ peygamberlerin medh u senâsını şöyle yapmaktadır:

Yemin olsun biz senden önce rasûller gönderdik, onlara zevceler ve çocuklar verdik... (Ra'd/38)

Allah Teâlâ bu durumlarını onlara bir minnet olarak ve onların faziletli yanları olarak zikretmektedir.

Duâlarında bu durumun olmasını kendinden isteyen veli kullarını da medh u senâ ederek şöyle buyurur

Rabbimiz! Bize gözler sevinci (gönüller açan) eşler ve çocuklar ihsan et. (Furkan/74)

Deniliyor ki; Allah Teâlâ Kur'an'da ancak evli bulunan (Hz. İsâ hariç) peygamberlerini zikretmiştir. Hatta 'Yahyâ (a.s) da evlenmiş, fakat cinsî münasebette bulunmamıştır'.

'Cinsî münâsebette bulunmadığına göre niçin evlendi?' suâline şu cevap verilmiştir. 'Evlenmenin faziletine erişmek ve sünneti yerine getirmek için evlendi'. Başkaları da 'Gözünü haramdan korumak için evlendi' demişlerdir.

Hz. İsâ (a.s) ise âhir zamanda yere indiği zaman, evlenecek ve çocuğu olacaktır.

Hadîsler

Evlenmek benim sünnetimdir. Sünnetimden yüz çeviren benden yüz çevirmiştir.

Nikâh benim sünnetimdir. Bu bakımdan benim ahlâkımı seven, benim sünnetimi sünnet edinsin! *(Ebu Ya'la (İbn Abbs'tan)*

Evleniniz, çoğalınız. Çünkü ben kıyâmet gününde sizin çokluğunuzla diğer ümmetlere karşı iftihar ederim. Hatta düşük çocuklarla bile*...(İbn Merduveyh)*

Benim sünnetimden uzaklaşan benden değildir. Muhakkak ki nikâh benim sünnetimdir. Öyleyse beni seven benim sün-netime uysun. (Müslim ve Buhari)

Fakirlik korkusundan evlenmeyi terk eden bizden değildir. *(Deylemi)*

Kudret sahibi olan bir kimse evlensin.

Sizden kim nafaka vermeye (veya cima'a) muktedir ise evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan daha iyi korur. Ferci daha (emin bir şekilde) korur. Gücü nafaka vermeye yetmeyen bir kimse ise, oruç tutsun. Çünkü oruç şehveti kırar. *(Müslim ve Buhari)*

Bu hadîsi şerif işaret eder ki! Nikâhın tergib ve teşvik sebebi, göz ve fercde meydana gelmesinden korkulan fesatlıktır.

Vica, erkeğin yumurtalarının çekilmesinden ibarettir. Bu çekilmeden sonra erkekliği kaybolur. Hadîste, oruç sebebiyle ortaya çıkan cinsî zafiyet için kullanılmıştır.

Size dininden ve namusundan emin olduğunuz birisi geldiği zaman, emrinizde bulunan kızı (veya kadını) onunla evlendiriniz. Bunu yapmadığınız takdirde yeryüzünde fitne çıkar ve büyük bir fesad olur. *(Tirmizi)*

Bu hadîste nikâhın teşvik edilmesinin sebebi, fesad çıkma korkusudur.

Sadece Allah rızası için evlenen ve evlendiren, Allah'ın velâyetine (korunmasına) lâyık olur. *(Ahmed b. Hanbel)*

Evlenen bir kimse, dininin yarısını korumuş olur. Bu bakımdan dininin diğer yarısı için de Allah'tan korksun. *(İbn Cevzi)*

Bu hadîs de, nikâhın faziletinin Allah'a muhalefetten koruduğu ve fesadın önünde aşılmaz bir kale olduğu için, fazilet olduğuna işarettir: Şöyle ki, kişinin dinini ifsâd eden çoğu zaman tenasül uzvu ile midesidir. Demek ki insan evlenmek suretiyle bunların birisinden kurtulmuş olur.

Ademoğlunun bütün amelleri kesilir (sona erer.) Ancak üç amel bundan hariçtir. Onlardan biri, kendisi için ardından duâ edecek sâlih bir evlat bırakmasıdır. Böyle bir nimet, ancak evlenmekle elde edilir.

Ashab'ın ve Âlimlerin Sözleri

Hz. Ömer (r.a) şöyle demiştir: 'Nikâhtan ancak iki şey meneder:

a) Âcizlik, b) Fâcirlik'.

Böylece Hz. Ömer, borcun olmasının, evlenmeye mâni olamayacağını belirtmiş olmakla beraber, nikâha sadece iki çirkin ahlâkın engel olduğunu da belirtmiştir.

İbn Abbas (r.a) şöyle demiştir: 'Abidin ibâdeti, ancak evlendiği zaman tamamlanır'.

İhtimal ki, İbn Abbas, evlenmeyi ibadetten saymış ve onun tamamlayıcısı kabul etmiştir. Fakat hükmünün zahirine bakıldığında şunları murad ettiği anlaşılır: Şehvet gâlip geldiğinde âbidin kalbi ancak evlenmekle selâmet bulur. İbâdet de ancak kalbin vesveselerden uzak olmasıyla mükemmelleşir. İşte bu sırra binaendir ki İbn Abbas, İkrime, Küreyb ve başkaları

hizmetkârlarını veya çocuklarını bülûğ çağına vardıkları zaman toplar, onlara 'Eğer evlenmek istiyorsanız sizi evlendireyim. Çünkü kul zina ettiği zaman onun kalbinden iman çıkıp gider!' derlerdi.

İbn Mes'ud (r.a) şöyle derdi: 'Eğer ömrümden sadece on gün kalsa yine de evlenmek isterim ki Allah'ın huzuruna bekâr gitmiş olmayayım'.

Muaz b. Cebel'in vebâ hastalığından iki hanımı öldü. Kendisi de aynı hastalığı çekmekte olduğu halde 'Beni evlendiriniz; çünkü Allah'ın huzuruna bekâr olarak çıkmak istemiyorum' dedi.

İbn Mes'ud ile Muaz'ın hareketleri şuna işaret eder ki, onlar şehvetten korunmak için değil, başka fazilet gördükleri için, evlenmeye bu kadar itibar etmişlerdir.

Hz, Ömer (r.a) çok evlenirdi ve derdi ki: 'Ben ancak çocuk yapmak için evlenirim'. Ashâb-ı kirâmdan biri, her şeyden yüz çevirerek sadece Hz. Peygamber'e hizmet etmek ve geceleyin âniden çıkacak ihtiyaçlarını gidermek için koşmakta idi. Hz. Peygamber ona 'Neden evlenmiyorsun?' diye sordu. O 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ben fakirim ve hiçbir şeyim yok. Bir de evlendiğim takdirde senin hizmetinden ayrılmış olacağım' dedi. Bu cevap üzerine Hz. Peygamber sükût etti. İkinci bir kere aynı suâli soran Rasûlullah'a o sahâbî aynı cevabı verdi. Fakat buna rağmen düşündü, kendi kendine şu hükme vardı: 'Yemin ederim ki, Allah'ın Rasûlü din ve dünyamı ıslâh edeni benden daha iyi bilir. Hangi şeyin beni Allah'a daha çok yaklaştıracağını benden çok daha iyi bilir… Onun için bir kere daha sorarsa sözünü tutup derhal evleneceğim'. Hz. Peygamber üçüncü kere aynı suâli sorunca şu cevabı verdiğini söy-ler: 'Ey Allah'ın Rasûlü! O hâlde beni evlendir!' Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a) şöyle demiştir: 'Filân kabileye git ve de ki: 'Rasûlullah bana kızınızı vermenizi emretti'. Yine dedim ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Benim hiçbir şeyim yok'. Hz. Peygamber şöyle dedi:

Kardeşinize bir nevat (çekirdek) ağırlığı altın toplayınız.

Bu emir üzerine ashab emredilen altını topladılar. Onu adı geçen kabileye götürdüler. Onlar da emre uyarak kızlarını onunla evlendirdiler. Hz. Peygamber ona velime yemeği vermesini söyledi. Bunun üzerine ashab (r.a) hemen aralarında velime yemeği için ona bir koyun alacak parayı toplayıp, bir koyun aldılar ve bu hâdise böylece neticelendi. *[(İmam Ahmed (Rebia'dan hasen bir senedle)]*

Hz. Peygamber'in tekrar tekrar sorduğu 'Evlendin mi' suali işaret eder ki: Nikâhın bizâtihi kendisinde büyük bir fazilet vardır. İhtimal ki, Hz. Peygamber onun nikâha olan ihtiyacını hissederek bu kadar üzerine düşmüştür.

Hikâye olunur ki; geçmiş ümmetlerde bir âbid; zamanının bütününü ibadetle geçirirdi… İbadette zamanının bütün insanlarından daha önde idi.

Onun durumu ve güzel ameli zamanının peygamberine anlatıldı. O peygamber (a.s) şöyle dedi:

Eğer sünnetten bir şeyi terk etmeseydi ne iyi insan olurdu.

Âbid, peygamberin sözünü duyduğunda pek üzüldü ve terk ettiği sünnetin ne olduğunu merak etti. Merakını gidermek için gidip peygamberden sordu. Bunun üzerine o peygamber (a.s) şöyle dedi:

- Sen evlenmeyi terk etmişsin.

- Ben evlenmeyi haram sayarak terk etmiş değilim ki! Fakir olduğum için evlenemiyorum. Nafakamı da ancak halktan temin etmekteyim.

- Ben sana kızımı vereceğim Sonra da kızını onunla evlendirdi.

Bişr b. Hars şöyle demiştir: Ahmed b. Hanbel üç haslette benden üstündür:

1. Kendisinin ve aile efradının rızkını çalışarak temin eder. Ben ise sadece kendim için çalışırım.

2. O nikâhda çok geniş hareket eder, ben ise daima dar hareket etmişimdir.

3. O kendisini bütün ümmete imam olarak göstermiştir.

Denildi ki: İmam Ahmed b. Hanbel, oğlu Abdullah'ın annesi-nin vefatının ikinci günü evlendi ve 'Bekâr olarak gecelemeyi kerih görürüm' dedi.

Bişr b. Hars'a gelince, ona 'Halk evlenmediğin için aleyhinde konuşup dedikodu yapmaktadır. Bişr sünneti terk etmiştir' diyorlar denildiği zaman, cevaben demiştir ki: 'Onlara söyleyiniz ki, 'Bişr farzları yapmaktan ötürü sünneti yapmaya fırsat bulamamaktadır'.

Bişr başka bir gün de yine aynı konuda tenkide uğrayınca şöyle cevap verdi: 'Beni evlenmekten şu ayet menetmektedir:

Erkeklerin kadınlar üzerinde bulunan hakları gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır. (Bakara/228)

Bişr'in bu sözü Ahmed b. Hanbel'e nakledildiği zaman şöyle dedi; 'Bişr gibisi nerede? O mızrak başı gibi keskin bir çizgi üzerindedir'.

Bişr'in bu büyüklüğüne rağmen rivayet ediliyor ki; ölümünden sonra rüyada görülüp kendisine şöyle soruldu: 'Allah senin hakkında ne gibi muamele yaptı?' Bişr 'Cennette derecelerim yükseldikçe yükseldi. Hatta bana peygamberlerin makamları dahi gösterildi. O makamlara yakın olan makamlara bile sahip oldum. Fakat yine de evlilerin derecesine varamadım' *(Burada evlilere mahsus bir makam kast edilmektedir. Yoksa 'evlilerin makamı peygamberlerin makamından daha üstün veya ona daha yakın bir makamdır, diğer makamlardan daha yücedir' gibi bir mânâ anlaşılmamalıdır.)* dedi.

Başka bir rivayette Bişr'in şöyle söylediği zikredilmektedir: 'Allah Teâlâ bana şunları söyledi: 'Bana bekâr olarak kavuşmanı istemezdim'. Râvi der ki; Bişr'e sorduk:

- Âbidlerden olan Ebu Nasr el-Hilâlî ne yaptı?

- O yetmiş derece üstüme çıktı.

- Ne ile? Oysa seni ondan daha da üstün bilirdik…

- Ailesinin nafakası ve maişetini temin etmek hususundaki sabretmesiyle…

Süfyan b. Uyeyne şöyle demiştir: 'Çok kadın edinmek, dünyadan sayılmaz. Çünkü Ali b. Ebî Tâlib ashâb-ı kirâmın en zâhid kişisi olduğu hâlde, dört hanımı, onyedi câriyesi vardı'.

Demek ki nikâh, tâ eskiden gelen bir sünnet ve peygamberlerin ahlâkından bir ahlâktır. Bir adam İbrahim b. Edhem'e şöyle dedi:

- Ne mutlu sana, bekârlığı tercih ederek kendini ibâdete vermiş bulunuyorsun.

- Senin ailen için çektiğin sıkıntı, benim içinde bulunduğum bütün ibadetlerden daha üstündür.

- O hâlde seni evlenmekten alıkoyan şey ne?

- Benim kadına ihtiyacım yoktur. Onun için bir kadını aldatmak istemem.

Denilmiştir ki; 'Evlinin bekârdan üstünlüğü, mücahidin tembelden üstünlüğü gibidir. Evlinin bir rek'at namazı, bekârın yetmiş rek'atından daha üstündür'.

NİKÂHTAN SAKINDIRMAK

Hadîsler
Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Hicretin ikiyüz senesinden sonra insanların en hayırlısı, yükü az olan kimsedir. O kimse ki ne karısı ve ne de çocuğu vardır... (Ebu Ya'la)

İnsanlar üzerine bir zaman gelecektir ki, o zamanda kişinin helâk olması hanımının, ana babasının ve çocuklarının eliyle olacaktır. Onlar onu fakirlikten ötürü ayıplayacaklar ve ona gücünün yetmediği şeyleri yükleyecekler. İşte bütün bunlardan dolayı o kişi dininin elden gitmesine sebep olacak yerlere girecektir ve böylece helâk olacaktır...(Hattabi)

Aile efradının azlığı, iki zenginlikten biridir. Çokluğu da iki fakirlikten biridir. Ebu Süleyman Dârânî'den nikâh hakkında sual sorulduğu zaman şöyle cevap verdi: 'Onlarsız (evlenmeksizin) sabretmek, on larla evlenip sabretmekten daha hayırlıdır. Onlarla evlenip sabretmek ise, ateşe sabretmekten daha hayırlıdır'.
Yine Ebu Süleyman Dârânî şöyle demiştir: 'Bekâr bulunan bir kimsenin amelden aldığı tad ve elde ettiği huzur hiçbir zaman evli bir kimseye nasip olmaz'.
Bir keresinde de şöyle demiştir: 'Arkadaşlarımızdan hiçbirini görmedim ki, evlendikten sonra eski mertebesinde kalsın'.

Yine şöyle demiştir: 'Üç şey vardır ki, onları isteyen kimse dünyaya dalmış ve meyletmiş sayılır: a) Maişet isteyen ve arayan, b) Kadınla evlenen, c) Hadîs yazan'.

Hasan Basrî şöyle demiştir: 'Allah Teâlâ bir kuluna hayrı irâde ettiğinde onu ne çoluk çocuk ile ne de mal ve servet ile meşgul eder'.

İbn Ebî Havâri şöyle demiştir: 'Bir cemâat, Hasan Basrî'nin naklettiği bu hadîs hakkında münâkaşa ettiler. Sonra şöyle ittifak ettiler: 'Bunun mânâsı çocuk ve servetin olmaması değil, bunların oldukları hâlde de onun kalbini meşgul etmemeleridir'.

Aynı zamanda Hasan'ın naklettiği bu hadîs Ebu Süleyman ed-Dârânî'nin şu sözüne de işaret eder: 'Seni Allah'tan meşgul eden mal ve evlat senin için belâdır'.

Hiç kimse mutlak mânâda evlenmekten menedilmiş değildir. Evlenmekten sakındıran bir hüküm nakledildiği zaman mutlaka onunla birlikte bir şart zikredilir. Nikâhı teşvik eden hükümlere gelince; onlar bazen şartsız ve mutlak olarak gelmiştir. Bazen de şartlı olarak gelmiştir. Bu bakımdan, biz nikâhın âfetlerini ve fay-dalarını sayıp dökmek suretiyle bu konunun üzerinden perdeyi kaldırmaya çalışacağız!

NİKÂHIN FAYDALARI

Nikâhta beş fayda vardır:

1. Evlat yetiştirmek.

2. Evin idare edilmesi.

3. Şehvetin kırılması.

4. Akraba ve yakınların çoğalması.

5. Kadınların hakkına ve hukukuna riayet etmek suretiyle nefse karşı mücahede etmek.

I. Fayda

Birinci fayda; evlattır. Evlat nikâhın temel taşıdır. Nikâh müessesesi onun için kurulmuştur. Nikâhtan gaye; neslin devam etmesidir, Dünyanın insan denilen varlıktan mahrum kalmamasıdır. Şehvet ise, insanları nikâha sürükleyici ve teşvik edici olarak yaratılmıştır. Tıpkı boğadan tohumunu çıkarmakla, dişiyi de tohum ekmeye hazırlamakla görevlendirilen bir kimse gibi... Bu şekil yaratılmak, erkek ve dişi için Allah'ın bir lûtf-u ilâhîsidir. Bu lûtuf onları cinsî birleşme sayesinde evlat elde etmeye sevkeden Kuşu tuzağa sevketmek için, canının çektiği taneleri tuzağa serperek elde edilen lûtuf gibi...

İlâhî kudret, çiftleşme olmaksızın ve tohum serpmeksizin insanı yoktan var etmeye yeter. Fakat Allah'ın hikmeti sebeplerin sebeplere dayanmasını istedi. Esasında ilâhî hikmet hiç de böyle yapmaya mecbur değildi. O halde böyle yapmasının sebebi nedir?

Böyle yapmanın illeti; kudretin izharı ve gösterilmesi, sa-natının garip yanlarının tamamlanması, daha önce istenilen ve yazılanın meydana gelmesidir.

Evlat edinmekte dört şekilde Allah'a yakınlaşmak vardır. İnsanoğlu şehvetten doğacak felâketlerden emin bulunduğu zaman, sadece o yönden Allah'a varmak için evlenir. O kadar ki, seleften hiç kimse bekâr olarak Allah'ın huzuruna varmayı istemezdi.

O vecihler şunlardır:

1. İnsan neslinin devam etmesi için çalışıp evlat edinmekle Allah'ın sevgisine lâyık olmak.

2. Rasûlullah'ın diğer ümmetler karşısında iftihar edeceği çoklukla onun muhabet ve sevgisini kazanmak.

3. Öldükten sonra sâlih evladın duâsından istifade etmeyi düşünmek.

4. Kendisinden önce öldüğü takdirde küçük çocuğunun şefaatini talep etmek.

I. Vecih

Bu vecihlerin birincisi, en incesi ve halkın anlayışından en uzak olanıdır. İlâhî sanatın hârikalarını idrâk eden ve hikmetinin akışını anlayan basiret sahiblerince birinci yön o vecihlerin en kuvvetlisidir. Şöyle ki; efendi kölesine tohumu ve çiftçilik âletlerini verdiği ve kendisine sürülecek araziyi teslim ettiği zaman, köle ekmeye muktedir ve kendisini ekmeye zorlayıcı vekil (şehvet) de varsa, bütün bunlara rağmen tembellik yapıp çiftçilik âletlerini kullanmayıp tohumu zâyi ettiği ve kendisini gözeten vekili (şehveti) de bir hileyle defedip kandırdığı takdirde efendisinin buğz ve ce-zasına muhatap ve müstehak olur. Allah Teâlâ çiftleri yarattı. Tenâsül aletleri ile yumurtaları da yarattı. Bel kemiklerinde meniyi yaratıp o meni için yumurtalıklar, damarlar ve akış yollarını da hazırlamıştır. Ana rahmini istikrar sağlayıcı merkez olarak meni için yaratmıştır. Şehvet isteğini erkek ve dişiye de vermiştir.

İşte bütün bu fiiller ve âletler, yaratıcının maksadını keskin bir dille ortaya koymaktadır. Akıllıların kulaklarının zarını pat-latırcasına varlıkla-rının sebebini haykırmaktadır.

Eğer Allah Teâlâ, Rasûlü'nün lisanıyla insanların yaratılışından maksat ve muradını açıkça belirtmeseydi bile durum bu merkezde olurdu. Kaldı ki bu emri açıkça, peygamberinin diliyle belirterek bu sırrı açığa vurmuştur: Evleniniz, üreyiniz.

O halde evlenmekten (gücü yettiği hâlde) kaçan bir kimse, tarlayı sürmekten yüz çevirmiş, tohumunu zâyi etmiş, Allah'ın yarattığı ve çalışır hâle soktuğu âletleri muattal bırakmış, yaratılışın gayesine, yaratmak delillerinden anlaşılan, insanın azalarında harf ve seslerle değil ilâhî bir hatla yazılan ezelî hikmetin incelik-lerini idrâk etmekte nâfiz ve ilâhî basirete sâhip olan herkes tarafından okunan hikmetinin kökünü kazımaya kasdetmiş olur.

İlâhî nizamın, çocukları öldürmeyi ve kızları diri diri gömmeyi büyük bir cinayet sayması da bu sır ve hikmete dayanmaktadır.

Çünkü bunları yapmak varlığının tamamlanmasına mâni olmak demektir.

Azil diri diri gömmenin bir çeşididir' diyen bir kimse bu tehlikeli duruma işaret etmiştir, bu bakımdan evlenen bir kimse Allah Teâlâ'nın tamamlanmasını istediği bir şeyin tamamlanması için gayret göstermiştir. Evlenmekten kaçan ise, Allah Teâlâ'nın zayi edilmesini istemediği bir şeyi zayi ve ifsad etmiş olur.

Allah Teâlâ, nefislerin devamını istediği içindir ki (yoksullara) yedirmeyi emir buyurmuş, insanları o yöne teşvik etmiş ve o yolda sarfedileni karz (borç) diye tâbir etmiştir.

Kimdir o adam ki, Allah'a güzel bir borç versin. (Bakara/245)

Soru: Senin 'Neslin ve nefsin devamlılığı güzeldir' sözün, in-sana nesillerin fâni olmasının Allah'ın nezdinde mekruh ve istenilmeyen birşey olduğu hissini veriyor. Bu his ise, Allah'ın iradesine nisbetle ölüm ve yaşayış arasında bir farkın olduğunu bildirir. Oysa, herkesin malûmudur ki, bütün bunlar Allah'ın meşîet ve isteği iledir. Allah da âlemlerden müstağnidir. Bu bakımdan, Allah tarafından onların ölüm ve yaşayışları arasındaki fark nereden gelir veya varlıkları yokluklarından nasıl ayırdedilir?

Cevap: Bu söz haktır. Fakat kendisinden bâtıl kastolunmuştur. Çünkü bizim söylediğimiz, bütün kâinatın ister hayır ister şer ister fayda ve isterse zarar olsun, Allah'ın irâdesine izafe ve nisbet edilmesine zıt ve münâfi düşmemektedir. Ancak muhabbet ve istememek kendi mihverlerinde birbirine ters düşmekte, fakat ikisi de ilâhi irâdeye zıd düşmemektedir. Zira nice şey vardır ki irâde olunur. Fakat Allah'ın hoşuna gitmez. Meselâ; Günahlar mekruhtur. Bununla beraber Allah'ın muradıdır ve hem de O'nu razı ederler.

Küfür ve şirke (veya şerre) gelince biz onların Allah için makbul ve güzel olduklarını söyleyemeyiz. Fakat o da Allah'ın muradıdır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur:

Kulları için küfre râzı değildir. (Zümer/4)

Durum bu olduğu halde, nasıl olur da fani olmak, Allah'ın sevgi ve nefretine nisbeten beka gibi olsun.

Oysa Allah Teâlâ bir hadîs-i kudsîde şöyle buyurur:

Müslüman kulumun ruhunu kabzetmek hususunda tered-düt ettiğim kadar, hiçbir şeyde tereddüt etmiş değilim. Kulum ölümden hoşlanmaz. Ben de onun kötülük yap-masından hoşlanmam. Oysa onun ölmesi de gerekir. (Buhari – Ebu Hureyre’den)

'Oysa onun ölmesi de gerekir' cümlesi, şu ayette belirtilen kader ve irâdeye işarettir:

Biz aranızda ölümü takdir ettik. (Vâkıa/60)

O Allah ki ölümü ve hayatı yarattı. (Mülk/2)

Allah Teâlâ'nın Vakıa sûresinin 60. ayeti ile, yukarıda geçen hadîsin 'Ben de onun kötülük yapmasından hoşlanmam' cümlesi arasında herhangi bir zıtlık yoktur. Ancak bu konudaki hakikatin açıklanması, irade, sevgi ve nefretin

mânâlarını tedkik ve hakikatlerini beyan etmeye bağlıdır. Çünkü bunlardan zihinlere gelen mânâlar halkın irâde, sevgi ve nefretine uygun şeylerdir. Fakat heyhat, halkın anladığı mânâlar nerede, bu terimlerin hakîkî mânâları nerede? Bu bakımdan, Allah'ın sıfatları ile halkın sıfatları arasındaki uzaklık, O' nun herşeye gâlib olan zâtı ile mahlukların arasındaki fark kadardır.

İnsanın zâtı cevher ve ârazdır. Allah'ın zâtı ise hem cevherden ve hem de arazdan münezzehdir... Cevher ve âraz olmayan bir zat, cevher ve âraza uygun olmadığı gibi, sıfatları da yaratıklarının sıfatlarına denk değildir.

Bu hakîkatler mükaşefe ilmine dahildir. Mükâşefe ilminin arasında ise, ifşası yasaklanan kader ve sırrı vardır. Öyleyse biz ondan bahsetmeyelim. Daha önceden evlenmekle evlenmemek arasındaki belirttiğimiz fark ile yetinelim. Evet, evlenmemek Hz. Adem'den bu âna kadar nesilden nesile Allah tarafından devam ettirilen neslin zâyî edicisidir. O halde nikâhtan çekinen bir kimse, Hz. Adem'den kendisine kadar uzanan ve devam eden bir varlığın (neslin) kökünü kesmiş ve zürriyetsiz olarak ölmüştür. Eğer evlenmeye zorlayan sâik sadece şehvetin giderilmesi olsaydı, elbette ki veba hastalığından ölmek üzere olan Muaz b. Cebel 'Allah'ın huzuruna bekâr gitmek istemiyorum, bunun için beni evlendirin' demezdi. Eğer 'Muaz o hâliyle çocuk bekleyemezdi. Buna rağmen niçin evlendi?' diye soracak olursan, derim ki; çocuk, cinsî münasebetten meydana gelir. Cinsî münâsebet ise şehvete kapılmakla olur. Bu ise, insan iradesinin dâhilinde olmayan bir iştir. Kulun tercihine bağlı olan ancak şehveti tahrik eden özelliktir. Bu özelliğin olması, her zaman beklenir bir şeydir. O hâlde, evlenen bir kimse, kendisine düşen vazifesini yapmıştır. Gerisi ise onun elinde değildir. Bu sır ve hikmet içindir ki, (cinsi münasebetten aciz olan) kimseye bile evlenmek müstehabdır. Çünkü şehveti galeyana getiren kudret gizlidir, insan onun mahiyetine vâkıf olamaz.

Kafasında saç bulunmayan bir dazlağın, hac ibâdetini yaparken diğer hacılara uymak ve selef-i sâlihîne benzemek için kafası üzerinde usturayı gezdirmesi müstehab olduğu gibi, kısır bir kimsenin de evlenmesinin bu vecihdeki müstehablığı kalkmış değildir.

Nitekim şu zamanda hac yaparken izdiba ve remel yapmanın müstehab olması gibi. Oysa İslâm'ın başlangıcında yapılan izdiba ve remel'den gaye; seyirci bulunan kâfirlere ashâb-ı kiramın kuvvetini göstermekti. Böylece onlara uyup benzemek daha sonra kıyâmete kadar gelen müslümanlar için de sünnet oldu. Fakat cinsî münasebete muktedir olan bir kimse hakkındaki evlenmenin müstehab olması, iktidarsız olan bir kimse hakkındaki müstehablıktan elbette daha kuvvetlidir.

Kadının muattal kılınması ve kadınlık ihtiyacına ait olan hakkının zâyi olması keraheti (mesuliyeti) ile karşılaşan iktidarsızın evlenmesi; bazen daha da fazla mahzurlu olur. Çünkü tehlikeden uzak değildir. İşte bu, şehvetin gevşemesinden dolayı terkedilen evlenmenin şiddetle reddedilmesine sebep olan birşeydir.

II. Vecih

Rasûlullah'ın, diğer ümmetlere karşı ümmetinin çokluğu suretiyle rızâsını ve muhabbetini elde etmeye çalışmaktır. Zira Hz. Peygamber bu durumu açıkça ifade buyurmuşlardır.

Hz. Ömer'in çok evlendiği ve 'Ben ancak çocuk yapmak için evleniyorum' demesi ve kısır kadınları kötüleyen haberlerin rivayet edilmesi, her yönüyle evlenmenin çocuk için olduğuna işaret eder. Zira Hz. Peygamber kısır olan kadın hakkında şöyle demiştir:

Evin bir köşesinde bulunan bir hasır, doğum yapmayan bir kadından daha hayırlıdır. (Ebu Ömer et-Tukani)

Kadınlarınızın en hayırlısı ve sevimlisi çokça doğuranıdır. (Beyhaki)

Doğuran bir siyah kadın, güzel (fakat doğurmayan) kadından daha hayırlıdır. (İbn Hibban)

Bu hadîs-i şerif işaret eder ki, çocuk istemek, nikâhın faziletli olmasında, şehvet felâketinin bertaraf edilmesini istemekten daha tesirlidir. Zira şehveti bertaraf etmek, gözü haramdan korumak bakımından güzel kadın daha câzip olduğu halde övülmemiştir. Oysa Hz. Peygamber çirkin de olsa doğuran kadınla evlenmeyi tavsiye etmiştir.

III. Vecih

Kendisinden sonra kendisine duâ edecek sâlih bir evladın kalmasıdır. Nitekim bu durum haberde şöyle vârid olmuştur: 'Âdemoğlu öldüğü zaman, bütün amelleri sona erer, ancak üç tanesi devam eder... Onlardan biri de sâlih evlatır'.

Ölüler için yapılan duâlar, nûrdan yapılmış tabaklarda on-lara takdim edilir. [Ebu Hudbe (Enes'ten)]

'Evlat, çoğu zaman sâlih olmuyor' şeklindeki itiraz, nikâhın bu sebebine menfî bir tesir yapamaz. Çünkü ne de olsa o evlat mü'mindir. Sâlih olmak ise, dindarların çocuklarında umulan bir haslettir. Hele ebeveynleri dinî terbiyesine biraz ihtimam gösterip onu salâha ve takvâya sevk etmişlerse...

Duâ mü'mine faydalıdır. İsterse duayı yapan salih bir evlat olsun, isterse fâcir bir evlat... Ebeveyni, duâsından ve hasenelerinden faydalanır. Çünkü o evlat onun kazancından sayılır. Günahlarından ise, ebeveyni değil sadece evlat sorumludur. Zira hiç kimse başkasının günahından mesul olamaz. 'Hiçbir kimse başkasının yükünü sırtlayamaz'. Bu sır ve hikmeti belirtmek için Allah Teâlâ şöyle demiştir:

Biz o sâlih kullarımızın zürriyetlerini onlara kattık. Onların amellerinden de onlar için hiçbir şey eksiltmedik. (Tûr/21)

Yani onların amellerinden zerre kadarını bile eksiltmedik. Üstelik onların evlatlarını da onların hasenatına kattık ve böylece onların hasenâtı arttı.

IV. Vecih

Dördüncü vecih ise, kendisinden önce çocuğunun ölüp kendisine şefâatçi olmasıdır.

Kıyâmet gününde (küçük iken ölen) çocuk, ebeveyninin elinden tutup cennete çeker. (İbn Mace)

Benim şu anda senin elbisenden tuttuğum gibi küçükken ölen çocuk da kıyâmet gününde ebeveyninin (veya babasının) elbisesinden tutup (cennete doğru) çeker. [(Müslim (Ebu Hureyre'den)]

Küçük yaşta ölen çocuğa 'cennete gir' denildiği zaman, cennetin kapısında durur ve öfkeli bir sesle şöyle haykırır: 'Ebeveynim benimle birlikte olmadıkça ben cennete girmem'. O esnada şöyle bir ses gelir: 'Onunla birlikte ebeveynini de cennete koyunuz'. (İbn Hibban)

Küçük yaşta ölen çocuklar kıyâmet günü mahlûkat hesaba çağrıldığı zaman toplanırlar. Bu esnada meleklere 'Bu çocukları cennete götürünüz' denir. Cennete götürülen çocuk-lar cennet kapısında dururlar. Onlara Müslümanların çocuklarına merhaba, haydi hesapsız olarak cennete giriniz' denilir, o çocuklar Babalarımız ve annelerimiz neredたdir?' diye sorarlar. Cennet bekçileri onlara şöyle derler: 'Sizin babalarınız ve anneleriniz sizin gibi değildiler. Onların günahları vardı. Onlar şimdi o günahlarından ötürü hesaba çekilmektedirler'.

Râvi der ki; çocuklar cennet kapısında bir ağızdan haykırırlar (Ebeveynlerinin kurtulmasını isterler). Onların halini herkesten daha iyi bilen Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Bu bağrışma nedir?

- Yârab! Müslümanların çocuklarıdır. Diyorlar ki, 'Biz ancak ebeveynimizle birlikte cennete gireriz'.

Kimin iki çocuğu ölürse, o bir perde ile ateşten perdelenir. [Bezzar (Taberani)]

Kimin bülûğa ermeyen üç çocuğu ölürse Allah Teâlâ çocuklara olan rahmeti sebebiyle onu cennete sokar.

Denildi ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! İki çocuğu ölen de bu mükâfata mazhar olur mu?' Hz. Peygamber şöyle cevap verdi: 'Evet iki çocuğu ölen de aynı istifadeyi eder'. (Buhari)

Hikâye olunur ki; sâlihlerden birisine evlenmek teklifi yapıldığında, bu teklifi reddetti. Birgün uyanır uyanmaz 'Beni evlendirin. Beni evlendirin. Beni evlendirin' diye haykırdı. Bu durumu müşâhede edenler, neden böyle yaptığını sordular. Dedi ki: 'Umarım ki Allah Teâlâ bana bir evlat ihsân eder sonra da canını alır. O da bana âhirete gönderilen azık olur'. Sonra şöyle devam etti: 'Rüyamda kıyametin koptuğunu gördüm. Sanki bir grupla birlikte mahşerde idi. Boynum kopacak derecede susamıştım. Etrafımızdakilerin hepsi de benim gibi susuzluk ve üzüntü içinde kıvranmakta idi. Biz bu durumda iken bir de baktım ki, ellerinde altın testi, gümüş ibrikler ve omuzlarında nûr mendiller bulunan çocuklar topluluk içinde gezmektedirler. Cemaatler arasında geziyor ve seçtikleri bazı kimselere su içiriyorlar. Fakat insanların çoğuna su vermeden geçip gidiyorlar. Onlardan birine elimi uzatıp benim de çok susadığımı ve biraz su içirmesini söyledim. O bana 'Bizim içimizde senin çocuğun yoktur. Biz ancak babalarımıza su içirebiliriz' dedi. Bunun üzerine 'Siz kimsiniz?' diye sordum. Dediler ki: 'Biz müslümanların küçük yaşta ölen çocuklarıyız'.

Şu ayetin mânâlarından biri de Ölen küçük çocukların âhirete gönderilmesidir:

İstediğiniz şekilde tarlanızı sürebilirsiniz. Nefisleriniz için daha önceden iyi ameller gönderiniz. (Bakara/224)

Bu dört vecihle anlaşıldı ki, evlenme faziletinin çoğu çocuk edinmeye vesile oluşundandır.

II. Fayda

Nikâhın ikinci faydası; şeytandan korunmak kadınlara karşı olan isteği kırmak, şehvetten doğan felâketleri önlemek, gözü haramdan ve ferci zinadan korumaktır.

Buna Rasûlullah'ın şu hadîs-i işaret eder:

Evlenen bir kimse dininin yarısını korumuş olur. Öyleyse ikinci yarısını da korumak için Allah'tan korkmak olan takvâya yapışsın.

Şu hadîs de aynı mânâya işaret eder:

Evleniniz, evlenmeye gücü yetmeyen oruçla şehvetini kırmaya çalışsın. Çünkü oruç şehveti kırar.

Naklettiğimiz eser ve haberlerin çoğu bu mânâya işaret eder. Bu mânâ (şehvetin defedilmesi), birinci mânâ (evlat edinmek)ten sonra gelir. Yani evlenme konusunda ikinci dereceyi işgal eder. Çünkü şehvet, çocuk için yaratılmıştır. Evlenmek, şehveti bertaraf etmeye, mânevi yükünü götürmeye ve saldırganlığın şerrini defetmeye kâfi gelmektedir. Ancak, nikâh bu gayeyle yapıldığı takdirde, sadece Allah'ın rızasını kazanmak için yapıldığına işaret etmez. Çünkü, sadece Allah'ın rızasını kazanmak için emrine uyanın

derecesi, elbette tevkilin külfet ve gailesinden kurtulmak için yapanın derecesinden üstündür. Öyleyse, evlenmekte şehvet ile evlat mukadderdirler ve aralarında mânevi bir bağ da vardır.

Evlenmekten gaye lezzettir. Evlat ise onun sonucudur. Yemenin sonucunun def-i hâcet olduğu gibi... O halde çocuk edinmek, evlenmenin mutlak maksudu değildir' demek câiz değildir. Zira yaratılış ve hikmetin gayesi esasında evlattır. Şehvet ise, insanın onu elde etmesi için gerekli bir vasıtadır. O da şehveti yerine getirmekte öyle bir lezzet vardır ki, eğer devamlı olsaydı onunla hiçbir zevk ve lezzet ölçülmezdi. O lezzet, cennette verilmesi va'dedilen lezzetlere dikkati çekmektedir. Zira hiçbir şekilde tadılmamış lezzete teşvik etmek faydasız ve gereksizdir. Çünkü eğer iktidarsız bir kimse, sevişmeye veya herhangi bir çocuk, saltanat ve idareceliğin lezzetine teşvik edilirse, bu teşvikin beş paralık bir değeri yoktur. Dünya lezzetlerinin bir faydası da cennette devam edeceğine dair bir teşvik olmalıdır ki, insanları Allah'a ibadet etmeye iletsin. Önce hikmete, sonra rahmete ve daha sonra da ilâhî donatım ve techize bak ki, tek şehvetin altında zâhir ve bâtın olmak üzere iki hayatı derç etmiştir.

Zâhirî hayat, kişinin neslinin devamıyla devam edip yaşamasıdır. Çünkü onun neslinin devamı kendisininde bir nevi devamıdır. Bâtınî hayat ise, âhiret hayatıdır. Çabuk bitmekle eksilen bu lezzet, insanı devamlılığından ötürü mükemmel olan ebedî lezzete ve insanı o lezzete vardıran tâat ve ibâdete teşvik eder. Böylece bu, gösterdiği şiddetli istek sayesinde kendini cennet nimetlerine vardıran ibadetlere devam etmeyi kolaylaştırır. Gerek insan bedeninin görünür ve görünmez bütün zerre (hücre)lerinde ve gerekse göklerin ve yer âleminin bütün zerrelerinde öyle ince hikmet ve şaşırtıcılıklar vardır ki, akıllar onları idrâk edemez, hayretler içinde kalır ve onları olduğu gibi çözemez bir hâle gelir. Onlar ancak her türlü bulanıklıktan arınmış kalplere, saflıkları oranında, dünyanın geçici parlaklığından, gurur ve gailelerinden uzaklaştıkları nisbette görünürler.

Nikâh ki şehvetin gailesini defeden bir sebeptir âciz ve erkeklikten mahrum olmayan herkes için dinen çok önemli bir vecibedir. Bu sıfat ise, halkın çoğunda vardır. Şehvet galip geldiği ve takvâ kuvvetiyle gemlenmediği takdirde insanı fuhşiyata götürür. Hz. Peygamber, Allah Teâlâ'dan naklen bu duruma işaret ederek şöyle buyurur:

Eğer bunu yapmazsanız yeryüzünde büyük bir fitne ve fesad hâkim olur.

Şayet kişi takva gemiyle gemli ise, arzularını şehvetten, gözünü haramdan ve tenâsül uzvunu da zinadan koruyabilir. Kalbini vesvese ve kötü düşüncelerden alıkoymak ise, o insanın gücü dahilinde değildir. Aksine nefsi kendisini daima cinsi konulara çekip konuşturur ve şeytan çoğu zaman kendisinden ayrılmaz. Bazen namaz esnasında bile gelip gırtlağına yapışır. Hatta namazda kal-bine öyle cinsî hayaller ilka eder ki, eğer en âdi bir kimsenin huzu-runda o hâdiseler açıkça söylense, muhakkak ki ondan utanırdı. Allah ise, onun kalbini bilmektedir. Kalbin Allah tarafından ayân-beyan bilinmesi, halkın açıktakileri bilmesinden daha açıktır. Ahiret yolunun

yolcusu olan kişi için, emirlerin başı kalptir. Oruca devam etmek halkın çoğunun kalbinden vesveseyi kazıyamaz. Bu sırra binâen İbn Abbas şöyle demiştir: 'Âbidin ibâdeti ancak evlenmesi ile tamamlanır'.

Bu türlü vesvese umumi bir beladır. Ondan çok az insan yakasını kurtarmıştır. Katade şu ayeti tahammül edilmez, serkeş şehvetle te'vil etmiştir:

Rabbimiz, bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! (Bakara/286)

İkrime ve Mücâhid İnsan zayıf olarak yaratıldı' (Nisâ/28) ayetini 'kadınsız sabredemez' şeklinde tefsir etmişlerdir.

Feyyaz b. Nüceyh şöyle demiştir: 'Kişinin tenâsül uzvu kalktığı zaman aklının üçte ikisi gider'. Bir kısım âlimler de 'Dinin üçte biri gider' demişlerdir.

Nevadir Tefsiri'nde İbn Abbâs'ın, Felâk sûresinin 'Karanlık çöktüğü zaman gecenin şerrinden' ayetine 'tenâsül uzvunun kalkıp serkeşlik yapması' şeklinde mânâ verdiği nakledilmiştir. Çünkü bu durum, ezici bir belâdır. Geldiğinde, ne din ve nede akıl ona karşı duramaz. Bununla birlikte önce geçtiği gibi, bu şehvet iki hayatın elde edilmesine de faydalıdır. Şehvet şeytanın insanoğluna karşı kullandığı en kuvvetli silâhıdır. Allah'ın sevgili habibi Hz. Peygamber (s.a), şehvetin şeytan elinde en keskin ve kuvvetli âlet olduğuna şu hadîs-i şerîfiyle işaret etmiştir:

(Ey kadınlar!) Aklı ve dini eksik olanlar içinde sizden daha fazla akıllıları mağlup eden birşey görmüş değilim. (Müslim)

Akıllıların bunlara mağlup olmasının hikmeti; şehvetinin galeyâna gelmesidir.

Hz. Peygamber bir duasında şöyle demiştir:

Ey Allahım! Kulağımın, gözümün, kalbimin ve şehvetimin şerrinden sana sığınırım. (Dualar Bölümünde geçmişti)

Ey rabbim! Kalbimin temizlenmesini ve edep yerimin zinâdan korunmasını senden niyaz ederim. (Beyhaki)

Hz. Peygamber'in şerrinden Allah'a sığındığı şey hiçbir şekilde ihmâl etmeye gelmez.

Sâlih kullardan biri çokça evlenir; hatta öyle ki, yanında iki üç zevceden eksik bulundurmazdı. Sûfîlerden biri onun bu durumuna itiraz etti. Bu itiraza karşı o sâlih kul şöyle sordu: 'Ey sûfî! Herhangi bir işte Allah'ın mânevî huzurunda oturup kalbini şehvet tehlikesinden kurtaranınız var mıdır?' Sûfî 'Bu durum, başımıza çokça gelmektedir' diye cevap verdi. O sâlih şöyle devam etti: 'Eğer hayatım boyunca bir kerecik sizin başınıza

gelenlere razı olsaydım evlenmezdim. Fakat beni meşgul eden şey kalbime geldiği zaman onu bertaraf ederim. Böylece felâha kavuşup hâlime ve işime devam ederim. Kırk seneden beri kalbime kötülük nâmına birşey gelmiş değildir'.

Halktan biri sûfîlerin hâlini şiddetle yeriyordu. Dindar bir kimse kendisine sûfîlerin nesine hücum ettiğini ve hangi hâllerini tenkid ettiğini sordu. O bu suâle şöyle cevap verdi:

- Çok yerler.

- Onların acıktığı gibi sen de acıksan sen de çok yersin.

- Çok evlenirler.

- Eğer sen de onlar gibi gözlerini haramdan ve edep yerini zinadan korusan, muhakkak ki sen de onlar gibi evlenirsin?

Cüneyd-i Bağdâdî şöyle derdi: 'Yemeye ve içmeye muhtaç olduğum gibi, cinsî münasebete de ihtiyaç duyarım. O halde zevce hem nafaka ve hem de kalp temizliğine vesiledir.

Böyle olduğu içindir ki, Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Kim bir kadını görüp iştahı çekerse, gidip helaliyle cinsî münasebette bulunsun. (Ahmed)

Zira böyle yapmak vesveseyi nefislerden uzaklaştırır.

Câbir (r.a), Allah'ın Rasûlü'nden şöyle rivayet eder:

Allah'ın Rasûlü, bir kadın gördü ve derhal Zeyneb validemizin odasına girip, şehvetini gidererek dışarı çıktı, (Müslim ve Tirmizi)

Kadın geldiğinde şeytan suretinde gelir. O hâlde herhangi biriniz hoşuna giden bir kadını gördüğü zaman, zevcesiyle cinsî münasebette bulunsun. Çünkü hoşuna giden kadında ne varsa, onun zevcesinde de o vardır.

Kocası yanında bulunmayan kadınların evlerine girmeyin. Çünkü şeytan damarlarınızda kanın dolaşması gibi bedeninizde dolaşmaktadır. Bizler 'Sende de mi böyle dolaşır' diye sorunca, Hz. Peygamber 'Evet, bende de bu şekilde dolaşır. Ancak ona karşı Allah Teâlâ bana yardım eder de, onun şerrinden emin 'kalırım'(Tirmizi)dedi.

Süfyan b. Uyeyne der ki; hadîsteki 'Eslemü' tâbiri, 'ben onun şerrinden emin kalırım' demektir. Yoksa şeytan Müslüman olmuştur demek değildir. Çünkü şeytan Müslüman olamaz.

Ashâbın zâhid ve âlimlerinden olan İbn Ömer (r.a) oruçlu iken iftar zamanında yemekten önce cima eder ve yıkandıktan sonra namaza dururdu. Bütün bunları, kalbi ibadet için boşalsın ve şeytanın vesveselerinden kurtulsun diye yapardı. Rivayete göre o, Ramazan ayında yatsı namazından önce câriyelerinden üçüyle cinsî münasebette bulundu.

İbn Ömer şöyle demiştir: 'Bu ümmetin en hayırlısı en fazla evlenenidir'.

Şehvet, Arapların mizacına galip bir haslet olduğundan bu kavimden olan sâlihler diğer milletlerin sâhillerinden daha fazla evlenirler. Zinâdan korkulduğundan, kalbin fitneden boşalması için cariye ile evlenmek bile helâl kılınmıştır. Oysa bu türlü evlenmede çocuğun köleleştirilmesi sözkonusudur. Köleleştirmek ise, çocuk için bir nevi helâktir. Fakat böyle bir hareket hür bir kadınla evlenmeye gücü yeten bir kimse için haramdır. Ancak bütün bunlara rağmen, çocuğun köleleştirilmesi, dinin yok olmasından çok daha hafiftir. Böyle yapmakla ancak bir müddet için çocuğun hayatı kötü geçer. Fakat fuhşiyatı irtikâb etmekte ise, bir tek gününe karşılık bile uzun ömürler, çok hakir görülen âhiret hayatı elden gider.

Rivayet edilir ki; birgün herkes İbn Abbas'ın meclisinden kalkıp gitti. Sadece bir genç kaldı. İbn Abbas ihtiyacının ne olduğunu o gence sordu.

- Sana bir mesele sormak için kaldım. Fakat cemaatten utandım. Şimdi ise, senden utanıp çekiniyorum.

- Âlim kişi insanın babası yerindedir. O hâlde bana, babana söyleyebileceğin herşeyi söyle.

- Ben evlenmemiş bir gencim. Çoğu zaman zina etmekten korkuyorum. Bu bakımdan birçok kere elimle istimnâ ediyorum. Benim bu yaptığımda bir günah var mıdır?

Bu soru karşısında kalan İbn Abbas, yüzünü öbür tarafa çevirerek öf diye hayıflandı ve sonunda şunları söyledi:

- Câriyeyi nikâhlamak elle istimnâ etmekten, elle istimnâ etmek de zina yapmaktan daha hayırlıdır.

İbn Abbas'ın bu hükmü şehvet sahibi bekâr kimsenin üç ateş arasında bulunduğuna işarettir. O ateşlerden en zararsızı cariye ile evlenmektir. Bu evlenmekte çocuğun köleleştirilmesi vardır. Bundan daha ağırı elle istimnâ etmektir. Bu, ateşlerin en zararlı ve en büyük olanı da zinadır.

İbn Abbas bunların hiçbirinin mutlak olarak mübah olduğunu söylemedi. Çünkü cariye ile evlenmek ve elle istimnâ etmenin ikisi de mahzurludur. Ancak onlardan daha mahzurlu olan zinâya kapılmamak için onlara sığınılır. Nitekim nefsin açlıktan ötürü helâk olmasından korkulduğu zaman leşin yenmesine izin verildiği gibi... İki şerden en hafifini tercih etmek, onun

mutlak mü-bah olduğu mânâsını taşımaz ve aynı zamanda mutlaka hayırdır mânâsına da gelmez. Kangren olmuş bir elin kesilmesi, hayırlı birşey değildir. Fakat ölüm sözkonusu olduğunda elin kesilmesine izin verilir. (Hatta bazen kesilmesi farz bile olur). Bu durumda evlenmekte bir fazilet vardır. Ancak bu durum, bütün insanlara teşmil edilemez. Belki insanların çoğu için geçerlidir.

Birçok kimse vardır ki, yaşlılık, hastalık ve başka illetlerden şehveti azalır. Onun hakkında nikâha teşvik edici bu haslet yok olur. Ancak daha önce bahsi geçen evlat meselesi kalır. Çünkü pek nadir rastlanan cinsel organı olmayan kimse hariç, bu emir herkes içindir.

Bazı tabiatlar vardır ki, onlarda şehvet o derece fazladır ki, bir kadın onları zabt u rabt altına alamaz. Bu şehvet sâhibine birden fazla, dörde kadar evlenmek müstehabdır. (Fakat kadınlar arasında adaletli olmak bu meselede temeldir). Eğer Allah Teâlâ kendisine muhabbet ihsân edip, kalbi onlarla mutmain olursa ne âlâ. Aksi takdirde boşanmak suretiyle değiştirmek kendisi için müstehab olur. Hz. Ali (r.a) Hz. Fatıma'dan yedi gün sonra evlenmiştir.

Deniliyor ki, Hz. Hasan çok evlenen bir zattı. Hatta ikiyüz kadından fazlasıyla evlendiği rivayet edilir. Aynı zamanda dört hanımla birden nikâh akdi yapar, çoğu zamanda da dördünü bir-den boşar ve başkalarıyle evlenirdi. Hz. Peygamber Hz. Hasan'a şöyle demiştir:

Benim yaratılış ve ahlâkıma benziyorsun. (Tirmizi)

Hasan benden, Hüseyin de Ali'dendir. (Ahmed)

Deniliyor ki, Hz. Hasan'ın çok evlenmesi, peygamber-i zişâna benzeyişinin bir emâresidir.

Muğire b. Şûbe seksen kadın ile evlenmiştir. Ashâb-ı kirâm içinde üç veya dört kadınla evli bulunanlar çoktu. İki kadınla evli olanların ise haddi hesabı yoktu. Evlenmenin sebebi belli olduğu zaman, ilâcın illet nisbetinde verilmesi gerekir. Evlenmekten gaye; nefsin teskin edilmesidir. Öyleyse çokluk ve azlık konusunda bu durumu dikkate almalıdır.

III. Fayda

Kalbi rahata kavuşturmak ve ibadete teşvik etmek için evlendiği hanımla oynaşmak, bakışmak ve oturmak suretiyle nefsi rahata kavuşturmaktır. Zira nefis çabuk usanır ve haktan kaçar. Çünkü hakla uğraşmak, aslında onun tabiatına aykırı düşmektedir. Eğer zoraki bir tarzda tabiatına aykırı olan bir şeye devam etmeye zorlanırsa, derhal isyan bayrağını çeker. Fakat lezzetlerle rahata kavuştuğu zamanlarda canlılığa kavuşur ve neşelenir. Kadınlarla oynaşmak ve yakınlık kurmakta öyle bir inşirah vardır ki, bu inşirah, insanın bütün gam ve kasvetini unutturur. Kalbi rahata kavuşturur.

Muttakî ve samimî müslümanların mübah şeylerle kalplerini sükûnete ve istirahate kavuşturmaları şarttır. Bu sır ve hikmete binâen Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Tâ ki, zevcesiyle sükûna kavuşsun... (A'raf/189)

Hz. Ali şöyle demiştir: 'Kalpleri bir saat de olsa istirahate kavuşturunuz. Zira kalpler, zorlandıkları takdirde körleşirler'.

Bir hadîste şöyle buyurulmuştur:

Akıllı bir kimsenin üç saati olması gerekir: a) Bir saat rabbiyle başbaşa kalmalı ve O na münâcâat etmelidir, b) Bir saat nefsini hesaba çekmelidir, c) Bir saati de yemeye içmeye, zevcesiyle başbaşa olup zevk u safâ sürmeye ayırmalıdır. (İbn Hibban)

Bu istirahat saati esasında diğer saatlerde yapılan ibâdetlere yardımcı olur. Yukarıdaki hadîs başka bir lâfızla şöyle vârid olmuştur:

Akıllı kimse ancak üç iş için hareket eder: a) Âhiret için azık hazırlamak, b) Dünya maişetini temin için çabalamak, c) Harâm olmayan bir lezzet için çalışmak.

Her çalışan kişinin bir bitkinlik ve bir yorgunluğu olur. Her yorgunluğun da bir gevşeme ve istirahata çekilme ihtiyacı vardır. O halde, istirahatını benim sünnetime yönelmek için ayarlayan bir kimse hidâyete ermiştir. (Ahmed ve Taberani)

Hadîsin metnindeki şirret kelimesi, hiddet ve şiddetle çalışıp yorgun düşmek mânâsını taşır. Bu çeşit çalışma ancak irâdenin başlangıcındadır. Fetret kelimesi, istirahat için durup dinlenmek demektir.

Ebu Derdâ şöyle derdi: 'Ben nefsimi birtakım eğlencelerle avutuyorum. Öyle ki, sonradan bu oyalama sebebiyle hakka kuvvetlice sarılabileyim'.

Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Ben, Cebrâil'e fazla cinsî münâsebet yapıp, yorgun düştüğümden şikâyet ettim. Beni herise yemeye teşvik etti. [İbn Adiy (Huzeyfe'den)]

Şayet bu hadîs sahih ise, bu yol göstermenin istirahate hazırlamaktan başka bir mânâsı yoktur. (Yâni bu yemeği yapmak ve yemek, Hz. Peygamber'e istirahat için vakit kazandırır.) Cebrail'in, şehveti azalsın diye bu yemeği Hz. Peygamber'e tavsiye etmiş olması mümkün değildir. Zira herise denilen yemek, şehveti azaltmaz, aksine çoğaltır. Şehvetten mahrum olan, bu gibi ünsiyet ve sevgiden de mahrum olur.

Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Dünyanızdan bana üç şey sevdirildi: Güzel koku, kadın ve gözümün nûru namaz. (Nesai ve Hâkim)

Düşünceler, zikirler ve diğer amellerle nefsini yorup deneyen bu üçüncü faydayı inkâr edemez. Bu üçüncü fayda diğer iki faydanın dışındadır. Şöyle ki bu fayda, cinsel âleti ve şehveti olmayanın hakkında bile inkârı mümkün olmayan bir faydadır. Ancak şu kadar var ki, bu fayda bu niyete nisbetle evlenmeye bir fazilet kazandırır. Fakat evlenmekten bunu kasteden pek az kişi vardır.

Evlenmekten çocuk yapmayı, şehveti dindirmeyi ve benzerini kasdetmek ise, birçok kimse de görülen bir durumdur. Bir de bazı kimseler vardır ki, akan sular, yeşillikler ve benzerlerine bakıp onlarla oyalanıp eğlenirler. Nefislerinin istirahatı için kadınlarla konuşmak ve oynaşmaya ihtiyaç duymazlar. O halde nefsin istirahatinin temini hususu şahsa göre değişir. Bu husus dikkatle izlenmelidir.

IV. Fayda

Evlenmekle kişinin kalbi evinin işlerini; yani yemek pişirmeyi, süpürmeyi, sermeyi, bulaşık yıkamayı ve diğer ihtiyaçlarını yerine getirmeyi hazırlamaktan da kurtulur. Zira insanın cinsî arzusu yok olsa bile, tek başına bir evde yaşaması zordur. Eğer evin bütün işlerini kendisi yürütürse vakitlerinin çoğu zâyi olur ve o kişi ilim ve amel yapmak imkânını bulamaz. Öyleyse, saliha ve ev işlerini yürütebilecek bir hanım, bu yolda kocasına yardımcıdır. Bu sebeplerin karışması, hayatı felce uğrattığı gibi, kalbi de teşvik edicidir.

Bu sırra binaen Ebû Süleyman ed-Dârânî şöyle demiştir: 'Sâliha bir zevce dünyadan değildir. Çünki o, seni âhirete çalışmak için tam bir serbestiye kavuşturur'.

Sâliha hanımın, seni âhiret çalışması için serbest kılması, evinin işlerini görmesi ve şehvetin serkeşliğinden seni kurtarması demektir.

Muhammed b. Ka'b el-Kurazî şöyle demiştir: 'Ey rabbimiz! Bize dünyada hasene ver...' (Bakara/201) ayetinin mânâsı 'Bana sâliha bir kadın ihsân et' demektir.

Hz. Peygamber şöyle buyurmaktadır:

Her biriniz şükredici bir kalp, zikredici bir dil ve âhiret yo-lunda kendisine yardım eden sâliha bir zevceye sâhip olmaya gayret ediniz. (Tirmizi)

Hz. Peygamber'in sâliha kadın ile zikir ve şükrü nasıl eşit tuttuğuna dikkat edin.

'Elbette biz onu güzel bir yaşantı ile yaşatacağız...' (Nahl/97) ayeti birtakım tefsirlerde saliha zevce olarak tefsir edilmiştir.

Hz. Ömer (r.a) şöyle demiştir: 'Allah'a imandan sonra insanoğluna sâliha kadından daha hayırlı bir nimet verilmemiştir. Kadınlardan bazısı vardır ki, ona değer biçilmez ve onun yerini hiçbir şey tutamaz. Bazıları da sökülmez bir bukağıdır'. Ben, Âdem'e iki hasletle üstünlük kazandım: a) Onun hanımı günahta ona yardımcı oldu; benim hanımlarım ise, tâat ve ibâdette bana yardımcı oldular, b) Onun şeytanı kâfir idi, benim şeytanım ise müslümandır, ancak hayrı emreder. (Hatib)

Hz. Peygamber, hanımlarının tâat ve ibâdette yardımcısı olmalarını fazilet saymıştır. Bu dördüncü faydayı da sâlih kimseler isterler. Ancak bu fayda, yardımcıları bulunmayan ve ev işlerini yürüten birisinden mahrum olan şahısların özelliğidir. Bu fayda, insanı iki kadın edinmeye dâvet etmez. Aksine birden fazla evlenmek, çoğu zaman insana hayatı zehir eder. Ev işlerinin karmakarışık olmasına vesile olur. Hanımının sülâlesi ile daha çok akrabaya sahip olmayı ve iki sülâlenin birleşiminden meydana gelen kuvveti elde etmeyi istemek, bu dördüncü faydaya dâhildir. Çünkü şerlerin uzaklaştırılmasında ve selâmetin kazanılmasında arka çıkacak insanlara ihtiyaç vardır.

Bu sırra binâen denilmiştir ki: 'Yardımcısı bulunmayan zelil olur. Kendisinden şerleri uzaklaştıracak dostları olan da selâmette kalır. Böyle kimsenin kalbi de her türlü ibâdette vesveseden uzak olur. Çünki zillet kalbi teşviş eder. Arkasının çokluğu ile aziz olmak ise zilleti bertaraf eder'.

V. Fayda

Nefisle mücahede etmek, onun hareketlerini gözetip kontrol altına almaktır. Aile efradının haklarını yerine getirmek ve hoşuna gitmeyen ahlâklarını iyi karşılayıp, tahammül göstermek ve sabırlı olmak lâzımdır. Onlar için helâl yollardan çalışıp kazanmak ve çocuklarının terbiyesiyle var kuvvetiyle uğraşmak gerekir. Bütün bu ameller, büyük bir fazilet taşır. Çünkü onun bu hareketleri yapması idarecilikdir. Çoluk çocuklar ise, onun halkıdır. Âdil idarecilik büyük bir fazilet taşır. İdarecilikten kaçanlar, ancak onu hakkıyla yerine getiremeyeceğinden korkarak kaçınmışlardır.

Aksi takdirde Hz. Peygamber (s.a) şöyle demiştir:

Âdil bir vâlinin tek bir günü yetmiş (veya doksan) senelik ibâdetten daha hayırlıdır. (Taberani)

İyi bilin ki hepiniz birer çobansınız ve hepiniz güttüğünüzden sorumlusunuz. (Beyhaki)

Hem kendisinin ve hem de başkasının ıslâhıyla meşgul olan, elbette sadece kendi nefsiyle meşgul olup onu ıslâh etmeye çalışan bir kimse ile bir olamaz. Çünkü birincisi, diğerinden çok üstündür. Eziyetlere karşı sabırlı olan bir

kimse, elbette nefsini müreffeh yaşatandan daha üstündür. Öyle ise aile efradının eziyetlerine tahammül etmek, Allah yolunda cihad etmek mesâbesindedir.

Bu sırra binâen Bişr el-Hafî şöyle demiştir: İmam Ahmed b. Hanbel üç şeyde benden üstündür. Helâl nafakayı hem kendine ve hem de aile efradına arar'.

Hz. Peygamber şöyle buyurur:

Kişinin aile efradına sarf ve infak ettiği şeyler, onun için sa-dakadır. Muhakkak ki, eşine yedirdiği her lokmadan da ecir kazanır. (Buhari ve Müslim)

Biri, âlimin birine: 'Her amelden Allah Teâlâ bana bir nasip vermiştir' dedikten sonra, hac, cihad ve sair ibadetleri zikretti: O âlim, ona şöyle dedi:

- Abdalların amellerinden neler yapıyorsun?

- Abdalın ameli nedir?

- Helâlden kazanmak ve infak etmek.

Arkadaşlarıyla birlikte bir savaşta bulunan İbn Mübarek şöyle demiştir:

- Bizim şu yaptığımız gazadan daha üstün bir gaza biliyor musunuz?

- O halde sen söyle nedir?

- İffetli ve çoluk çocuk sahibi biri ki, geceleyin kalkar, çocuklarına bakar, uykuda olan çocukların üstünün açılmış olduğunu görür ve onları elbisesiyle örter. İşte bu kişinin buna benzer ameli, bizim şu anda içinde bulunduğumuz amelden daha hayırlı ve güzeldir.

Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Kimin namazı güzel, çocukları çok, malı az olursa ve müslümanların gıybetini yapmazsa o, benimle cennette bunların ikisi gibidir. (Parmaklarının ikisini yanyana getirerek işaret etti).(Ebu Ya'la)

Çoluk çocuk sahibi bulunan ârif bir fakiri, Allah Teâlâ muhakkak sever.(İbn Mace)

Kulun günâhları çoğaldığı zaman, Allah Teâlâ onun günahlarını affetmek için onu ailesinin sıkıntılarına müptela kılar. Onu günahlarına kefaret yapar. (Ahmed)

Seleften biri şöyle der: 'Günahlardan bir kısmı vardır ki; ancak çoluk çocuğun üzüntüsü onlara kefaret olur'.

Bu konuda Hz. Peygamber'den gelen bir söz vardır:

Günâhlardan bir kısmı vardır ki, onlara ancak geçim için çekilen eziyet kefaret olur. (Taberani)

Kimin üç kızı olur da Allah Teâlâ onları kendisinden müstağni kılıncaya kadar onlara ihsanda bulunur, nafakalarını verirse, affedilmeyecek bir kusuru hariç, elbette Allah onu affeder. (Haraiti)

İbn Abbas bu hadîsi zikrettiği zaman şunu söyledi: 'Allah'a yemin ederim ki, bu hadîs, hadîsin garilerinden ve nefislerindendir'.

Rivayet ediliyor ki; bir âbid, hanımı ölünceye kadar ona güzelce baktı. Hanımının ölümünden sonra kendisine evlenme teklifi yapılınca bundan kaçındı ve şöyle dedi: 'Yalnızlık, benim kalbimin istirahatı ve dağınık dertlerimin toparlanması için daha hayırlıdır'. Sonra şöyle devam etti: 'Eşimi vefatından bir hafta sonra rüyamda gördüm. Sanki göklerin kapıları açıldı. Sanki bazı kimseler göklerden indiler ve havada birbirlerini takip ederek yürüdüler. Onlardan her inen, bana bakarak kendisini tâkip edene İşte uğursuz adam budur!' diyordu. Arkadan gelen de onu tasdik ediyordu. Üçüncüsü de böyle dedi, dördüncüsü kendisini tasdik etti. Bu durumdan ürktüm ve sormaktan korktum. Bekledim, ni-hayet sonuncusu yanımdan geçti. Sonuncusu bir gençti. Ona dedim ki

- İşaret ettiğiniz uğursuz kimdir?

- Sensin

- Ben niçin uğursuzum ki?

- Biz, daha önce senin amellerini Allah yolunda cihad edenlerin amelleriyle Allah'ın huzuruna kaldırıp götürürdük. Oysa bir haftadan beri cihaddan geri kalanların amelleriyle birlikte götürmemiz emredildi. Senin ne yaptığını elbette bilemeyiz.

Bu rüyayı arkadaşına naklettikten sonra şunları ekledi: 'Beni evlendirin, beni evlendirin!' Bu hâdiseden sonra yanında iki veya üç zevceden daha az olmadı.

Peygamberlerin haberlerinde şöyle vârid olmuştur: Bir kavim, Hz. Yunus'a misafir gittiler. Misafirlerine hizmet etmek için evine girip çıkarken, hanımı kendisine diliyle eziyet verip tâciz ediyordu. O ise susmayı tercih ediyordu. Misafirleri bu duruma hayret ettiler. Hz. Yunus (a.s) "Ey misafirler, bu duruma şaşmayınız! Çünkü ben, Allah'a müracaat ettim: 'Yârab! Bana âhirette vereceğin azabı, dünyada ver'. Bunun üzerine Allah Teâlâ'dan nidâ geldi; Falanın kızı, senin dünyadaki azabındır. Onun için git, onunla ev-len'. Bunun üzerine onunla evlendim. Sizin görmekte olduğunuz eziyetlerine sabretmekteyim".

Bu türlü eziyetlerine tahammül göstermekte nefsi eğitmek, öfkeyi kırmak ve ahlâkı güzelleştirmek vardır. Çünkü, nefsiyle başbaşa kalan ve güzel ahlâklı biriyle oturup kalkandan nefsin gizli pislikleri gizli kalmaz. Gizli ayıpları belirmez. Bu bakımdan âhiret yolcusuna nefsini bu türlü tahrik edici hareketlerle denemek ve denemeye karşı sabırlı olmasını öğretmek gerekir ki, bu sayede normal bir ahlâka sahip olup nefsi eğitilmiş olsun. İç âlemi, kötü ahlâktan temizlensin. Çoluk çocuğun dertlerine katlanmak hem nefsin terbiyesi hem de cihad olmakla beraber onlar için didinme aslında bir ibâdettir. Bu durum da evlenmenin faydalarındandır. Fakat bundan ancak şu iki sınıf insan faydalanır:

a) Ya âhiret yolunun daha başlangıcında olduğu için nefsin kötü tarafları ile mücadele edip kötü huylarının temizlenmesi ile uğraşmak isteyen bir kimse ki böyle bir kimse için bu şekil hareket Etmeyi kurtuluş yolu olarak görmek, ve nefsini bu tarzda eğitmek normal bir harekettir.

b) İbâdet edenlerden olup, bâtıl bir hareketi bulunmadığı gibi, düşünce ve kalbinde de çirkinliği olmayan, ancak namaz kılmak, haccetmek ve sair ibâdetleri yapmak suretiyle amel eden bir kimse yararlanır.

Böyle bir insanın çocukları için helâlinden çalışıp kazanması ve onların terbiyeleriyle uğraşması, sadece kendisine faydası olup başkasına faydası dokunmayan ibâdetlerden daha üstündür.

Yaratılışının esasında ve eski durumundan ötürü kendisinde bulunan bir yeterlilik ve özellikle ahlâken temiz olan bir kimseye gelince, bu kimsenin derûnî bir çalışması, ilimler ile mükâşefelerde fikrî bir hareketi olduğu zaman, yukarıda belirttiğimiz gaye için evlenmesi uygun değildir. Çünkü evlenmekten dolayı elde edeceği nefsî riyazet yeterli derecede kendisinde bulunmaktadır. Çocuklar için helâlinden kazanma ibâdetine gelince; ilim edinmek bundan çok üstündür. Çünkü ilim, onun hem amel sebebidir hem de daha faydalıdır. Çocukların nafakaları için yapılan çalışmadan daha önde gelir. Çünkü, ilim, herkes için faydalıdır, yani faydası geneldir.

İşte, dinde nikâhın faydaları bu saydıklarımızdır. Bu faydalardan ötürü evlenmenin faziletli olduğuna hükmedilmektedir.

NİKÂHIN ÂFETLERİ

I. Âfet

Helâl rızkın elde edilmesinden aciz kalmaktır ki bu da afetlerin en büyüğüdür. Helâl rızık elde etmek herkes için kolay bir iş değildir. Hele kazancın zor olduğu şu devirlerde... Bu bakımdan evlenmek rızık için daha da fazla didinmeye vesile olacaktır ve belki de insanı haram yemeye bile mecbur bırakacaktır. Haram yedirmek ise hem yedirenin hem de yiyenin helâkine vesile olur. Evlenmemiş bir kimse ise, böyle bir tehlikeden uzaktır. Evlenmiş kimseye gelince, çoğu zaman kötü yerlere girmek mecburiyetinde kalır ve böylece zevcesinin hevasına uyar. Dolayısıyla âhiretini dünyasına satıp fedâ eder.

Deniliyor ki, kıyâmet gününde kişinin yakasına ilk yapışan ailesi ve çocuklarıdır. Onlar kişiyi Allah Teâlâ'nın yüce mahkemesinde durdururlar ve derler ki: 'Ey rabbimiz! Bizim hakkımızı bu adamdan al! O bizim bilmediklerimizi bize öğretmedi. Bilmediğimiz halde bize haram yedirdi'. Bunun üzerine kişiden onların intikamları alınır.

Seleften biri şöyle der: 'Allah Teâlâ bir kuluna şerri irâde ettiği zaman, dünyada ona parçalayıcıları (çoluk çocuğunu) kendisine musallat eder'.

Hz. Peygamber şöyle demiştir:

Hiçbir kimse dünyada ihmal ettiği çoluk çocuğunun cehaletinden daha büyük bir günah ile Allah'ın huzuruna varamaz. [(Deylemi, (Ebu Said'den)]

Buraya kadar zikrettiğimiz âfetler, evlenmenin umumî afetleridir. Bu âfetlerden yakayı kurtaran pek az insan vardır. Ancak babasından kalan bir serveti olursa veya kendisinin ve çoluk çocuğunun nafakasına yetecek kadar helâlinden servet kazanırsa o başka... Böyle bir kimse kanaat sahibi de olursa bu kimse yukarıda söylediğimiz âfetlerden kurtulabilir. Mübah bir şekilde odunculuk yahut da avcılık yapmak suretiyle kazanmaya gücü yeten veya sanatkâr bir kimse olursa...

Yahut da sultanlarla ilgisi bulunmayan bir sanatta çalışır ve o sanatıyla hayırlı, zâhirde sağlam ve malının çoğu helâl olan kimselerle iş yapan bir kimse olursa, böyle bir kimse evlenmenin yukarıda bahsi geçen tehlikelerinden kendisini koruyabilir.

İbn Sâlim'e evlilik hakkında sorulduğu zaman şöyle demiştir: 'Bu zamanda dişi merkebi görüp mutlaka ona yaklaşmak suretiyle sakinleşecek erkek merkep gibi şehvetine zebûn olmuş ve nefsini zaptetmeye güç yetiremeyen kimseler için evlenmek, evlenmemekten daha iyidir. Fakat nefsine sahip olan bir kimse için ise, evlenmeyi terketmek daha efdaldir'.

II. Âfet

Hanımın (ve çocukların) hakkına tam mânâsıyla riayet etmemek ve onların birtakım şeylerine karşı sabır gösterip onlardan gelen serzenişlere tahammül göstermemektir. Bu felâket genellikle birinci felâketten daha hafiftir. Zira böyle bir âfete karşı tahammül etmek, birinci âfete karşı tahammül etmekten daha kolaydır. Kadınlara karşı ahlâkı düzeltmek ve onların isteklerini yerine getirmek helâlinden kazanmaktan daha kolaydır. Fakat buna rağmen birincisi gibi burada da tehlike sözkonusudur. Çünkü kişi çobandır ve güttüğünden sorumludur.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmaktadır:

Nafakası kendisine düşen kimseleri perişan etmek günah bakımından kişiye yeter de artar.48

Rivayet ediliyor ki, çoluk çocuğundan (nafakalarından) kaçan bir kimse, efendisinden kaçan bir köle gibidir. Bu kimse, vazifesine dönmedikçe ne namazı ne de orucu kabul olur. Elinde olsa bile çoluk çocuğunun hakkını gözetmeyen bir insan, onların hak-larından kaçan bir insan gibidir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Ey iman edenler! Kendinizi ve aile halkınızı öyle bir ateşten koruyun ki, onun tutuşturucusu insanlarla taşlardır. (Tahrim/6)

Bu ayette Allah Teâlâ kendi nefsinizi ateşten koruduğunuz gibi, aile fertlerinizi de korumanızı emretmektedir. İnsan ise bazen kendi nefsinin hakkını vermekten acizdir. Evlendiği zaman, haklar boynunda katmerleşir. Kendi nefsine başka bir nefis eklenir. Nefis ise, daima kötülüğü emredicidir. Çoğaldıkça kötülüğü emretmesi de çoğalır.

Bu sırra binaendir ki, âlimlerden biri evlenmemekten dolayı özür dileyerek demiştir ki: 'Ben kendi nefsimin bile yükünü çekemiyorum. Kaldı ki, ona başka bir nefsi daha eklersem bu yükün altından kalkamam'.

Nitekim şöyle denilmiştir: Fare, deliğine sığmazdı. (Buna rağmen) kuyruğuna bir de süpürge bağladı.

İbrahim b. Edhem de evlenmediği için özür beyain ederek şöyle demiştir: 'Ben herhangi bir kadını kendi nefsimle aldatmak istemiyorum ve benim kadınlara herhangi bir ihtiyacım yoktur'.

Yani İbrahim (r.a) şunları demek istiyor: 'Onların hakkını yerine getirmekten, onları iffetli kılmaktan ve istedikleri normal zevklerini kendilerine tattırmaktan acizim.

Bişr el-Hafî de özür beyan ederek şöyle demiştir: 'Beni evlenmekten 'Kadınların boynuna düşen haklar gibi, kendilerine verilmesi gereken haklar da vardır' ayeti menetmektedir.

Şöyle dediği de variddir: 'Eğer ben bir tavuğun idaresini elime alırsam köprü üzerinde cellât olmaktan korkarım'.

Süfyan b. Uyeyne, sultanın kapısında görüldü. Kendisine 'Burası sana yakışır bir yer değildir' denildiğinde şu cevabı verdi: 'Hiçbir çoluk çocuk sahibi gördün mü ki felâha kavuşmuş olsun?'

Süfyan, şöyle derdi: Bekârlık ile anahtar ve rüzgarlar ile delinen bir mesken ne güzeldir. Orada ne bağırma ne de çığlık kopması vardır...

Evlenmenin bu ikinci mahzuru da birinci mahzur gibi geneldir. İkinci felâketten de akıllı, hikmet sahibi, güzel ahlâklı, kadınların âdetlerini bilen, onların düşük çenelerine karşı sabırlı olan, şehvetlerine tâbi olmaktan nerede durulacağını bilen, hak-larını yerine getirmede titiz davranan, kusurlarına göz yuman ve aklı ile onları idare eden bir kimse paçayı kurtarabilir. Oysa insanların çoğu sefahet, katılık, hiddet, akılsızlık, kötü ahlâk ve in-safsızlığın zebunudurlar. Böyle bir kimse ise evlendiğinde daha da bozulur. Bu bakımdan böyle bir insan için tek başına yaşamak daha selâmetli bir yoldur.

III. Âfet

Bu afet, birinci ve ikinci afetten daha kolay atlatılabilir. Bu da kişinin çoluk çocuğunun kendisini Allah'tan meşgul edip dünyaya yöneltmek, çokça servet edinmek suretiyle çocuklarına iyi bir geçim hazırlamak ve onlarla övünmek ve böbürlenmek demektir. İnsanoğlunu Allah'tan uzaklaştıran ister eşi olsun ister malı ister çocuğu olsun, bunların hepsi onun için hayırsızdır. Ben, bu hükümle insanı harama kaydıran aile ve malı kasdetmiyorum. Zira böyle bir aile ve mal, daha önceden zikredilen birinci ve ikinci âfetin kapsamına dahildir. Aksine benim bu hükümden gayem; insanoğlunu mübahlarla bile olsa fazlasıyla dünyaya daldıran aile ile malın hayırsızlığıdır. Helâliyle oynaşmaya ve şakalaşmaya ve ondan zevk almak hususunda aşırıya kaçmak da yukarıdaki hükme dahildir. Evlenmekle bu türden birçok meşgaleler doğup meydana gelir ve kalbi kaplar. Böylece gece ve gündüzü oynaşmakla akıp gider. Kişi oynaşmaktan kafasını kaldırıp gece ve gündüzde âhireti düşünmek ve âhirete hazırlanmak için vakit bulamaz.

İşte bu sırra binaen İbrahim b. Edhem şöyle demiştir: 'Kadınların bacaklarına dadanmış bir kimseden birşey beklenmez'.

Ebu Süleyman şöyle demiştir: 'Evlenen bir kimse muhakkak dünyaya dalmış demektir'.

İşte buraya kadar sayıp tesbit ettiklerimiz nikâhın âfetleri ve faydalarıdır. Bu bakımdan bir kimseye evlenmek mi, bekâr kalmak mı daha iyidir hükmünü, bütün bu saydıklarımızı bilmeksizin mutlak bir şekilde vermek, kusurlu bir hüküm olur. Aksine bu fayda ve afetler herhangi bir şahsın hakkında hüküm vermek için mihenk taşı kabul edilmelidir. Evlenmek isteyen bir kimse kendi nefsini bu mihenk taşına vurmalı. Eğer hakkında yukarıda

tesbit ettiğimiz âfetler sözkonusu değilse ve yine helâl malı, güzel ahlâkı, dindeki ciddiyeti yerinde ise, evlenmekle Allah'tan uzaklaşması sözkonusu değilse, bütün bunlarla beraber şehvetini teskin etmeye muhtaç bir genç ise, evinin işlerini yürütmeye ihtiyacı olan bir fert ise kadının akrabalarıyla kuvvet kazanmaya muhtaç ise, kısacası bütün bunlara sahip ise; böyle bir kimse hakkında evlenmenin daha hayırlı olduğunda şüphe edilemez.

Bununla beraber evlenmesinde çocuk sahibi olmak istemesi de sözkonusudur. Bu ise, ayrı bir fazilettir. Eğer saydığımız özellikler yoksa ve yine saydığımız bütün âfetler mevcutsa, böyle bir kimse için de evlenmemek daha hayırlıdır. Eğer zıt kutubların ikisi de tam mânâsıyla varsa ki zamanımızda insanların çoğunda durum budur böyle bir durumda şaşmaz terazi ile o faydaların dininde meydana getireceği fayda ile âfetlerin meydana getireceği zararları ölçmelidir. Bu değerlendirme neticesinde hangisinin daha iyi olduğuna karar verirse onu yapmalıdır.

Evliliğin faydalarının en açığı evlat edinmek ve şehveti teskin etmektir. Evliliğin âfetlerinin en açığı da haram kazanca muhtaç olmak ve evliliğin Allah'tan uzaklaştırma keyfiyetidir. Bu bakımdan biz bu işlerin karşılaştırmasını farazî olarak yapıp deriz ki; şehvet eziyetinin altında bulunmayan, evlenmesinden sadece çocuk elde etmek isteyen ve evlendiği takdirde evlenmeden dolayı, harama muhtaç olması ve evlilik sebebiyle Allah'tan uzaklaşması sözkonusu olan bir kimse için evlenmemek daha hayırlıdır. Çünkü insanoğlunu Allah'tan uzaklaştıran ve haram kazanca götüren şeyde hayır yoktur. Bu iki felâketin zararını, çocuk sahibi olmak telâfi edemez. Zira sadece çocuk elde etmek için evlenmek, hayalî bir çocuğun hayatını talep etmek demektir. Böyle bir istek ise dinde kesin bir eksikliktir. Bu bakımdan kişinin kendi hayatını koruması ve onu felâketten uzak tutması bir çocuğu elde etmek için çalışmasından daha önemlidir. Böyle bir hareket ise, onun için kârdır. Din de kişinin sermayesidir. Dinin fesada uğramasında uhrevî hayatın bozulması sözkonusudur. Sermayenin de tümden gitmesi sözkonusudur. Evlenmekten beklenen bu fayda yine evlenmekten doğan ve yukarıda belirtilen o iki âfetin birisini bile karşılayamayacak derecede zayıf ve cılızdır. Fakat evlenmek ken-disi için daha hayırlı olur. Çünkü böyle bir insan, zinaya kaymak ve haram yemek ve haram elde etmek arasında kalmış olur ki, haramı elde etmek zinaya düşmekten daha hafiftir.

Eğer zinâ etmeyeceğine güveniyorsa, fakat bununla beraber gözünü haramdan sakınmaya muktedir değilse, bu takdirde evlenmeyi bırakmak kendisi için evlenmekten daha hayırlıdır. Çünkü haram bakışlar da haramdır. Gayri meşrû servet edinmek de... Evlilik sebebiyle gayr-ı meşrû olarak edinilen servet daimî bir haramdır. Bu haramda hem kişinin hem de aile efradının isyanı vardır. Nazar ise, bazen vâki olan bir haram olmakla beraber sadece kişinin nefsine aittir ve yakın bir zamanda sona ermesi de muhakkaktır. Nazar, gözün zinâsıdır. Fakat tenâsül uzvu onu tasdik etmedikçe, onun bağışlanması, haram yemenin bağışlanmasından daha yakındır. Ancak kişi nazarın zinaya götüreceğinden korkarsa, o zaman hüküm değişir.

Bu durum sabit olduğu zaman, gözünü haram bakışlardan alıkoyabilecek, fakat kalbinden kendisini meşgul edici fikirleri bertaraf etmesine muktedir olmayacak üçüncü bir durum meydana gelir. Bu durumda evlenmemek, evlenmekten daha hayırlıdır. Çünkü kalpten gelen kötü düşüncelerin, gözden olan kötü bakışlardan affedilmeye daha yakın olduğu muhakkaktır. Bir de kalbin kötü düşüncelerden uzak olması, ancak ibâdet için istenilen bir husustur. İbadet ise, haram kazanmakla, yeyip yedirmekle beraber hiçbir zaman tam olmaz ve kemâle ermez.

İşte böylece evlilikten kaynaklanan bu âfetler yine evlilikten doğan faydalarla karşılaştırılmalıdır ve karşılaştırma neticesinde ağır basan tarafa göre hüküm verilmelidir. Bu durumları kavrayan bir kimse için daha önce selef-i salihînden naklettiğimiz evlenmeye teşvik edici veya menedici rivayetleri anlamak zor olmaz. Çünkü o eserler şahısların durumlarına göre hükme bağlanır ve doğru olur.

Soru: Evlenmekten gelen âfetlerden emin olan bir kimse için kendini tamamen ibadete adamak mı veya evlenmek mi daha iyidir?

Cevap: Böyle bir kimse ikisini birden yapmalıdır. Çünkü evlenmek, sadece evlenme akdi olduğu için ibadete engel değildir. Aksine evlenmekten ötürü çalışma ihtiyacı duymak ibadete engel teşkil eder. Bu bakımdan eğer helâl kazanmaya muktedir ise, böyle bir kişi için ibadet gibi evlenmek de faziletlidir. Zira gece ve gündüzün diğer vakitleri ibadet için ayrılabilir. İstirahat etmeksizin daimî bir şekilde ibadete devam etmek de imkânsızdır. Bu bakımdan eğer kişinin farz namaz, uyku, yemek ve def-i hacetten başka bütün vakitlerini kazanç temin etmek için çalışmaya sarfedeceği farzedilirse ve aynı zamanda bu kişi, âhiret yolunu ancak nâfile namaz, hac ve haccın yerine geçen bedenî amellerle yerine getiren kimselerdense bu kimseye evlenmek, evlenmemekten daha faziletlidir.

Çünkü helâlinden kazanmakta, çoluk çocuğu idare etmekte, evlenme ile evlat edinmekte ve kadınların düşük çenelerine ve ahlâklarına karşı sabır göstermekte nafile ibadetlerden fazilet bakımından eksik olmayan birtakım faydalar vardır. Eğer kişinin ibadeti ilimle, fikir ve bâtınî ilerleyişle ise ve aynı zamanda evlenmek için gereken nafakanın elde edilmesi de onun ibadetini zayıflatıyorsa böyle bir durumda evlenmeyi terketmek daha faziletli ve evlenmemek daha hayırlıdır. Eğer dersen ki, faziletli olduğu halde evlenmeyi Hz. İsa (a.s) neden terketti? Eğer bunu Allah'ın ibadetine hazırlanmak için sebep olarak gösterirsen o halde sorarız; Hz. İsâ'dan daha üstün olan peygamberimiz neden birçok kadınla evlendi? Bil ki, kudreti olan bir kimse için en faziletlisi, evlenme ile ibâdeti bir arada yapmaktır. İmanı kuvvetli, himmeti yüce olan bir kimseyi hiçbir şey Allah'ı anmaktan uzaklaştıramaz. Efendimiz (s.a) ise, en zor yolu tercih etmiştir ve böylece ibadetin fazileti ile evlenmenin faziletini bir araya getirmiştir. Dokuz kadınla beraber olduğu halde tamamen kendisini Allah'ın ibadetine vermiştir. Def-i hâcet, dünya işleriyle meşgul olanları o işlerden alıkoymadığı gibi, evlenmek de efendimizi ibadetten alıkoyamazdı. Ehl-i dünya zahirde ihtiyaçlarını gidermekle meşgulken kalpleri işlerinin tedbir ve tedviri ile meşguldür. Hiçbir zaman o

durumda tedbirlerini ihmal etmezler. Hz. Peygamber'in (s.a) yüce derecesinden ötürü, bu dünya âleminin işleri, onu kalben Allah ile beraber bulunmaktan menetmiyordu. O hanımının kucağında iken Allah'ın vahyi ona nâzil oluyordu. (Hanımının kucağında iken kendisine vahiy geldiğini yine Buhârî Enes'ten rivayet etmektedir. Bir ara Rasûlullah, Ümmü Seleme'ye şöyle demiştir: 'Aişe hakkında bana eziyet verme. Çünkü Aişe hariç zevcelerimin hiçbirinin yatağında bana vahiy inmemiştir'.)

Hz. Peygamber'in bu mertebesi gibi, bir mertebeye ulaşan da böyle yapabilir. Fakat denizi bozmayan şeylerin, küçük kanalları bozması pek de uzak bir ihtimal değildir. Bu bakımdan hiç kimseyi Hz. Peygamber'e kıyas etmeye kalkışmamalıdır ve zaten böyle bir kıyaslama da uygun değildir.

Hz. İsa'ya gelince, o zoru değil, tedbiri elde etmeye çalışıyordu. Nefsi için ihtiyatlı hareket etmiştir. Hz. İsâ'nın durumu öyle bir biçimde idi ki, o durumda çoluk çocukla meşgul olmak menfî şekilde tesir edebilirdi veya o durumla beraber helâl rızkı elde etmek mümkün değildi veya o durumda evlenme ile ibadeti tam mânâsıyla yürütemezdi. Bu bakımdan Hz. İsâ ibadete kendisini tam mânâsıyla vermeyi evlenmeyi tercih etti. Çünkü onlar, hâllerinin incelik ve sırlarını herkesten daha iyi bilirler. Asırlarının gereklerini daha iyi tedkik ve tahkik edebilirler. Kazançların helâlliği, kadınların ahlâkı ve evlenen bir kimseyi bekleyen ve evlilikten doğan felâketlerin evlenen bir kişi için ne gibi bir kâr ve zarar getireceğini herkesten daha iyi değerlendirirler.

Madem evlenmek hakkında çeşitli durumlar vardır ve bazı durumlarda evlenmenin evlenmemekten daha üstün olduğu sabittir. O halde bize düşen görev, peygamberlerin (a.s) yaptıklarını her hâlükârda en güzeline ve en iyisine hamletmemizdir. En doğrusunu Allah bilir!

NİKÂH AKDİNDE VE NİKÂH YAPANLAR ARASINDA RİAYET EDİLMESİ GEREKEN ÂDÂB

Nikâh Akdi

Nikâh akdine gelince, tam akid olması ve helâl olması için dört şartı vardır:

1. Kadının velisinin izni. Eğer kadının velisi yoksa devlet başkanı onun velîsidir. O zaman, devlet başkanının izni lâzımdır.

2. Eğer kadın bâliğ ve dul ise, rızasını almaktır. Eğer bâkire ve bâliğe ise, kendisini evlendirmek isteyen de babası veya dedesi değilse, yine rızâsı alınmalıdır.

3. Zâhirde âdil olan iki şahidin hazır bulunmasıdır. Eğer şahidlerin durumları kapalı ise yine ihtiyaç olduğu için onların şahitlikleriyle o nikâhın doğru olduğuna hükmederiz.

4. İcap ve hemen akabinde gelen kabûl sigalarıdır. Bu icap ve kabûl sigaları evlendirmek mânâsına gelen Nikâh veya Tezvic veya bu iki kelimenin özel mânâsını ifâde eden herhangi bir lisandan gelen herhangi bir kelimedir. Bu icap ve kabul âkil ve bâliğ olan iki şahıstan çıkmalıdır. Bu iki şahıs kadın olmamalıdır. Bu iki şahıs damat veya velisi veya dâmat ile gelinin vekilleri olabilir.

Nikâh Âdâbı

Nikâh akdinin âdâbına gelince, müstakbel gelinin velisiyle beraber Hitbe (isteme ve sözleşme) olmalıdır. Fakat bu isteyiş kadının iddet beklediği zamanda olmamalıdır. İddet bekleyen hanımın iddeti tamam olduktan sonra gidip velisinden istemelidir. Bir de başkasının daha önce istediği bir kadını istememelidir.

Çünkü Hz. Peygamber başkasının istediği bir kadını istemeyi yasaklamıştır. [(Müslim ve Buhari (İbn. Ömer'den)]

Nikâh akdinin edeplerinden biri de nikâhtan önce bir hutbenin okunmasıdır. İcap ve kabûl ile Allah'ın hamdini karıştırmaktır.

Meselâ kızın vekili ve kızı evlendiren şöyle demelidir: 'Hamd Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah'ın Rasûlü üzerine olsun. Ben sana kızım filânı (ismini vererek) verdim'.

Dâmat da şöyle demelidir: 'Hamd Allah'a mahsustur. Salât ve selâm Allah Rasûlü'nün üzerine olsun. Senin kızın filânı şu kadar mehir ile kabul ettim'.

Nikâh akdinde zikredilen mehir, belli ve az olmalıdır. Nikâh akdinden önce okunan hutbeden önce Allah'a hamdetmek de müstehabdır.

Nikâh akdinin edeplerinden birisi de dâmadın kimliği ve durumunu gelin olacak kıza duyurmaktır. Her ne kadar gelin namzedi bâkire olsa da böyle bir duyurma, duyurmamaktan daha uygun ve müstakbel dâmat ile gelinin arasındaki muhabbet ve ülfete daha münasiptir. İşte bu sırra binaen nikâhtan önce dâmadın müstakbel geline bakması müstehabtır. Zira böyle bir hareket gelecekte aralarındaki kaynaşmaya daha uygun düşer.

Nikâh akdinin edeplerinden biri de salâh ve takvâ sahiplerinden bir grubu nikâh meclisinde hazır bulundurmaktır. Tabiidir ki, bu grup nikâh şahidlerinin dışında bir gruptur. Çünkü şahidler nikâhın doğru olmasının rükünleridir. Onların olması mecburidir.

Âdabdan biri de nikâhtan gayesi Allah Rasûlü'nün sünnetini yerine getirmek, gözünü haramdan alıkoymak, çocuk istemek ve daha önce zikredilen diğer faydaları kazanmak olmalıdır. Evlenmekten, sadece nefsinin hevasını ve geçici lezzeti düşünmemelidir. Şayet evlenmekten gayesi; sadece bu ise, o vakit ameli dünya amellerinden olur. Oysa evlenmeyi âhiret amellerinden kılan yukarıdaki niyet hiç de kendisini zevk ve safâdan menetmemektedir. Çünkü birçok hakikatler vardır ki, nefsin isteğiyle bir arada meydana gelir.

Ömer b. Abdülâziz (r.a) şöyle demiştir: 'Hak, hevâ-i nefis ile birleştiği zaman, o kaymaklı hurmadır'.

Nefsin isteği ile dinin hakikati beraberce bir işe iteleyici olabilirler ve böyle olmaları imkânsız da değildir. Nikâhın mescidde yapılması müstehabdır. Şevval ayında yapılmasının müstehab olduğu gibi.

Zira Âişe vâlidemiz (r.a) şöyle demiştir:

Hz. Peygamber benimle Şevval ayında nikâhlandı ve yine Şevval ayında benimle evlendi. (Müslim)

Kadın Hakkında Riayet Edilmesi Gereken Hususlar

Kadın hakkında iki şeye dikkat etmek gerekir. Biri helâl olması, ikincisi ise güzel bir hayat sürmek ve evlenmekten beklenen faydaları temin etmektir. Helâl olması için nikâh edilen bir hanımda dikkate alınması gereken birinci şey budur: Kadın evlenmeye mâni olan durumlardan uzak olmalıdır. Evlenmenin mânileri ise, ondokuz tanedir:

1. Kadının başkasının nikâhı altında olmasıdır.

2. İddet bekliyor olmak. İster o iddet kocasının vefat iddeti olsun, isterse boşama iddeti veya şüphe ile cinsî münasebette bulunma iddeti olsun veya kadın cariyelik münasebetinden rahmini istibra etmek için beklemekte olsun.

3. Kadının dinden irtidâd etmesidir. Bu irtidad keyfiyeti, küfrü icabettiren herhangi bir kelimenin ağzından çıkması olabilir.

4. Kadının ateşperest olmasıdır.

5. Kadının putperest veya herhangi bir kitap veya peygambere intisap etmeyen zındıka olmasıdır. (Yasak tanımayan ve her şeyi helâl bilen) ibâhî mezhebine inanan kadınlar da bunlardandır. Böyle kadınlarla da evlenmeleri helâl değildir. Bozuk olan herhangi bir mezhebe ki o mezhebe inanan bir kimsenin kâfir olduğu bir mezhebe bağlı bulunan kadının da nikâh edilmesi câiz değildir.

6. Tahrit edildikten sonra bir dine girmesi veya İsrailoğulları'nın nesebinden gelmediği halde Hz. Muhammed Mustafa'nın peygamber olarak gönderilmesinden sonra hristiyanlığa veya yahudiliğe girmesidir. Bu iki haslet olmadığı zaman böyle bir kadınla evlenmek helâl değildir. Eğer sadece kadının nesebi yok olursa böyle bir kadınla evlenilip evlenilmeyeceği hususunda fakihlerin ihtilâfı vardır.

7. Kadının cariye olmasıdır. Câriye olan kadınla evlenmek isteyen kişi, kendisi gibi hür olan bir kadınla evlenecek kadar imkânlara sahipse veya hür bir kadınla evlenmeye gücü yetmiyor ve cariye ile evlenmese de zina yapmaktan korkmuyorsa böyle bir kişinin câriye ile evlenmesi câiz değildir.

8. Kadının tamamı veya bir kısmı kendisi ile evlenmek isteyen bir kimsenin mülkü ve câriyesi olmaktır. (Böyle bir kadınla evlenmek istediği zaman önce hürriyetini kendisine bahşedip âzâd etmesi ve ondan sonra kendisiyle evlenmesi gerekir. Bu meselenin tedkik ve izâhı fıkıh kitaplarında yapılmıştır).

9. Kendisiyle evlenilmek istenilen kadının evlenmek isteyen kişiye yakın olmasıdır. Meselâ soy itibariyle o kadın, kendisini isteyenin annesi, kızı, torunu, büyük annesi olması gibi... Dâmat namzedinin aslından gayemiz, anneler ve ninelerdir. Faslından gayemiz ise, kız kardeşleri ve onların kız çocuklarıdır. Her asıl ki, ondan sonra diğer bir asıl vardır, onların ilk faslından gayemiz ise; teyzeler ve halalardır. Fakat teyzeler ve halaların kız çocuklarıyla evlenebilir.

10. Süt ile nikâhı kendisine düşmeyen bir kimse olmasıdır. Soy ile nikâhı haram olan ve daha önce bahsi geçen asıl ve fasıllar süt ile de haram olurlar. Fakat süt ile kadını haram eden durum; beş defa kana kana emmektir. Eğer beş defadan az kana kana emmiş ise bu durumda kişiye haram olmaz. (Bu hüküm Şafiî mezhebine göredir).

11. Müşâheret (dünürlük) sebebiyle haram olmaktır. Şöyle ki: Evlenmek isteyen kişi istediği hanımın kızı ile veya ninesiyle daha önce nikâh yapmış veya daha önce şüphe akdiyle veya cariyelik akdiyle istediği kadının kızını veya ninesini nikâh etmiştir veya bu kimselerle şüpheli bir akidle temasta bulunmuştur. Yahut da evlenmek istediği hanımın annesiyle veya ninesiyle

sahih veya şüpheli bir akidle ilişki kurmuştur. Bu bakımdan kadına yapılan mücerred nikâh akdi, onun annelerini nikâh sahibine ebediyyen harâm eder. Ancak bu kadının kızı ve torunları kendisiyle sadece nikâh akdi eden kişiye haram olmaz. Ancak kendisiyle cinsî münâsebette bulunursa veya evlenmek istediği kadınla daha önce babası veya oğlu nikâhlanmışsa bu takdirde de o kadınla evlenemez.

12. Nikâh ettiği kadının nikâhında olan beşinci kadın olmasıdır. Yani bu kadından başka nikâhının altında dört kadın daha varsa, işte bu takdirde beşinci kadını nikâh etmesi helâl değildir. Eğer nikâhının altında bulunan kadınlardan birisi üç talâk ile boşanmışsa ve iddet bekliyorsa, böyle bir durumda beşincisiyle evlenmek yasak değildir.

13. Kadınla evlenmek isteyen kişinin nikâhı altında kadının kızkardeşi, halası veya teyzesinin bulunmasıdır. Böylece kadını nikâh etmekle kızkardeşi ile teyzesi ve halası ile bir araya getirmiş olur. (Bu ise caiz değildir). Akraba olan iki kadın ki aralarında eğer birisi erkek, diğeri kadın olursa evlenmek caiz değildir bu iki kadının bir kişinin nikâhı altında bir araya getirilmesi caiz değildir.

14. Damat namzedi olan kişi, daha önce aynı kadını üç talâk ile boşamış olmalıdır. Bu bakımdan kişi tarafından üç talâk ile boşanmış bir hanım sahih bir nikâh ile başka birisi ile evlenip onunla karı koca hayatı yaşamadıkça (ve ondan kendi isteğiyle boşanıp iddetini bitirmedikçe) ilk kocasına ikinci bir defa helâl olmaz.

15. Damat namzedinin, evlenmek istediği kadınla mülâanet (Mülâanet veya lian, kocanın, doğan çocuğun kendisinden olmadığını, veled-i zinâ olduğunu, dolayısıyla hanımının zinâ ettiğini iddia etmesi; şahidleri olmadığı için ancak fıkıhta belirtilen şekilde dört kez yemin ederek hanımının zina ettiğini gördüğünü söylemesi ve beşincisinde 'Eğer ben hanınıma iftira atıyorsam, Allah'ın lâneti üzerime olsun' diye yemin etmesidir. Kadının da zinâ cezasından kurtulması için, aynı şekilde dört kez zinâ etmediğine dair Allah adına yemin etmesi ve beşincisinde 'Eğer ben yalan, söylüyorsam Allah'ın laneti benim üzerime olsun' demesi gerekir. Böylece çocuğun nesebi hanımın kocasından ayrılmış olur. Çocuk sadece annesinin varisi olur ve çocuk öldüğünde de varisi, sadece annesidir.) etmesidir. Kendisiyle mülâanet ettiği hanım, lian muamelesinden sonra ebediyyen kendisine haram olur.

16. Kadının hac veya umre ihramında bulunmasıdır veyahut da kocası olacak şahsın hac veya umre ihramında bulunmasıdır. Bu bakımdan eşlerden herhangi birisi veya her ikisi de hac veya umre ihramında bulunurlarsa bu durumda nikâh kıyılamaz. Ancak nikâhın kıyılması ihramdan çıktıktan sonra mümkün olabilir. (Şayet ihramda oldukları halde veya birisi ihramda olduğu halde nikâh kıyarlarsa nikâhları fasiddir. Aralarında karı-koca ilişkisi cereyan ederse bu zina olur.)

17. Kadının küçük (baliğ) olmakla beraber dul olmasıdır. Bu bakımdan evlenme çağına varmayan dul bir hanımın ancak bâliğ olduktan sonra nikâhı sahih olabilir.

18. Kadının yetim olmasıdır. Yetim bir kız, ancak bâliğ olduktan sonra evlendirilebilir.

19. Rasûlullah'ın pâk zevcelerinden birisi olmasıdır. İster Rasûlullah vefat ettiği zaman onun nikâhı altında bulunanlardan olsun isterse daha önceden nikâhladığı herhangi bir kadın olsun.

Bunlarla evlenmek haramdır. Çünkü Rasûlullah'ın zevceleri (ayetin nassı ile) mü'minlerin anneleridir. Böyle bir muamele zaten zamanımızda mümkün de değildir.

İşte buraya kadar saydıklarımız nikâha engel teşkil eden durumlardır.

Evlilik hayatını güzelleştiren ve kadın alınırken akdin devam etmesi için kadında aranan hasletlere gelince, onlar da sekiz tanedir:

1) Dindar olmak

2) Ahlâklı olmak

3) Güzel olmak

4) Mehri az olmak

5) Çocuk doğurabilmek

6) Bâkire olmak

7) Soylu olmak

8) Yakın akrabalardan olmamak

Dindar Olmak

Kadının dindar ve sâliha olmasıdır. Kadında esas olarak bu vasıf aranmalıdır ve bu vasfa diğer vasıflardan fazla itina gösterilmelidir. Çünkü kadın nefsinin ve namusunun korunması hususunda dinî zafiyete sahip ise kocasını rezil edip halk arasında yüzünü karartır. Bu hareketinden ötürü kocasının kalbi karma karışık olur. Hayatı karmakarışık bir hâl alır. Eğer bu durum karşısında kalan koca, kıskanma ve gayret yolunu takip ederse, daimi bir şekilde felâketten felâkete sürüklenip gidecektir. Eğer müsamaha yolunu tercih ederse, o vakit dini ve nâmusu hakkında gevşek davranmış olur ve gayretsizliğe nisbet edilir. Eğer kadın fâsık olmakla beraber güzel de olursa o zaman ondan gelen felâket daha da şiddetli olur. Zira kocası kötü huylarına göz yummayacağı gibi, kendisinden ayrılmaya da güzel olduğu için

tahammül gösteremez. Tıpkı Hz. Peygamber'e müracaat eden kişi gibi olur. Zira rivayet ediliyor ki, adamın birisi Hz. Peygamber'e geldi ve dedi ki:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Benim bir hanımım var. Uzatanın elini geri çevirmez.

- Boşa!

- Ama ben onu seviyorum.

- O hâlde boşama, yanında dursun. (Ebu Davud ve Nesai)

Hz. Peygamber (s.a) bu adama hanımını boşamamasını şu hikmetten ötürü emretmiştir: Çünkü bu kişi, kalben sevdiği bu hanımı boşadığı takdirde bu sefer kendisi arkasına düşüp zinâ felâketine düçâr olabilir. Kadının bozulduğu gibi adam da bozulacak. Bu nedenle kadınla beraber durup sıkıntı çekmesini, onu boşadıktan sonra fesâda uğramasından daha hayırlı görmüştür.

Eğer kadın, kocasının malını telef etmek suretiyle veya başka bir şekilde dinî zâfiyete sahipse, yine kocasının bu durumda hayatı karışır. Eğer koca, kadının bu durumuna göz yumar ve ses çıkarmazsa kendisi de günahta kadının ortağı olur ve Allah Teâlâ'nın Tahrim sûresinin altıncı ayetinde 'Nefsinizi ve ehlinizi ateşten koruyunuz' emrine muhalif düşer. Eğer bu durumundan hoşlanmayıp onunla mücadele ederse hayatı boyunca rahat yüzü görmeyecektir.

İşte bu sırra binâen Hz. Peygamber (s.a) tekrar tekrar dindar bir kadınla evlenmeyi teşvik ederek şöyle demiştir: Kadın, malı, soyu sopu, güzelliği veya dindarlığı için tercih edilir. Sen dindar olan kadını tercih et.(Müslim ve Buhari)

Herhangi bir kimse kadını malı veya güzelliği için nikâh ederse o kimse, kadının hem güzelliğinden hem de malından mahrum olur. Bir kimse kadını sadece dindarlığından ötürü nikâhlarsa Allah Teâlâ ona hem kadının malını ve hem de güzelliğini ihsan eder. (Taberani)

Kadını güzelliği için nikâh etmeyin. Kadının güzelliğinin kadını felâkete sürüklemesi mümkündür. Aynı zamanda kadını, malı için de nikâh etmeyin. Zira kadının malının kadını baştan çıkarması mümkündür. Kadını, sadece dindarlığından ötürü nikâhlayın. (İbn Mace)

Hz. Peygamber'in bütün bu hadîslerinde dindar kadınlarla evlenmeyi ısrarla teşvik etmesinin hikmeti şudur: Dindar olan kadın, kocasına, din hususunda yardımcı olur. Eğer kadın dindar değilse, kocasını dinî sahadan geri bırakır ve hâlini altüst eder.

Güzel Ahlâk

Dine yardım bakımından ve sadece dinî sahada ilerlemek için, boş vakit elde etmek ancak güzel ahlâk temeline dayanır. Çünkü güzel ahlâk bu sahada önemli bir temeldir. Zira kadın geveze, kötü ahlâklı, saldırgan ve nankör olursa ondan gelen zarar umulan faydadan çok fazladır. Kadınların gevezelikleriyle denenen ve bu sahada sabreden, Allah'ın velî kullarıdır.

Araplardan birisi der ki: Kadınlardan şu altı çeşidiyle evlenmeyiniz:

a) Ennâne, b) Mennâne, c) Hannâne, d) Haddâke, e) Berrâka, f) Şeddâka.

Ennâne; çokca inleyen, şikâyette bulunan ve daima başı ağrıyormuş gibi başını sarmak suretiyle naz yapan kadın demektir. Bu bakımdan hastalıklı olan veya yapmacıktan kendisini hasta gösteren bir kadınla evlenmekte hiçbir hayır yoktur.

Mennâne ise; kocasına karşı 'Ben senin için şunu yaptım, bunu yaptım' demek suretiyle minnette bulunan kadın demektir.

Hannâne; başka bir adamın aşkıyla yanıp tutuşan veya başka bir kocadan olan çocuğunun aşkıyla yanan hanım demektir. Bu hanımdan da sakınmak ve böyle bir hanımla evlenmemek gerekir.

Haddâke; her şeye göz dikip isteyen hanım demektir. Böyle bir hanımın oburluğu, kocasını gücünün yetmeyeceği yüklerin altına sokar.

Berrâka; iki mânâya gelme ihtimali vardır:

a) Sûni bir parlaklık için bütün gün boyunca yüzünü süsleyen kadın demektir.

b) Kocasıyla beraber sofrada oturup yemekten hoşlanmaz, ancak tek başına yer ve her şeyden müstakil bir paya sahip olmak ister. Bu kelime Yemen Arapçasıdır.

Yemenliler çocuk veya kadın yemekte kızdığı zaman, Berrakat'il-Mer'e (Kadın yemeğe küstü) veya Berraka's-Sabî (Çocuk yemeğe kızdı) derler.

Şeddâka'ya gelince, çenesi düşük ve çokça konuşan kadın demektir. Hz. Peygamber'in şu hadîs-i şerifi de bu mânâyı ifade eder:

Allah Teâlâ, çenesi düşük olanlara buğzeder. (Tirmizi)

Rivayete göre Sâlih el-Ezdî, bir seyahatında Hz. İlyas ile bir araya geldi. İlyas (a.s) Sâlih'e evlenmesini tavsiye etti ve evlilikten kaçıp ibadete dalmayı yasakladıktan sonra kendisine şöyle dedi:

Sakın şu dört grup kadın ile evlenme:

a) Muhtelia, b) Mübariye, c) Âhire, d) Naşize.

Muhtelia, her zaman sebepsiz bir şekilde kocasından para karşılığında talâkını satın almak teklifinde bulunan kadın demektir.

Mübâriye, kendi nefsiyle değil de başka şeylerle ve dünyevî sebeplerle kocasına karşı böbürlenen kadın demektir.

Âhire, dostu olarak bilinen fâsık kadın demektir. Allah Teâlâ böyle bir kadın hakkında Nisâ suresinin 25. ayetinde şöyle buyurmaktadır: 'Gizli dost da edinmeyerek...

Nâşize, fiil ve sözleriyle daima kocasından yüksekte görünmeyi arzulayan kadın demektir. Zira Nâşiz kelimesi yüksek olan tümseklere denir.

Hz. Ali (r.a) şöyle demiştir: 'Erkekler için şerli haslet sayılanlar, kadınlar için, hayırlı haslet sayılır. O hasletler de şunlardır:

a) Cimri olmak, b) Katı olmak, c) Korkak olmak'.

Zira kadın cimri olduğu zaman hem malını hem de kocasının malını korur, muhafaza eder. Katı ve mağrur olduğu zaman, kocasının dışında herhangi bir kimse ile şüphe verici ve yumuşak bir şekilde konuşamaz. Korkak olduğu zaman da her şeyden korkar, evinden çıkmaz ve böylece şüpheli yerlerde tabii olarak bulunmaktan ve kocasının korkusundan korunmuş olur.

İşte bu hikâyeler, seni nikâh konusunda istenilen ahlâkların tamamına irşad etmektedirler.

Güzel Olmak

Yüz güzelliği de nikâhlanmak istenilen kadında aranan bir sıfattır. Çünkü kadının güzel yüzlü oluşu sayesinde kocası başka felâketlerden korunmuş olur. Zira insanoğlunun tabiatı çoğu zaman çirkin bir kadınla yetinmez. İnsanoğlunun tabiatı nasıl olur da çirkin yüzle yetinir? Oysa denildi ki; güzel yaradılış ile güzel ahlâk çoğu zaman biri diğerinden ayrılmaz.

Bizim daha önce dindar kadın ile evlenmeyi teşvik eden hadîsleri nakletmemiz ve 'kadın sadece güzelliği için nikâh edilmez' deyişimiz, insanı güzelliğin aranmasından menedici bir özellik taşımaz. Onların ifade ettikleri şudur: 'Kadının dini zayıf olduğu hâlde sadece güzelliğinden ötürü alınırsa, bu durum kötüdür'; zira çoğu zaman sadece kadının güzelliği, insanoğlunu kendisiyle evlenmeye iter ve onun dindarlık durumu pek dikkate alınmaz. İşte bu sırra binaen 'kadın sadece güzelliğinden ötürü nikâh edilmez' denilmiştir. Sevgi ve muhabbetin çoğu güzellikle olduğundan, güzelliğe iltifat etmenin gerekliliğine işaret etmektedir. İslâm nizamı eşlerin arasında sevgi oluşturan sebeplerin gözetilmesini teşvik etmiştir ve bu sırra binaen de kendisiyle evlenmek istediği hanıma bakmayı Müslüman erkek için müstehab kılarak Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Allah Teâlâ herhangi birinizin kalbine bir hanımla evlenmeyi attığı zaman, o kimse evlenmek istediği hanımı dikkatle incelesin. Çünkü evlenmeden önce bakıp sonra hüküm vermek, eşlerin arasında muhabbet meydana getirmeye daha elverişlidir. (İbn Mace)

Medinelilerin gözlerinde hastalık vardır. Bu nedenle Ensar'dan bir kadınla evlenmek isteyen, onlara dikkatle bakmalıdır. (Müslim)

Bu hadîs-i şerifi tefsir eden bazı âlimler, 'Ensar'dan olan kadınların gözlerinde gece körlüğü vardır', bazıları da 'gözleri küçücük olurdu' demişlerdir, Takvâ ehlinden bazıları Ensar'ın kızlarına ancak dikkatle baktıktan sonra, onlarla evlenirlerdi. Böyle yapmaktaki gayeleri, aldanmaktan emin olmalarıdır.

A'meş şöyle demiştir: 'Bakmaksızın ve tedkik etmeksizin olan her evliliğin sonu üzüntü ve sıkıntıdır'.

Herkesin malumudur ki, kadına bakmak, onun ahlâkını, din ve malını göstermez. Bakmakla ancak onun güzelliği çirkinliğinden ayırd edilir.

Rivayet ediliyor ki: Adamın biri Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında saçlarını (beyazlarını örtmek için) boyatarak evlendi. Bir zaman sonra saçlarının boyası dökülünce beyaz saçlar görünmeye başladı. Bu manzara karşısında kadının tarafı adamı âdil halîfenin huzuruna götürdüler ve halîfeye dediler ki: 'Biz onu genç zannederek kızımızı ona verdik'. Bu durumu öğrenen Hz. Ömer, adamı incitecek derecede döverek şöyle demiştir: 'Sen bu insanları aldatmışsın'.

Rivayet edildi ki, Bilâl Habeşî ve Suheyb-i Rumî (r.a) Araplardan bir kabileye giderek kızlarını istediler. Kız tarafı 'Siz kimsiniz?' diye sordu. Bilâl (r.a) 'Ben Bilâl'im, bu da kardeşim Suheyb'dir. İkimizde daha önce dalâlette idik. Allah bizi hidâyete kavuşturdu. Biz köle idik, Allah bizi âzâd eyledi. Biz fakirdik, Allah bizi zengin kıldı. Bu bakımdan eğer siz kızlarınızı bize verirseniz, Allah'a hamd ü senâlar olsun. Eğer bizi reddeder kabul etmezseniz, o zaman Allah her türlü eksiklikten münezzehtir deriz'.

Bu söze muhâtap olan kabile halkı 'Sizi reddetmiyoruz, bilâkis size kızlarımızı vereceğiz ve hamd de Allah'a mahsustur' dediler.

Daha sonra Suheyb (r.a) Bilal'e dedi ki: 'Keşke sen bizim İslâm uğrunda katıldığımız savaşlardan ve Rasûlullah ile beraber olan durumlarımızdan bahsetseydin'. Bunun üzerine Bilâl, Suhayb'e 'sus' dedi; 'sen doğru söyledin ve doğruluk da seni evlendirdi'.

Aldatmak bazen hem güzellikte hem de ahlâkta olur. Bu bakımdan güzellikteki aldatma, bakmak ve tedkik ile giderilebilir. Ahlâktaki aldatma ise, istenilen kadının durumunu tarif etmek ve dinlemek ile giderilir. O hâlde evlenmeden önce güzelliğine aldanmamak için müşteri gözüyle kadının güzelliğini tedkik etmelidir. Kadının gerek ahlâkını ve gerekse güzelliğini

doğru, basiret sahibi, zahir ve bâtına vakıf olabilen birisinden öğrenmelidir. Kendisiyle istişâre edilen kişi, istenilen kıza fazla taraftar olmamalı ki kendisinde bulunmayan vasıfları mübalâğalı bir şekile anlatmasın ve aynı zamanda istenilen kıza hased eden bir kimse de olmamalı ki, onun iyi vasıflarını söylemeyip, meziyetlerinden gereği gibi bahsetmesin. Zira tabiatlar nikâhın başlangıcında ve kendisiyle evlenilmek istenen hanımların vasfında ya ifrâta veya tefrite meyledicidir. Bu hususta normal hareket edip doğruyu söyleyen pek azdır. Böyle ihtiyatlı hareket etmek zevcesinden başkasına gönül vermekten korkan bir mü'min için çok önemlidir.

Zevcesinden sadece sünnet-i seniyyeyi tatbik etmesini isteyen veya çocuk doğurmasını isteyen veya ev işlerini iyi bilmesini bekleyen bir kimseye gelince; eğer bu kimse güzelliğe önem vermez, sadece yukarıda sayılan hasletleri dikkate alırsa, zâhidliğe daha yakın bir hareketi seçmiş olur. Çünkü evlenmek şöyle böyle dünyadan bir kapı olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar bazı kimseler için din hususunda yardımcı olursa da bu herkes için değildir.

Ebu Süleyman ed-Dârânî şöyle demektedir: 'Herşeyde zühd vardır. Hatta kadında bile. Kişi dünyada zahidliği tercih ettiği için bazen yaşlı bir kadınla evlenir'.

Mâlik b. Dinar şöyle derdi: "Herhangi biriniz öksüz bir kızla evlenip onunla evlendiği için neden sevap işlemeyi terkediyor? Oysa böyle bir kimse ile evlenirse ona yedirdiği ve giydirdiği zaman o az ile yetinir ve onun nafakası hafif olur. (Buna rağmen) bunu yapmamaktadır. Dünya perestlerin kızlarını tercih ediyor ve böylece zevcesi şehvetlere dalıp 'Bana şu şu şeyleri giydir' diyor".

Ahmed b. Hanbel, tek gözlü bir hanımı, ondan daha güzel olan kız kardeşine tercih etmiştir. İkisinden hangisi daha akıllıdır' diye sormuş kendisine 'Gözünde körlük olanı daha akıllıdır' demişler. 'O halde onunla evlendirin' demiştir.

Evlenmekten sadece dünyanın zevk ve safâsını düşünmeyenlerin âdeti böyle idi.

Neşesini artıran ve güzelliğiyle zevk ve safâsmı tatmin eden bir hanımı olmadığı takdirde dininden korkan bir kimse, eş olarak güzel kadını tercih etmelidir. Zira helâl ile lezzetlenmek din için koruyucu bir kaledir.

Denilmiştir ki, kadın güzel, ahlâklı, kara kaşlı, siyah saçlı, iri gözlü beyaz renkli oluğu zaman, kocasının sevgilisi olur. Kocasının gözünü haramdan uzaklaştırır. Böyle bir kadın elâ gözlü, cennet hurîlerinin misâlidir. Çünkü Allah Teâlâ cennet kadınlarını bu sıfat ile tavsif ederek şöyle buyurmuştur:

Cennetlerin hepsinde huyları iyi olan güzel yüzlü hanımlar... (Rahman/70)

Allah Teâlâ bu ayet-i celîledeki 'hayrat' kelimesinden güzel ahlâklıları kasdetmiştir. Yine cennet kadınları şöyle tavsif edilmektedir:

O cennetlerde gözlerini kocalarından başkasına çevirmeyen hanımlar vardır... (Vakıa/56)

Böylece onları hep bâkire kızlar, kocalarına âşık yaşıtlar yaptık. (Vâkıa/36-37)

Âyetteki 'urub' tâbiri, kocasına âşık olan ve kocasını cinsel duygulara sevkeden kadın demektir. Böyle bir kadının verilmesiyle ehl-i cennetin lezzetleri tamamlanır. Hûr kelimesi, beyaz demektir. Havra, elâ gözlü ve siyah saçlı kadın demektir. Ayna ise gözü geniş hâtun demektir.

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Kadınlarınızın en hayırlısı, öyle bir kadındır ki, kocası kendisine baktığı zaman, kocasını sevindirir. Kocası kendisine emrettiği zaman, kocasına itaat eder ve kocası hazır bulunmadığı zaman da kocasının namusunu ve malını korur. (Nesai)

Hanım kocasını sevdiği zaman, kocası kendisine bakmakla sevinir.

Mehri Az Olmak

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur: Kadınların en hayırlısı, yüzce en güzeli ve mehirce en hafif olanıdır. (İbn Hibban)

Hz. Peygamber, mehirlerde ifrata kaçmayı yasaklamıştır. (Sünen sahipleri)

Hanımlarından bazısıyla on dirhem ve ev eşyası karşılığında evlenmiştir. Ev eşyası ise, bir el değirmeni, bir su testisi, yüzü deri içi hurma yapraklarıyla dolu bir yastıktan ibaretti. Bazı hanımlarına da iki avuç arpa velimesi vererek evlenmiştir. Diğer birine de iki avuç hurma ve iki avuç kavut vererek evlenmiştir. (Ebu Davud, Tayalasi, Bezzar)

Hz. Ömer (r.a), mehirler hususundaki ifratı yasaklamıştır. Bu hususta derdi ki: 'Allah'ın Rasûlü evlendiği ve kızlarını evlendirdiği zaman, dört yüz dirhemden fazla mehir vermemiştir'.(Tirmizi)

Eğer kadınların mehrinde ifrata kaçmak bir şeref olsaydı, muhakkak ki herkesten önce Hz. Peygamber bu şerefi elde etmeye gayret ederdi. Hz. Peygamber'in bir kısım ashabı beş dirhem kıymetinde bulunan altın çekirdekleri mehir vererek ev-lenmişlerdir. (Müslim ve Buhari)

Said b. Müseyyeb, kızını iki dirhem mehirle Ebu Hüreyre'ye götürmüş ve kapıdan kızını içeriye soktuktan sonra geri dönmüştür. Yedi gün sonra kızının hâlini sormak üzere gitmiş ve ona selâm vermiştir. Eğer kişi ulemânın ihtilâfından kurtulmak için, on dirhem mehir ile evlenirse, iyi bir iş

yapmış olur. (Bâzı âlimlere göre mehrin en azı on dirhem olmalıdır. Bu sebeple bu ihtilâftan kurtulmak için en az on dirhem mehir vermek gerekir.)

Kadının çabuk evlenmesi, çabuk doğurması ve mihrinin kolay olması, onun bereketli oluşundandır. (İmam Ahmed ve Beyhaki)

Hâtunların en bereketlisi, mehir yönünden en az mehirli olanıdır. (Ebu Ömer et-Tukani)

Kadın tarafından mehirde ifrâta kaçmak mekruh olduğu gibi koca için de kadının malının ne kadar olduğunu sormak mekruhtur. Hiçbir zaman servetine göz dikerek kadınla evlenmek uygun bir hareket değildir. Süfyân es-Sevrî şöyle demiştir: "Kişi evlendiği zaman 'Acaba kadının bir şeyi var mıdır?' derse bil ki o kişi, hırsızdır".

Kişi kayınpederine birşey hediye ettiği zaman, onları daha fazlasını hediye etmeye mecbur etmek gayesiyle hediye etmemelidir. Zira böyle hareket etmek uygun değildir. Kızın ana ve babası da damatlarına bir hediye verdikleri zaman hediyelerinden daha fazlasını istemek niyeti taşırlarsa, onların bu niyetleri bozuk ve çirkin bir niyettir. Hiçbir şey beklemeksizin sadece insanlık için verilen hediyeler ise müstehabdır ve böyle bir hediye muhabbete vesile olur.

Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Hediyeleşiniz ve dolayısıyla sevişiniz. (BuhariEbi Edebil Müfred ve Beyhaki)

Verdiği hediyeden daha fazlasını beklemek ise Allah Teâlâ'nın kötülediği ahlâka dahildir.

Az birşey verip karşılığında çok şey isteme. (Müddessir/6)

Yani daha fazlasını almak için başkasına hediye verme. Aynı zamanda böyle bir hareket Allah Teâlâ'nın şu hükmünün kap-samına girer!

İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz faiz Allah katında artmaz. (Rum/39)

Çünkü ayetteki 'Ribâ' kelimesi fazlalık demektir. Bu ise, zımnen fazlayı istemektir. Her ne kadar faiz olmasa bile bütün bunlar mekruh ve nikâh hususundaki bid'atlerdir. Ticaret ve ku-mara benzer. Nikâhın da esas hedeflerini ifsâd eder.

Çocuk Doğurabilmek

Eğer kısır olduğu bilinen bir kadın ise onunla evlenmekten kaçınmalıdır. Çünkü Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Sevimli ve doğurgan kadınla evleniniz! (Ebu Davud ve Nesai)

Eğer kadın daha önce evlenmiş değilse ve doğurup doğurmayacağı bilinmiyorsa, onun sağlık ve gençliğine bakmalıdır. Zira kadında sıhhat ve gençlik olunca çoğu zaman doğurgan olur.

Bâkire Olmak

Hz. Peygamber (s.a) dul bir kadınla evlenen Câbir'e şöyle demiştir:

Neden oynaşabileceğiniz bir bâkire ile evlenmedin. (Müslime ve Buhari)

Bâkirelikte üç fayda vardır:

a) Bâkire olan bir hanım kocasını sever ve onunla ünsiyet kazanır. Böylece onun bu durumu muhabbete tesir eder. Hz. Peygamber de 'sevimli olan ile evleniniz' dememiş midir? Tabiatlar ilk dost üzerinde titizlikle duracak şekilde yaratılmıştır. Daha önce erkekleri denemiş, onların hâllerini görmüş bir kadın ise, çoğu zaman göreneklerine zıt düşen bazı vasıflara razı olamaz. Dolayısıyla kocasından soğur.

b) Bâkire olmak, kocası tarafından daha fazla bir şekilde sevilmeye vesile olur. Çünkü tabiat, başka bir kimse tarafından ellenmiş bir hanımdan az da olsa ürker ve kocası bu durumu hatırladıkça tabiatına ağır gelir. Hele bazı tabiatlar bu konuda daha ürkektirler.

c) Dul olan bir kadın, daima ilk kocasını hatırlar. Zira muhabbet çoğunlukla ilk dost ile güçlü olur.

Soylu Olmak Kişinin evleneceği kadın dindar ve sâlih bir ailenin kızı olmalıdır. Çünkü böyle bir kadın çocuklarını dindar olarak yetiştirir. O halde kadın, terbiye görmemiş ise, çocuklarına edep ve terbiye vermeyi nasıl bilir?

Bu sırra binaen Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Mezbelelikte biten yeşillikten (çiçekten) sakınınız. (Darekutni el-İfrad)

Bunun üzerine kendisine şöyle soruldu: 'Mezbelelikte biten yeşillik de nedir?

Hz. Peygamber (s.a) 'Kötü bir ailede yetişen güzel kadın demektir' diye cevap verdi.

Tohumlarınız için (münbit bir arazi) seçiniz. Zira damar çok çekicidir. (Deylemi)

Yakın Akrabalardan Olmamak

Çok yakınlarından olmamalıdır. Zira yakınlık derecesi ne kadar fazlaysa şehveti o nisbette azaltır.

Hz. Peygamber (s.a) bu konuda şöyle buyurmuştur:

Pek yakınınız olan bir kadınla evlenmeyiniz. Çünkü çocuk cılız olur. (İbrahim el-Harbi)

Böyle bir evlenmenin mahzuru olan çocuğun cılız olması, şehvetin azalmasına vesile olmasından ileri gelir. Zira şehvet ancak bakış ve dokunuşla kabaran hissin kuvvetiyle gelişir. Hissin kuvvetlenmesi ise hoşa giden ve yeni karşılaşılan şeylerde daha fazla olur. Öteden beri görüp tanıdığı bir kadına karşı bu his zayıflar ve şehvet uyanmaz olur.

İşte buraya kadar saydığımız hasletler insanı kadınla evlenmeye teşvik eden hasletlerdir. Kadının velisinin de damat olacak kimsenin hasletlerine dikkat etmesi gerekir. Bu nedenle baba, kızı için iyi bir damat seçmelidir. Kızını ahlâk veya şekil bakımından çirkin olan yahut da dini zayıf olan veya kızının hakkını yerine getirmekten aciz bulunan veya nesepte kızına denk olmayan birisiyle evlendirmemelidir.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Nikâh köleliktir (köleliğe benzer). Bu bakımdan kızınızı kime verdiğinize dikkat edin.(Ebu Ömer et-Tukani ve Beyhaki)

Kadın hakkında ihtiyatlı hareket etmek, daha önemlidir. Çünkü kadın nikâh ile (âdeta) köleleştirilir. Kadın için bu durumdan kurtuluş yolu yoktur. Koca ise, her an boşayabilir. Bu bakımdan kişi kızını zâlim, fâsık, bid'atçı veya içkici bir kimse ile evlendirirse dinine saldırmış olur ve kendisini sıla-i rahmi gözetmediği ve ahlâklı dâmat seçmediği için Allah'ın şiddetli kahrına mâruz bırakır.

Kızının tâlipleri çok olan bir kimse, Hasan Basrî'ye 'Kızımı şu kimselerden hangisine vereyim?' diye sorunca şöyle cevap verdi: 'Kim Allah'tan daha fazla korkarsa ona ver. Çünkü böyle bir kimse kızını severse onu ikrâma garkeder. Eğer ondan hoşlanmazsa ona zulmetmez'.

Hz. Peygamber de bu konuda şöyle buyurmuştur:

Kızını fâsık bir kimse ile evlendiren, kızı ile olan ilgisini kesmiş demektir. .(Ebu Ömer et-Tukani ve Beyhaki)

KARI KOCA ARASINDAKİ ADÂB-I MUÂŞERET VE NİKÂHIN DEVÂMINI SAĞLAYACAK HUSUSLAR

A) Kocanın Vazifeleri

Kocanın şu oniki hususta edep ve itidâli gözetmesi gerekir:

1. Velîme
2. Muâşeret
3. Duâbe
4. Siyâset
5. Gayret
6. Nafaka
7. Tâlim
8. Taksim
9. Naşize
10. Vikâ
11. Vilâdet
12. Talâk; boşanmada adalet ve âdâb

VELÎME

Velîme yemeği vermek müstehabdır. Enes (r.a) şöyle anlatır:

Allah'ın Rasûlü (s.a) Abdurrahman b. Avf'ın üzerinde kına eseri görünce sordu:

- Bu nedir?

- Bir nevat (bir nev'i ölçü) ağırlığında altın mehir ile bir kadınla evlendim.

- Allah senin için bereketli kılsın. O halde bir koyunla olsa dahi velime yemeğini yedir. (Müslim ve Buhari)

Rasûlullah (s.a) Safiyye validemizle evlendiği zaman, hurma ve kavudu velîme yemeği olarak yedirmiştir. [(Sünen Sahipleri (Enes'ten)]

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Evlenmenin ilk gününde yemek yedirmek haktır. İkinci gününde sünnettir. Üçüncü günün yemeği ise riya ve şöhret içindir. Kim yaptıklarını halka duyurmak isterse Allah Teâlâ'da kıyâmet gününde onu halka duyurur. [(Tirmizi (İbn Mes'ud'dan)]

Bu hadîsi sadece Ziyad b. Abdullah merfû olarak rivayet etmiştir. Oysa hadd-i zâtında garib'dir.

Evlenen bir kimseyi tebrik etmek müstehab dır. Tebrik eden şöyle demelidir: 'Allah mübarek etsin, bereketine kavuştursun. İkinizi hayırda birleştirsin'. Ebu Hüreyre (r.a) Hz. Peygamber'in kendisine yukarıdaki duâyı okumasını emrettiğini rivayet eder. (Ebu Davud, Tirmizi ve İbn Mace)

Evliliğin açık bir şekilde yapılması müstehabdır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) bu konuda şöyle buyurmuştur:

Helâl ile haram arasını ayıran, def çalmak ve ses vermektir. (Tirmizi ve İbn Mace) Nikâhı ilân ediniz. Câmilerde yapınız ve nikâh merâsiminde def çalınız. (Tirmizi ve Beyhaki)

Muavviz'in kızı er-Rübeyî diyor ki: 'Hz. Peygamber, evlendiğim gün odama girdi. Yatağımın üzerine oturdu. Bizim cariyeler de def çalıyorlar ve savaşta öldürülen ecdadımın şiirlerini okuyorlardı. Câriyelerin bu hareketleri devam etti, tâ ki biri şöyle deyinceye kadar: 'İçimizde bir peygamber vardır. Yarın ne olacağını bilir'. Câriyenin bu sözünü işiten Hz. Peygamber, câriyeye şöyle dedi:

Bu sözleri söyleme! Bundan önce söylediklerine devam et! (Buhari)

MUÂŞERET

Kadınlarla iyi geçinmeli ve onlara karşı güzel ahlâklı olmalıdır. Kadınların aklı kısa olduğundan dolayı kocaları böyle yapmakla onlara merhamet etmiş olur. Zira Allah Teâlâ (c.c) şöyle buyurmaktadır:

Onlarla iyi geçinin. (Nisâ/19)

Onlar sizden sağlam bir teminat almışlardır. (Nisâ/21)

Yakın arkadaşınıza iyilik edin. (Nisâ/36)

Müfessirlerden bazıları 'yakın arkadaşları maksadın zevce olduğunu söylemişlerdir. Hz. Peygamber (s.a) son nefesinde üç şey hakkında vasiyette bulundu. Dili ağırlaşıncaya ve konuşması fısıltı hâlini alıncaya kadar bu üç şey hakkındaki tavsiyesini tekrarlayıp duruyor ve şöyle diyordu:

Namaza dikkat ediniz. Bir de elinizde bulunan kölelerin hakkına riayet ediniz. Onların tâkatinin dışında kendilerine birşey yüklemeyiniz. Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Allah'tan! Zira kadınlar ellerinizde esirdirler; (esire benzerler). Onları Allah'ın emanetiyle tasarrufunuz altına almış bulunuyorsunuz. Onların nefislerini Allah'ın kelimesiyle kendinize helâl kılmış bulunuyorsunuz. (Nesai ve İbn Mace)

Hanımının kötü huyuna karşı sabır gösteren bir Müslümana Allah Teâlâ Hz. Eyyûb'a vermiş olduğu sevap kadarını verir. Hangi Müslüman kadın, kocasının kötü huylarına karşı sabır gösterirse Firavun'un karısı Âsiye'nin" sevabı kadar kendisine Allah tarafından sevap verilir.

Kadınla iyi geçinmek, sadece kadına eziyet etmemek demek değildir. Aksine kadına eziyet etmediği gibi, kadından gelen eziyete de tahammül etmektir. Kadının heyecan ve öfkesi ânında hilim ve sabır göstermelidir. Böyle yapmakla Hz. Peygamber'e uymuş olur. Çünkü Hz. Peygamber'in pâk zevceleri onun konuşmalarına karşılık verirlerdi. Hatta onlardan bazıları sabahtan akşama kadar Hz. Peygamber'e küserdi. (Müslim ve Buhari)

Hz. Ömer'in zevcesi konuşmasına karşılık verince Hz. Ömer öfkelenerek 'Ey mendebur! Sen bana karşılık mı veriyorsun?' dedi. Kadın "Allah Rasûlü'nün hanımları bile ona karşılık veriyorlar. Oysa o, senden çok hayırlı ve üstündür' dedi. Hz. Ömer 'Kızım Hafsa, eğer Rasûlullah'a karşılık veriyorsa mahrum oldu ve zarar etti' diye dövündü. Sonra kızı Hafsa'ya şöyle dedi: 'Kızım Hafsa! Sakın İbn Ebî Kuhâfe'nin (Hz. Ebubekir'in) kızına (Âişe'ye) bakıp aldanma. Zira o, Rasûlullah'ın sevgilisidir, (Sen ise, onun kadar Rasûlullah nezdinde sevilmemektesin)'. Böylece Hafsa validemizi Rasûlullah'a karşılık vermekten sakındırdı. (Müslime ve Buhari)

Rivayet ediliyor ki, Rasûlullah'ın pâk zevcelerinden biri Hz. Peygamber'i göğsünden iteledi. O hanımı gören annesi, onun bu hareketini şiddetle kınayarak onu azarladı.

Rasûlullah ile Aişe validemizin arasında bir münâkaşa cereyan etti. Öyle ki, Hz. Ebubekir es-Sıddîk'ı aralarında hakem yapmaya mecbur oldular. Bunun üzerine Rasûlullah, Âişe validemize şöyle dedi:

- Sen mi konuşacaksın, yoksa ben mi?

- Hayır, sen konuş! Fakat hakikatten ayrılma. Ancak hakkı söyle!

Hz. Âişe'den bu sözü duyunca Hz. Ebubekir (r.a) öfkelenerek, ağzını kanatacak şekilde Âişe'yi tokatladı ve Âişe'ye hitâben dedi ki: 'Ey nefsinin düşmanı! Acaba Allah'ın Rasûlü haktan başkasını mı söyler?' Bu durum karşısında kalan Hz. Âişe, Rasûlullah'a sığındı ve arkasında oturmaya mecbur oldu.

Rasûlullah (s.a) Hz. Ebubekir'e hitaben şöyle dedi:

Biz seni onu dövmek için çağırmadık ve senden vurmanı da istemedik. (Taberani ve Hatip)

Bir ara Âişe validemiz, Rasûlullah'ın yanında öfkelenerek şöyle dedi: 'Allah'ın peygamberi olduğunu iddia eden bir kimsesin sen!' Bu söz karşısında Hz. Peygamber tebessüm etti. Halim ve kerim sıfatına bürünerek buna da tahammül gösterdi. (Ebu Ya'la- Ebu Şeyh)

Hz. Peygamber (s.a), Âişe validemize şöyle dedi:

- Ben senin öfkeli olup olmadığını biliyorum.

- Nasıl biliyorsun?

- Sen hoşnut olduğun zaman 'Hayır, Muhammed'in ilahına yemin ederim' dersin, öfkelendiğin zaman da 'Hayır, İbrâhim'in ilahına yemin ederim' dersin.

- Doğru söylüyorsun, sana öfkelendiğim zaman senin ismini terkediyorum. (Peygamberliğinden ise, hiçbir zaman şüphe etmiyorum).(Müslim ve Buhari)

Deniliyor ki: İslâm'da ilk sevgi, Rasûlullah'ın Hz. Âişe'ye olan sevgisidir. (Müslim ve Buhari)

Hz. Peygamber, Âişe validemize derdi ki: Ebu Zer, Ümmü Zer'e nasıl idiyse, ben de sana öyleyim. Ancak ben seni boşamam. (Müslim ve Buhari)

Hz. Peygamber pâk zevcelerine şöyle demiştir: Âişe hakkında beni üzmeyiniz! Zira Allah'a yemin ederim, onun dışında hiçbirinizin yatağında bana vahiy nâzil olmuş değildir. (Buhari)

Enes (r.a) der ki: 'Allah'ın Rasûlü, çocuklar ve kadınlar hakkında herkesten daha merhametli ve şefkatli idi'. (Müslim)

DUÂBE

Hanımının sıkıntılarını gidermeye, onunla oynaşmaya ve şakalaşmaya çalışmalıdır. Çünkü bu tür hareketler kadınların kalbini hoş eder. Allah'ın Rasûlü (s.a) onlarla şakalaşıyordu. İşlerinde ve hareketlerinde onların seviyesine iniyordu. Hatta rivayet ediliyor ki, Hz. Peygamber (s.a) Âişe validemizle yarışıyordu. Bir gün Hz. Âişe onu geçti. Bazı günlerde o Âişe'yi geçti ve 'Bugün kazandığım zafer, daha önce kazandığın zafere karşılık olsun'(Ebu Davud, Nesai ve İbn Mace) dedi.

Haberde şöyle gelmiştir: Hz. Peygamber herkesten daha iyi hanımlarıyla konuşan ve şakalaşan bir kimseydi. (Hasanb Süfyan. Bezzar ve Taberani)

Âişe vâlidemiz şöyle anlatmaktadır:

Aşûre gününde birtakım Habeşlilerin mescidde kılıç kalkan oyunlarının seslerim duydum. Seslere dikkat ettiğimi gören Rasûlullah bana şöyle dedi: 'Onların oyunlarını görmek ister misin?' Ben 'evet isterim' dedim. Rasûlullah onlara haber gönderdi, benim odamın kapısına geldiler. Rasûlullah kapı yanlarının arasında durdu. Elini kapının önüne koydu. Bir elini de arkaya uzattı. Ben de çenemi Rasûlullah'ın eli üzerine koydum. Onlar oynuyor, ben de böylece seyrediyordum. Rasûlullah zaman zaman bana 'Bu kadar yeter mi?' diyordu; ben ise, Rasûlullah'a iki veya üç defa 'sus (biraz seyredeyim)' dedim. Sonra Rasûlullah bana tekrar, 'Ey Aişe! Bu kadar yeter mi ?' dedi. Ben de 'evet' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah Habeşlilere işaret etti. Onlar da dağılıp gittiler. Onlar gittikten sonra Hz. Peygamber 'Mü'minlerin iman yönünden en mükemmel olanları ahlâkı en güzel ve ailesine karşı en fazla lütufkâr olan kimsedir' (Mesai, Tirmizi ve Hâkim) dedi.

Ey ümmetim! Sizin en hayırlınız, zevcelerine en hayırlı olanınızdır. Ben ise zevcelerim için hepinizden daha hayırlıyım. (Tirmizi)

Hz. Ömer (r.a) katılığına rağmen şöyle demiştir: 'Müslüman kişi aile efradı içinde çocuk gibi olmalıdır. Dışarıya karşı ise erkek olmalıdır'.

Lokman Hekim şöyle demiştir: 'Akıllı bir kişiye gereken hare-ket, aile efradının içinde çocuk gibi olmaktır. Ne zaman cemaate katılırsa, erkek olmalı'.

Allah, katı tabiatlı, sitemkâr, kibirli ve hiç kimseye ikramda bulunmayanlara buğzeder. (Ebu Bekir b. Lal)

SİYASET

Şakada, güzel ahlâk ve kadının nefsî isteklerine uymakta kadının ahlâkını bozacak kadar ve kendisinin de kadın nezdindeki itibarını düşürecek kadar müsamaha göstermemelidir. Aksine mutedil ve normal hareket etmelidir. Kadında herhangi bir münker gördüğünde heybetini ve râzı olmadığını göstermelidir. Kötülüklere yardım eden kapıyı açmamaya bakmalıdır. Allah'ın nizamına, insan mürüvvetine aykırı olan herhangi bir şeyi kadından gördüğü zaman, kaplan kesilip kükremelidir.

Hasan Basrî şöyle demiştir: 'Allah'a yemin ederim, kadının hevâsına itâat ederek sabahlayan bir kimseyi (Allah Teâlâ) yüzü üstü cehenneme atar'.

Hz. Ömer (r.a) şöyle demiştir: 'Kadınlara (onların hevaî isteklerine) muhalefet edin. Çünkü onların hevâlarına muhalefet edişinizde bereket vardır'.

Denildi ki, 'Kadınlarla istişare edin, fakat sonunda onlara muhalefette bulunun'.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Karısının kölesi olan kaymış veya mahrum olmuştur. (İmam Irâkî, bu hadisin son şekildeki rivayetine vâkıf olmadığını kaydettikten sonra, 'Altının kölesi ve gümüşün kölesi olan kaymıştır' şeklinde Buhârî'nin rivayet ettiği bir hadisin mevcut olduğunu söylemektedir.)

Hz. Peygamber bu hükmünü ancak kadının hevâsında kadına itâat edenin, kadının kölesi olduğuna binaen vermiş bulunuyor ve böyle olan bir kimse ise, kaymış demektir! Çünkü Allah Teâlâ, kadını onun tasarrufu altına verdiği halde; o, Allah'ın hükmüne râzı olmayıp kendi nefsini kadının tasarrufu altına veriyor demektir ve böylece emri ters çeviriyor ve hükmü alt üst ediyor, dolayısıyla şeytana da itaat ediyor olmaktadır. Zira şeytan şöyle der:

Ve elbette onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler. (Nisâ/119)

Çünkü kocanın hakkı, âmir olmaktır, memur olmak değil... Allah Teâlâ da erkeklerin kadınlar üzerinde hâkim olduklarını belirtmiş ve şu ayette kocaya seyyid (efendi) diyerek şöyle buyurmuştur:

Kapının yanında hanımın seyyidine (kocasına/efendisine) rasgeldiler... (Yusuf/25)

Bu bakımdan seyyid mertebesinde bulunan koca, bu mertebeden inerek hanımın emri altına girip ona itaat ederse, böyle bir koca Allah'ın nimetini küfrân-ı nimet ile değiştirmiş olur! Kadının nefsi, tıpkı senin nefsinin misâline benzer. Eğer sen, nefsinin zincirini biraz gevşetirsen, o serkeş nefis, seni uzun uzadıya çekip götürür. Eğer onun ağzına gem vurup durdurmak

yerine, elini dizginin üzerine şiddetli bir şekilde koyarsan onu hakimiyetinin altına almış olursun.

İmam Şafiî şöyle demiştir: 'Üç sınıf vardır ki sen onlara (aşırı derecede) ikrâm edersen, onlar seninle alay ederler.

Eğer onlara itibar etmezsen bu sefer sana ikrâm etmeye başlarlar: a) Kadın, b) Ücretle sana hizmet eden kimse, c) Nebtî (çiftçi)'.

İmam Şafiî bu hükümle şunu kasdediyor: Eğer sen bu üç sınıfa devamlı yumuşak davranıp ikram edersen bunlar azarlar. Bu bakımdan bunlara bir taraftan merhamet göstermekle beraber, bir taraftan da azmamaları için sertlik göstermen gerekir. Böylece durumu idare etmiş olursun.

Arap kadınları, kızlarına kocalarını nasıl deneyeceklerini şöyle öğretirlerdi:

Kocana, hücum edip onu başlamazdan önce onu denemen gerekir; Önce mızrağının başındaki demiri yerinden çıkar. Eğer kocan buna sesini çıkarmazsa, bu sefer onun kalkanı üzerinde et doğra. Eğer buna da sükût ederse onun kılıcı ile etin kemiklerini kır. Eğer buna da sükût eder sesini çıkarmazsa, o zaman onun sırtına palan vur ve bin. Zira böyle bir koca senin eşşeğindir.

Adâlet ile gökler ve yer pâyidar olmuştur. Bu bakımdan haddini aşan herşey zıddına dönüşür. O halde gerek muhalefette ve gerekse muvafakatta normal bir yol tâkib etmen gerekir. Bütün bunlarda hakka tâbi olman lâzımdır ki, kadınların şerrinden ko-runmuş olasın. Zira kadınların hilesi pek büyüktür. Onların şerri ise yaygındır. Onlarda kötü ahlâk ve çapraşık bir akıl hâkimdir. Onlar ancak siyasetle ve ince bir hareket ile yola gelebilirler.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Saliha ve dindar bir hanımın kadınlar içerisindeki durumu, karnı beyaz bir karganın yüz karga içerisindeki durumu gibidir. [(Taberani (Ebu Ümame'den), İmam Ahmed (Amr b. As'tan)]

Lokman Hekîm'in oğluna yapmış olduğu vasiyette şunlar yer almaktadır: 'Ey oğul! Kötü kadından sakın ve uzaklaş! Zira o, sana ihtiyarlık gelmeden önce seni ihtiyar yapar. Kadınların şerlilerinden korun. Çünkü onlar hiçbir zaman hayra dâvet etmezler. Kadınların hayırlılarından da korkulu bulun'.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

(İnsanın belini kıran)üç şeyden sakınınız ve onların şerrinden Allah'a iltica ediniz. (Deylemi, Müsned'ül Firdevs)

Kötü kadını da bu üç şeyden biri olarak belirtmiştir. Zira kötü kadın, ihtiyarlık zamanı gelmeden önce, insanı ihtiyarlatır.

Başka bir lâfızda kötü kadın şöyle tanımlanır:

Eğer onun yanına girersen seni yılan gibi sokar ve eziyet verir. Eğer ondan uzaklaşırsan sana ihânet eder.

Hz. Peygamber, kadınların hayırlıları hakkında şöyle buyurmaktadır:

Sizler Yusuf un kadınları gibisiniz! (Müslim ve Buhari)

Allah Teâlâ, Hz. Peygamber'in hanımları onun sırrını ifşâ ettikleri zaman onlara şöyle hitâb etti:

Eğer ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz ne güzel! Çünkü kalpleriniz gerçekten haktan sapmıştır. (Tahrim/4)

Allah, bu hükmü Rasûlü'nün en hayırlı zevceleri hakkında vermektedir.

Kendilerini bir kadının idâre ettiği kavim felaha ermez. (Buhari)

Hz. Ömer (r.a) hanımı kendisine müracaat ettiği zaman onu şiddetle azarlayıp şöyle demiştir: 'Sen ancak evin bir kenarında bu-lunan bir oyuncaksın. Eğer bizim sana bir ihtiyacımız varsa ne âlâ. Eğer böyle bir durum yoksa olduğun yerde oturacaksın'.

Bütün bu zikredilen şeylerden anlaşıldı ki, kadınlarda şer ve kötü ahlâk olduğu gibi zâfiyet de vardır. Şerrin ilâcı ise, biraz siyaset ve biraz da katılıktır. Tatlı konuşmak ve şefkat göstermek de bazen zâfiyetin ilâcıdır. O halde bilgin bir doktor odur ki, hastalık nisbetinde ilâcının dozunu ayarlar. Bu bakımdan kişi önce kadının ahlâkını incelemelidir. Sonra kadının durumu neyi gerektiriyorsa, ona göre davranıp onu ıslâh etmelidir.

GAYRET (KISKANÇLIK)

Gayret ve kıskançlıkta mutedil hareket etmektir. Şöyle ki; koca, felâketlerinden korkulan işlerin başlangıcında gafil olmamakla beraber kötü zan, inat ve gizliyi araştırmakta da aşırı gitmemelidir.

Hz. Peygamber kadınların gizli taraflarını araştırmayı yasaklamıştır. (Taberani, Evsat)

Hadîsin başka bir rivayetinde 'kadınları meşakkat ve eziyete sokacak hareketleri yasaklamıştır' şeklinde gelmiştir. Hz. Peygamber (s.a) Tebûk'tan dönerken Medine'ye girmeden önce ashâba şöyle demiştir:

Sakın geceleyin gidip hanımlarınızın kapılarını çalmayınız. (Ahmed, (İbn Ömer'den hasen bir senedle); Taberânî, Kebîr, (İbn Abbas'tan). Müslim ve Buhârî'de 'Kişinin geceleyin ansızın evine gelmesi yasaklanmıştır' hükmü vardır.)

Böyle demesine rağmen iki kişi Hz. Peygamber'in emrine muhalefet ederek ondan önce Medine'ye girdiler. Onların her ikisi de evinde nâhoş hadiselerle karşılaştılar. (Bu hadiseyi Câbir şöyle rivayet etmektedir: Tebuk seferinden Medine'ye döndüğümüzde sabahı beklemeksizin evlerimize kavuşmak için acele ettik. Bunun üzerine Hz. Peygamber Yavaş olun ki geldiğimizin haberi Medine'ye gitsin de kadınlar temizlensinler' buyurdu.)

Kadın, kaburga kemiği gibidir. Eğer onu düzeltmek istersen onu kırarsın. Bu bakımdan onu kendi hâline bırak. Eğriliğiyle beraber ondan lezzetlenmeye bak. [(Müslim ve Buhari (Ebu Hureyre'den)]

Bu hadîs, kadının ahlâkının düzeltilmesi için çaba sarf ederken ona karşı şefkatli davranmak hakkında vârid olmuştur.

Gayretin bir kısmı vardır ki, Allah Teâlâ ondan nefret eder. O da şek ve şüphe olmadığı halde kişinin, hanımından şüphe etmesidir. [(Ebu Davud, Nesai ve İbnHibban (Cabir'den)]

Çünkü böyle bir kıskançlık Kur'an'da bizim için yasaklanan kötü zan hükmüne girmektedir. Oysa zannın bir kısmı günahtır.

Hz. Ali (r.a) şöyle demiştir: 'Sakın aşırı derecede karını kıskanma. Zira böyle yaptığın takdirde kendini haklı çıkarmak için ona kötülük nisbet etmek ve çamur atmak mecburiyetinde kalırsın'.

Yerinde olan gayret ise, her müslümana lâzım bir haslettir ve dinen övülmüştür.

Muhakkak ki, Allah gayrete gelir. Mü'min de gayrete gelir. Allah'ın gayreti kişinin kendisine haram kılınan bir şeyi yapması demektir... (Müslim ve Buhari)

Acaba sizler Sa'd'ın gayretinden hayret etmez misiniz? Allah'a yemin ederim, ben, Sa'd b. Ubâde'den daha gayretliyimdir. Allah da benden daha gayretlidir. (Müslim ye Buhârî. Muğire b. Şu'be şöyle anlatır: Sa'd b. Ubâde'nin 'Eğer hanımımla beraber birisini görürsem tedkik etmeksizin onu kılıçla paramparça ederim' demesi üzerine Hz. Peygamber 'Siz Sa'd'ın gayretine hayret mi ediyorsunuz? İşte ben Sa'd'dan daha gayretliyim, Allah da benden daha gayretlidir' buyurdu. Bu olay, hanımına zinâ isnad edip sonra dört şâhid getiremeyen bir kimseye hadd vurulacağını beyan eden ayet nâzil olduğu zaman cereyan etmiştir. Bkz. İthaf"us-Saâde)

Allah Teâlâ gayretinden ötürü fuhşiyâtın her çeşidini, gizlisini ve açığını yasaklamıştır. Oysa Allah'tan daha çok özrü seven hiç kimse yoktur. Zaten Allah'ın özrü kabul etmeyi sevdiğindendir ki, bu kadar uyarıcı ve müjdeleyici peygamberler gönderilmiştir ve yine Allah'tan daha fazla övülmeyi seven hiç kimse yoktur ve bu-nun içindir ki, Allah Teâlâ kullarına cenneti va'detmiştir. Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmaktadır:

Hasan Basrî şöyle demiştir: 'Siz hanımlarınızın çarşı ve pazarlarda erkeklerle sıkışık bir şekilde gezmelerine müsamaha mı ediyorsunuz? Kıskanmayanı Allah berbat etsin?'

Hz. Peygamber aynı konuda şöyle buyurmaktadır:

Gayretin (kıskanmanın) bir kısmı vardır ki, Allah onu sever. Diğer bir kısmı vardır ki, Allah ondan nefret eder. Gurur ve kibrin de bir kısmı vardır ki, Allah onu sever ve bir kısmı vardır ki, Allah ondan nefret eder. Allah'ın sevdiği gayret ve kıskanmak ise emare ve şüphe bulunduğu halde olan kıskançlıktır. Allah'ın buğzettiği gayret ise ortada şüphe olmadığı halde yapılan kıskançlıktır. Allah'ın sevdiği kibir ve gurur ise, savaş esnasında düşmanla karşı karşıya gelindiğinde kişinin kendisine güvenerek böbürlenmesidir. Allah'ın buğzettiği kibir ise bâtılda olan kibirdir. [(Ebu Davud, Nesai ve İbn Hibban (Cabir'den)]

Muhakkak ki ben çok kıskancım. Kıskançlıktan mahrum olan deyyustur. (Ebu Ömer et-Tukani)

İnsanı kıskançlıktan kurtaran yol şudur: Kişi ne hanımının yanına başka erkekleri sokmalı, ne de hanımını çarşılara bırakmalıdır. Hz. Peygamber (s.a) kızı Fâtıma'ya şöyle sordu:

'Kadın için en hayırlı şey nedir?' Fâtıma: 'Ne kadının erkeği ne de erkeğin kadını görmesidir' dedi. Bu cevap üzere Hz. Peygamber, kızı Fâtıma'yı kucaklayarak şu ayeti okudu: '(Bunlar) birbirinden türeyen bir nesildir'. (Âlu İmran/34)

Bu hareketiyle, Hz. Fâtıma'nın sözünü makbul bir söz olarak kabûl ettiğini ilân ediyordu. Rasûlullah'ın ashabı, hanımlar erkeklere bakmasınlar diye duvarlarındaki delik ve pencereleri tıkıyorlardı. Muaz (r.a) hanımının pencereden baktığını gördüğünde hanımını dövdü. Bir defasında da

hanımının, yarısını yemiş olduğu bir elmayı hizmetçisine verdiğini gördü ve yine onu dövdü.

Hz. Ömer şöyle demiştir: 'Kadınları pek fazla giydirmeyiniz ki çadırlarından ayrılmasınlar'. Hz. Ömer, bu sözünü şu hikmete bi-naen söylemektedir: Kadınlar elbiseleri eski olduğu zaman çıkıp gezmeyi istemezler.

Yine Hz. Ömer şöyle demiştir: 'Hanımlarınızı Hayır ve yok kelimelerine alıştırın'.

Hz. Peygamber (s.a) kadınlara câmiye gitmeleri için izin vermiştir. Fakat günümüzde en doğrusu ihtiyar hanımlar hariç, diğer kadınları mescide göndermemektir. Bizim bu fetvamız sahâbe-i kirâm zamanında bile doğru sayılmış bir fetvâdır. Nitekim Âişe vâlidemiz (r.a) diyor ki: 'Eğer Allah'ın Rasûlü, kendisinden sonra kadınların yaptıklarını bilseydi, onları evden çıkmaktan menederdi. (Müslim ve Buhari)

İbn Ömer Hz. Peygamber'in 'Allah'ın câriyelerini (kızlarını) Allah'ın mescidlerinden menetmeyiniz' şeklindeki sözünü nak-lettiği zaman kardeşlerinden biri 'Evet, Allah'a yemin ederim, biz onları Allah'ın camilerinden menedeceğiz' diye karşılık verdi. Bunun üzerine İbn Ömer bu karşılığı veren kardeşine kızarak kendisini dövdü ve dedi ki: 'Ben "Hz. Peygamber 'Kadınları camiye gitmekten menetmeyiniz' dedi" diyorum. Sen ise buna karşılık 'Evet onları menedeceğiz' diyerek ısrar ediyorsun'.

İbn Ömer'in kardeşi bu hadîse insanların bozulmuş olduğunu kesinlikle bildiğinden muhalefet etmişti. İbn Ömer'in ona karşı duyduğu kızgınlık ise, onun özür beyan etmeksizin doğrudan Rasûlullah'ın hadîsine muhalefet etmesinden ileri geliyor. Hz. Peygamber de kadınlara sadece bayram günlerinde mescidlere gitmeye izin vermiştir. Buna rağmen o günlerde dahi ancak kocalarının rızasıyla çıkabilirlerdi. Şu zamanımızda da iffetli ve namuslu kadının kocası kendisine izin verirse bayram namazlarına gitmesi mübahtır. Fakat en doğrusu ve en selâmetli hareket müslüman kadın için evinde oturmaktır. En uygun hareket Müslüman kadının ancak mühim bir mesele için evinden çıkmasıdır. Zira sadece herhangi bir şeyi seyretmek için veya mühim olmayan işler için Müslüman bir kadının evinden çıkması mürüvvetine halel getirir. Çoğu, zaman da fesâda yol açar. Bu nedenle Müslüman bir kadının evinden çıktığı zaman gözünü yabancı erkeklerden sakındırması gerekir. Biz bu sözümüzle 'kadının yüzü erkek için avret olduğu gibi erkeğin de kadın için avrettir' demiyoruz. Erkeğin yüzü kadın için, tüysüz bir gencin yüzünün bâliğ bir erkek için olduğu gibidir. Bu bakımdan sadece fitne sözkonusu ise, o vakit bâliğ kişi tüysüzün yüzüne bakamaz. Eğer fitne sözkonusu değilse böyle "bir yasak yoktur. Zira asr-ı saâdetten bu yana erkeklerin yüzü çıplaktır. Kadınlar da peçeli olarak çıkmaktadırlar. Eğer erkeklerin yüzü kadınlar için avret olsaydı, muhakkak erkeklere de 'peçeli çıkınız' ve kadınlara da 'ancak zaruret halinde evinizden çıkabilirsiniz' diye emir verilirdi.

NAFAKA

Nafaka vermekte mutedil olmak gerekir. Bu bakımdan Müslüman bir kişiye hanımlarına nafaka vermek hususunda cimrilik yapmak yakışmaz ve aynı zamanda israfa kaçmak da uygun değildir. Aksine normal bir şekilde hareket etmelidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Yeyin, için, israf etmeyin. (A'raf/31)

Elini boynuna bağlama. (Cimri olma) ve büsbütün de onu açıp israf etme ki, sonra kınanmış olursun ve eli boş açıkta kalırsın. (İsrâ/29)

Hz. Peygamber de bir hadîs-i şerifinde bu hususta şöyle buyurmaktadır:

Sizin en hayırlınız ailesi için en lütufkâr olanınızdır. (Tirmizi)

Bir altın vardır ki, onu Allah yolunda infak ediyorsun. Diğer bir altın vardır ki, onu bir köleyi âzâd etmek için infak ediyorsun. Başka bir altın da vardır ki, onu ailene infak etmiş bulunuyorsun. İşte bu altınların ecir bakımından en büyüğü ailene infak ettiğin altındır. (Tirmizi)

Hz. Ali'nin dört zevcesi vardı ve dört günde bir, her birine bir dirhemlik et satın alırdı.

Hasan Basrî şöyle demiştir: 'Selef-i Sâlihîn ailelerini ve ev işlerini idare etmek bakımından titizdiler. Evin eşyası ve giyim kuşam hususuna ise önem vermiyorlardı'. (Yâni nafaka hususunda çok genişlik tanıyorlar, süs hususunda ise; gayet itinalı hareket ediyorlardı).

İbn Şîrin şöyle demiştir: 'Her cuma ailesine paluze yapmak her müslüman kişi için müstehabdır'.

Helva, her ne kadar önemli ve zarurî nafakalardan değilse de, onu tamamen terketmek, âdet bakımından cimrilik demektir. Müslüman kişiye en uygun olan hareket, hanımına fazla yemekleri fakirlere sadaka vermesini emretmektir ve yine evde bırakıldığı takdirde bozulacak şeylerin fazlasının sadaka olarak verilmesine izin vermektir. Böyle bir hareket ise, hayır derecelerinin en az derecesidir. Kadına gereken vazife böyle hususlarda, kocasının açıkça izni yoksa bile hâlin hüküm ve karineleriyle amel etmektir. Müslüman kişiye ailesi olmaksızın güzel bir yemek yemek, uygun bir hareket değildir. Yani tek başına yeyip onlara yedirmemek çirkin kaçar ve kalplerinde kendisine karşı bir tiksinti uyandırır, onlarla muaşeret etmekten kendisini uzaklaştırır. Eğer o yemeği tek başına yemek azmindeyse hiç olmazsa gizlice ve çoluk çocuğuna sezdirmeksizin yemelidir... Onlara yedirmek istemediği bir yemeği yanlarında anlatmamalıdır. Kişi yediği zaman, bütün aile bireyleri sofrasına oturmalıdır.

Süfyân es-Sevrî şöyle demiştir: 'Toplu halde yiyen bir ev halkına meleklerin ve Allah'ın salâvat-ı şerife getirdikleri bize bildirilmiştir'.

İnfak hususunda gözetilmesi vâcib olan şeylerin en önemlisi, helâlinden yedirmektir. Ailesine sarfetmek için şüpheli şeylerden kazanmamalıdır. Zira böyle bir kazancın aileye yedirilmesi bir cürümdür ve onların hiçbir zaman lehinde bir hareket değildir. Biz evlenmenin âfetlerini anlatırken bu hususta ki hadîsleri orada zikretmiştik.

TÂLİM

Evlenmiş bir kimse, hayız ve ahkâmını, vâcib olan sakınma durumunu bilecek derecede öğrenmelidir. Hanımına namazın ahkâmını, hayızda kazâ olunan namazı va kazâ olunmayan ibâdet kısımlarını öğretmelidir. Zira kişi ailesini ateşten korumakla görevlendirilmiştir:

Ey iman edenler! Kendinizi ve aile halkınızı öyle bir ateşten koruyun ki... (Tahrim/6)

Bu bakımdan, hanımına Ehl-i Sünnet'in itikadını telkin etmek, onun kalbinden eğer daha önceden varsa her bid'atı silmek ve eğer din hususunda ihmalkâr ise, onu Allah'ın azabından korkutmak, muhtaç olduğu hayır ve istihâze ahkâmını ona öğretmek kocanın vazifelerindendir.

İstihâze ilmi, uzun uzadıya bir ilimdir. Bu bakımdan kadınlara, hayızlı olduklarında hangi ibadetin kaza edileceğini veya edilmeyeceğini bilecek kadar hayız ilmini öğretmek gerekir. Zira kadının güneş batmadan önce bir rek'at sığdıracak bir zamanı kalmış iken hayız kanı kesilirse, kendisine o günün hem öğlesinin hem de ikindisinin kazâsı gerekmektedir. Sabah namazından önce bir rek'at kadar bir zaman kalmış iken kadının hayız kanı kesilirse, o gecenin akşam ve yatsı namazlarını kaza etmesi gerekir. İşte bu husus, kadınların bilmesi gereken şeylerin en azıdır. Eğer koca karısının eğitimiyle ilgilenirse, o zaman hanım evinden çıkıp dinî meseleleri âlimlerden sormak için gitmemelidir. Eğer kocasının ilmi yetmiyorsa, fakat buna rağmen hanımına vekâlet ederek, gidip âlimlerden müşkilâtını soruyor ve verilen cevabı gelip karısına haber veriyorsa, böyle bir durumda da yine hanım dışarıya çıkmamalıdır. Eğer böyle bir durum yoksa, o vakit hanım müşkil meselelerini sormak için çıkıp âlimlere gidebilir ve de gitmelidir. Bu halde kocası kendisine mâni olursa günah işlemiş olur. Kadın kendisi için gereken farzları öğrendiyse, ondan sonra zikir meclisine gitmek için veya fazlasını öğrenmek için ancak kocasının rızasıyla çıkabilir. Ne zaman ki kadın hayız veya istihâze hükümlerinden birisini ihmal ederse ve kendisine kocası da gerekeni öğretmezse, böyle bir durumda günâhkâr olduğu gibi, kocası da günahta kendisine ortak olur.

TAKSİM...

Eğer kişinin birkaç tane hanımı varsa, onların arasında adâletle hareket etmesi gerekir. Onlardan birisine meyletmemelidir. Eğer sefere çıkar, birisini beraberinde götürmek isterse, aralarında kura çekmelidir. Çünkü Hz. Peygamber de böyle yapardı. [(Müslim ve Buhari (Hz. Aişeden)]

Hanımının gecesini başkasına tahsis etmek suretiyle ona zulmederse, mutlaka o geceyi kazâ etmesi gerekir. Zira böyle geceyi kazâ etmek kendisine farz olur. Bu bakımdan böyle bir durumda kişi, hanımlar arasındaki taksimatın ahkâmını bilmeye muhtaçtır. Bunu belirtmek ise, uzun sürer.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Kimin iki tane hanımı varsa; onlardan birisine meyledip diğerini ihmal ederse, (başka bir tâbirle, onların arasında adâletle hareket etmezse) kıyamet gününde bir tarafı çarpık olduğu halde huzura gelir! [(Sünen sahipleri ve İbn Hibban, (Ebu Hureyre'den)]

Birden fazla hanıma sâhip olan kişiye gereken şey, verdiklerinde ve yatakta aralarında adâletle hareket etmesidir. Sevgi ve cinsî arzu ise, insanın elinde olmayan bir şeydir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Ne kadar isteseniz de kadınlar arasında (tam) adalet yapamazsınız. (Nisa/129)

Yani kalbin şehvetinden ve nefsin meylinde adâlet yapmazsınız. Bu iki haslete tâbi olan cinsî münasebet de farklı olur ve bu kaçınılmazdır. Hz. Peygamber (s.a) hanımları arasında nafaka vermek ve odalarında geceleri yatmak hususunda kılı kırk yararcasınıa adâlet eder ve şöyle derdi:

Ey Allahım! Benim gücümün ve tâkatimin dahilinde olan hususta yapabileceğimin en sonu budur. Senin kudret elinde olan, benim gücümün haricinde bulunan şeylerde ise, benim tâkatim yoktur. [Sünen sahiplaeri ve İbn Hibban (Hz. Aişe'den)]

Rasûlullah bununla kalbî sevgiyi kasdediyordu ve sevginin insanın elinde olmayan birşey olduğunu belirtiyordu. Âişe validemiz (r.a) Rasûlullah'ın yanında bütün kadınlardan daha sevimliydi [Müslim ve Buhari (Amr b. As'dan)] ve bütün validelerimiz de bu hususu bilmekteydiler.

Hz. Peygamber (s.a) hastayken, her gün ve her gece kaldırılıp hanımlarının odalarına götürülüyordu. Onların her birinin yanında geceliyor ve şöyle diyordu: 'Ben yarın neredeyim?' Bunun üzerine validelerimizden biri Rasûlullah'ın bu sorusundan neyi kasdettiğini sezdi ve şöyle dedi: 'Hz. Peygamber Aişe'nin sırası olan günü soruyor'. Bunun üzerine diğer hanımları dediler ki:

- Biz sana izin verdik. Sen hastalığın müddetince Aişe'nin hücresinde kal. Zira her gece bir hücreye gitmen, sana ağır geliyor.

- Siz buna razı oldunuz mu?

- Evet, biz buna razı olduk.

- Öyleyse beni Aişe'nin odasına götürünüz. [İbn Sa'd, Tabakat (Muhammed b. Ali b. Hüseyin'den)]

Hanımlardan biri gecesini kumasına hibe edip, kocası da buna râzı olursa, hak kumasınındır. Hz. Peygamber (s.a) hanımlarının arasında taksimat yapardı. Bir ara yaşlanmış olan zevcesi Sevde binti Zem'a'yı boşamak istedi. Bunun üzerine Şevde, gecesini Âişe validemize hibe edip ve Rasûlullah'ın nikâhı altında kalmak için ricada bulundu ve bunun üzerine Rasûlullah kendisini boşamadı.

Bundan sonra da kendisine bir gece ayırmadı. Onun gecesini de Aişe'ye vermek üzere Âişe'ye iki, diğer zevcelerine ise, birer gece ayırıyordu. Fakat Hz. Peygamber'in adâleti tam ve mükemmel olduğu için, herhangi bir hammıyla sırası olmadığı halde cinsî münasebette bulunduğu zaman, o gün veya o gece zulüm olmasın diye bütün hanımlarıyla aynı muameleyi yapardı. Hz. Âişe'den rivayet edilen şu hadîs de bu cümledendir: 'Hz. Peygamber (s.a), bir gecede bütün zevceleriyle cinsî münasebette bulundu'. (Müslim ve Buhari)

Enes b. Mâlik Hz. Peygamber'in, bir günün kuşluk zamanına kadar dokuz hanımıyla cinsî münasebet kurduğunu rivayet etmiştir. (İbn Adiy, El-Kâmil)

NÜŞUZ/GEÇİMSİZLİK

Eşlerin arasına bir husumet girerse ve anlaşamazlarsa, eğer bu husumet iki taraftan veya sadece kocadan gelirse kadının erkeğe gücü yetmediği için iki hakem tayin edilmesi gerekir. O hakemlerden birisi kocanın ailesinden, diğeri ise kadının ailesinden olmalıdır ki, bu iki hakem koca ile karısının arasında geçen hadiseleri tedkik etsinler. Eğer eşler barışmak isterlerse, aralarındaki anlaşmazlık noktasını bulup düzeltsinler. Böyle bir niyet olduğu takdirde Allah Teâlâ aralarını düzeltir. Hz. Ömer (r.a) anlaşamayan bir çiftin arasını bulmak için bir hakem gönderdi. O hakem onların aralarını ıslah etmemişti. Bu manzara karşısında kalan Hz. Ömer (r.a) hakemi kamçıladı ve seyyie dedi:

Allah şöyle buyurmaktadır:

Eğer karı kocanın arasının açılmasından endişeye düşerseniz bir hakem erkeğin ailesinden ve bir hakem de kadının ailesinden tayin edin. Bu hakemler gerçekten barıştırmak isterlerse, Allah onların arasını bulur. (Nisa/35)

Bunun üzerine hakem seçilen kişi geri gitti. Niyetini güzelleştirdi. Eşlere şefkat gösterdi ve böylece aralarını düzeltti. Eğer geçimsizlik sadece kadından geliyorsa, o zaman erkekler kadınlar üzerinde velâyet sâhibidirler. Erkeğin onu edeplendirmesi ve cebren onu itâata zorlaması hakkıdır. Böylece kadın namazı terk ettiği zaman da erkek onu cebren namaz kılmaya zorlayabilir. Fakat erkek bu yollara başvurduğu zaman doğrudan hareket etmemelidir. Onu düzeltmek için tedricî olarak hareket etmelidir. Önce nasihat etmeli, kendisini Allah'ın azabından sakındırmalıdır. Eğer bu şekildeki nasihati fayda vermezse, yatakta ona sırtını çevirmeli veya yatağı terk etmelidir. Evde beraber kaldıkları halde bir geceden üç geceye kadar onu terk etmelidir. Eğer bu da fayda vermezse, onda yara ve bere izi bırakmayacak şekilde onu dövmelidir. Canını acıtmak fakat herhangi bir yerini kırmamak ve kan akıtmamalıdır. Dövdüğü zaman, yüzüne vurmamalıdır. Zira yüze vurmak yasaklanmıştır. Hz. Peygamber'e 'Kadının erkek üzerindeki hakkı nedir?' diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir:

Yediği zaman ona yedirmek, giydiği zaman da ona giydirmek, yüzüne karşı kendisine küfretmemek. Kendisine ancak yara bere açmayacak bir şekilde vurmak. Kendisini, sadece yatakta muhalefet ettiğinden dolayı terketmek. (Ebu Davud, Nesai ve İbn Mace)

Erkek, hanımına kızabilir. Dinî emirlerin herhangi birinde kendisine muhalefet ettiğinden dolayı, on gün, yirmi gün veya bir aya kadar kendisini terk edebilir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) zevcesi Cahş'ın kızı Zeyneb validemize bir hediye gönderip, Zeyneb hediyesini geri çevirdiğinde Rasûlullah'ın hücresinde bulunduğu diğer bir zevcesi, Rasûlullah'a şöyle dedi: "Zeyneb senin hediyeni kabul etmediğinden ötürü, seni zelîl edip küçülttü'. Bunun üzerine Rasûlullah zevcelerine hitâben şöyle dedi:

Sizin beni küçültmeniz Allah'ın tahkir ve küçültmesinden ehvendir.

Bu sözünü söyledikten sonra bütün hanımlarından bir ay ayrı kaldı. Kızgınlığı geçtikten sonra onlara geri döndü. *(İbn Cevzî, el-Vefak, (senedsiz olarak). Müslim ve Buhârî de, Hz. Peygamber'in hanımlarına kızdığı için bir ay odalarına girmeyeceğine dair yemin ettiğini Hz. Ömer'den naklederler.)*

VİKA

Eşler arasındaki ilişkiye besmele ile başlanması müstehâbdır. Temastan önce İhlâs suresini okuyup Allahu Ekber deyip Lâ ilâhe illâllah dedikten sonra şu duâyı okumalıdır:

Büyük ve yüce olan Allah'ın ismiyle başlarım. Ey Allahım! Eğer zürriyetimden bir çocuk çıkmasını takdir etmişsen, onu tertemiz bir evlat kıl!

Hz. Peygamber (s.a) bu hususta ümmetine şöyle tavsiyede bulunmaktadır:

Biriniz ehliyle cinsî münasebette bulunmak istediği zaman 'Ey Allahım! Beni şeytandan uzaklaştır veya bana rızık olarak vereceğinden şeytanı uzaklaştır' derse bu temastan eşlerin arasından bir çocuk doğarsa, şeytan o çocuğa tasallut edemez. (Buhari ve Müslim) Meninin akması yaklaştığı zaman, içinden dudaklarını kıpırdatmaksızın şu ayeti okumalıdır: 'Hamd o Allah'a mahsustur ki, sudan bir beşer yarattı...'

Âlimlerden biri, cinsî münasebette bulunmak istediği zaman (gayr-i İhtiyârî olarak) evdekilere işittirecek derecede sesini yükseltip tekbir getirirdi.

Cinsî münasebette bulunmak isteyen kıbleden yüzünü çevirmeli, kıbleye hürmet için, cima anında kıbleyi karşısına almamalıdır. Cima ânında gerek kendini ve gerekse hanımını bir örtü ile örtmelidir. Zira Hz. Peygamber (s.a) üzerini örter ve sesini alçaltırdı ve eşine de sükûnet tavsiye ederdi. (Ümmü Seleme'den)

Sizlerden herhangi biriniz eşiyle cima ettiği zaman sakın merkepler gibi soyunmasınlar. (İbn Mace)

Cimadan önce ince ve hassas konuşmalar yapmalı, hanımı öpmelidir.

Çünkü Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Sakın sizden herhangi biriniz hayvanın eşinin üzerine atladığı gibi eşine yaklaşmasın. Aralarında elçi olsun. Denildi ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Elçi nedir?' Şöyle buyurdu: 'Öpmek ve konuşmaktır'. [(Deylemi. (Enes'ten)]

Üç şey vardır ki, bunlar kişinin acizliğinden kaynaklanır: a) Tanıması gereken biriyle bir araya gelip onun ismini ve soyunu öğrenmeden ondan ayrılmak, b) Biri kendisine ikrâm ettiği halde ikrâmını geri çevirmek, c) Kişi, câriyesine veya zevcesine yaklaşıp onunla konuşmadan, onunla sevişmeden önce onunla cinsî münâsebet kurup onun ihtiyacını düşünmemek. (Deylemi)

Ayın üç gecesinde kişi için cinsî münâsebette bulunmak mekruhtur: a) Ayın birinci gecesi, b) Ayın sonuncu gecesi, c) Ayın ortanca gecesi.

Deniliyor ki, bu gecelerde yapılan cinsî münâsebette şeytan hazır bulunur. Yine deniliyor ki, bu gecelerde şeytanlar cinsî münasebette bulunurlar. Bu

gecelerde cinsî münâsebette bulunmanın mekruh olması Hz. Ali'den, Muaviye'den ve Ebu Hüreyre'den (r.a) rivayet edilmiştir:

(Cuma günü) yıkanan ve ailesini yıkatan kişiye Allah rahmet etsin!

Bu hadîs-i şerifin te'villerinden birini (cuma günü cinsî münasebette bulunmak ve dolayısıyla zevcesini de yıkanmaya mecbur etmek) yerine getirmek için âlimlerden bir kısmı, cuma gününde ve gecesinde cinsî münasebette bulunmayı müstehab görmektedir. Kişi cinsî münasebette bulunup zevklendiği zaman, hanımının da zevklenmesine fırsat vermesi gerekir ki, o hanımından zevk aldığı gibi, hanımı da ondan zevk almış olsun. Zîra kadının menisi çok zaman erkeğin menisinden daha sonra gelmektedir. Bu bakımdan kadının şehvetini tahrik edip, daha şehveti tamam olmadan ondan uzaklaşmak, ona bir nev'i eziyettir. Eşler arasındaki meninin akışından meydana gelen ihtilâf eğer kocanın menisi daha önce akıyorsa buğz ve ayrılığa sebep olur. Karı kocanın ikisinin menisi birden akarsa bu durum zevceye daha lezzetli gelir. Böyle olması için erkeğin çaba sarfetmesi gerekir. O anda kişi eşiyle değil, kendi nefsiyle meşgul olmalıdır. Zira kadın çok zaman utanarak bu derdini açmaktan kaçar.

Karısıyla dört gecede bir cinsî münâsebette bulunması uygundur ve böyle yapmak daha âdil bir şekildir. Zira müslüman bir erkeğe helâl olan kadınların sayısı dörttür. Bundan daha fazla geciktirebilir. Evet, (kendi nefsini veya) zevcesinin nefsini zinadan korumak bakımından gerektiği anda bu müddeti çoğaltıp veya azaltabilir. Çünkü kadının bu hususta korunması kocasına farzdır. Her ne kadar zorluluğundan ötürü cinsî münasebette bulunmak kocadan şer'an istenilmese de... (Bu bakımdan kocanın vazifesi geceleyin hanımının yanında uyumaktır. Hanıma düşende gece gündüz nefsini kocasından menetmemektir. Oruçlu olsa bile. (Zira ancak kocanın izniyle nafile orucu tutabilir).

Kadın hayızlı iken onunla cinsî münasebette bulunmamalıdır. Hayız kanı kesildikten sonra da yıkanmadan önce (Şâfiî mezhebine göre) cinsî münasebette bulunmak yasaktır. Hayızlı iken cinsî münasebetin harâm olduğu Kur'an nassıyla sâbittir.

Denildi ki, kadın hayızlı iken yapılan temaslardan ötürü çocukta cüzzam hastalığı olur. Kişi hayızlı hanımının bütün bedeniyle oynayabilir. Mûtad yolun dışında hanımı ile temasta bulunamaz. Zira hayızlı bir kadının cinsî münâsebeti eziyet verici olduğu için haram kılınmıştır. Hanımın mûtad yolundan başka yollarında ise eziyet daimî bir şekilde mevcuttur. Bu bakımdan böyle bir yoldan münâsebette bulunmak, hayızlı bir hanımla münâsebette bulunmaktan daha şiddetli bir şekilde haramdır.

'Kadınlarınız sizin tarlanızdır. O halde tarlanıza nasıl isterse-niz öyle varın' (Bakara/223) ayeti İstediğiniz vakitte tarlanıza gelebilirsiniz' mânâsını da ihtiva eder. (İstediğiniz yoldan oraya varınız mânâsını ifade etmez).

Hayızlı hanımın eliyle istimna edilebilir. Cinsî münâsebet hariç, elbisesinin altında istediği şekilde bedeninin her tarafından yararlanabilir. *(Bu fetva Muhammed b. Hasan'ın fetvasıdır. Bu zata göre, kadının tenasül uzvu hariç, kocası bedeninin diğer kısımlarını elleyebilir. Çünkü Hak Teâlâ 'hayız yerinden uzaklaşınız' buyurur. Hayız yeri ise, tenasül uzvu'dur. Hadîs-i şerifte 'Hayız hali olduğunda -cima hariç- istediğinizi yapabilirsiniz' (Müslim) buyurulmuştur. Hanefîlerden Tahavî, Mâlikîlerden Asbağ da bu fetvayı desteklemişlerdir. Fakat Gazalî'nin burada söylediği Şafii mezhebine göre verilmiş bir fetva değildir, kendisinin görüşü olabilir. Bkz. İthaf" us-Saade)* Hayız halinde kadının kemer bağlama yerinden dizlerinin üstüne kadar uzanan küçük bir izar bağlaması uygundur. Böyle yapmak edeptendir. Kişi hayızlı bulunan hanımıyla beraber yemek yiyebilir. Onunla beraber aynı yatakta yatmak ve oynaşmakta kişi için bir sakınca yoktur. Hayızlı olduğundan ötürü ondan cinsî münasebet hariç sakınması gerekmez.

Eğer kişi ikinci bir defa helâliyle cinsî münâsebette bulunmak istiyorsa, temastan önce tenasül uzvunu yıkamalıdır. Eğer kişi ihtilâm olmuşsa uyandıktan sonra tenâsül organını yıkamadan önce veya küçük su dökmeden önce cima etmemelidir.

Taharetsiz uyanmamak için, gecenin başlangıcında cima mekruhtur. Eğer cünüb iken uyumak veya yemek istiyorsa, namaz için abdest aldığı gibi abdest almalıdır. Çünkü böyle yapmak sünnettir. İbn Ömer şöyle diyor:

Hz. Peygamber'e 'Herhangi birimiz cünüp olduğu hâlde uyuyabilir mi?' diye sordum. 'Evet, abdest alıp uyuyabilir' buyurdu*. (Müslim ve Buhari)*

Fakat bu hususta ruhsat bildiren bir haber vardır. Zira Aişe validemiz (r.a) Rasûlullah'ın (s.a) hiç suya dokunmadan cünüp olarak uyuduğunu rivayet etmektedir*. (Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace)*

Kişi yatağına yatmadan önce yatağının yüzünü eliyle süpürmeli veya yatağı silkmelidir. Çünkü yataktan ayrıldıktan sonra ne olduğundan habersizdir. *(Ebu Hureyre'den)*

Cünüp iken traş olmak, tırnak kesmek, kasıkları traş etmek veya kan aldırmak veya bedenin herhangi bir parçasını koparıp atmak uygun değildir. Zira bütün bu parçalar âhirette bedene geri döneceklerdir. Eğer bedenden cünüp olarak ayrılmışlarsa, cünüp olarak döneceklerdir.

Deniliyor ki, cünüp iken kesilen her kıl, kıyâmet gününde 'Neden beni cünüp iken kestin?' diye adamın yakasına yapışır ve dâvacı olur.

Cimanın edeplerinden birisi de azil yapmamaktır. Tohumun tarlası olan (zevcenin) rahminden başka, menisini herhangi bir yere akıtmamalıdır.

Hiçbir nefis yoktur ki, Allah Teâlâ onun yaratılışını takdir etmiş olsun da o olmasın, *(Müslim ve Buhari)*

İşte Hz. Peygamber'in azil için söylediği budur. Eğer azil ya-parsa (bilsin ki) âlimler azlin mübâh veya mekruh olması hususunda dört görüştedirler.

a) Bir grup âlim; mutlak ve her durumda azil mübahtır, demiştir.

b) Bir grup da mutlaka haramdır, demişlerdir.

c) Başka bir grup da eğer kadının da rızasıyla olursa helâldir, eğer kadının rızası yoksa helâl değildir, demiştir. Sanki bu son grup, azil yapmayı değil, kadına eziyet etmeyi haram kılmaktadır.

d) Bir kısım âlimler de câriyede azil yapmak mübahtır, fakat hür hanımlarda azil yapmak mübah değildir, demişlerdir. Bize göre en doğru fetva, azlin mübah olmasıdır.

Kerâhiyet'e *(Hususi bir yasaklama ile terk etmeyi gerektiren bir hitaptır. Mutlak terketme kesinlikle kastolunmamaktadır. Çünkü böyle oldu mu haram olur)* gelince, şu üç mânâya gelmektedir:

a) Tahrîmen kerâhiyet,

b) Tenzîhen kerâhiyet,

c) Faziletin terki mânâsına gelen kerâhiyet.

Bu bakımdan 'azil yapmak mekruhtur' *(Hususi bir yasaklama ile terk etmeyi gerektiren bir hitaptır. Mutlak terketme kesinlikle kastolunmamaktadır. Çünkü böyle oldu mu haram olur.)* diyenler üçüncü mânâ ile mekruh olduğunu söylemek istiyorlar. Yani azil yapmakta faziletin terkedilmesi vardır. Nitekim camide oturan bir kimse için 'Şu adam boş oturup zikir veya namazla meşgul olmazsa oturması mekruhtur' ve 'Mekke'de oturan bir kimse, her sene haccetmezse kerâhet işlemiştir' denir. Bu kerâhetten gaye; evlâ ve faziletliyi terketmek demektir. Azil meselesinde de bu şekildeki kerâhet sabittir. Çünkü biz daha önce evlat edinmekteki faziletten bahsetmiştik.

Kişi zevcesiyle cinsî münasebette bulunduğunda, onun bu temasından kendisine erkek ve Allah yolunda çarpışıp şehid düşen her evladın ecri yazılır,

- Ey Allah'ın Rasûlü! Bu nasıl olur?

- Sen mi onu yarattın? Sen mi onu hidâyet ettin? Onun dirilmesi ve ölmesi de sana mı aittir?

- Ey Allah'ın Rasûlü! Onu yaratan, hidâyet eden, dirilten ve öldüren Allah'tır.

Böylece Rasûlullah (s.a) o hükmü ikrar ettirdi.

Bu hükmünü şu sırra binâen söylemiştir: Eğer bu kişiye hadîste vasfı geçen evlat gibi, bir evlat verilirse, böyle bir evladın doğumuna sebep olduğu için sevap kazanır. Oysa böyle bir evladın esas yaratanı, dirilteni ve cihada gitme kuvvet ve kudretini kendisine vereni Allah Teâlâ'dır. Babaya düşen vazife ki varolmasında sebep olmaktır cinsî münasebette bulunmaktır. Cinsî münasebette bulunmak da ancak meniyi anne rahmine akıttığı takdirde gerçekleşmiş olur. Biz azil yapmanın, kerâhet-i tahrîmiyye veya tenzihiyye olmadığını, ancak şu illetten ötürü söyledik: Yasağın (nehyin) isbatı ancak nass veya nass ile bildirilen başka bir şeyin üzerine kıyas etmekle mümkündür. Oysa azlin mekruh olması için herhangi bir nass olmadığı gibi, kerâheti hakkında kıyas edebileceğimiz bir asıl da mevcut değildir. Aksine burada azlin mübah olduğuna dair kıyas yapılacak bir asıl vardır. O da evlenmeyi esasından terketmek veya evlendikten sonra cimâı terketmek veya cinsî münasebette bulunduğu halde meniyi akıtmayı terketmektir. Bunların herhangi birini terketmek, en faziletli olanı terketmek demektir. Herhangi bir yasağı işlemek değildir. Bunlarla azl arasında hiçbir fark yoktur. Zira çocuk, ancak meninin rahme düşmesiyle oluşur. Meninin rahme düşmesinin de dört sebebi vardır:

1. Evlenmek.

2. Cinsî münâsebette bulunmak.

3. Cinsî münasebette bulunduktan sonra meninin akmasına kadar sabretmek.

4. Meni aktıktan sonra rahme varsın diye duraklamak.

Bu sebeplerin bir kısmı çocuk yapımına diğerinden daha yakındır. Meselâ dördüncüden kaçınmak, üçüncüden kaçınmak gibidir. Böylece üçüncüsü, ikincisi gibi ve ikincisi de birincisi gibidir.

Azil yapmak, âzaları daha belirmeyen çocuğu düşürmek veya olduktan sonra çocuğu öldürmek gibi değildir. Zira çocuğun oluştuktan sonra düşürülmesi veya olduktan sonra öldürülmesi, var olan bir varlığa saldırıp yok etmek demektir.

Var olmuş çocuğun dört mertebesi vardır. Varlık mertebelerinin ilki, meninin rahme akıp, hayatı kabul etmeye hazırlanmak için kadının suyu ile karışmasıdır. İşte bu şekilde kadının suyu ile karışmış bir meniyi yok etmek cinayettir. İkinci mertebesi, eğer bu meni, kan pıhtısı veya et parçası olursa onu ifsâd etmek, birinciyi ifsâd etmekten daha da korkunç bir cinâyet olur. Üçüncü mertebe, çocuğa ruh üfürülür ve âzaları belirirse, cinâyet daha da kor-kunçlaşır. Dördüncü mertebesi ve cinâyetin en ağırı ise, çocuğun annesinden diri olarak doğduktan sonra hayatına son vermektir.

Bizim 'Varlık sebebinin başlangıcı, meninin rahme akıtılmasıdır, erkek uzvundan çıkması değildir' dememizin sebebi şudur; çocuk sadece erkeğin menisinden yaratılmaz, iki eşin menilerinin karışmasından meydana gelir;

ya erkek ile kadının suyundan veya erkeğin suyu ile kadının hayız kanından meydana gelir. *(Bu görüş devamından da anlaşılacağı üzere eski hekimlerin görüşüdür)* Hekimlerden bazıları 'döl yatağındaki et parçası Allah'ın takdiri ile hayız kanından yaratılır' demiştir. Kan pıhtısında kanın yeri, yoğurt içindeki sütün yeri gibidir. Erkeğin menisi ise, o kanın katılaşması için, mayanın süt için şart olması gibi şarttır. Zira yoğurt ancak maya ile meydana gelebilir. Durum ne olursa olsun kadının suyu (menisi) çocuğun oluşumunda şarttır. Bu bakımdan eşlerin suları (menileri) akidlerdeki icab ve kabulün yerine geçer. Bu bakımdan kim önce akde evet deyip sonra karşı tarafın kabullenmesi olmadan önce cayarsa, akdi feshettiğinden ötürü suçlu sayılmaz. Ne zaman icab ile kabul, yani verdim ile aldım sözü bir araya gelirse, ondan sonra caymak yapılmış bir akdi feshetmek demek olur. Erkeğin bel kemiklerinde bulunan meni, tek başına çocuğu yapmadığı gibi, erkeğin tenâsül uzvundan çıktıktan sonra kadının suyu veya kanı ile karışmadıkça çocuk olmaz. İşte en açık kıyas budur.

İtiraz: Meniyi dışarıya akıtmak çocuğun olmasını bertaraf etmek hususunda mekruh sayılmasa dahi, insanı böyle yapmaya sevkeden niyetinden ötürü mekruh olması, uzak sayılmayan bir ihtimaldir. Zira insanı azil yapmaya sevkeden niyet, bozuk bir niyettir. Böyle bir niyette şirkin şâibelerinden bir koku vardır.

Cevap: İnsanı azil yapmaya sevkeden niyetler beş tanedir:

Birincisi, câriyeler hususunda yapılan niyettir. Cariyesi gebe kalmak suretiyle azâd edilmeye hak kazanıp, mülkünden çıkmasın, mülkünü elinden çıkarıcı sebepler ortadan kalksın diye azil yapar. Bu şekildeki azil ise, şer'an yasaklanmış bir azil değildir.

İkincisi, kadının gençlik ve güzelliğini korumak için azil yapmaktır. Böyle bir niyetle yapılan azil de yasaklanmış değildir.

Üçüncüsü, çocuklarının çokluğu sebebiyle sıkıntının çokluğundan, geçim zorluğundan ve gayr-ı meşrû yerlere başvurmaktan kaçınmak niyetidir. Böyle bir niyetle yapılan azil de yasak değildir. Zira zorluğun ve çalışmanın azlığı, dinin yardımcısı olur. Gerçi asıl kemâl, Allah'ın teminâtına güvenip ona tevekkül etmektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

Yerde yürüyen ne kadar canlı varsa, hepsinin rızkı sadece Allah'a aittir. (Hud/6)

Şüphe yoktur ki, azil yapmakta kemâlin zirvesinden düşüş olduğu gibi, en faziletli olanı terketmek de sözkonusudur. Fakat görünüşte tevekküle aykırı olan, malı koruyup biriktirmek, tevek-küle zıt olmakla beraber yasak bir şeydir diyemeyiz.

Dördüncüsü, kız çocuğunun ar getireceği düşüncesiyle yapılan azildir. Kız çocukları kendilerine bir ayıp olur diye öldürmek cahiliyye Arabının âdeti olduğu gibi, kız çocuklarının başkasıyla ev-lenmelerinde bir rezâletin

olduğuna inandığı için azil yaparsa, bu niyeti bozuk bir niyettir. Eğer bu niyetten ötürü evlenmenin esasını veya cinsî münâsebetin esasını terkederse günahkâr olur. Yani evlenmeyi veya cinsî münâsebeti terketmekten ötürü değil, bu niyetinden dolayı günahkâr olur. Böylece bu niyetle yapılan azilde de sorumluluk vardır, Hz. Peygamber'in sünnet-i seniyyesinde ar ve ayıbın olduğuna inanmaktan doğan tehlike ise, daha şiddetlidir. *(Evlenme, Resûlüllah'ın sünnet-i seniyyesidir. Eğer kişi kızının evlenmesinde ayıp olduğuna inanırsa sünnette de ayıbın olduğuna inanmış olur ki bu bir felâkettir,)* Böyle bir kişi, kendisini erkeklere benzetmek istediği için üstüne erkek çıkacak diye evlenmeyi terkeden bir kadına benzer.

Beşincisi, temizliğe aşırı derecede düşkün olan bazı kadınlarda olduğu gibi, çocuk doğurmaktan, hayız ve nifastan kaçındıkları için çocuk istememeleridir. Hatta evlenmekten bile kaçınmalarıdır. Bu hâricî mezhebine mensup kadınların âdetidir. Onlar temizliğe çok önem verirler. Hayız halinde oruç tutar. Hatta hayız günlerinde geçen namazlarını bile kazâ ederler. Helâya bile soyunarak girerler. Onların yaptıkları sünnet-i seniyye'ye aykırı bir bid'attir. Bu niyet de bozuktur. Haricî kadınlarından birisi Âişe vâlidemiz (r.a) Basra'ya geldiği zaman, Âişe'nin huzuruna girmek için izin istemiş, ancak Âişe validemiz ona izin vermemiştir. Bunların da çocuk doğurmamaları değil, bu niyet ve tutumları bozuktur.

Çocukların nafakasından korkarak evlenmeyi terkeden bizden değildir. (Hz. Peygamber bu sözünü üç defa tekrar etmiştir). *(Daha evvel geçmişti)*

Şayet bu hadîsi öne sürerek itiraz edecek olursan, derim ki: Azil yapmak, evlenmeyi terketmek gibidir. Fakat Rasûlullah'ın 'Bizden değildir' demesi, şu mânâya gelir: 'Sünnetimiz ve yolumuz üzerinde bize uymuş değildir'; zira sünnetin en faziletlisi evlenip çocuk edinmektir.

Hz. Peygamber'in (s.a) azil hakkında 'Azil, çocuğu diri diri gömmektir' dediğini ve 'Diri olarak (toprağa) gömülen kıza hangi günahla öldürüldüğü sorulduğu zaman' (Tekvir/8) *(Müslim)* ayetini okuduğunu söyleyecek olursan ki bu hadîs sahih'de vardır cevap olarak deriz ki: Bu hadîs gibi, azlin mübah olduğuna işaret eden birçok sahih hadîs de vardır. Hz. Peygamber'in 'çocuğunu diri gömmektir' sözü ise 'gizli şirktir' sözü gibidir. Bu ise, haram olmasını değil, mekruh olmasını icab ettirir.

İtiraz: İbn Abbas (r.a) azlin, çocuğu öldürmenin bir şekli olduğunu söylemiştir. Zira azil yapmakla doğumu önlenen, küçücük iken öldürülen bir yavru gibidir.

Cevap: İbn Abbas bu kıyasıyla varlığın önlenmesini, varlığın doğduktan sonra öldürülmesi hususuna kıyas etmiştir. Bu kıyas ise, zayıf bir kıyastır. Zayıf olduğundan ötürü Hz. Ali (r.a) İbn Abbas'ın bu şekilde kıyas yaptığını duyduğu zaman, onun bu kıyasının yerinde bir kıyas olmadığını söyleyerek şöyle demiştir: 'Ancak meni yedi tür değişimden geçtikten sonra zâyi edilirse, öldürülen çocuk hükmüne geçer'. Hemen bu sözün akabinde yaradılışın geçirdiği devirler hakkında vârid olan şu ayeti celîleyi okudu:

Biz insanı muhakkak ki, çamurun özünden yarattık. Sonra Âdem'in neslini sağlam bir yerde (rahimde) bir nutfe (az bir su) yaptık. Sonra o nutfeyi kan pıhtısı hâline getirdik. Ondan sonra kan pıhtısını bir parça et yaptık. O et parçasını da kemikler haline getirdik. Kemiklere de et giydirdik. Sonra ona başka bir yaratılış (ruh) verdik. (Mü'minûn/12-14)

Daha sonra Hz. Ali (r.a) şu ayeti de okudu:

Diri olarak (toprağa) gömülen kıza hangi suçtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman... (Tekvir/8)

Azil meselesinde itibar edilmesi gereken delilleri ve kıyas yolunda ileri sürdüğümüz delilleri güzelce tedkik ettiğin zaman, Hz. Ali ile İbn Abbas'ın mânâlara dalmak ve ilimleri idrâk etmek hususundaki derecelerinin arasındaki farklılık güneş gibi açık bir şekilde görünür.

Nasıl hak, Hz. Ali'nin tarafında olmasın ki, Müslim ve Buhârî'de ittifakla Câbir'den şu hüküm rivayet edilmektedir: 'Bizler Hz. Peygamber'in zamanında Kur'an indiği halde azil yapıyorduk'. Başka bir tabir ile, 'Biz azil yapıyorduk, bizim böyle yaptığımız Hz. Peygamber'in kulağına gittiği halde bizi bu hareketimizden menetmedi'. *(Müslim, Buhari)*

Sahih'de Câbir'den şu hüküm de rivayet edilmektedir: Adamın biri Hz. Peygamber'e gelerek şöyle dedi:

- Benim bir câriyem var. Aynı zamanda o câriye hurmalıkta da bizim hizmetimizi görür ve sâkilik yapar. Ben ise arada sırada onunla buluşurum. Fakat onun gebe kalmasını istemiyorum.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle cevap verdi:

İstersen azil yap. Fakat muhakkak ki, Allah tarafından ona ne takdir edilmiş ise ona gelecektir.

Bundan sonra uzun bir zaman adamcağız Rasûlullah'yanına gelmedi. Sonra bir gün çıkageldi ve dedi ki: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bizim câriye gebe kaldı'. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a) 'Ben kendisi için takdir edilen olacaktır dedim ya' buyurdu. Bütün bu hükümler, Sahîh-i Müslim ile Sahih-i Buharî'de yer almaktadır. *(Müslim)*

VİLÂDET

Doğumun âdâbı beş tanedir:

1. Erkek çocuk doğduğu zaman, fazla sevinip, kız çocuğun doğumuyla üzülmemelidir. Zira bir baba olarak hayrın hangisinde olduğunu bilmek mümkün değildir. Nice erkek çocuk sahibi vardır ki, oğlunun kız olmasını temenni etmektedir. Belki kızların ebeveyne sağladığı rahatlık, erkek çocuklarının sağladığı rahattan daha fazladır. Kız çocuğunu yetiştirmekle elde edilen sevap daha boldur.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Herhangi bir müslümanın bir kızı varsa, o kızına İslâm terbiyesini vermiş ve terbiyesini de gereği gibi yapmışsa, ona yedirip ve yemeğini helâlinden vermişse ve Allah'ın kendisine ihsan ettiği nimetlerden o kızcağıza ihsanda bulunmuşsa, o kız, babasını ateşten korumak hususunda bir teminat ve cennete girmesini kolaylaştıran bir vesiledir. *(Teberani ve Haraiti)*

İbn Abbas da Hz. Peygamber'den şu hadîsi rivayet etmiştir:

Hiçbir (müslüman) fert yoktur ki, iki kız evlada sahip olup onlar onun yanında bulunduğu müddet zarfında onlara iyilik yapıp (din ve dünyalarını tâmir edip) ihsanda bulunsun da o kızlar da onu cennete sokmaya vesile olmasın. *(İbn Mace ve Hâkim)*

Enes, Hz. Peygamber'in (s.a) şöyle dediğini rivayet eder:

Kimin iki kızı veya iki kız kardeşi olursa, o da bunlara yanında oldukları müddetçe ihsanda bulunursa, benim ile o kimse cennette (parmaklarını işaret ederek) bunların ikisi gibi oluruz. *[(Haraiti (zayıf bir senedle), Tirmizi (hasen ve garib bir senedle)]*

Herhangi bir kimse ki, müslümanların pazarlarından birisine çıkıp oradan (yiyecek veya giyecekten) birşey satın alıp evine götürüp erkek çocuklarına değil, özellikle kız çocuklarına verirse, böyle bir kimseye Allah Teâlâ (cc) (şefkat ile) bakar. Allah Teâlâ kime şefkat ile bakarsa onu artık azaba düçar etmez. *(Haraiti, -zayıf bir senedle)*

Kim çarşıdan güzel ve yeni bir şey alıp çoluk çocuğuna götürürse, sanki onlara bir sadakayı sırtlamış götürmektedir. Tâ ki onu onların arasına bırakıncaya kadar (bu durum devam eder). Getirdiğinde erkek çocuklarından önce kız çocuklarına vermelidir. Zira bir kız çocuğunu sevindiren bir kimse, sanki Allah korkusundan ağlamıştır. Allah korkusundan ağlayan bir kimsenin bedenini Allah ateşe haram kılar. *(Haraiti-zayıf bir senedle)*

Ebu Hüreyre Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet eder:

Kimin üç kızı veya kızkardeşi olup, onların şiddet ve zahmetlerine karşı tahammül gösterirse, Allah Teâlâ, o kulunu, onlara gösterdiği merhametten ötürü, cennetine dahil eder.

- Ey Allah'ın Rasülü! İki tane olursa durum nasıldır?

- İki tane olursa da durum böyledir.

- Ya bir tane ise nasıldır?

- Bir tane de aynı fazileti elde ettirir.

2. Doğumun ikinci edebi: Doğan çocuğun kulağına ezan okumaktır. Rafı, babasından şöyle rivayet eder: 'Allah'ın Rasûlü'nü gördüm ki, Hz. Fâtıma (r.a), oğlu Hasan'ı doğurduğu zaman,

Hasan'ın kulağına ezan okudu'. *(Haraiti ve Hâkim)*

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Hangi Müslümanın bir çocuğu doğarsa, çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına da kamet okursa, o çocuktan ümmü sibyan hastalığı uzaklaşır. (İmam Ahmed, Ebu Davud ve Tirmizi)

Çocuğun ilk konuşacağı zaman, her şeyden önce ona 'Lâ ilâhe illâllah'ı telkin etmek müstehabdır ki ilk konuşması bu olsun. *[Ebu Ya'la, İbn Sinni ve Beyhaki (zayıf bir senedle)]*

Doğumun yedinci gününde sünnet edilmesi hususunda bir hadîs varid olmuştur. *(Taberani-Cabir'den zayıf bir senedle)*

3. Üçüncü edep, çocuğuna güzel bir isim vermektir. Zira çocuğa güzel bir isim vermek çocuğun babası üzerindeki bir hakkıdır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Çocuklarınıza isim verdiğiniz zaman, kulluk mânâsını ifade eden isimleri veriniz. *[Taberani (Abdülmelik'ten), Beyhaki (Hz. Aişe'den)]*

Allah nezdinde isimlerin en sevimlisi, Abdullah ve Abdurrahman'dır. *(Müslim-İbn Ömer'den)*

(Çünkü Kur'an'da Abd kelimesi bu iki isimden başkasına izafe edilmiş değildir).

Çocuklarınızı benim ismimle isimlendiriniz. Fakat benim künyemi kimseye vermeyiniz. *(Müslim ve Buhari-Cabir'den)*

Âlimler şöyle demişlerdir: Rasûlullah'ın künyesiyle künyelenmek ancak onun hayatında yasaktı. Çünkü o asırda Hz. Peygamber 'Ey Ebu'l-Kasım!' diye çağırılırdı. Şimdi ise, herhangi bir müslümana 'Ebu'l-Kasım' künyesini vermekte bir sakınca yoktur. Evet, yalnız Hz. Peygamber'in hem ismini ve hem de künyesini birden almak doğru olmaz.

Çünkü Rasûlullah şöyle buyurmuştur:

Benim ismimle künyemi bir araya getirmeyiniz. *(Ahmed, İbn Hibban, Ebu Davud ve Tirmizi)*

Denildi ki, bu son hadîsin hükmü de Rasûlullah'ın hayatta olduğu zamana aittir. O zaman, adamın birisine Ebû İsâ künyesi verilmişti. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: 'Muhakkak ki, İsâ'nın babası yoktur. *(Ebu Ömer et-Tukani-İbn Ömer'den zayıf bir senedle)*

Bu bakımdan Ebu İsâ ile herhangi bir kimseyi künyelendirmek mekruhtur. Düşük çocuğa, isim vermek gerekir.

Abdurrahman b. Yezid b. Muaviye dedi ki: "Düşük çocuğun kıyâmet gününde babasının arkasında koşup 'Beni dünyada iken zâyi ettin. Beni isimsiz bıraktın' diye bağıracağını bildiren bir hadîs-i şerifi işitmiştim".

Bunun üzerine Ömer b. Abdülâziz, Abdurrahman'a dedi ki:

- Kişi düşen çocuğa nasıl isim verecek? Oysa onun erkek veya kız olduğunu bilmemektedir.

- Bazı isimler vardır ki, iki sınıfa da verilir. Hamza, Ammâra, Talha ve Utbe gibi.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmaktadır:

Sizler kıyâmet gününde özel isimleriniz ve ecdadınızın isimleriyle çağrılacaksınız. O halde isimlerinizi güzelleştiriniz. *(Ebu Davud-Ebu Derda'dan) İmam Nevevi'ye göre senedi ceyyidir)*

Herhangi bir müslümanın mânâsı güzel olmayan ismi varsa, o ismi değiştirmek onun için müstehabdır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a), el-As'ın ismini Abdullah ile değiştirdi. (Ümmü Seleme vâlidemizin kızı) Zeyneb 'in ismi (temizleyici mânâsına gelen) Berre idi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a) 'O kendi nefsini temizler' dedi ve ismini Zeyneb ile değiştirdi. *(Müslim ve Buhari – Ebu Hureyre'den)*

Böylece Eflâk, Yesar, Nâfi ve Bereket isimleriyle isimlenmek hususunda yasak vardır. Çünkü 'Bereket orada mı?' denir ve 'hayır' cevabı verilir.

4. Doğum edeplerinin dördüncüsü; erkek çocuğu için iki "koyunu akika kurbanı olarak kesmektir. Kız çocuğunun akika kurbanı ise bir koyundur. Fakat erkek çocuğu için de kız için olduğu gibi bir koyun kurban edilirse,

herhangi bir sakınca yoktur. Âişe vâlidemiz (r.a) Hz. Peygamber'in erkek çocuk için iki koyun, kız çocuğu için de bir koyunu 'akika' kurbanı olarak kesmeyi tavsiye ettiğini rivayet etmektedir. *(Tirmizi)*

Yine rivayet ediliyor ki, Hz. Peygamber (s.a) Hz. Hasan'ın akika kurbanı olarak bir koyun kesmiştir. Rasülullah'ın böyle yapması bir koyun kesmenin de yeterli olduğuna işaret eder. Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmaktadır:

Çocukla beraber akikası vardır. Bu bakımdan onun için kan akıtınız ve ondan eziyetleri uzaklaştırınız. *(Buhari)*

Çocuğun kesilen tüylerinin ağırlığı kadar altın veya gümüş tartıp sadaka olarak vermek Sünnet-i seniyye 'dendir.

Bu hususta bir haber gelmiştir ki, Hz. Peygamber (s.a) Hz. Hüseyin'in doğumunun yedinci gününde Hz. Fâtıma'ya emretti: 'Onun saçını kes ve karşılığında gümüş tart, sadaka ver'. Âişe (r.a) şöyle demiştir: 'Akika olarak kesilen hayvanın kemikleri kırılmamalıdır'.

5. Doğum edeplerinin beşincisi; çocuğu ilk olarak bir parça helva veya bir hurma ile gıdalandırmaktır.

Nitekim Hz. Ebubekir Sıddık'ın kızı Hz. Esmâ'dan şöyle rivayet edilir:

Ben Kuba'da oğlum Abdullah b. Zübeyr'i doğurdum. Sonra Hz. Peygamber'e getirip kucağına bıraktım. Allah'ın Rasûlü bir hurma istedi. Onu ağzında çiğnedi, sonra Abdullah'ın ağzına koydu. Bu bakımdan Abdullah'ın karnına ilk giren gıda Hz. Peygamber'in tükürüğü oldu. Bundan sonra hurmayı yedirdi ve daha sonra kendisi için bereket istedi.

Abdullah b. Zübeyr Medine'de ilk doğan müslüman çocuğudur. Müslümanlar Abdullah'ın doğumu ile şenlik yaptılar. Çünkü müslümanlara 'Yahudiler size sihir yapmıştır. Artık sizin çocuğunuz olmaz' denilmişti.

TALÂK

Talâk'ın helâl olduğunu bilmelidir. Fakat Allah nezdinde mübah olanların en çok buğz edileni ve menfuru olduğunu da unutmamalıdır. Boşanmanın mübah olması, ancak bâtıl bir şekilde eziyet olmamasına bağlıdır. Ne zaman kadını boşarsa ona eziyet etmiş olur. Başkasına ancak bir cinayet işlediği veya eziyet vermeye mecbur olduğu takdirde eziyet etmesi caiz olur.

Nitekim Allah Teâlâ (c.c). Şöyle buyurmaktadır:

Eğer (azarlamak, yatağını terketmek ve dövmekle) size itâat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın. (Nisâ/34)

Yani onlardan ayrılmak için herhangi bir hile aramayın ve düşünmeyin! Eğer babası gelininden nefret ediyorsa (babasının hatırını hoşnut etmek için) onu boşamak gerekir. (Çünkü babanın hakkı zevcenin hakkından daha önce gelir).

İbn Ömer (r.a) şöyle demiştir: 'Çok sevdiğim bir hanımım vardı. Babam Ömer (r.a) ondan nefret ettiği için onu boşamamı söyledi. Bu durum karşısında, Hz. Peygamber'e müracaat ettim. Hz. Peygamber 'Hanımını boşa' *(Sünen sahipleri, İbn Hibban, Tirmizi – sahih ve hasen olduğu söylenmiştir)* dedi.

Bu olay babanın hakkının, eşinin hakkından daha önce geldiğine işaret eder. Fakat garez ve mânâsız bir gaye için, gelinin boşanmasını istemeyen bir babanın sözü dinlenir. Hz. Ömer'in istemediği gibi... Kadın, ne zaman kocasına eziyet verip, onun yakınlarına diliyle saldırırsa, suçlu sayılır. Kadın kötü ahlâklı (çenesi düşük ve kalbi katı olduğu gibi) ve bozuk inançlı olduğu takdirde de yine hüküm böyledir. *(Kut'ul Kulûb'da 'Eğer çenesi düşük, cehaleti büyük, eziyeti fazla ise boşaması ikisinin de dinine daha yararlıdır. Dünya ve âhirette ikisinin kalbine de rahatlık verir' denilmiştir.)*

İbn Mes'ud 'Onları evlerinden çıkarmayın ve onlar da çıkmasınlar. Meğer ki, apaçık bir kötülük işlerse...' (Talak/l) ayeti hakkında 'Ne zaman kadın kocasının yakınlarına diliyle saldırırsa veya kocasına eziyet verirse, onun bu hareketi fuhşiyattır' demiştir.

Bu hüküm, kadının iddet zamanına mahsus bir hükümdür. Fakat buna rağmen insanın dikkatini maksada doğru çekmektedir. Eğer eziyet kocadan gelirse, o zaman kadın mal vermek suretiyle boşanabilir. Kadını mal karşılığında boşayan koca için nikâhın başında vermiş olduğu mehilden fazlasını almak mekruhtur. Zira verdiğinden fazlasını almak kadına zarar vermek, onu sıkmak ve namus üzerinde ticaret yapmak demektir. Oysa Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Kadınlarınıza verdiklerinizden bir şeyi geri almanız, size helâl olmaz. Şayet erkek ve kadın, Allah'ın sınırlarında duramayacaklarından korkarlarsa başka. Eğer Allah'ın hükümlerini hakkıyla yerine getirmeyeceklerinden

korkarsınız o zaman kadının (ayrılmak için) hakkından vazgeçmesinde ikisine de günah yoktur. (Bakara/229)

Bu bakımdan kadının başta mehir olarak kocasından aldığını veya aldığından daha az bir miktarını feda edip kendini ahlâksız kocadan kurtarmasında hiçbir sakınca yoktur. Eğer kocasıyla arasında geçimsizlik olmadığı halde kocasından mal karşılığında boşanmak isterse, o zaman günahkâr olur.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Herhangi bir kadın, geçimsizlik olmadığı halde kocasından boşanmayı isterse, o kadın cennetin kokusunu bile alamaz. *(Ebu Davud, Tirmizi, İbn Mace, İbn Hibban)*

Hadîs 'Böyle bir kadın için cennet haram olur' şeklinde de gelmiştir.

Mal karşılığında boşanma dâvasında bulunan kadınlar var ya! İşte onlar münafık kadınların tâ kendileridir. *[(Nesai, (Ebu Hureyre'den), Taberani (Ukbe bin Amir'den zayıf bir senedle)]*

Bütün bunları bildikten sonra koca, talâkta (boşamada) dört hususa riayet etmelidir:

1. Kendisiyle cinsî münasebette bulunmadığı bir tuhur (temizlik) zamanında boşamaktır. Zira kadını hayızlı iken boşamak veya hayızdan sonra temizlenmiş fakat o temizlik zamanında cinsi münasebette bulunmuş bir durumda boşamak her ne kadar böyle bir boşanma ile talâk olursa da bid'at bir talaktır ve haramdır... Böyle bir durumda iddetin uzamasında sakınca vardır. Eğer kişi böyle bir durumda kadını boşamışsa onu tekrar nikâhının altına almalıdır. Zira İbn Ömer, hayız halinde bulunan hanımını boşadığında, Hz. Peygamber, Hz. Ömer'e şöyle demiştir: Oğluna söyle! Karısını tekrar alsın. Temizleninceye ve sonra hayız görüp tekrar temizleninceye kadar beklesin. Ondan sonra isterse boşasın, isterse boşamasın. *[(Müslim ve Buhari, (İbn Ömer'den)]*

İşte bu iddet, Allah'ın kadınları boşamak için emrettiği iddettir. Hz. Peygamber'in (s.a) İbn Ömer'e eşini nikâhının altına aldıktan sonra iki tuhûr (temizlik) müddeti bekleyip sabretmeyi emretmesinin hikmeti, bu müracaatın talak niyetiyle olmamasını temin içindi.

2. Hanımını boşadığı zaman, bir talâkla boşamalıdır. Üç tâlak ile birden boşamamalıdır. Çünkü tek talâkla boşanma, iddeti bittikten sonra boşamaktan gaye neyse onu ifade eder. Yani kadın tamamen boşanmış olur. Aynı zamanda, eğer kadın iddet beklerken kocası pişmanlık duyarsa bir talâkla boşadığı için kadını tekrar nikâhının altına alma imkânına sahiptir. İddet bittikten sonra da yeni bir nikâhla onunla evlenmek imkanına sahiptir. Üç talâkla boşadığı zaman çok kere pişman olur. O zaman da kadının başka birisiyle evlenip, ondan boşandıktan sonra iddeti bitinceye kadar sabretmesi

gerekir. Halbuki eski kocasına dönebilmek için başka biriyle evlenmesi yasaktır. Aynı zamanda buna kendisi sebebiyet vermiş olur. Bütün bunlardan başka kalbi başkasının zevcesiyle ilgilenmiş ve onun boşanmasını istemiş olur. Yani kadın, başkası ile evlendikten sonra ilk kocasının kalbi onunla daima ilgilenir ve ne zaman adam onu boşayacaktır diye bekler. Bütün bunlardan başka evlendiğinden ötürü zevcesinden nefret duyabilir. (Zira başkasıyla düşüp kalkmış olur). Bütün bu mahzurlar üç talâkı birden vermesinin bir sonucu ve semeresidir. Oysa bir talâkla boşamakla maksat hasıl olur ve sayıları mahzurların hiçbiri de meydana gelmez. Ben bu mukaddime ile üç talâkın birden verilmesinin haram olduğunu söylemiyorum. Fakat yukarıda bahsettiğim mahzurlardan ötürü üç talak birden vermenin mekruh olduğunu söylüyorum. Yani üç talâkla birden hanımını boşayan kendini düşünmemiştir.

3. Hanımını boşadığı zaman, şiddete başvurmak ve onun haysiyetiyle oynamak gibi, hareketlere tevessül etmemeli, boşanmanın hanımı suçlayıcı olmayan sebeplere dayandığını nazik bir şekilde ifade etmeye çalışmalıdır. Bazı hediyelerle onun gönlünü almalıdır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Zengin olan kudretine göre, fakir olan da gücü yettiği kadar güzellikle faydalandırsın. Bu, ihsan edenler üzerine bir borç bir haktır. (Bakara/236)

Kadına, eğer nikâhın başlangıcında mehir belirtilmemiş ise, bu şekilde nafaka vermek vâcib olur. Hasan b. Ali (r.a) çokça kadın nikâh eder ve boşardı. Bir ara, arkadaşlarından birini iki hanımını boşamak için vekil tayin ederek dedi ki: 'Git onlara söyle! İkisi de boşanmıştır. İddetlerini beklesinler ve herbirine de iddet müddetince idare etmeleri için onar dirhem ver'. Adam, Hz. Hasan'ın dediğini yerine getirdi. Hz. Hasan dönünce kendisine sordu: 'Acaba onlar ne yaptılar?' Adam şöyle dedi: Biri başını yere eğerek sustu. Diğeri ise ağlayıp feryat etti ve kulağımla şöyle dediğini duydum: 'Ayrılmış bir sevgiliden gelen az bir meta'dır bu para'. Bunun üzerine Hz. Hasan düşünceye daldı ve o kadına şefkat göstererek şöyle dedi: 'Eğer ben ayrıldıktan sonra herhangi bir kadını yeniden nikâhımın altına almak âdetine sahip olsaydım, muhakkak onu yeniden nikâhımın altına alırdım'.

Hz. Hasan (r.a) günün birinde Medine'nin fâkihi ve reisi bulunan Abdurrahman b. Hars b. Hişam'ın evine gitti. Medine'de Abdurrahman'ın benzeri yoktu. Bu zat ile Âişe validemiz (r.a) darb-ı mesel getirirdi. Şöyle ki: 'Eğer o (Basra) yolculuğumu yapmasaydım, benim için, Hz. Peygamber'den Abdurrahman b. Hars b. Hişam gibi onaltı oğlumun olmasından daha sevimli gelirdi bana'. Hz. Hasan, söz konusu Abdurrahman'ın evine gitti. Abdurrahman Hz. Hasan'a hürmet gösterdi ve onu kendi yerine oturtarak dedi ki:

- Neden bana haber göndermedin ki, ben size geleydim? Zahmet edip buraya kadar geldiniz.

- İhtiyaç bizimdir. O halde gelmek de bize düşer,

- İhtiyacınız nedir?

- Kızını istemek için geldim.

Bu sözden sonra Abdurrahman derin derin düşündü, sonra başını kaldırıp Hz. Hasan'a şöyle cevap verdi:

- Allah'a yemin ederim, yeryüzünde yürüyen hiçbir kimse benim yanımda senden daha aziz değildir. Fakat sen biliyorsun ki, kızım benim bir parçamdır. Onu kıran, beni kırmış olur ve onu sevindiren de beni sevindirmiş olur. Sen ise çokça kadın boşuyorsun. Bu bakımdan kızımı boşayacağından korkuyorum. Eğer bunu yaparsan kalbimin sana karşı olan muhabbetinin bozulacağından çekiniyorum. Sana kalbimin bozulması hiç de hoşuma gitmez. Çünkü sen Hz. Peygamber'in bir parçasısın. Eğer (zevcen olacak) kızımı boşamayacağını şart koşarsan, onu seninle evlendiririm.

Bu söz karşısında Hz. Hasan sustu, usulca kalktı ve evden çıktı.

Abdurrahman'ın aile efradından birisi diyor ki: Hz. Hasan'ın giderken şunları söylediğini işittim: 'Abdurrahman bu sözleriyle kızını benim boynuma bir halka gibi geçirmekten başka birşey kasdetmiyor'.

Hz. Ali de oğlunun (Hz. Hasan'ın) bu şekilde çokça kadın boşamasından rahatsız oluyordu. Çok zaman minberde hutbe okurken Hz. Hasan'ın çok kadın boşamasından dolayı cemaatten özür diler ve şöyle derdi: 'Hasan çok kadın boşayan kimsedir. Bu bakımdan kızlarınızı onunla evlendirmeyiniz'. Hz. Ali bu sözünü birkaç kez tekrarladı. (Yemenli) Hemedan kabilesine mensup bir kişi ayağa kalkıp şöyle dedi: 'Ey emîr'el-mü'minîn! Vallahi o isteyince biz ona kızlarımızı nikâh edeceğiz. Nikâhtan sonra isterse zevciyyetinde bırakır, isterse terkeder'. Bu söz Hz. Ali'yi sevindirip şu sözleri söylemesine vesile oldu: 'Eğer ben cennetin kapıcısı olsaydım, Hemedan kabilesine selâm ile cennete giriniz derdim'.

Hz. Ali'nin bu sözü, şunu gösterir ki, kişi sevdiklerine ve evladına kızdığında, onu dinleyen de onun gibi onun dostuna atıp tutmamalıdır. Zira böyle bir şeyde onunla birleşmek çirkin bir beraberlik olur. Aksine edep, mümkün olduğu kadar burada ona muhalefet etmektedir. Böyle bir muhalefet, onun kalbini daha da hoşnut eder. Onun iç âlemine daha uygun gelir. Bunu nakletmekten gayem; boşanmanın helâl olduğunu beyan etmektir. Allah Teâlâ, boşanmakta da evlenmekte de Müslümana zenginliği va'detmektedir.

Bir de içinizden bekârları ve kölelerinizle câriyelerinizden sâlihleri evlendirin. Eğer fakir iseler Allah onları fazlından zengin eder. Allah'ın ihsânı geniştir. (Nûr/32)

Eğer karıkoca boşanarak birbirinden ayrılırsa Allah herbirini kudretiyle zengin kılar. Allah'ın ihsânı geniştir. O, hükmünde hikmet sahibidir. (Nisa/130)

4. Gerek boşandığında gerekse evlendiğinde hanımının sırrını ifşâ etmemektir. Zira kadınların sırrını ifşâ etmek hususunda sahih bir haberde büyük bir tehdid vârid olmuştur. *(Müslim- Ebu Said'den)*

Sâlihlerden birisi, hanımını boşamak istedi. Kendisine 'Seni hanımın hakkında şüpheye sevk eden nedir ki onu boşuyorsun?' denildiği zaman, şu cevabı verdi: 'Akıllı bir kimse hanımının perdesini yırtmaz'. Hanımını boşadıktan sonra kendisine 'Neden boşadın?' denildiğinde şöyle demiştir: 'Benim başkasının hanımıyla artık ne alâkam var ki, ondan bahsedeyim?'

İşte buraya kadar zikrettiklerimiz kocaya düşen vazifelerdir. B) Kocanın Hanımı Üzerindeki Hakları

Bu hususta en güzel söz şudur: Nikâh bir nevi köleliktir. Bu bakımdan kadın (teşbih yoluyla) kocanın kölesi sayılmaktadır. O halde koca, karısından neyi isterse karısının onu yerine getirmek suretiyle itaat etmesi lâzımdır. Kocanın karısının üzerindeki hakkının büyüklüğüne dair birçok hadîsi şerif gelmiştir. Hz. Peygamber şöyle buyurmaktadır:

Hangi kadın, kocası kendisinden razı olduğu halde ölürse, o kadın cennete girer. *(Tirmizi ve İbn Mace)*

Adamın biri sefere çıktı. Hanımına 'Evin ikinci katından alt katına inme' diye emir verdi. Hanımın babası alt katta bulunuyordu ve hastalanmıştı. Bunun üzerine kadın, Hz. Peygamber'e haber gönderdi: 'Bana izin versin, üst kattan alt kata, babamın yanma ineyim'. Hz. Peygamber: 'Kocana itaât et' dedi. Bundan sonra kadının babası vefat etti, yine Rasûlullah'a haber gönderip babasının cenazesinde bulunmak için izin istedi. Hz. Peygamber 'Kocana itaat et' dedi. Böylece kadının babası defnedildi. Definden sonra Rasûlullah kadına 'Senin kocana itâat etmen yüzü suyu hürmetine Allah Teâlâ babanı bağışladı' haberini gönderdi. *(Taberani, İbn Evsat-zayıf bir senedle)*

Kadın beş vakit namazını kıldığı, Ramazan orucunu tuttuğu, iffetini koruduğu ve kocasına itâat ettiği zaman rabbinin cennetine girmiş olur. *(İbn Hibban- Ebu Hureyre'den)*

Hz. Peygamber böylece kocaya yapılan itâati İslâm'ın esaslarından saymıştır. Hz. Peygamber (s.a) kadınları vasıflandırarak şöyle buyurmuştur:

Gebe kalırlar, doğururlar, emzirirler ve çocuklarına şefkat gösterirler. Eğer kocalarına karşı yaptıkları nankörlük olmasaydı, onların namaz kılanları cennete girecekti. *(İbn Mace, Hâkim)*

(İsrâ gecesinde veya uykuda) cehennem bana gösterildi. Baktım ki, ateşte bulunanların çoğu kadınlardı.

Kadınlar 'Neden böyledir yâ Rasûlullah?' diye sordular.

Bunun üzerine Rasûlullah şöyle buyurdu:

Çokça lânet okurlar ve kocalarının iyiliklerini inkâr ederler… *(Müslim ve Buhari)*

Cennete baktım ve gördüm ki, cennet halkının en azını kadınlar teşkil etmektedir. Bu durum karşısında şöyle sordum: 'Kadınlar nerede?' Cennet bekçisi bana şu cevabı verdi: 'Onları, iki kırmızı; yani altın ve boyalı elbiseler cennetten meşgul etti'. *(İmam Ahmed – Ebu Ümame'den zayıf bir senedle)*

Hz. Peygamber (s.a) bu sözüyle zînet ile süslü elbiseleri kasdetmiştir.

Âişe vâlidemiz şöyle anlatır: Genç bir kız Hz. Peygamber'e gelip 'Ey Allah'ın Rasülü! Ben gördüğün gibi genç bir kızım. Çok kimseler tarafından istenmekteyim, fakat evlenmekten kaçınıyorum. Acaba kocanın kadın üzerindeki hakkı nedir?' diye sordu. Rasûlullah şöyle cevap verdi:

Eğer kocanın tepesinden ayağına kadar bütün bedeni irinler içinde kalıp hanımı o irinleri diliyse yalasa, yine de ona karşı teşekkür vazifesini yerine getirmiş sayılmaz. Genç kız 'O halde ben evleneyim mi?' deyince, Hz. Peygamber şöyle dedi:

Evet evlen. Zira evlenmek, evlenmemekten daha hayırlıdır. *(Hâkim -Ebu Hureyre'den zayıf bir senedle)*

İbn Abbas şöyle anlatıyor: Haysam kabilesinden bir kadın gelip 'Ben kocası olmayan bir kadınım, evlenmek istiyorum. Acaba kocanın eşi üzerindeki hakkı nedir?' diye sorunca, Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

Kocanın eşi üzerindeki hakkından birisi; kocası onu yatağa davet ettiği zaman, o devenin sırtında bile olsa kocasını reddetmemesidir. Yine kocanın hakkından birisi de kocanın izni olmaksızın onun evinden herhangi bir şeyi başkasına vermemesidir. Eğer kocasından izin almadan onun evinden başkasına bir şey verirse günahı onun boynuna, sevabı ise kocasına yazılır. Kocanın hakkından birisi de kocanın izni olmaksızın nafile oruç tutmamasıdır. Eğer kocanın izni olmadan nafile oruç tutarsa, boşu boşuna acıkmış ve susamış olur, o oruç kendisinden kabul olunmaz. Eğer kocanın izni olmadığı halde kocasının evinden çıkarsa, eve dönünceye veya tövbe edinceye kadar melekler ona lânet okurlar. *(Beyhaki – İbn Ömer'den)*

Eğer herhangi bir kimseye Allah'tan başka bir varlığa secde etmesini emretseydim, muhakkak ki kadına, kocasına secde etmesini emrederdim. Böyle bir emri de kocanın karısı üzerindeki haklarının büyüklüğünden ötürü verirdim. *[Tirmizî ve İbn Hibban, (Ebu Hüreyre'den); Ebu Dâvud, (Kays'tan); İbn Mâce, (Hz. Aişe'den)]*

Kadının rabbinin cemâline en yakın olduğu zaman evinin içinde bulunduğu zamandır. Kadının evinin açık bir yerinde namaz kılması, camide namaz kılmasından daha üstünkılması evinin açık kısmında kıldığı namazdan daha üstündür. Evin içindeki küçücük odasında kıldığı namaz ise, evin içinde kıldığı na-mazdan daha üstündür. *[İbn Hibban, (İbn Mes'ud'dan); Ebu Dâvud ve Beyhakî, (Hz. Aişe'den)]*

Hadîs-i şerifteki 'mahda' veya 'mıhda' kelimesi 'ev içindeki oda' demektir. Bunun böyle olması ise, kadının daha fazla gözlerden kaybolmasından ileri gelir. Bu sırra binâen Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Kadın avrettir. Bu bakımdan kadın evinden çıktığı andan itibaren şeytanı onu saptırmak için gözetlemeye başlar. *[Tirmizî, hasen ve sahih olduğunu söylemiştir. İbn Hibban, (İbn Mes'ud'dan)]*

Kadının on avreti vardır. Ne zaman ki, kadın evlenirse, kocası onun tek bir avretini örter. Öldüğünde, kabir onun on avretini birden örter. *[Hâfız Ebu Bekir Muhammed b. Ömer, Târih-i Talib, (Hz. Ali'den zayıf bir senedle)]*

Kocanın eşi üzerindeki hakları çoktur. Onların en önemlisi şu iki şeydir:

a) Namusunu korumak ve tesettüre riayet etmek.

b) İhtiyacın haricinde olan şeyleri istemeyi terk etmek ve kocanın kazancı haram olduğu takdirde onu yemekten sakınmak.

Evet, selef-i Sâlihîn zamanında kadınların âdeti şöyleydi: Kişi evinden çıktığı zaman, hanımı veya kızı, arkasından şöyle haykırıyordu: 'Haram kazançtan sakın! Zira biz açlık ve fakirliğe sabredebiliriz, fakat ateşe sabredemeyiz'.

Seleften bir kişi sefere çıkmak istedi. Komşuları onun sefere gitmesini hoş görmediler. Bundan ötürü de hanımına 'Neden onun sana herhangi bir nafaka bırakmadan sefere çıkmasına razı oluyorsun?' dediler. Kadın şu cevabı verdi: 'Ben kocamı tanıdığımdan beri onu hazır yiyen biri olarak gördüm. Onu rızık verici olarak tanımış değilim. Benim rızık verici bir rabbim vardır. Hazır yeyici gidiyor, rızık verici ise kalıyor.

İsmail'in kızı (Şamlı) Rabia Hatun183 Ahmed b. Ebî Havarî'ye evlenme teklifinde bulundu. Ahmed ise ibâdetle meşgul olduğundan ötürü bu teklifi hoş karşılamadı ve Rabia'ya şöyle dedi:

- Vallahi ben kendi hâlimle meşgul olduğum için kadınlara karşı herhangi bir isteğim mevcut değildir.

Bunun üzerine Rabia; kendisine şu karşılığı verdi:

- Ben de kendi hâlimle meşgul olduğum için sana ihtiyacım yok. Benim şehvetim de kalmamış, fakat kocamdan bol bol servet kaldı. Seninle hayat birliği yapıp, o serveti arkadaşlarına infak etmeni ve senin sayende sâlih

kimselerle tanışmayı istedim. Belki böyle bir infak ve tanışma, benim için Allah'a götürücü bir vesile olur.

Rabia'nın bu sözüne karşılık olarak Ahmed 'O halde, hocamdan izin isteyinceye kadar bana mühlet ver' dedi. Sonra Ahmed, hocası Ebu Süleyman ed-Dârânî'ye müracaat etti. Ahmed diyor ki: Mürşidim Ebu Süleyman hep beni evlenmekten meneder, 'Arkadaşlarımızdan kim evlenmişse onun hâli muhakkak bozulmuştur' derdi. Fakat Rabia'nın bana söylediklerini kendisine naklettiğim zaman 'Onunla evlen. O, Allah'ın veli kullarındandır. Bu konuşma, sıddîkların konuşmasıdır' dedi. Mürşidimin emri üzerine Rabia ile evlendim. Bizim evimizde bir çuval Ces (bir madde) bulunuyordu. Bu madde, yemekten sonra çıkıp gitmek isteyenlerin el yıkamasından ötürü tükendi. Bu madde ile yıkanmayıp Eşnan ile yıkananlar da çoktu. Ahmed diyor ki: 'Rabia üzerine üç kadın daha getirdim'. Rabia bana kuvvetli yemekler yedirip güzel kokular sürdükten sonra şöyle dedi: 'Keyifli ve kuvvetli olarak kadınlarının yanına git'.

Bu hâdisede ismi geçen Rabia Hâtun, Şamlılar arasında Basra'da bulunan Rabiat'ül-Adeviyye'ye benziyordu.

Kadının gözetmesi gereken vazifelerden biri de kocasının servetine karşı gevşeklik göstermemesi, aksine onu korumasıdır.

Nitekim Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

Kadına, kocasının evinden ancak onun izni olduktan sonra yedirmek helâl olabilir. Ancak bozulmasından korkulan yaş yiyeceklerden olursa o zaman izin almadan fazlasını yedirebilir. Eğer kadın kocasının rızasını aldıktan sonra yemeğinden yedirirse, kocaya yazılan ecir kadar, kendisine de ecir yazılır. Eğer onun izni olmaksızın yedirirse, yedirilenin ecri kocaya yazılır. Günahı ise kadına... *[Ebu Davud et-Tayalâsî ve Beyhakî, (İbn Ömer'den)]*

Kadının ana-babasına düşen görev ise, ona (mutlak mânâda) güzel muaşereti ve özellikle kocasıyla olan ilişkilerin edeplerini öğretmektir.

Hârice el-Fezzârî'nin kızı Esmâ, kızını evlendirdiği zaman ona şöyle hitap etti:

Sen, içinde bulunduğun yuvadan ayrılıp, tanımadığın bir yatağa gireceksin. Daha önce tanımadığın bir eşle karşılaşacaksın. Bu bakımdan sen ona yer, o da sana gök olmalı. Sen ona beşik, o sana direk olmalı. Sen ona câriye ol ki, o sana köle olsun. Ondan uzaklaşma ki, o seni unutmasın. Eğer o sana yaklaşırsa, sen ona daha da yaklaş. Eğer o senden şiddetle uzaklaşırsa, sen de (onun şiddetinden korunmak için) ondan uzaklaş. Onun burnunu, kulağını ve gözünü koru. O senden ancak güzeli koklasın. Ancak iyiyi dinlesin ve ancak güzele baksın.

Adamın biri zevcesine şöyle demiştir:

Benden gelen affı kabul eyle. O zaman sevgimi kendin için devam ettirmiş olursun. Öfkelendiğim zaman da bana cevap verme. Tef vururmuş gibi durma. Zira sen, senden kaybolanın ne halde olduğunu bilmezsin. Fazla şikâyette bulunma ki aşkı ortadan kaldırmış olmayasın. Bu takdirde kalbim senden uzaklaşır. Kalpler ise daima değişmektedir. Çünkü ben gördüm ki, kalpte sevgi ve eziyet bir araya geldiği zaman, sevgi pek fazla devam etmeyip hemen gidiveriyor.

Kadının yerine getirmekle mükellef olduğu edepler hususunda en kapsamlı söz şudur: 'Evinin derinliğinde oturmalı. İğini elinden bırakmamalı. Çok girip çıkmamalı. Komşularıyla az konuşmalı. Ancak gerektiği zaman onlara gitmeli. Kocası evde olmadığı zaman, onun namusunu ve malını korumalı. Bütün işlerinde kocasını sevindirmeyi düşünmeli. Nefsinde ve kocasının malında kocasına ihanet etmemeli. Onun evinden ancak onun izniyle çıkmalı. Eğer onun izniyle çıkarsa güzelliklerini yırtık pırtık bir kıyafet içerisinde gizlemeli. Çarşı ve pazarlardan geçmeyi değil, tenha yolları seçmeli. Yabancı bir kimseye sesini duyurmaktan sakınmalı veya yabancı bir kimseye kendisini tanıtmaktan sakınmalı. İhtiyaçlarını temin etmek için kocasının dostuna kendisini tanıtmamalı. Kendisini tanıdığını veya kendisinin tanıdığını zannettiği bir kimseye kendisini tanıtmayacak bir şekilde davranmalı. Durumunu düzeltmeye ve ev işlerini düzene sokmaya çalışmalı. Namazına, orucuna yönelmeli. Kapıya gelen kocasının bir dostu izin istediği zaman, kocası hazır olmadığı takdirde kapıda onlara kim olduklarını dahi sormamalı ve onlarla karşılıklı konuşmaya girişmemeli. Bütün bunları kendi nefsi ve kocasının şerefi için yapmalı. Cenabı Hakkın rızık olarak kocası vasıtasıyla kendisine verdiğine kanaat etmeli ve diğer akrabalarının hakkını da takdim etmeli. Nefsinde çok nazif olmalı. Her zaman öyle bir durumda bulunmalı ki, kocası istediği anda onunla yatağa girmeli. Kocasının çocuklarına şefkat göstermeli. Onları örtmeye dikkat etmeli. Çocuklarına küfretmek ve kocasına karşılık vermek hususunda dili kısa olmalı'.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:

Ben ve yanakları kırmızı bulunan bir kadın (iki parmağına işaret ederek) cennette bunların ikisi gibiyiz. O öyle bir kadındır ki, kocasından dul kalmış, küçük kızlarını büyütmek için şehvetinden korunmuş. O çocuklar hayırlı bir şekilde büyüyüp minnetsiz oluncaya veya ölünceye kadar bu hâl devam etmiştir. [Ebu Dâvud, (Ebu Mâlik'ten zayıf bir senedle)]

Allah Teâlâ benden önce cennete girmeyi Âdemoğluna haram kılmıştır. Ancak ben sağıma baktığımda bir de ne göreyim! Bir kadın benden önce cennet kapısına varmak istiyor. Soruyorum: 'Şu kadının durumu nedir ki benden önce cennet kapısına varmak istiyor?' O zaman bana denildi ki: 'Ey Muhammed! Bu güzel bir kadındı. Yanında yetimleri vardı. Onları büyütmek için sabredip kocaya gitmedi. Onların işleri yoluna girinceye kadar durum böyle devam etti. Bu bakımdan Allah Teâlâ bu kadın kuluna bu hareketinden ötürü teşekkür etti. *[Harâitî, (Ebu Hüreyre'den zayıf bir senedle)]*

Kadının yerine getirmekle mükellef olduğu edeplerden biri de güzelliğiyle kocasına karşı böbürlenmemek, kocasının çirkinliğinden ötürü de onunla alay etmemektir.

el-Esmâî şöyle anlatır: Ben bir ara çöle bedeviler arasına gittim. Çok güzel bir kadını çok çirkin bir kocanın nikâhı altında görünce dedim ki:

- Ey kadın! Sen kendin için razı mısın ki, böyle çirkin bir kocanın nikâhı altında bulunuyorsun?

- Ey kişi sus! Bu sözünle kötülük yaptın. Belki de kocam Allah için bir iyilik yapmıştır. Allah Teâlâ beni onun sevabı olarak kendisine vermiştir veya ben bir kötülük yapmışım, Allah Teâlâ bu çirkin kocayı bana bir ceza olarak vermiştir. Acaba ben Allah'ın bana razı olduğuna razı olmayayım mı?

Esmâî diyor ki; 'Kadın bu şekilde beni susturdu'.

Yine Esmâî şöyle demiştir: "Çölde (bedeviler arasında) bir kadın gördüm. Sırtında kırmızı, allı pullu bir entari, eli kınalı ve aynı zamanda elinde bir tesbih vardı. Ben 'Şu tesbihin, bu süslerden ne kadar uzaktır?" dedim. Kadın dedi ki: 'Benim Allah için bir tarafım vardır. Onu zâyi etmem. Oynaşmak ve tembellik için de diğer bir tarafım vardır'. Kadının bu sözünden anladım ki, bu kadın sâliha ve evli bir kadındır. Süslerini kocasına karşı olan vazifesi olarak takınıyor".

Kadının edeplerinden biri de kocası bulunmadığı zaman salâhtan ayrılmamaktır. Kocası bulunduğu zaman da oynaşmak, gülüşmek ve lezzetin bütün sebeplerine başvurmaktan ayrılmamalı. Hiçbir durumda kocasına eziyet vermek kadına uygun düşen bir hareket değildir.

Muaz b. Cebel'den rivayet ediliyor ki, Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: 'Dünyada herhangi bir kadın kocasına eziyet verdiğinde, o koca için cennette bulunan hurisi şöyle çağrıda bulunur: 'Ey kadın! Allah seni kahretsin. Ona eziyet verme. O, senin yanında misafirdir. Yakında senden ayrılıp bize gelecektir'. *(Tirmizi ve İbn Mace)*

Kadının üzerinde evlenme hakkı olarak vacib olan şeylerden biri de kocası öldüğü zaman, dört ay on günden fazla matemli kalmamak, kokudan ve süsten bu müddet zarfında kaçınmaktır.

Ebu Seleme'nin kızı Zeyneb şöyle diyor: Rasûlullah'ın zevcesi Ümmü Habibe'nin babası Ebu Süfyan b. Harb öldüğü zaman, onun yanına gittim. Ümmü Habibe, içinde kına veya başka maddeler bulunan bir kokuyu istedi. Onu önce bir kızın başına sürdü. Sonra onunla yanaklarını ovaladı. Daha sonra şöyle dedi: Vallahi benim koku sürünmeye ihtiyacım yok.

Ne var ki Hz. Peygamber şöyle buyurmuştu: 'Allah'a ve ahirete iman eden bir kadın için herhangi bir ölünün matemini üç günden fazla tutmak helâl değildir. Ancak, kocasının matemi hariç'. *(Müslim ve Buhari)*

Kadın, iddeti tamam oluncaya kadar kocasının evinden nikâhlıymış gibi çıkmamalıdır. Ne ailesini ziyaret etmeli ve ne de zaruret olmaksızın herhangi bir yere çıkmalıdır. Kadına düşen edeplerden biri de ev içinde gücünün yettiği her hizmeti yapmaktır.

Hz. Ebubekir'in kızı Esmâ şöyle anlatır:

Zübeyr ile evlendim. Zübeyr'in yeryüzünde ne malı ne kölesi, atından ve sucu devesinden başka ne de herhangi bir şeyi vardı. Ben onun atının yemini veriyordum. Onu atı beslemekten kurtarmıştım ve atın seyisliğini yapıyordum. Devesine hurma çekirdeğini döver yedirirdim. Suyu çekiyor, su kabını delindiği zaman dikiyor ve hamurunu yoğuruyordum. Başımın üzerinde bir fersahın üçte ikisi kadar uzakta bulunan yerden hurma çekirdeklerini devesine taşıyordum. Babam (Hz. Ebubekir) bana bir cariye gönderip o cariye Zübeyr'in atına bakıncaya kadar bu vazifelere devam ettim. Babam o cariyeyi göndermek suretiyle sanki beni âzâd etmişti. Bir gün ashabıyla beraber gelen Rasûlullah'a rastladım. Benim başımın üzerinde hurma çekirdeğinin sepeti vardı. Hz. Peygamber beni görünce devesine 'Çök, çök!' dedi. Gayesi, deveyi çöktürüp beni terkisine almaktı. Ben erkekle beraber gitmekten utandım. Kocam Zübeyr'i ve onun kıskançlığını hatırladım; zira Zübeyr insanların en kıskancıydı. Hz. Peygamber de benim bu durumumu fark edip anladı. (Beni bırakıp yoluna devam etti). Böylece Zübeyr'e geldim ve başımdan geçenleri ona hikâye ettim. Bunun üzerine Zübeyr şöyle dedi: 'Vallahi senin başında taşıdığın çekirdekler, Rasûlullah'ın terkisine binmenden bana daha ağır geldi'. (Müslim ve Buhari)

Nikâh âdâbına ilişkin bu bölüm Allah'ın izniyle burada sona ermiş bulunuyor. Allah her seçkin kulunun üzerine rahmet deryalarını coştursun! Âmin.

NETİCE-İ KELAM

Değerli okuyucularım; maksadım Rabbimizin emri ve Resulullah'ın kavli ile kurulan yuvadan hasıl olan bereketi ve güzellikleri en güzel bir surette yaşamak maksadı ile elimizden gelen bir gayret ile burada aktardığım malumatları okuyucularımın istifadesine sunmaktır.

Maalesef günümüzde İslam'ın temel esaslarından biri ve sosyal hayatın en önemli ögesi olan aile kavramı bozuk sistemlerin tesiri ile yara almış durumda. Sosyal medyanın, basının, tv'nin ilim ve sanat adına gösterilen sinema ve tiyatro eserlerinin maalesef çoğu zaman hedefinde aile olmuştur. Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda yazılan Aşk-ı Memnu gibi romanlar ilk darbelerini aile kurumuna vurmuşlar ve çok güzel bir şeymiş gibi okullarda ders olarak okutulmuş ve sürekli sinema ve dizi filmler ile işlenerek ahlaksız yapı toluma dayatılmıştır.

İslâmiyet fuhşu en büyük günahlardan saymış ve buna karşı büyük bir mücadele başlatmıştır. Câhiliye döneminde evinin damına bayrak asarak fuhuş yapan Ümmü Mehzûl adındaki kadını sahâbeden birinin nikâhlamak istemesi üzerine nâzil olduğu rivayet edilen, "Zina eden kadını ancak zina eden veya müşrik olan bir erkek nikâhlar" meâlindeki âyette (en-Nûr 24/3) zinanın şirke yakın görülmesi dikkat çekicidir (geniş bilgi için bk. Elmalılı, V, 3473 vd.). Kur'ân-ı Kerîm, fuhuş yapan erkek ve kadınları "habîs" (murdar) olarak vasıflandırmakta ve bunların ancak kendi aralarında evlilik bağı kurabileceklerini belirtmektedir (en-Nûr 24/26).

İslâm'ın amaçlarından biri de nesillerin korunması, sağlıklı bir toplum yapısının oluşturulmasıdır. Bu bakımdan fuhuş ve fuhşa götüren bütün davranışlar zinaya yaklaştıran tutumlar olarak haram kılınmış (el-İsrâ 17/32); mümin erkek ve kadınların gözlerini haramdan sakınmaları (en-Nûr 24/30-31), kadınların tahrik edici bir şekilde giyinip süslenmemeleri (en-Nûr 24/31) emredilmiş; mahrem olmayan kadın ve erkeklerin birbirlerine dokunmaktan, şehevî arzuları kabartan söz ve davranışlarda bulunmaktan sakınmaları istenmiştir. Ayrıca kadının erkeğin cinsî duygularını uyandıracak şekilde yürümesi de hoş görülmemiştir (en-Nûr 24/31). İlgili âyetlerin üslûbundan, bu kuralların hürriyetleri kısıtlama amacına değil toplum ahlâkını koruma gayesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Toplumda fuhşu önleyebilmek için fertlerin eğitimi, ahlâkî yetişkinliği, fuhşu kolaylaştıran ve özendiren yolların kapatılması kadar bu yönde gerekli içtimaî ve hukukî tedbirlerin alınması da önemlidir. İslâm'da ferdin cinsî ihtiyaçlarının tabii bir ihtiyaç olarak görülüp evliliğin kolaylaştırılması, evlilik yoluyla cinsel tatminin temel bir hak olarak karşılanması böyle bir anlam taşır. Aynı şekilde Kur'ân-ı Kerîm'de ve Hz. Peygamber'in uygulamalarında zina eden, livâta ve sevicilik gibi çirkin fiilleri işleyen kimseler hakkında öngörülen tedbirlerin ve cezaî müeyyidelerin de amacı müslüman toplumlarda fuhşu önlemek, kişilerin onur ve iffetlerini korumalarına yardımcı olacak bir toplum ve hukuk düzenini kurmaktır.

Batı dünyasının bozuk ve problemli aile yapısı sosyal medya ve internet vasıtası ile son dönemde hiç olmadığı kadar İslam dünyasının parçası haline getirilmiştir.

Özellikle İstanbul Sözleşmesi ve paralelinde uygulamaya sokulan LGBT dayatması ve insan onuruna yakışmayan hayasızlıkları cinsel tercih olarak yeni neslin aklına kazımayı hedef haline getiren çürük yapı toplumu ve özellikle aileyi ifsat etmektedir.

Günümüzde fuhşun sebep olduğu AIDS gibi korkunç hastalıklar, İslâm'ın fuhşu önlemek için getirdiği hukukî ve ahlâkî tedbirlerin önemini ortaya koymaktadır. Fuhşun çirkinliği sadece sebep olduğu zührevî hastalıklarla sınırlı değildir. Cinsiyet ahlâkı bakımından fuhuş, ruhî sapıklıklara ve kadın kişiliğinin en önemli unsuru olan iffetin kaybolmasına sebep olur. İffetin kaybolması kişinin cemiyet içinde şeref ve itibarını kaybetmesine, bu yüzden de başka ahlâkî kusurları yapabilecek hale gelmesine yol açar. Vazife ahlâkı bakımından fuhuş, başka bir kişiye bir insan gibi değil bir eşya gibi bakma anlamı taşıdığı için insanî prensiplere tamamen zıttır. Nihayet fuhuş sevgisiz olarak vücudunu satmaktır; kişilik şuurunu yıktığı için kişiliğe en ağır hakarettir (Ülken, s. 243).

Tarihin hemen her devrinde fuhuş bir yandan varlığını sürdürürken bir yandan da toplumlar din, ahlâk, hukuk gibi kurumlar vasıtasıyla fuhşu önlemeye çalışmışlardır. Ancak dinin fert ve toplum hayatındaki etkisini büyük ölçüde ortadan kaldıran modernist hayat felsefesiyle birlikte son yüzyılda fuhşun türlü şekilleri giderek meşrulaşma zemini ve daha çok yayılma imkânı bulmuştur. Modern Batı'da hararetle savunulan bireycilik, saptırılmış özgürlük anlayışı ve bunların sonucu olarak gençlerin aile ilgisinden, terbiye ve himayesinden yeterince faydalanamaması, aynı dünya görüşünün bir ürünü olan lüks ve pahalı yaşamanın ev ve aile kurmayı zorlaştırması, ekonomik ve siyasî başarının en yüksek ideal kabul edilmesi ve cinselliğin bu amaç için sömürülmesi gibi sebepler yüzünden modernizmin benimsendiği toplumlarda veya kesimlerde fuhşun da yaygınlaştığı, hatta bir fuhuş sektörünün ortaya çıktığı görülmektedir. Aslında bazı çevrelerde din ve ahlâk gibi kurumlara karşı çıkmanın temelinde, modern zihniyet yanında uyuşturucu pazarıyla da yakın ilgisi olan fuhuş sektörünün çıkarları bulunmaktadır. Fuhşa karşı ahlâk terbiyesi, güçlü aile yapısı, toplumsal kontrol gibi mekanizmaları canlı tutması yanında kesin hukukî ve sosyal önlemler de alan İslâmiyet fuhuş sektörünü özellikle rahatsız etmektedir.

Fuhşu günah, ayıp ve en sonunda yasak olmaktan çıkarma eğiliminde olan modern zihniyet, sözde özgürlük adına fuhuşta sadece zor kullanma ve zarar vermeyi reddetmekte, fuhşun fert ve toplum üzerindeki yıkıcı etkileri bu düşünce sahiplerini fazla ilgilendirmemektedir. Türkiye'de ve diğer İslâm ülkelerindeki bazı küçük çevrelerde bu anlayış bir ölçüde etkili olmakla birlikte İslâm dininin dinamik yapısı sayesinde İslâm toplumları ve bilhassa müslüman aileler fuhşa karşı direncini korumaktadır. Fuhşun cazip kılınarak teşvik edilmesinde son derece etkili olan yazılı ve görüntülü medya

alanında da dinî ve millî kimliğini yaşatan büyük çoğunluğun kendi ahlâk değerleri ve kültürüne uygun alternatif neşriyata yönelmesi, fuhşa karşı son derece etkin bir mücadele dönemine girildiğini göstermesi bakımından önemlidir.

Kendimizi, ailemizi ve özellikle geleceğimiz olan evlatlarımızı bu saldırıdan korumalıyız.

Koruma için ise bilinçlenme şarttır. Bilinçlenme ise imanımız doğrultusunda Rabbimizin ve Allah Resulünün manevi öğretisi olmalıdır.

Yoksa hevasına teslim olmuş insan ve toplumlardan kaliteli bir gelecek beklemek çamurlu sudan yemek yapmaya benzer ki yiyeni kusturur.

Daha önce Geçim Dünyası ismi ile yayınladığımız e- kitabımızda genellikle tesettür, aile bağları, zinanın kötülükleri gibi konular hikayeler ve hoş anekdotlar ile paylaşılmış idi. Bu kitabımızın özellikle son kısmında Fıkhi bilgilere yer verilerek aile olmanın güzelliklerine teknik manada bakış açısı sağlanması hedeflenmiştir. İslami duyarlılıklar fıkhi bilgilere hâkim olmadan sağlanamayacağı bilinmelidir.

Bu bilinç ile sizlere aktarmaya çalıştığımız Aile Olmak isimli bu e-kitabımızın hayırlar getirmesi dileği ile sizleri Allah'a emanet ediyorum.